Acquired with the assiſtance of the

Sophia Augusta Brown

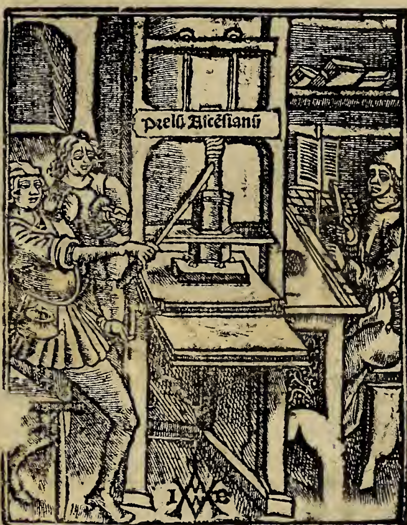
Fund

JOHN CARTER BROWN LIBRARY

Doctrinale ſanctę ac prouidę vitę quatuor memoratu digna continens. .ſ.

- Mortem duplicem.
- Pœnas inferni, & purgatorii.
- Iudicium generale.
- Beatitudinem æternam.

Quod Petrus Richardus in alma Parrhiſiorũ vniuerſitate artiũ & Theologię profeſſor, ac verbi diuini cõcionator egregius, Quadraginta Sermonibus abſoluit.

Vænundatur in ædibus Iodoci Badii Aſcenſii: cuius cura & impenſis impreſſum eſt

15-206

Religioſiſſimi viri Fratris

Ioannis Raulin artium, et theologię profeſſoris ſcien
tiſſimi epiſtolarum grauiſſimis ſententiis, vtilioribus
conſiliis, ac eruditione non minima refertiſſimarum,
illuſtrium virorũ titulis ſplendicantiũ opus eximiũ.

Relligio, probitas, diuina ſcientia clarum
Hunc fecere virum, comprobat iſtud opus.

Venundantur Luteciæ Pariſiorum in vico diui Iaco
bi ſub Lilio aureo ab Ioanne Paruo.

Cum priuilegio.

Es del obpo de Mexico f. Jo. Çumarraga.

Le Roy noſtre Sire a dō

ne priuilege troys ans a Iehan Petit libraire iure de l
niuerſite de Paris, pour ce preſent liure intitule Reli
gioſiſſimi viri fratris Ioannis Raulin artium, & theo
logię profeſſoris ſcientiſſimi epiſtolarū opus eximiū
de imprimer cedit liure. Et defend a tous aultres im
primeurs et libraires de ce royaulme de nō imprime
ne faire imprimer/ vendre ne diſtribuer aultres qu
ceulx que ledit Petit faict imprimer/de ce iour dhu
viii. iour de Feburier Mil cinq cens & .xxi. iuſque
a troys ans finis & acomplis/ſur peine de confiſcatio
deſdicts liures et damende arbitraire. Donne a Par
le dernier iour Daouſt Lan de grace Mil cinq cens e
vingt, Par le Roy ainſi ſigne

Des landes.

RPJCB

EPISTOLA LIMINARIS

¶Robertus Raulin Ioanni de Salua Pariſien ſis ſenatus primo præſidi S.P.

TRibulationibus,et anguſtiis diutiſſi=
mũ,multifariamq; circũſeptus pręſes
ſupreme,anhelabã beneficentiſſimi
defuncti patrui fratris Ioãnis Raulin
ſolidiſſima doctrina,perideac exqui
ſitiſſimo cibo parũper refocillari, vel
ſaltem in eius librorum lectione paululum reſpirare.
Veniebant ſiquidem in mentem eloquia eius,eloquia
mihi deſyderabilia ſuper aurum,et lapidem precioſũ
et dulciora ſuper mel et fauum. Sicq; peroptatę rei a=
uidiſſimo mihi increbruerũt voces queruloſę non abii
ciendi voluminis epiſtolarum grauiſſimis ſententiis,
vtilioribus conſiliis,ac eruditione non minima refer=
tiſſimarum,eximiorum virorum titulis ſplendentiũ a
præfato patruo editarum. Cuiuſquidem volumi=
nis ſequentem videbar audire ſuſurrum Salua nos pe
rimus,qua inconſueta tremefactus voce, id portenti
perhorrebam,quod Herodi diuinos honores non re/
ſpuenti contigiſſe memoriæ proditum eſt. Segniciei
tamen nonnihil mihi imputari verebar, qui præli=
bato patruo nedum mea omnia,ſed et meipſum pro
impenſis beneficiis prorſus debeo. Quam obrem mi=
hi opprobrio fore ſuſpicabar,ꝙ præfati viri præclaro
huic operi imprimendo,et in lucem emittendo nõ va

cauerim. Verum præparatis æmulorum aculeis, de
tractorumq; vipereis morſibus nequaq̃ ſufficere ar
tratus,omnia ſilentio committebam, credidiſſemq
niſi præauditis querelis pellectus obeundæ rei ducer
et propugnatorem perueſtigaſſem, qui authoris no
men,ac volumen ipſum a maledicis oblocutorum ſi
billis ſalua faceret,Quem perſcrutāti nemo occurr
præter eū qui ſaluus eſt, vt alios ſaluos faciat,Qual
hac mortali vita cognitu difficillimum ducebam So
lonis philoſophi nixus teſtimonio, Ante obitum ſa
uum fore neminem aſtruentis, Inſperato tamen de
derati Salui duplicem typum obtutibus meis ſacra o
iecit ſcriptura Ioſippū ſcilicet Iſraelitam qui ab omn
immundicia,ſua caſtitate ſaluus ob ſingularem inter
pretandorum ſomniorum,præſtandiq; conſilii virt
tem Aegyptiaca lingua,ꝙ Aegyptum a fame ſaluaſ
ſet,ſaluator nominatus eſt. Alterū autem filiū num,
de ſaluum,quem eximia diſtributiuæ iuſtitiæ ſuper
minentia Hebræi Ioſue.i.ſaluatorem,Hieronymo t
ſte,vocitarunt. Is etenim partita in funiculo diſtrib
tionis victori populo terra,Hebræos in terram intro
duxit promiſſionis. Horum veſtigia adamuſſim æm
lari,imitandoſq; calles, præclariter incedere paſſim
et ab omnibus nedum Gallis,ſed etiam Britannis. e
Inſubrib⁹ æquiſſime preſes, agnoſceris. Qui ab adol
ſcentia poſthabitis illecebrarum titillationibus,quib
illa ætas agitari ſolet,calcataq; voluptatum tyrannid

orporeos artus inſtar beatiſſimi Martini ſpiritui ſer=
ıire compuliſti, vt non cauillorum, non ſomniorum,
uibus plæriq; inaniter occupantur, ſed veriſſimas le
um, canonũq; interpretationes (quod verius dicã)
ıris prudentiã, diuinarũ, ſcilicet humanarũq; rerũ no
ciam cum Salomone a domino conſequereris ., vt
mni ſapientia erudit⁹, cautus ſcientia, et diſciplina do
tus omne verbum ſapientiæ, et intellectus, interro=
atus velut alter Baltaſar, quem Danielem ſacrę nomi
ant literæ, prudenter & erudite reſponderes. Quorũ
ompos effectus Rothomagęi primum, deinde Bur=
egalenſis præſidis, necnon Mediolanenſis cancella=
atus non minus fauſte, q̃ ſagaciter functus munerib⁹
)emũ dignus inuentus es. qui in ſuprẹmo Gallici re=
ni tribunali iuſtitiæ primas præſideas glorioſus, vt
ſius æquitatis horrea conſiliorum, iudiciorumq; re=
undantiſſima occurrente fame velut alter Ioſeph fa
elicis apperias petentibus populis, ac Ioſuaco inci=
bulo edoctus retribuas omnibus ſecundum ſuam iu
itiam. Quibus meritis ſaluatoris (vt tibi ſimiles) di
ıus eras nomine, verũ cum te patenti opere oppreſ
rũ ſaluatorẽ omnibus prodis. Ne tibi ĩproperaretur
ıod et Chriſto ſaluatori, Alios ſaluos fecit, ſeipſum
uũ faciat, Te natura ſaluum fecit, vt alios abſq; im
operio ſaluos faceres, Quam obrem præhabitã hu=
ce voluminis ſupplicationem ad te dirigi facile cre
derim. Nihiloſecius vereor præſes circumſpectiſſi

meporrectæ ſupplicationi nequeas raptim oculos e
hibere,quos pro rerum magnitudine aliorſum vertis
Quia tamen in occurſu faciei tuę propalã legitur Sal
ui benignitas,et humanitas ſaluatoris,coniectura du
xi tibi dicatum opus a calumniis hominum ſaluare n
dedignaberis,quin potius ſaluatoris ſtudioſus ſecta
tor,ſaluos facies ſperantes in te.

Ad eundem.

Quem regalis apex,quem morum culmina tollunt
Iuſtitiæ primas,gloria Salua tibi.
Aſtruit ante obitum nullum cenſura Solonis
Saluum,Te talem primulus ortus habet.
Pertulit omnipotens conuicia gentis Apellæ,
Saluator factus,ſaluus at eſſe nequit.
Saluus es,et ſaluos faciendi eſt facta poteſtas,
Parto (tempus adeſt) vtere iure tibi.

INDEX

❡Collectio epitomatum epiſtolarum huiuſce vo
luminis cuiuſq; epiſtolæ ſummariam materiā ti=
tilumq; diſcretis foliis ſuccīcte comprehendens·

EPiſtola prima ad epiſcopū Pariſienſem im
minentium prę ſulibus diſcriminum decla=
ratiua, inuitatiua tamen ad prę ſulatus proue
ctionem, Pariſienſium etiam theologorum
ōmendaticia, quę incipit. Quos maxima. folio.i.
piſtola ſecunda ad epiſcopum Albigenſem prę ſula
s promotionis congratulatoria, et propter frequen=
commiſſo gregi occurentia pericula ouium cuſto=
endarum plurimum exhortatoria, necnon agendo=
m in ipſo prę ſulatu, fugiendorumve elucidaria, quę
cipit, Poſtq̄ digniſſime. Fo.iiii.
Epiſtola tertia ad epiſcopum Albigenſem agit de
bus boni prę lati qualitatibus, de tribus ad acquiſitio
m bonarum diſciplinarum prę parationibꝰ, et de tri
s in ipſarum ſcientiarum adeptione obſeruandis,
ę incipit. Cecinit in canticis. Fo.ix.
Epiſtola quarta ad eundem mundo poſtpoſito pro
is beneficia petere recuſat, quæ incipit Quia ſpon=
eas aiunt putere merces. Eo.xiiii.
Epiſtola quinta ad eundem declarat modum refor
ndi monaſteria, bonos ſcilicet cum malis non īmi=
ndos. Hortaturq; monaſteriorum reformationem
ocurandam, et illeſa eccleſiæ legitima ſeu priuilegia

ſeruanda principibus perſuaderi, quę incipit. Si ma
gnos magna decent. Fo.x

¶Epiſtola ſexta ad Ioannem Standouk īuitat ad ca
ſam dei in proceſſu pro epiſcopatu Remenſi virilit
agendam ſine timore famę vel infamię. Taxat pręl
torum ambitionem et ignorātiam Parlamentei ſe
tus probitatem exaltat, et regem precibus, prędicati
nib9 alliciendū ſuadet. quę īcipit. Legi, vidi. Fo.xvi

¶Epiſtola ſeptima ad eundem in cauſa domini a
monet non eſſe formidandum ab aduerſarii pote
tia grandi, a vulpina ſuorum fraude, et negocio r
formationis eccleſiæ Gallicanæ, inuehit in ambitio
dei eccleſiam deturpantem. Spreta curia eiuſq; deſ
ctis nequitiis monaſticam vitam extollit, demum
in principibus, nec in filiis hominum ſperādū, ſed ſ
per dominum curam iactandam edocet. quę incip
Quod tibi placuit nobis ſcribere. Fo.xxii

¶Epiſtola octaua ad eundem, prioris Cariloci ſpu
cicias, verſutiaſq; inſimulans dicti prioris, prioratu
reformationem regi, et principibus perſuadendā d
poſcit, quæ incipit, Si plus iuſto. Fo.xxi

¶Epiſtola nona ad Ludouicum Gallum excuſat ſ
rum literarum ſilentium, accuſat tardatum religio
ingreſſum, ac prępedientis mundi rationes ſoluit, q
incipit, Si dixerit Salomon. Fo.xxxii

¶Epiſtola.x. deprimit obiectarum laudum leno
nia. Egrefert in eccleſiaſtico corpore ventris colica

ſtomachi apoſtemata,īſanabiles capitis vertiginē fre/
neſi,& amentiā,quos eccleſiaſtici corporis morbos na
turæ potius dimittēdos q̄ medella exaſperādos cēſet
donec puſillus grex domini vt terribilis caſtrorū acies
ordinata conquaſſet capita eorum in terra multorum,
quæ incipit,experior multo maiora. Fo.xxxviii.
¶Epiſtola.xi.ad dominum Iacobū de Ambaſia ab
ē Cluniacenſem ſe tātillū excuſans,egreferēſq; domi
ni Maclouiēſis ſuper ſuisepiſtolis anguſtias Magiſtrū
Ioannē Stādouk fatetur aduerſus dominū Maclouiē
ſem ad trinitatē epiſcopatuū āhelātē in cauſa diei aīaſ/
e,et cōſiliū dediſſe, difficilleq; irregulariū monacho
ū reformationē citat,quę icipit,Ex quo. Fo.xxxviii.
¶Epiſtola.xii.ad Dionyſiū Potier Religiōis āplexi
us perpetuo frui iuitat,qnę icipit, Prolixā. Fo.xli.
¶Epiſtola.xiii.ad Ludouicum Pinelle,Taxat magi
trū Ioānē Stādouk amici ſecreta propallaſſe, atq; vi
orum bonorum,et induſtriorum ineunda conſortia
adet,quæ incipit,Suſcepi literas tuas. Fo.xlii.
¶Epiſtola.xiiii.ad Hieronymū ordinis Fontiſebrau
i priorē Patefacit egreſſum ſuū de vr Caldeorū.i.d
ūdo,Poſtulat ſanctimoniales mitti Charētoniū re=
rmādi loci gratia,virū ſuper tā pio opere iex rabi=
reprehendit,ſtatuta Fontiſebraudi ſana epi Kaia in=
rpretanda ſaltē per viros auctoritatē hab tes docet,
opus bonum infectum maneat,quæ in cipit, Noſti
tis pater amantiſſime. Fo.xliii.

¶Epiſto.xv.ad eccleſiæ Baſilieſis cuſtodē imprimis
laudatiua ad ſacri Cluniacenſis ordinis obſeruātiā all
cit,ei⁹ laudes,et ſpiritualia bona ide occurrētia expri-
mēs,ac modū exuēdi veterē hominē,mūdūq; deſer
diſcribentis exemplo inſinuans, quæ incipit. Qui
noſtro Ariſtoteli. Fo.xlvi
¶Epiſtola.xvi.plurimū laudatoria,nec minus ad r
ligionē illectiua,excuſat nōnullorū religioſorum deſ
ctus,diſſuadetq; i eodē cœnobio morū,et habituun
diuerſitatem, necnon monialium ampliationem, qu
incipit,Quam dulcia faucibus meis. Fo.li
¶Epiſtola.xvii.ad fratres ſancti AlbaniBaſilieſis n
dū amoris idicatiua,verūetiā cōmonitoria,incitat a
dādū bonū exēplū per mūdiciā mētis et corporis ,v
rā abſtinentiā,feruentē deuotionē,pacē, et cōcordiā
necnō obedietiā,quę icipit,Si aial oē ſibi Fo.lv
¶Epiſtola.xviii.ad abbatiſſā ſācti Menulphi Refo
mato Carētonii cœnobio ſuadet deformatorū ſanc
Menulphi,et de Mollinis cœnobiorū ceſſionē.ac re
formationē,quæ icipit,Bene vulgo dicitur, Fo.lix
¶Epiſtola xix.ad abbatiſſā de Carētonio, Quis m
dus in prelaturæ officio ſit tenēdus oſtendit,et ꝙ pr
latus quatuor vultus quatuor aialiū,ſcilicet hoīs,bou
et leonis,et aquilæ præ ſe ferre debeat,edocet, quæ i
cipit,Expertus didici. Fo.lx
¶Epiſtola.xx,ad abbatē ſancti Michaelis i mōte T
ba ſub noīe cuiuſdē Petri Pouchin taxat deformato

religioſorū mores,Cluniacēſes obſeruātias exaltās,ac ignotū ſuperiori receſſum excuſat, veniāq; precatur, quæ incipit,Et ſi naturali, Fo,lxiii,
¶Hęc epiſtola ad magiſtrū Ioānē Lētement,Nouū religionis ingreſſum indicat,alioſq; ad religionē perſuaſos Cluniacū dirigi requirit,necnō ad hereſum extirpationē animat,quę icipit,Ne forte , Fo,lxvi,
¶Epiſtola,xxi.ad eccleſiæ Baſileę cuſtodē.Obiectā laudē reiicit,ſeipſū,ſuaq; exinaniēs,atq; iſcriptorū virorū viſitationē ꝑoptat,quę icip,Quia vera,Fo,lxviii,
¶Epiſtola,xxii,ad Ioannē Banckaſton cōgratulatoria ſuper beneficiis in nepotes collatis,quæ incipit, Si gratiam gratiæ coæquare oporteat, Fo,lxx,
¶Epiſtola,xxiii,ad magiſtrū Ioānē de furno Cōſanguineo ad religionē aſpiranti celerē ſuadet acceſſum, ſuauiſſimos monaſticæ obſeruātiæ odores naribꝰ olfaciēs obiiciendos,quę icipit, Poſtq̄ carni meę, Fo,eo.
¶Epiſtola,xxiiii,ad Ludouicū Pinelle vniuerſitatis Pariſienſis laudatiua,et ipſius ſcribētis depreſſiua,quę incipit,Miror & vehementer admiror . Fo,lxxii.
¶Epiſtola,xxv,ad eūdē poſt monachalis habitꝰ ſuſceptionē prima Ipſe mortuꝰ mūdo,maledicoꝝ latratꝰ detractorūq; ſuſurros nequaq̄ ſentire ſuo i Nauarrico magiſtratu ſucceſſori reuelat,ſui clādeſtini receſſꝰ cauſas allegās,et parentū,amicorūq; querimonias acutiſſima prouidentiæ nouacula prorſus abradens,quæ incipit,Vt quid inquietas mortuum, Fo,lxxiii,

❡Epiſtola,xxvi,ad Ioãnē de Bleſis Ad celerē mona
chalis habitꝰ ſuſceptionē iuitat,obiectis religionis ob-
lectamentis,quę icipit,Cauſarer libentius.Fo,lxxvii
❡Epiſtola,xxvii,ad abbatē ſancti Sulpicii Bituricen
ſis, Declarat i reformãdis monaſteriis ſicut i grãmat
corũ ordinationibꝰ,declinationibꝰ,regimē,et regim
ni ſuccedere cõſtructionem,cuiuſquidem cõſtructio
nis ipedimenta viribus reiicere,nec eis deprimi cõmo
nefacit,quæ incipit,Noſti ſatis pater. Fo,lxxx
❡Epiſtola.xxviii.ad Ioannē Standoulz, Pro lupi in
ouē cõmutatõe cõmendaticia,ac pro obtinenda noui
monachum induendorum optima iuuentute depreca
toria,quę incipit,Quid tibi retribuam, fo,lxxxi
❡Epiſtola,xxix,ad priorem clauſtralem Cluniacen
ſem, Veritatem nõ eſſe muneribꝰ obruendã,nec deb
re honeſtatem vtilitati cedere,quæ incipit Grata ſun
mihi encenia tua amantiſſime pater, fo,lxxxii
❡Epiſtola,xxx.ad Nicolaũ Potier cõſolatoria ſupe
morte duorũ,quorũ trãſitũ de hoc ſeculo i alterũ lau
dat,ac magnificat,quę incipit,Quia i iuuen.fo.lxxxi
❡Epi.31.ad Ioannem Stãdoulz Propter cordis du
ciã,prelatorũ negligentiã plurimos a religiõe reuoca
tos,iſinuat proborũ virorũ mortes mali temporis pr
ſagio aſcribit,nec cõmendaticiis epiſtolis ęmulorũ iu
diã cõmendendã cenſet,qui imo viuarũ vocũ energi
potiꝰ q̃ cõmonitoriarũ epiſtolarũ titilationibꝰ magn
tũ aures propulſãdas aſſerit,quę icipit, Si tã.lxxxvii

¶Epiſtola.xxxii.ad Ludouicũ Pinelle Plãgit ĩordĩa
ũ ecceſię,et eccleſiaſticorũ ſtatũ,volitãtem de ſeru-
norem aufert,ambitionem diſſuadet,ambitioſisquo
; nequaq̃ præſtanda eſſe virtutum paliamenta com
nonefacit,quæ incipit,Vehementer hylare, fo,92,
¶Epiſto,33,ad Ioannem Varambon, Cõgratulato=
ia ſuper beneficiis ſpiritualibus nepotibus ſuis colla=
is,vt moribus,et ſcientiis proficiant commonefacti=
a,quæ incipit,Quotiens clariſſimos fo,94,
¶Epiſtola ad archidiaconum Bituricẽſem Cuilibet ĩ
redi religionem volenti duos crudeliſſimos hoſtes
nundum ſcilicet,et carnem ſuperandos ſuo exemplo
docet,quæ incipit,Quotiens in fines, fo,95,
¶Epiſtola,35,ad Bituricenſem archidiaconũ, Acce
erare religionis ingreſſum ſuauibus verbis allicit,quę
ncipit,Vtinam amantiſſime, fo,98,
¶Epiſtola,36,ad eccleſiæ ſancti Albani cuſtodem
Deformatos nõnullorũ religioſorũ mores deplorat,
orũ correctionem depoſcens virũ ad religionem an
elãtem animat,calamitatibuſq; cõpatientem amicũ
xtollit,necnon operum ſuorum publicationem diſ=
adet,quæ incipit, Fuerunt mihi lachrymæ. fo,99,
¶Epiſtola.37,ad magiſtrũ Ioannem Blambaſton
Propoſitis ſacræ obſeruantiæ deliciis prouocat ad re
gionem,quæ incipt,Quia me per, fo,ciii,
¶Epiſtola,38,ad cõfeſſorem regium obiectæ laudis
iectiua;curialis faſtus depreſſiua in principũ aures

conculcandæ veritatis, viciorumq; deteſtandorũ ex
hortatiua, necnon regalis collegii Nauaaræ commen
daticia, quæ incipit, Præueniſti me frater. Fo.ciiii
¶Epiſtola, 39. ad archidiaconum Bleſenſem Clan
e mũdo recedere, et receſſum accelerare ſuadet, qua
incipit, Si ei qui cum ſapiente, fo.cviii
¶Epiſtola. 40. ad Andegauenſem epiſcopum Ap
ſtolicũ diploma, quod bullã dicũt, Caroli regis octa
ui ipetratum ſuper reformatione deformatorũ cœn
biorũ. et prece, et precio reqrit, quę ici. Poſtq̃. fo.cix
¶Epiſtola. 41. ad Parlamenteę curię ſenatorem d
minum Picardum multiplici ſacræ ſcripturæ ſimilit
dine nititur ſuadere epiſcopalem electionem ĩ vno c
ſiſtere poſſe, quæ incipit. Cum maximis. fo.cx
Epiſtola, 42. ad magiſtrũ noſtrum Standoulz F
ctuantem iminente Remenſis proceſſus termino an
cum cõfirmat, pręcedentem epiſtolã amicorũ cõſil
corrigendã mãdat, quę ici. A ſcriptis tuis. fo, 114
¶Epiſtola. 43, ad magiſtrum Ioãnem Blambaſt
Super præcedenti epiſtola magiſtro Ioanni Picart
gis conſiliario directa, conſilium, et correctionem
amico requirit, quæ incipit, Scripſit ad me, fo, 1
¶Epiſtola, 43, ad magiſtrum Ioãnem Blambaſt
Deuotũ religioni voto ſatiſfacere cõmonet, et in co
trarium diſtrahentium ſacrę ſcripturę ſimilitudinu
argumenta diſſoluit, quæ inci, Binas mihi, fo, 1
¶Epiſtola, 44. ad maiorem archidiaconum Bit

ricenſem quibus inſtructus eſſe debeat religionem in
gredi volens, edocet, quę inci, Si iuxta ſapien. fo. 119
¶ Epiſtola. 45, ad eũdem, Recedentem reuocat ad
eligionem, quæ incipit, Sciui frater aman, fo, 120,
¶ Epiſtola, 46, ad Philippum Bougoin, Tardum cu
uſdem ad religionem acceſſum excuſat, ſeq; ad oĩa
uæ religionis ſunt paratum offert, quæ incipit, Vix
xuit plumas cito exitura volucris, fo, 121,
¶ Epiſtala, 47, ad reuerendum Celſinarum patrem
audum titillationes deſpicit, virum in dignitate cõ
titutum parentum titulis ad virtutem excitat, cõmiſ-
umq; ſibi populum fideliter cuſtodiendum hortatur
uæ incipit, Scripſit ad Thimotheum, fo, 122,
¶ Epiſtola, 48, ad magiſtrum Ioannem Standoulz
anctiſſimi viri exilium deplorat, exulemq; multipli
ſolatio conſolatur, diuerſorum monaſteriorum per
ctas reformationes enarrat, ac tranſmittendis viris
ligioni aptis operam dare poſtulat, quæ incipit, Si
xta diuina eloquia de comedente, fo, 126,
¶ Epiſtola, 49, ad magiſtrum noſtrum magiſtrum
icobũ de Somuilla, Multiphariã ſuadet Carmelita
m reformationi et adeſſe, et præeſſe, quæ incipit,
ribulamur ſane et ſupramodum. fo, 131,
¶ Epiſtola, l, ad legatum Ad componendam pacem
m domino Valentinienſi epiſcopo ſup̃ ſancti Mar
i de campis litigio orat manus porrigi adiutrices,
æ incipit, Q̃ꝫ gratiſſimæ mihi fuerunt, fo, 133,

¶ Epiſtola.li.ad Galliarum legatum, Deplorat eccle
ſiæ ſtatum, et ꝙ non ſit, qui conſoletur eam ex omni-
bus charis eius, queritur. quę ĩcipit, Poſtq̃ de. fo. 134
¶ Epiſtola.lii.ad præſidentes, et cõſiliarios curię Pa
lamenti vrbis Burdegaliæ, Interpellantur Burdegal
ſis ſenatus præſides, et conſiliarii fouere puſillum do-
mini Ieſu gregem, eũq; a lupi aduerſarii ſcilicet fauc
bus eripere. necnon vt apoſtolica ſententia ſpectacu-
lũ deo, angelis, et hominib⁹ fiant commonentur, qua
incipit, Si belligero equo buccinæ. fo. 136
¶ Epiſtola.liii.ad paupertatis cultores, . Conſolatu
montis Acuti pauperes ſuper magiſtri Ioannis Stan
douk eorum patris relegatione, et exilio. quæ incip
Fateor naturam os optime ſuppoſuiſſe. Fo. 138
¶ Collatio habita in regali collegio Nauerræ, ĩ ſoler
ni feſto diui Ludouici per thema, Domine in virtut
tua letabitur rex, quę incipit. Virtutem oĩ. Fo. cxli
¶ Magnæ nobilitatis, ſpectatæq; vitæ, et doctrinæ
ro domino Chriſtifero de Vtenheim inſignis eccleſi
Baſilienſis canonico, et cuſtodi, ac iurium doctori p
ſtantiſſimo Sebaſtianus Brant cum obſequio Saluten
quæ incipit, Quæ pridie in manus. fo. clii
¶ Collatio habita in publico conuentu Cluniacenſi
ordinis ſancti Benedicti, de perfecta religionis plã
tione, incremento, et inſtauratione.

Finis.

LIBERALIVM ARTIVM CALLENTIS
ni, ac ſacræ theologiæ ſcientiſſimi profeſſoris Fratris
annis Raulin ordinis Cluniacenſis epiſtolarũ inſigne
lumen.

Epitoma epiſtolæ.

Epiſtola prima imminentiuȝ pręſulibus diſcriminum declara
a, inuitatiua tamẽ ad pręſulatus prouectioneȝ, Pariſieñ. etiaȝ
eologorum commendaticia

Titulus.

¶ Domino, ac vere ſancto patri Stephano poncier electo pa
riſieñ, Ioannes Raulin Cluniaceñ monachorum minimus/
paſcere gregem domini in innocentia cordis ſui.

VOS MAXIMA SEIVN
git locorum diſtantia, optime pa
ter, iungat neceſſe eſt animorum
amplexus, Illucq; pergat epiſto
la noſtra, quo corporis artus/ vix
peditare poſſent, et volitans ipſa
tranſalpium iuga, quaſi columba
ad vocitationem noe, qui eccleſia
cam archã inter ſęculi huius diluuia dirigenda/ ad bre
ſuſcipiat, lęticiæ ramum virentibus folijs aſportet, et
aſi catulus in dominum ſuum caudatim inſiliens, lin
a ſua quaſi ſibillo tenuis aure/ titillet aures tuas, et di
cum Apoſtolo. Vide vocationem, in qua vocat⁹ es,
er operarios operariorum magiſter, inter ſeruos ſer
rum omnium miniſter, inter athletas et pugilles/ oĩm
enuiſſimus dux, et imperator. ¶ Verum/ quia ar

duis in rebus conſulto opus eſt. Quieſcēti mihi quaſi
viſione noctis viſum eſt,te veluti cedrū altam liba
plurimas cedros ad concilium euocaſſe,ſi forte arbo
bus et plantulis dn̄i Ieſu imperare debueris Occurre
et ego neſcio quo pacto,quaſi miſera rhānus(hyſtrio
more)non vocata.quæ ſubito apertis labijs/ ſeſe prof
dit in verba.Quid.inquit,optime pręſes ,quid cum
cifice viuas,in oīm ſollicitudinū laberithū vltro te,li
canonice vocatus,ingeris.Non aduertis,quantū pri
patus iſte ſuper humerū tuū grauis admodū ſarcina
penditur.Quoniā ſub eo gemunt gygantes,et gyga
us Athlas depreſſis gemit ſpatulis,non vltra potēs
ſtinere cœlum.Gemit moyſes,ore ad os deū alloquu
cauſatus item,non omnem plebis multitudinem ſe f
re poſſe quaſi in gremio vteri ſui. At tu paras hume
vt onus humeris formidandum angelicis / cum hon
recipias.Periclitatur Petrus cum ſuis cōdiſcipulis , e
domino preſente,dum nauiculæ ampluſtra tenet, et
manum paras ad eccleſiaſticę nauis gubernacula diri
da. Aſcendis ſane,et venis in altitudinem maris , vi
ne te demergat tempeſtas valida,vide ne te abſorb
profundum, ne vrgeat ſuper te puteus os ſuum An n
oculis interioris hominis liq̨do perpendis,te de ocio
laborem,de ſecuritate ad periculum,de pace ad pręl
vocatum,vt ſis dux Chriſtiani populi.Scis aduerſū q
dimicaturus es,Nōne cōtra carnem,et ſanguinem,
ſit,Sed aduerſus principatus,poteſtates,et rhetores

rãp harum,quorũ tam grande robur ſcriptura exiſti=
at,vt non ſit poteſtas,quæ eis valeat comparari ſuper
rram.Et tu inter medias acies,et eorum gladios,inter
uium Chriſti innumeras ſtrages,inter luporum ſæuiſ=
nas rabies,belli princeps inconſultus,et forte inexper
s ĩtrabis? Si cedrus es, vide q̃ fixas fide radices habes
forte cum perflauerint altiſſima venti,caſu grauiore
as.Si paſtor eſſe deſideras, vide quomodo redditur⁹
is rationem vilicationis tuæ.quando dicetur tibi.Vbi
ex,qui datus eſt tibi pecus inclitũ,et te obmuteſcentẽ
ocul abijciet princeps paſtorum,et epiſcopus aĩarum
ſtrarũ.Si nauclerus eſſe cupis inter maris vndas, pro
ice ſi mare,et venti obedient tibi.Quid vẽtos in altũ
lentes,niſi maiores natu.Quid mare/niſi promiſcuũ
lgus appello,dicente grammatico,Hoc vulgus pela
s,ĩmouerius indeclinabile virus.Et tu illud cum euo=
ere debueris.an bibes/conſilium queris.Vide igitur/
caute ambules in electione vocationis huius,qua vo=
tus es. ¶Cum igitur inter hæc paululum tacens
ſpirarem,et quæ me ſępius occupat agitatio, ſuper=
niſſet ſpes æternorum,et faſtidium præſentium, fa=
leq; arbitrarer iam conſulta ex altiſſimo conſilio ,le
quoddam ſuſurrum repente noſtris auribus intonu=
Nequaq̃,inquit,ex alto eſt conſilium, ſed magis A
itofel , quaſi videatur eſſe domini conſilium. Veri=
s itaq;,ne forte in meam ſententiam conuenirent ce=
i libani,et quercus euocatæ de viſceribus cordis mei,

quaſi de medio rubi/ſpinoſa rhamnus in aliam partē
clinauit,et aſſumpta parabola/cytharæ noſtræ mod
los/alio carmine moderans/ordiri in hunc videbar m
dū. ¶Q̄ꝫ q̄ p̄ſul/officio nil periculoſi⁹,nihil diſcri
vicinius,nihil tamen eo fructuoſius,nihil deo genero
animus excogitare potuit,dummodo non ad quieſc
dum/ſed ad laborandum/ſe non ignoret ad Chriſti
neam inuitatū. Si minores minora querūt artificia,
diocres mediocria,et maximos maxima neceſſe eſt a
petere,ſi tractant fabrilia fabri,ſi rhetia piſcatores,
ſe vltra ſui vires ingenij extollere valeant. Nimiru
eſt/eos qui reipublicæ eccleſiæ,aut ciuilis politiæ/cu
gerere conſueuerunt,ad heroycarum uirtutum culn
glorioſa animoſitate/contendere. Neq; quicq̄ grand
in terris,quin ſi accedat homo ad cor altum,eius ani
coęquari poſſit. qn̄ymo altiſſima montium cacum
tranſcendens,etiam ipſum cœlum potenti virtute c
tigit. Bene igitur facies,optime pater,et quidem pot
poteris,nec aduerſū te pręualebunt portę inferni,ſi h
benedictionē accipias a domino,in quā canonice voc
es tanq̄ aaron,vt offeras ſacrificium acceptabile don
no,inter mortuos,et viuentes conſtitutus,et in intelle
bus manuum tuarum deducas oues Chriſti ad vitæ
tes aquarum. Ceſſes igitur eſſe pręſes regis Chriſtia
et incipias eſſe ſacerdos dei altiſſimi,Ceſſes eſſe lum
re minus,dum pręeras nocti,id eſt turbulēto ciuiliū
ſarum iudicio,et incipias eſſe luminare maius,vt pr
diei/ſanctoq; populo dei. Dieſq; tuus incipiat eruct

erbum,et ceſſet nox nocti ciuilem indicare ſcientiam.
ub modio latuiſti.nunc ſuper candelabrum appare,co
i Effrain,Bēiamin,et Manaſſe,ideſt maiorib⁹,medio
ibus,et imperfectis,ſapientibus,et inſipientibus debi
r.Nam(vt Bianti philoſopho placet)pricipatus virū
tendit.Luceat igitur hæc lux tua coram omnibus ho=
inibns,vt glorificent patrem tuum,qui in cœlis eſt.
lim in veſte pontificis,in onycinorū lapidum fulgori
us/conſulebatur deus,et per eoſdem fulgores ſuo po=
ulo proſpera rñdebat. Quiq̄dē fulgor,Ioſephi teſtio
o,dum degeneres vita pontifices templo ſe intruſe=
nt,euanuit.Gratias ago domino meo Ieſu,qui te ele=
t ſuper populum ſuum.virum vtiq; gemina pollentē
ētia,qui vita,qui doctrina cūctos antecellis,et vtroq;
nitali membro/ſpirituali vita ſcilicet,et doctrina/fili
in Chriſto Ieſu de ſponſa tua/et concipere,et parturi
potes,donec formetur Chriſtus in eis.Arbitror ſatis
ētum illud geminum,nuſq̄ te defoſſurum in terram,
in potius ipſum duplicatum domino deo tuo cum
ro deportabis.¶Dices forſitan,quod in Eſaia legi=
;Ecce populus multus ſuper terram,ecce grauis erit
nes verbi dei,et peccati morbus in vrbe graſſatur,et
n ſum ego medicus,et nō eſt panis ī domo mea. Ab
dat procul,abſcedat a magnanimo hęc puſillanimi=
.Satis ſuperq; ſatis panes habet in domo ſua,ſcitq; ſa
ter eos miſtrare,et ſup ulc⁹ malagma apponere per
s manus,qui te in ouium paſtorem elegit,qui te or=
lanum ſuum,et vinearum cultorem inſtituit,vt ī mi

niſterio tuo de vinea ſua/aliq̄n bibat vinū meraciſſim
Qꝫ ſi ultra trepidaueris ad iugū eiꝰ ſuaue,et onꝰleue
ſcipiēdū, Saulis iſtar,ſi quē q̄ videris virū fortē,et exp
ditū ad ꝑliū,ſociū tecū fac tibi familiarē. Aſſume eos
cū, ꝗ nō iq̄nauerīt veſtimēta ſua,tales ābulēt tecū i alb
Nō eos aſſumas,ꝗ q̄rūt,q̄ ſua ſūt,catuli leonū rugiē
et rapiētes ut q̄rant eſcā ſibi. Et ſic ad aſpectū uirga
decorticaꝝ,i,morū ſc̄tōrū tuoꝝ i ꝓpatulo aſcenſe/e
plo Iacob p̄riarchę,cōcipiēt de deo oues tuę,'et ꝑtur
ſpiritū ſalutis. ¶ Qꝫ ſi iuadēt gregē tuum lupi rapac
Nō ē quo terreri debeas ſuꝑ natōes,q̄ ſub celo ſūt. A
dāt pariſij canibꝰ ſupra modū latrātibꝰ, Latrabūt ei
canes i lupos,i alienigenas,i latrunculos, Et iter cane
los/ēt catellꝰ ipē latrabo,diſcurrā,hicinde mordebo
ꝓfundiꝰ dentes iſigēs/feras occidā. Suſcitabimuſq;
zaareos,et fortiſſios quoſq; aduerſꝰ tyrānos,ut ſicut
it cęra a facie ignis,ſic pereāt hmōi a facie tua. ¶ On
gitͬ fortiſſimū hūeris tuis ipoſitū ob Chriſti amorē,l
tioratꝰ,excipe,Si labor te terret,merces iuitet. Si te
hoc opprimat,q̄ oia ſuffert,ſufferre Chriſti charita
pellat. Si tiesaccederī ad ſpūale certamē,certe ſi exur
aduerſū te ꝑliū/i dn̄o ſperabis. Quos ei elegit deꝰ,d
eoꝝ manꝰ ad ꝑliū,et digitos ad bellū. Pone igitͬ illū
iuxta te,et cuiuſuis manꝰ pugnet cōtra te. ¶ Mirab
itē/cur iter cęteros meos coetaneos mō idigeſto ſtill
am ſāctā aggredior p̄rnitatē,et quaſi pauꝑculꝰ erin
latitās i abditis/auſi elephātē ſuſcitare,'gnanꝰ gyga
pullex hoiem. Noli,amātiſſie pr̄,noli hęc ſtoliditat

ſcribere,quaſi volueri mineruã docere. Auſpicar̃ magis
oc nõ opis,aut artificij eẽ,qppe q̃ ĩ foueã auri,et argen
foſſores ſum⁹. Miſeri aũt foſſores,et pene oĩm paupe
ores,maſſas auri,et argẽti diuitibus ad venũdandũ ſo
nt afferre. Nõ ergo ĩdignaberis,ſi ego indignus ſcru
tor mineraliũ ſacræ ſcripturæ/de mineris ipſius maſ=
s ãpliores tibi diuiti egen⁹,tibi patri fili⁹/offero, Hoc
ẽ coegit amor dei/et tui/quẽ in uiſcerib⁹ dñi Ieſu dili
,gaudẽs ſup̃ ſancta,et canonica prouectiõe tua, deſy
erans te uidere Chriſtum domini,et oleo lętitiæ,et ex
tatiõis unctũ prę cõſortib⁹ tuis. Et ut profundi⁹ cordi
o inſeratur,quod tua ampliſſima dignitas,aut pericu
aut meriti,habeat diſputationẽ,prior credidi inſinuã
i. Q̃z ſi tu maior,et ego mior,ex maiore et miore apđ
alecticos nõ ẽ ãbiguũ optimã opti gaudij ſeq̃ conclu
nẽ, ꝓpter quã hoc mun⁹ ſcripturę,maior a minore ul
accipias. Tu duplũ,ego dimidiũ,ſed iuxta muſicos,
li ad duplũ melioris ẽ armonię proportio,quã ſecut⁹
oportionẽ/tuipſe maior,ad bñplacitũ miore vtere, vt
ẽadmodũ bõe mẽorię p̃deceſſori tuo,ĩ his quę ad ſa
ẽ aĩaꝝ ſpectabãt ad veſperã vitę ſuę uolũtari⁹ aſtiti.
&mane aſtabo tibi,meq; tibi deuoueo,ut ſi mea op̃a
geas, ꝓ ſalute gregis tui,libẽter ĩpẽdar,& ſup̃ĩpẽdar
cipe,ubi p̃deceſſor tu⁹ deſijt,et alti⁹ arbitror ĩcipies.
quod nõ hẽs,iuxta nomẽ magnoꝝ q̃ ſũt ĩ terris,emi
iora deĩceps,et meliora cariſmata ãplexur⁹. hẽas no
magnorũ q̃ ſunt ĩ cœlis,ualeaſq; ĩ his op̃ib⁹ fortis et
ens,uiuaſq; fœlix in Chriſto. Amen.

AD REVERENDVM PATREM

Epitoma epiſtolæ.

¶ Epiſtola ſecunda pręſularis promotionis congratulatoria,
propter frequentia commiſſo gregi occurrentia pericula ouiu
cuſtodiendarum plurimum exhortatoria,necnon agendorum
ipſo pręſulatu,fugiendorumve elucidaria.

Titulus.

¶ Domino/ac vere ſãcto patri Albigeñ.nouo Epiſcopo F
ter Ioãnes Raulin Cluniaceñ.humilis monachus,aut mag
qui incipit eſſe monachus,paratum principi paſtorum occ
rere,et commiſſas oues ad caulas eternas deportare.

POſtq̃ digniſſime pręſul audiui,ꝙ ex iuu
ne ſenex,ex diſcipulo magiſter,ex oue p
ſtor,ex filio factus es pater,Deſyderio d
ſyderaui te animo cõplecti, Vt qui te f
um,te iuuenem,te diſcipulum nuper ag
ueram , nunc ut patrem,ut ſenem,ut præceptorem
nerarer,et coleram.Hæc certe mutatio dexterę excel
a domino,ut arbitror, factum eſt iſtud, et eſt mira
le in oculis noſtris.ꝙ tam ſubito mutatus es ĩ alteru
uirum,ꝙ tam cito de yſopo cedrus lybani,et de clien
factꝰ es princeps populi.De accepto honore tibi cõg
deo,ſed de ſuſcepto onere,uelut amicus,tibi ueheme
timeo.Gaudeo ꝙ poſt humilitatem tuam/exaltatꝰ
dignitatem.Sed ne ſuccumbas oneri/ualde pertime
dum ẽ.Quippe/qui graue iugum,et humeris formid
dum angelicis ſuſcepiſti,Sub cuius ſarcina/etiam po
cus Athlas gyganteis humeris cœlum ſuſtinẽs,prę
deris grauitate/titubaret. Neſcis quia tibi.uelut alt

Aaron,ex officio incumbit iniquitates ſanctuarij de=
iorare? vel eas uelut hircum emiſſarium portare in de
ertũ? An ignoras,ꝙ inter dei furorẽ,et ipſi⁹ populi irri
antia demerita/medius es? Nunc vt deum pręcibus/
pperibus/et olocauſtis places,modo vt prouocantem
lebem cum diſcretione vendices, An non putas a ter=
go tibi/iminere grauiſſimum certamẽ,in aerias poteſta
es/et rectores tenebrarum harũ, die,nocteq; conãtiũ
ffundere ſanguinem populi tui, cui⁹ rex cõſtitutus es
deo,ſuper montem ſyon,ſuper montem teſtamẽti, vt
nodo hos protegens ſubvmbra alarum tuarum,modo
lios victos.et captiuos peccatis/de manu fortiorũ eri=
ias, Vide igitur,et conſydera officium tuum,conſyde
a periculum tuum,uide qualis,quantuſq; pugil,et quã
umvigil eſſe debeas,qui aduerſum inuiſibilium hoſtiũ
otẽtias,pro exercitu domini bella ſuſcepiſti. Qꝫ ſi ne
ligentia/gregis tibi commiſſi perditum quicq̃,aut a be
tia inferni ſuffocatum fuerit.erit anima tua pro anima
li⁹,et dũ uenerit grex ad manũ numerãtis,et ab aĩarũ
aſtore interrogaberis, Vbi grex,qui dat⁹ eſt tibi/pecus
clitum? Vide q̃d rñdeas. Certe,niſi uigilaueris,non
idebis unũ/ ꝓ mille. Occurrẽt ei tũ ululãtia dęmonia,
uriã tuã aduerſũ te ſtatuentia, Vociferabũt angeli ſan
ti perditionem animarum,quas in cuſtodiam ſuſcepe=
ũt. Tibi imputantes/clamabunt clamore grãdi/et ipſę
nimę deperditæ. Dabit in te leo rugitum, leo de tribu
uda,ꝙ animas emptas pręcio magno ſanguinis ſui/ul=
ro perdidiſti. Quid quęſo/inter tot accuſantium uoces

reſpōdebis, pater loquere, An obmuteſces, tūc quando
omnis iniquitas opilabit os ſuum. Attende igitur tibi
et gregi, et conſilio acquieſcas eiꝰ, qui diligit animam tu
am. Nec enim volo īter palpones, aut adulatores me a
numerare, non ei liniam parietem tuum, ſed veritaten
tibi loquar, denudans, et exinaniens vſq; ad fundamen
tum in eo. ¶Duo igitur in epiſcopatu dirigenda rec
piſti. Alterum ſpirituale, Alterum temporale, et cadu
ducum. Primum principale, ſecundū acceſſorium. it
vt oporteat primum facere, & ſecundum non omittere
Non igitur ad ſecundum tranſeas curandum, et agen
dū pretermiſſo primo, Sed quod quidem ſecūdū, flē
dico, ferme declinant omnes noſtri temporis paſtores
quaſi eis dominus tēporalium non animarum curā cō
miſerit, Temporalibus igitur diſpenſādis, atq; iudici
decernendis (ſi quos habes induſtrios legiſperitos, au
iuriſtas) tales pręfice, et ad hæc animum ne multū di
uertas, ne magis videaris Gratiani. aut Iuſtiniani diſc
pulus, q̄ Chriſti. Mandat enim Apoſtolus in huiuſm
di rebus contēptibiles qui ſunt, in eccleſia eligi et inſti
tui, Non igitur minuatur ſenſus tuus circa talia cogitā
quo minus mens tua tota, et totus animus circa ſaluten
animarum zelo zelando inſiſtat. Cur aūt hoc fiat, inte
lige, et memoriæ commenda, ne ſtillus noſter ad te e
charitate directus, fructu vacuus ad nos redeat.

¶Quia igitur dormitante nauta naufragiū ſæpenum
ro patitur nauicula, et dormiente duce irrunt hoſtes
exercitū. ſuper nauicula tua et commiſſo tibi grege, u

gilare aſſiduo neceſſe eſt. Scriptum eſt enim. Non dor=
mitabit, neq; dormiet, qui cuſtodit iſrael. Ne des igitur
oculis tuis ſomnum, et palpebris tuis dormitationem, et
requiem temporibus tuis, donec in populo tuo ubiq; in=
uenias locum domino, ubi in pace in idipſum requieſat
Rite autem uigilabis, ſi per teipſum non per aliũ, ſi mo=
roſe, non curioſe, ſi conſcientias non burſas, uiſitaueris.
et quæ correctione digna ſunt, benigne correxeris. Tu
enim a domino ſufficientia ad militandum ſtipẽdia ſu
ſcepiſti, ut per teipſum non per alium milites, ne forte
uice tui agonizans accipiat coronam tuam, et ſic coro=
na fraudatus pereas. Nam nemo coronabitur, niſi qui le
gitime certauerit. Certa igitur oportuue, et importune.
Apprehẽde tuipſe arma charitatis. & ſcutum fidei. &
exurge in adiutorium populo domini. Ingredere uigil,
per medias malorum acies, peccata omnia interimens
per arma iuſticiæ a dextris, & a ſiniſtris Accingere gla
dio verbi dei. Clama ne ceſſes Annũc ia populo ſcelera
eorũ, Sic enĩ / & non alias liberabis animam tuam. Scri
ptum eſt enim. Si dixeris impio, & ille non fuerit cõuer
ſus ab impietate ſua, morietur, tu autem animam tuam
liberaſti. Liberabis itaq; animam tuam ſi aduerſus ini=
quitates caſtra poſueris, & in tuba verbi dei, & clamore
grãdi reclamaueris. ut corruant muri Iherico. Eã ue=
ro perdes, ſi negligens ĩter diſcrimia tãta obdormieris
inuadẽt ei gregẽ tuũ lupi rapaces. deſeretq; te domin⁹,
ĩ ſuos, & ſua deſeras, & non ſollicitus ea cuſtodias.

¶ Cauſaberis forſan te nõ ſufficiẽter ad hęc operandũ
eruditum,nec artem ſcire ſeminandi verbum domini i
orto ei⁹,vtpote ꝗ nec agricolationẽ hanc aliqñ exercui=
ſti.Non de hoc cauſeris pater,ne forte talis excuſatio re
dundet in caput tuum,qui agricolæ,qui ortholani offici
um/ vltro ſuſcepiſti,et ignorare te dicis huiuſmodi offi
cium,immemor illius tremendæ ſententiæ,quia igno=
rans ignorabitur.Quomodo militantis ſtipendia reci=
pis?qui nec gladium/quo ferias,nec prȩliandi peritiam
habes.Sed.ȩquanimus eſto,et viriliter age,et cõforte=
tur cor tuum,et quod iam bene cœpiſti fœliciter com=
ple,ſicut et a fide dignis relatum eſt mihi,et cum gau=
dio audiui.A domino ſapientiam poſtula,et ipſe roga=
tus affluenter dabit,Sed et ſi ad manum ſcriptorem ha
bes,mitte cluniacum,et ea quȩ mihi contulit domin⁹ pa
riſienſibus populis vulgari ſermone promulgata,tibi l
bens impartiar,ſperans tuorum bonorum participẽ me
fieri,et quod adhuc nemini hominum feci, amore quo
tibi iniunctus ſum in domino Ieſu/in cuius viſceribus te
diligo,oĩa ſpõte cõmunicabo.Nihil erit quod te late=
at,nec eã doctrinã ſecut⁹,deo ꝓpicio errabis,corp⁹ tuũ
his aſſiduo exercebis,vt non pigreſcas/ſolicitus eorum
quæ dei ſunt.¶ Sed et vnum aliud te volo pater, vt cũ
viſitare cœperis puſillum gregem tuum,antiquum pri=
ſcorum patrum/et paſtorum eccleſiȩ reſuſcites morem
Qui dum ad viſitandum procederent,viris eruditis. e
zelantibus vndiq; cincti,ſingulis ſubditis cõdeſcende
bant,ad audiendas medendaſq; eorum conſcientias,v

ıxta p̄ceptū dn̄i,agnoſceret vultū pecoris ſui, ꝓpter qđ
:caſus epiſcopales viſitāti in propria epiſcopo tanq̄ ma
ꝛri, et peritiori reſeruabantur audiendi, Cū enim paro
hialē aliquā ſuā ingrediebatur epiſcopus, cunctabatur
qui eſſent qui ſuo conſilio indigerent. Et tunc benign⁹
aſtor cum omni humanitate,et manſuetudine morbi=
as oues ſuſcipiebat,et tangebat morbi locum,medeba
ır,fruebatur,atq; ad caulas domini ſui proprijs hume=
s deportabat. Is enim eorum prelatorum mos erat,qui
unc apud nos tanq̄ ſancti venerātur,non querētes que
ıa ſunt,ſed quæ Chriſti Ieſu. Ideo ſi dulce eſt ori ad lo
uendum,putas pater quāta cordis dulcedine adimple
it te fons ille aquarum viuentium. Quantū domiuo lu
:um,& vſuram,& tibi mercedem deportabis,ſi id ope
e compleueris,et ſuas oues humaniter tractaueris. Ex=
er tus loquor,qui et aīarum curā habui aliquando, et
irexi. Experto crede. Tunc eni dilectus eris deo,et ho
ıinib⁹, cui⁹ memoria in benedictiōe erit. Tunc facile ī
ēpore eris reconſiliatio plebis,et abſq; difficultate pec=
atorum monſtra placabis. Tūc releuabis eccleſiā Chri
ti(Prothdolor)nunc ī cœno iacētē prælatorum. Cui⁹
paulo ante q̄ a Pariſio recederē)lamentabar ego cala=
ıitatem vna cum tribus contheologis meis doctoribus
uorū noīa nō ignoras, Aſt inter loquendū meditaba=
ıur dignā eſſe ei⁹ miſeriam lamēto maiori, q̄ quondā
Hieremię ī threnis ſuis pro deſtructiōe ſynagogę, quip
e qui hincinde verſantes,cum centum et vnum epiſco
os in regno franciæ annumerauimus,de tanto numero

vix tres,aut quatuor deligere potuimus paſtores . q
ſui impoſiti officij partes agere curarent ſolicite. D
quorum puſillo vnus erat reuerendns pater,et vere pa
perū pater,et dominici gregis amator,qui tibi comm
dati gregis curam reliquit agendam(Quod ſine aſſen
tatione dixerim) vt a tanti patris non degeneres virtut
bus, ſed eius veſtigia ſecutus,non tam dignitatis hęre
q̃ morum ſucceſſor ipſius exiſtas.Nolo mercennario
illorum imouerius furum,et latronum ſequax videari
qui de mercedib⁹ gregis impinguati,et ornati,icedēte
glorioſi,et ſublimes,appetētes ſalutari.honorari ab ho
minib⁹ & vocari Rabbi,gaudētes,et primas cathedra
in ſynagogis amantes. Vident lupum intrantem, min
tem,et fugiunt,Cernūt peſtilentioſi æris corruptiōe in
fectas oues deperire,nec obuiant / mutua tabe cōſum
et tacent,diuerſis morboꝝ generib⁹ interire,et rident.
¶ Volo iterum aures tuas non palponibus,ſed libera v
ce tibi,et de te vera loquentibus accommodes.Sit pro
cul a te omnis lingua blandiens,et quæ te laudat, extol
lit,et prędicat.Nam ſcriptura teſte,qui te beatum di
cunt,ipſi te decipiunt.Illos auſculta,qui te in Chriſt
diligunt,qui quæ Chriſti Ieſu / non quę ſua ſunt,querū
et quorum vita probatiſſima linguam concludit eſſe v
racem.Illos interroga quem dicūt homines eſſe filiun
hominis,quid de te popularis aura celebret,Quid de t
viri cōſilij viri deo dediti ſentient,vt ſi bona ſit peruol

tans fama,pro viribus adaugeas,ſinautem mala corri-
gas,Inſanabilis eſt enim vt plurimum prelatorum pla
ga,qui arundineis baculis adulatorum ſibi aſtantium
nnixi.nunq̄ de ſe vera loqui audire volunt, nec predi-
catorum nec veracium verba recipiunt,quin potius ſibi
vera loquentes,et non placenter oculo toruo aſpiciunt.
Cū enī ſint reipublice oculi Chriſti, more oculorum,
nec ſe vident,nec infirmi.Chriſti medentem aut mede
am ſuſcipiunt,ſed q̄ citius a ſe renūciāt,Hec propterea
ſcripſi paternitati tuæ, latera tua,quibus circundantur,
diligenter inſpicias,ne in lateribus tuis pleureziacus il-
e aſſentationis morbus,contagione plenus obrepat.
¶Hæc pauca pro breuitatis tempore ſufficiunt,mūlto
plura per dei gratiam ſuſcepturus,ſi noſtris ſcriptis per
tua ſcripta vices reddas.Quia enim per quendam cluni
acenſem ſacerdotem,qui de Albigeſio ad nos uenerat,
a tua reuerendiſſima paternitate ſalutatus ſum. Indi-
gnum duxi te pertranſire inſalutatum.Hancq; tibi di-
ctaui epiſtolam,vt quod vox abſentis nō potuit, longe
diſtantem pauperis monachi,ſit fas ſit eum monachum
dicere,ſcriptura alloquatur.
¶Sed fortaſſe quaſi alienæ vitæ curioſus ſcrutator cun
ctaberis,quid agat monachus ille ſcriptitans in cella clu
niacenſi,pauper cenobita in clauſtro,qui nuper in me-
dio mūdi verſabat̄,Scio pr̄,ſcio quia ſolicitaberis, quid
mortuus agat in ſepulchro. Vt autem ſcias mei ſtatus

conditionē. Eodē ferme tempore ſuſcipiſti iugum gra
ue ſuper filios adę, de quibus es corā æquiſſimo iudic
redditur⁹ rationem. et ego iugum Chriſti ſuaue, et on
eius leue, quo mei tantummō cuſtos, in clauſtrali carce
re deliteſco, vbi aſſiduum ieiunium, vigiliæ grādes, ſō
nus breuis, et inconditus. lectiſternia dura, mihi delitia
ſūt. Vbi labor aſſidu⁹ delitię, vbi lęta paupertas. diuiti
Vbi villis ſupellex, hiſpida, et groſſa veſtis, opes ſūt ſu
be honor/et gloria Eſt̄ꝗ̄ cella anguſtiſſima, regale pal
tium, altera paradiſus. et turris fortitudinis a facie inim
ci. Pro cuius anguſtia latitudem cœli, et pro cuius mo-
deſtia beatitudinem expecto Paradiſi. Nec iſta volu
ſcire paternitatem tuam, vt noſtrum monachum emu-
leris, ſciens facilius monachū fieri epiſcopum, q̄ epiſc
pum fieri monachum. Plura occurrebāt calamo digna
ſed hæc pauca, tanq̄ a paupere monacho munuſculum
ſuſcipies. Et valeas ſēper in Chriſto Ieſu, et viuas amā
tiſſimus domini, et tui ouilis cuſtos vigilantiſſimus.

¶ Epithome epiſtolæ

¶ Epiſtola tertia agit de tribus boni prelati qualitatibus, de tri
bus ad acquiſitionem bonarum diſciplinarum pręparationibus
et de tribus, in ipſarum ſcientiarum adeptione obſeruandis.

Titulus.

¶ Domino vere electo Albigeñ. Ioannes Raulin Cluniaceñ.
monachus, butyrum, et mel comedere, vt ſciat reprobare ma
lum, et eligere bonum.

CECINIT IN CANTICIS CAN=
ticorum Chriſti ſponſa de ſui dilecti ele=
ctione naturæ ſuæ cōſentaneum ſatis epi
thalamium. Dilectus meus, inquit, candi
dus, et rubicundus electus ex milib⁹. Pri
no candidus. rubicundus deinde, electus poſtremo ex
nilibus. Candidus innocentia, rubicūdus circumſpecti
ne. et prudentia, nam et cautos rubicundos vulgus an=
otat, electus ex milib⁹, id eſt, ex oīm virtutū quaſi vni=
erſi pulueris pigmentarij affluentia. Electus es, vtinā
ndidus, et rubicūdus. Electus es vtinam ex milib⁹. id
t, ex oīm chariſmatū perlecta multitudine, quam in
riptura frequenter milia ſonant, Id quidem dictu fa=
e. ſed experimento difficile eſt. Nā rarus eſt, qui pru
ens/ qui circumſpectus eſt, rarior/ qui innocens, rariſſi
us qui vniuerſa morum honeſtate pręclarus eſt. Sem
r enim limi quicq̄ ſapiunt filij adæ. infixi in limo pro
ndi. Q; ſi eccleſie ſponſus tam grandi pollere debeat
ninentia, propter tamen vaſis noſtri fragile figmentū
copulorum frequentem illiſionem/ temperamento
us eſt. Sat eſt inſipienti, ſi non eat in conſilio impio=
um, ſi non ſtet in via peccatorum, ſi in cathedra pe=
entis doctrinæ non ſedeat, ſed in lege domini profi
ns meditetur die, ac nocte, cuius meditatiōis, et iugis
dij a me modum percunctaris. vt velut alter Ioſeph
ctus electa doctrinarum frumenta miniſtres in po=
is. ¶ Rem grandem, et intelligentiæ pręcellen
cumie exponendam quęris. maxime cum elabora=

ti ſtudij formam exprimere valeat nemo, niſi quæ iam
dudum experta ſunt eruditiſſimorum virorum pręcla-
riſſima ingenia. Quem igitur alloqueris? a quo tan-
ta iam repoſcis videto. Varijs filis mixtum fuſum
vix enodare valeo, nec tam acutis dentibus vtor, ut nu-
cis huius textam infringere queam, ſi quomodo intrin
ſecus latentem nuclei dulcedinē deguſtare poſſis. Ne
tam valida manu, vt clauam extorquere poſſim de ma
nu Herculis, quod ē a doctiſſimis clauā capere, qua i
abſconditos ſapientiæ theſauros ingredi poſſis. Quo
maximis cum ſudoribus olim, et limpidiſſimis ratio
nis obtutibus penetrarunt. Puteus ille aquarum viuen
tium altus eſt, nec in quo hauriam ad manū habeo. S
tamen patienter noſtram penuriam feras cum noſtri i
tellectus coclearí paululum hauriemus aquas cum gau
dio de fontibus ſaluatoris, quod tibi longo poſt temp
re ſi ſecutus fueris profuturum ſperabimus.

¶ Itaq; ſi cupis oliuam fructiferam eſſe in domo dom
ni, et lignum plantatum ſecus decurſus aquarum ſalu
bris doctrinæ quod fructum ſuum dabit in tempore o
portuno, neceſſe eſt vas cordis tui dei donorū. et ſciēt
rum receptaculum, ante omnia mundum eſſe. Non e
ſolitus deus, vt in acerbo fetentive vaſculo odorifer
effundat liquores. Beati, inquit, mundo corde, quon
am ipſi deum uidebunt. Quid autem uidere interior
hominis. niſi intelligere. Vis ergo intelligete deum,

iæ ſub deo ſunt. Exercitari te non ceſſes,et ſcopere
eritum tuum.ne forte ſi quid eloquiorum dei dulcio-
m ſuper mel et fauum intus hauſeris,et propter inte-
us latitans maliciæ fermẽtum in deterius commuta-
tur,pro gratiarum ſuarum perditione/illud tibi the-
urizes.Neq; enim ĩ maliuolam animã introibit ſapiẽ
.quin potius euaneſcat. Orabat propterea Dauid
ſt penetratum adulterij ſcelus,cor mundum ſibi crea
deinde ſpiritum petiit rectitudinis.Cor mundum in
it,crea in me deus,et ſpiritum rectum innoua in vi-
ribus meis. Vnuſquiſq; inquit philoſophus, iudicat
ut afficitur, Affect⁹ ergo homo,imo et infectus ini-
itate aliqua,infectioni ſuæ rationis iudicium coequat
olle ergo a corde tuo omnem iniquitatem,et ad de-
nendum de omni ſcibili facile inuenies æquitatem,
oneum itaq; miniſtrum ſalutaris ſtudij te exhibere
ans. Scias primum iuxta apoſtoli doctrinam, vas
um poſſidere in omni ſanctificatione, et honore, ſit
cerum,ſit omni iſipido humore.id eſt,malo more va
um.Ad quod conſequẽs eſt uas tuum habitaculũ di
um deo.vt pręparetur eſſe iocundum,et ſerenum, io
nditatem et exultationem theſaurizanti ſuper caput
.Vt illic tibi bonis operib⁹ iſudãti/horrea tua reple-
ur bonitate,et abundent torcularia tua uino,et prom
aria tua eructent ex hoc in illud habeaſq; pluri-

morum vinorum alternam opulentiam illic recondit
et in tempore effundendam, quia plurimam habes,
variæ conditionis familiam eſurientē, cui propines ab
de. Ne ergo mēdices in futurum, benefacis dum temp
habes, prouidere tibi, et tam copioſæ familiæ, vt futu
ræ fami occurras. Cito aperias horrea tua, ne deficiat
via. Iā enī plus q̃ triduo ſuſtinent te, quibꝰ apertis pr
culdubio in ore ſacci tui inuenies cyphum Beniamin d
minum Ieſum. qui Alpha & o principium fini cōiūc
ciphi circulo accomodatiſſimus eſt, quo tandē ditatꝰ
in ſublime exaltatꝰ bibes cū regibꝰ, et pricipibꝰ, & cōſ
bꝰ terrę. Sed quid tibi. et familiæ famelicus es, et nō ē
nis in domo tua. cum in domo panis, quæ hebraicę B
thelęem ſonat, ſeſe recipiat Chriſtus. Si inopia comp
ſæ tenerrimæ oues paſcuæ eius petierint paſtum: et
de principibus vnus qui apud Hieremie threnos fa
ſunt velut arietes nō īueniētes paſcua. Cui diſcrimi
iaceas, vide. cū tibi de ouibus paſcuę tuæ triplicetur. i
ex officio mādatū. Paſce, īquit, oues meas. Accelera
gitur ſpolia ſcientiarum detrahe, feſtina, prędare, qu
tuis poſtea pulis diuidas, dilata os tuum, et dominus
plebit illud. Dilata inq̃ os cordis, quia grandia, et l
ſunt, quæ in eo reponat deus. Saccū apperi in lætitia
exultatione, et afflues ſuper omnipotentem delitijs,
erit qui exhauriat.

¶ Caue a triſticia cordis, quæ ſtudio, et ſtudioſis
mium officit. Expertus loquor plurimos audiui gra
dis excellentiæ viros, ſed certe conſcientia perturba

m ad ſtudij contemplationem acumen ītellectus cō
tere díſpoſuiſſent)tanta oppreſſos melancolia,tanta
ní vagatione diſtractos,tanta deniq; abſortos triſti
vt cum ea quæ ſtudij ſunt profunde,et attente cogi=
vellent,ſubito ad longe alia trēſlatos.adeo/ vt vnū
rent,et aliud mēte penſarent. Serena enim eſt ſapiē
t quæ ſerenū pectus inhabitare diligit ¶ Hæc duo
mpleueris,neceſſe eſt ſuperaddere tertium,quod ē
tis euagationem perfligare. Poſt emūdationem va
t eius capacitatem/opus eſt,ne effluat,vas tuum ſol
e religari. Si forte effluat mēs tua a te,nō eſt ſapiētia
ſcia, nō eſt cōſiliū quod colligas in te. Quomodo i
uicq̄ reconderes,ſi totus a te receſſiſti,ſi totus īteri=
omo in aliena vertatur,nunc Italiam cogitans,nunc
itans Germaniam,nunc caſtra fabricans in Hiſpa=
An non ſtultus ille,qui in cribro aquā continuo fun
qui merces congregat,et mittit eas in ſaccum pertu=
.Scriptum eſt enim,Cor fatui quaſi vas confractū
nem ſapientiam non tenebit. Redeas igitur ad teip=
,ſi ſtudio prodeſſe cupis,et ne exeas extra. Illic te in
ire volo,vbi es,nō alibi. Magis enim eſt anima vbi
upiſcit,q̄ vbi animat. Vbi enim eſt theſaurus tu9 ibi
or,In teipſo habitans/tecum loquere,ibi ſcientię vo=
nen comede,et īcorpora. Si ſuperueniat muſcarum,
t,variarum cogitationum, et ſollicitudinum īfeſtā
n.et exaſperantium exercitus,cum huiuſmodi mu=
pręliādum eſt. Grauis eſt hęc pugna/ſuper quā cre
oteſt,et quęplurimum temporis abradit,intercipit,

et occupat. Percuſſit enim ægyptũ muſca grauiſſim
pungit enim vehementer in lecto contemplationis d
mientem animã, et pungendo excitat, ſed flabello o
tionis abigendæ ſunt muſcæ huiuſmodi moriẽtes, q
perdunt ſuauitatem vnguenti. Memẽto quomodo
braham a ſacrificio muſcas iſtas flabello diligenter
gebat, Feruentem ollam celeres effugiũt, frigidam
ſequuntur, maxime ſi melle, aut lacte repleatur. H
idcirco non tacui, quia ſcio vbera tua lacte temperan
et deliciarum melle abundare, propterea caue tibi a
ſcis illis, Quod quidẽ poteris. ſi priuſq̃ te dederis ſtu
pauxillæ orationi vacaueris, Ad hoc autem cõferre
rimum ſtudioſorum nonnulli aiunt, ſi alterum illũ p
mum, qui incipit, Beati immaculati. perdixeris. Is
pſalmus quaſi ad pręparationem ſcrutinij ſciẽtiaru
et receptionis earum totus erat. etiam ad effugãdas
ſcas illas, de quibus iam diximus clamat. Declina
me maligni, et ſcrutabor mãdata dei mei, quod, et
ti hac uexati veſania ſæpenumero vociferantur. et ex
mãt, Amicus es arte tibi rimandi ſtudij ſecreta reu
Acquieſce cõſilio, benedic dominum, qui tribuit tib
tellectum & ora eum ut tuas illuſtret tenebras, qui i
minat omnem hominem venientem in hunc mundu
Quid autem orare eum, niſi aperire feneſtras cordis
illic ſapientiæ radios effundat ſol in tali genere, qui
omnibus affluenter, et non improperat. Noui hom
grandi amicitia mihi deuinctum, et qui aliquid eſſe

rum eſtimatione putabatur, dicere mihi ſolitũ, pl9
rymoſa oratione,q̃ ſui ſtudij labore profeſſiſſe,
ergo bene oratione deum excitaueris, ad ſtudium
ceps properes,in quo deus te alloquitur, ait enĩ no
Hieronymus. Dũ oras tu deum alloqueris,dum le
et ſtudes,deus te alloquitur. ¶Cum autem his
us modis te ad ſtudium paraueris, Cũ te vas mun
vt impleatur, vas capax vt ſuper impleatur, vas ob
tum et bene ligatũ, vt effuſa contineat exhibueris,
ctu ſtudij interim tria acturus es, Primum,in multi
ine voluminum/ volo te parcum eſſe,non quin ma=
ica bybliothęca fulgeas,ſed volo vt in paucis legas,
gi illud eſt,nunq̃ locupletari hominem,qui multa=
artiũ operas exercere ſolet. Cui alludit illud poeti
. Pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus. Itẽ
,me copia fecit egenum. et in eãdem noſter viſus ẽ
ſtoteles queri ſententiam. Scire,inquit multa, intel
re autem vnum. multa habitu memoriæ, vnum tan
modo comprȩhẽdere actu intelligentię. Audi pro
ea conſilium meum, De multis libris vnum,aut du
bi elige,qui tibi familiares ſint, vt quemadmodum
auco ſemine creſcit multa ſeges. ex paruis fonticu=
gentia flumina. ex multis obolis grandis ſumma,
x paucis libris primũ creſcat capacitas tua ,qua cre
te in dies cupidior,et dicẽdi auidior fias. et ſic in li
affluas. ¶Vellem igitur matutinum occupa=
ontificio iuri. prout teſtamur tibi ordinatum eſſe a

pijſſimo patre tuo Albigẽſi Epiſcopo. Poſt meridi
vero maxime circa nocturna tempora ſacris codicib
uigilare ſtudeas. Illa enim eſt diuina non humana ſa
tia, non in ſcrinio pectoris pontificis ad nutum eius
mutanda reſidens, ſed ex voluntate diuinæ maieſta
æternum duratura procedens, iſta domina / altera p
ſequa. Iſta eſt quæ coronata triũphat, quæ mulierũ
cherrima. ſicut Heſter ſucco ęquorũ non indiget, vt
ceat, Quã ſi adamaueris, et exquiſieris a iuuentute
ſponſam aſſumere, ueniẽt tibi omnia bona pariter
illa innumerabilis honeſtas per man⁹ illius. Volo il
eſſe allocutionem oris tui, volo cum illa dormias, il
oſculeris, et amplectaris, Caue a concubinis poeta
figmentis, ne te ab eius amore diuertant, tempus e
ue eſt, et breues dies hominis, et grandis ad illam ti
ſtat via, Quod paruo tẽpore de fontibus ei⁹ hauri
ſamus, nihil ad eius mellifluæ dulcedinis abyſſum
parandum puta, Cum enim conſummatum in ea t
taueris, tunc incipies, quod tamen tuę rationis ydria
minus exceperint, ſi paululum expectes non hic, ſe
gione viuentium implebuntur, etiam ad ſummum
rentibus lactis et mellis.

¶ Secundo ruminare te oportet, non cito pręteriẽs
legeris. Super mellifluum florẽ diuti⁹ imorantur a
Et vt ſcriptura loquitur rumĩat animal mũdũ, rum
item, vt vult Ariſtoteles, omne aĩal cornutũ. Qu
cornutus eris, et te cornutũ ſpero videre, propterea
minare diſce quod dedi tibi. Hoc autem facies, ſi i

echielis ſententiam. comeſtum volumen ſcientiæ
aſi mel in ore ſe prẹſtet,et exinde amaricetur venter
is. Volumẽ comedis,dum quod legis apprẹhendis,
uaſi mel idipſum ſapis,dum ĩ apprẹhenſo delectaris
d amaricatur venter memoriæ tuæ .dum plurimis
ra comparãs,tantas oriri vides difficultates, vt ab
eriori proſecutione concito greſſu grandiuſcula ceſ=
t ingenia. Dum enĩ quis aquam ſapientiæ ſalutaris
reditur.et non niſi ad talos,aut genua,aut ad renes
q;/oblectatur,et balneatur in eius ſuauitate. At vero
n vlterius progreſſus vadum intranſmeabile compe
velociter pedem retrahit. laborioſum nimis exiſti=
ns/abyſſos eius natando penetrare, profunda fluuio
n ei9 ſcrutari,et abſcondita producere in lucẽ, Quã
cauſam et hæreticorum phalanges.et qui ſe magn
uid exiſtimant,ea ſcrutando perierunt.
Communicandum eſt tertio alteri quod tuo particu
ſtudio ſciueris. Nullius enim ſine ſocio boni eſt io=
nda poſſeſſio. Participatum ſtudium vehemẽter ac=
ſcit,et roboratur, ex ſua natura diffuſum, nequaq̃
nuitur. Hoc autem duobus modis complere potes,
tione,et diſputatiõe,Lectione primum cũ ad con=
ones, et conſcholares tuos,publice lectitaueris, aut
gem tibi commiſſum predicatiõe docueris. Diſpu=
ione vero,ſi inter prandendum,aut cœnandum,quẹ
ficilia ſunt/proponantur, vt varijs aſſiſtentium argu
veritas latens/elucidetur. Talium enim frequentia

virorum, veterum menſa prælatorum quondam venu
ſtabatur, talibus ſermonib⁹ tāq̄ optimis cibariis, & ex
quiſitis phaſidib⁹ nou⁹ homo paſcebatur. His magno
pere requiro animum tuum / non equum impingua
ri. Nichil de equo tuo penſites, penſa animam tuan
illo ſagíato vitulo ſaginare, quem occidit pius pater r
deunte filio, vt eo ſicut adipe, et pīguedine repleatur a
nima tua. Arcte ad queſita tua ſub huius epiſtolæ co
pendio, pro penuria noſtra reſpondimus. Si quę dim
nute dixerimus. ex benedictis compenſa, ſed quæ ben
digeſſimus, ex his ſtudendi formam, & exemplar acc
pe. Quos, vt ſcribis ſermões, deſyderas, quos more de
clamatorio ad pariſiēſem plebem compoſuimus ſi ex
emplaria digna eſſent, vt publicarentur, non te frauda
rem a deſyderio. Sed quia mihi nō placent, nec aliis p
cere arbitror, deſtruo horrea mea, & facio ea maio
ra. Cum autem compleuero ea, de lacte vaccarum no
ſtrarum potabis. Miſiſſem ad tuam paternitatē ſyno
dum, quam in capitulo generali Cluniacen̄. hoc ann
habuimus, vna cum ſermonibus de Euchariſtia, ſic
petiiſti, ſed quia paredi eram⁹, et illi ſermões Clunia
ad nos, iuxta deſyderata / aduolare non potuerūt. Iub
bit reuerendiſſimus pater, qui te virtutum tuarum m
rito exaltare nititur, eos per manus tabellariorum inſ
bi, et ſic noſtra frueris parcimonia. Miror non parun
quomodo ſcribis te noſtris delectari operibus, Si tot
ctorum virorum, qui nos anteceſſerunt inſignia oper

lad modicum ſuxeris,neſcio quomodo noſtra ſapis.
d ſtillam roris ocitas & ſtillicidia ſtilantia ſuper terrā
ruipēdis, quinimo, vt video famoſos mercennari=
,et grandes trapezitas omnibus opulentes mercibus
ccipendens,ad pauperis inſtitoris,qui cuncta q̄ poſ
let ſuis vehit humeris,tabellam diuertis. Quereris ī=
per in tuæ epiſtolæ capite,ꝙ tuis epiſtolis haud ſatiſ=
ciam. Memini me binas ad te ſcripſiſſe epiſtolas, ſi
raſq; ſuſceperis/ignoro.Ignoro,item ſi ille de quibus
erimoniā facis,ꝙ reſponſis caruere, ad nos deuene=
. Quicqd ſit,ſi nr̄ę ad te uenir̄ formidauerūt epiſto=
,altera duarum cauſarum obſiſtit. Aut quia montiū
ernorum ſublimibus iugis perterritę formidauerūt
ra progredi. Aut quia Cluniaci in montanis habita=
us,vbi hoc anno hyeme ſolito aſperiore,& niue mō=
m cacumina poſſidente in ergaſtulo noſtro reſponſa
lla/legare potuimus. Pauca hęc dona a monacho,qui
diligit,accipe,& nos dilige,quia noſtra ex pte nō clau
cat amor, vale fœlix,& viue ſanctos dies. Ex paredo.

Epitome.

¶ Mundo poſtpoſito, pro aliis beneficia petere recuſat.

Titulus

¶ Reuerendo patri albigeñ.epo Ioānes Raulin Cluniaceñ.
monachorū minimus depoſitum domini fideliter cuſtodire.

QVia ſpontaneas aiunt putere merces,et p
cia facilitate decreſcũt,quę ſemper in ca
tate maiora ſunt. Vt audiuim9,ea queri
quæ dei ſunt,non in ſaturitate,non ad n
ſeã,ſed ad ſobrietatẽ. Pauciſſima de m
tis ad te miſimus eorum quæ a nobis requiris. Que
de beatiſſima Euchariſtia oli a nobis cõfectos ſerm
nes,in quibus et vacare,et edificari valeas. De plurim
eorum,quæ nobis donauit dominus ſermonibus, ad
miſimus vnum, in quo fidem tãtæ rei non demonſt
tam,ſed quodam modo appodiatam,et ſulfultam in
nias,et quo tuum,et populi,et cleri ingenium exercea
et qui adiuuet pauperem in fide,de inopia, et penuri
naturæ. et eius rationum hoc tibi ſufficiat. Poſtea mi
ri ſumus,que in tam digeſto,et delicato cibo calente
reddãt affectum. Pauca miſimus, vt cum pauca guſt
ueris præ dulcedine/plurima appetas. Is enim mos e
eorum,qui vinorum contubernia ad populum per co
pita vociferãt,paululum ad guſtum propinare, poſt
multum potaturis. Commendatum inſuper deſyder
magiſtrum dionyſium, in materia beneficiorum reu
rẽdiſſimo paſtori noſtro. Vltroneus reſponderã in v
bis domini Ieſu,ad matrem filiorũ Zebedei. Neſcit
quid petatis. niſi tibi amaro uiderer eſſe animo. No
me reliquiſſe mundum,mundiq; tendiculas, ne earu
glutino carperer neve plumas quib9 aduolare cupio.
lic perderẽ. Et nunc pro aliis,rethia dudum derelict

piſcium capturam laxare me efflagitas. Et poſt papi
nes/pueri ludo/ me curſitare mandas, iam ſenectutis
gredientem limitẽ/orans me paſtorem aggredi, vt
te ſi occurrat fato in os tui, et mei dionyſii aliquid in=
geſtum, vtinam poſtea digerẽdũ, immittat, Atq; de
aui gurgite chobar, de quo velut Ezechiel capello ver
is ſublimatus in Hieruſalem vſq; tranſlatus ſum, ite
o ad fluuium illum ire me deſyderas, vt mũdanis ma
is gradium me beneficiorum piſces illic retinerẽt in
ſi. Noli queſo a me hæc amplius querere, quę habita
n dilexi, ſed paruipẽdi, Illi maiora deſydero, quibus
perã dederit, nõ fraudabit deſyderio ſuo. Qz ſi iux
t tui, et illius reſcripta beneficii penſum petierim, ve
r ne ad ſui perniciem et perditionem petã. Sciat pro
dubio paſtores, ſiue magnos ſiue ꝑuos deſtituto gre
alibi militãtes, nec gregem ſuum paſcẽtes, iuxta eter
perditiõis limites ambulare. Habui aliquãdo, quod
niſi, et aliquãdo ſuper gregem vigilaui, et his omni=
adhibitis ſcirem vtinam reddere rationẽ vilicatiõis
ę, vale.

Epitome Epiſtolæ.

piſtola quarta declarat modum reformandi monaſteria, bo
ſcz cuz malis non imiſcendos. Hortaturq; monaſteriorũ re=
nationem procurandam, et illeſa eccleſie legitima ſeu priui=
a ſeruanda principibus perſuaderi.

Titulus.

AD REVERENDVM PATREM

❡ Domino ac vere ſancto albigeñ.præſuli, Ioannes Rau
Cluniaceñ.monachorum minimus ſapienter quæ cæſaris
ſari et quæ dei ſunt deo reddere.

SI magnos magna decent, & maximos r
xima fateor. Erubeſco beatiſſime pat
tuæ glorie celſitudinem meis epiſtolis
gredi, ouis paſtorem, catellus dom
num ſuum clientulus eccleſiaſticum p
cipem. Sed ad hæc me cōpulerūt facies tua, & tua m
deſtia, maximeq; a reuerēdiſſimo patre, & paſtore m
digniſſimo, & tibi ſanguie iunctiſſimo, qui gratiſſim
a te nuper ſuſcepit epiſtolas, iuſſus, audenter iſta pra
pſi. In quibus quidē epiſtolis dum illum legerē artic
quem de eccleſie reparatione ſignificaueras, ſupram
dū gauiſus, & prę exultatione cordis totus in lachrim
effuſus/continere non valui, quin flecterem genua m
ad patrem domini mei Ieſu, qui miſit hanc voluntat
in cor tuum clarificare domum ſuam, quę eſt in albi
ſio. gratias agens, ꝙ hac miſeranda tempeſtate te vi
inter præſules vnum, qui zelum eccleſie ſecundum
ſcientiam, qui eam funditꝰ elapſam reſtituat, ſicut a
quitus, qui iamdudum profligatum xp̄m a domibu
is eburneis, quas ſuo ſibi ſanguine queſierat, nunc ea
gulari, qua pollet, induſtria atq; animoſo certamine
tagere nitatur, vt in eiſdem per ſinceram vitę obſer
tiam cognoſcat deus, zelo zelans pro domo dei n
in ꝑlamentea curia viriliter obtinendo, nunc mitte
cluniacū nūc validū monachorum exercitum cōgr

,quo potẽtiſſime conterãtur ĩimici xp̃i. Ecce domos
ireparas, ſibi prę̨parans habitaculũ ĩ terris. Firmiter
ie, et nullatenus dubites, quia viciſſitudinẽ p̃bebit ti
in cœlis. ❡ Sed inter legẽdã epiſtolam tuã accepi pe
ſe te a reuerendiſſimo patre noſtro, duos cluniacen=
mõachos/reformatos, quos cõſtituas huius agminis
ces. Audi, queſo pater, eũ qui te veneratur, & amat,
ılulũ argumentantem. Si forte concluſerit, illicſiſtas
dem. Aut eos ĩtroducere cupis in cenobiũ, prioribus
nachis vacuum, aut plenũ, Si in vacuũ ita vt ĩ prio
ibus, aut aliis domibus eis prouideris, facile refertũ
i optimis monachorum turmis iuxta deſyderata vi=
ois. Si in plenũ/ Audi quæ ſequẽtur mala. Auſpica=
r enĩ illos priores ab ineũte ætate malis ibutos mori=
s, noſtrorum mores nequaq̃ ſuſtinere poſſe. qui poti
eos cõtumelijs affectos, confuſos, & ignominioſos/a
ijcere, aut flagellis, ut ſolẽt vaſcones, eos opprimere,
ipſi cõpellãt/ad eos cõſimiliter viuere. Quis cauere
erit, ne iſto, aut alio quouis mortis periculo, eos iteri
t? & ſic erũt nouiſſia eoꝝ peiora priorib⁹. Tãta ei ma
a ex ip̃is ꝓcedẽte obcecati ſũt, ut hę̨c faciẽdo, arbitrã
ſe obſeqũ p̃ſtare deo. Pro tp̃e ei cedendũ eſt hoim
licie. Sic ceſſit hieronym⁹ a taliũ uerberib⁹ flagella=
ic bñdict⁹. Nõ ei uita p̃cellũt hierõimũ, ãt bñdictũ
ittẽdi ſũt. cuilibet tñ temerario auſu hę̨c ĩflicta ſũt.
l ne queſo, iraſcaris digniſſime paſtor, ſi adhuc pau
m patrem alloquatur filius. Quis ei nõ formidaret

puſillum gregem bene compoſitorum mõachorũ i m
dio natiõis praue/atq; peruerſe dimittere. Sane inter
proſos facile eorum contagio inficiuntur nõ leproſi, n
inter ſanos, imo emundantur. Plus quippe uidemus b
nos inter malos occidere. q̃ malos inter bonos reſurg
re. Et eſt i malum q̃ i bonum natura procliuior. Et ſi
doctore malum non bonum diſcitur. Nõ enim ignor
ſaluatoris ſententiam, de ſemine bono inter ſpinas ſe
nato, ꝗ ſimul exortę ſpinę ſuffocauerũt illud. Et niſi a
ſidue circunſtãtia colligantur zizania, degenerat tri
cũ protinus in nihilum. Q̃to magis ſi in zizaniorũ r
dio tritici raritas inſeratur. Quid triticum? niſi mo
chi boni, Quid zizania? niſi male moribus iſtituti. S
quę inquit apoſtolus, conuerſio lucis ad tenebras? Q
modo tui monaſterii agrum bono ſemine ſeminare q
ris? niſi prius extirpatis uepribꝰ, & ſentibus. Quomo
in talium comitatu ſe ſponte recipient? qui deo grat
agentes indies clamant. Protexiſti me a conuentu
lignantium. Cum reformata ſunt paredi carentonii
cti ſul picii biturici, atq; caſalis ſancti benedicti ceno
neceſſe fuit prius omnes contrarie uoluntatis mõach
radicitus explãtare. Preterea nemo eſt eorum, qui
vitam duxere monaſticam, qui non horreat ſub cap
ſeculari habitare. Scias modũ, in hac materia prouic
di, quem ex practica comperti ſunt, qui nuper mona
ria reformauerũt/eſſe/ titulũ monaſterii imprimis c
tinere, et contrariantibus mõachis extra illud prouic

& conſequenter nō paruam illic monachorū multi=
línem, quam tunc facile præparabis, introducere. Iu
: enim ſcriptura, domum quam coluere leproſi abra
n ſuperficie, & leproſos lapides in locum īmundum
ge deportari, priuſq̄ reparata ab incolumibus īhabi
tur. Et morbidum pecus, a grege ſecernēdum eſt, &
nis cito ſegregandus peſtillens. Quis enim victorie
mam attingere poſſe ſperaret? belli duce aduer=
proprium exercitum contendente, aut quis vīceret?
rcitu in ſeipſo diuiſo, & contra ſeipſum in ipſo p̄lio
nicante. Omne, inquit ſaluator, regnum in ſe diuiſū
olabitur. & domus ſupra domum cadet. Prohibet
um vario ſeri ſemine, & veſtem ex lino lanaq; cōtex
qui habitare facit vnius moris in domo. Nec ſolito,
t oli. miraculo op̄at̃, vt acubare faciat lupū cū agno
ardū cum edo. Ve, inquit ſcriptura, illi ſcilicet con=
tui. qui duabus viis graditur? & qui claudicat in du=
partes, vt in religionis quadriga dirigenda, vnus e=
orum trahat ad aquilonem, alter ad auſtrum. vn⁹ p̄=
, vbi eſt vita, alter vbi eſt mors. Qua ī re, beatiſſime
ſul, non dico ſic agendum, ſed ſic videtur agendum
it dux belli ſuo concors exercitui, et qui contradi=
int mox in alia loca prudenter tranſportent̃, vt tan=
m floreat domus illa nō bello, ſed pace. Nam noſtri
cifici ſunt. Sic faciens ſapientia tua vincet, eorū ma=
iam attingēs a fine vſq; ad finē fortiter, & diſponens
nia ſuauiter. Nō vi aut violentia ī eis quicq̄ exerceas

Non enim vult deus coacta ſeruitia,ſed libera. Nō h
dix erim, vt beatitudinem tuam a tantotamq; merit
rio opere auertere veli. Abſit hoc a me. Sed vt quo a
plius arduum,atq; difficile hoc experieris negociū.ta
to te altiorē putes,ſi tranſcēſis tot & tantis obſtaculis
laudē& glīam,hoc iſigne opus cōſummaueris. Glori
us multo,ac laborioſius eſt,antiqua reparare mōaſte
q̄ noua fundare Salomonis eni templū ſex ānis edific
tum eſt,quod poſtea diſſipatum,ſex & quadraginta
nis reparatum eſt.
Ne ergo ab incepto deſiſtas optime pater,tibi tuiſq;
gendis preſto erunt omnes,qui deū diligunt,manus
bi porrecturi adiutrices. Ne idigneris obſecro,adhuc
num verbū loquar,& ecce finem facio. Talētum hab
familiaritatis cū chriſtianiſſimo principe,tibi a deo p
tre creditum,vt id ipſum non effodias in terrā. Sed(
ad vſuram multiplices)cum prudētiſſimo & vigilan
ſimo rege feneraberis, vt ea familiaritate,quā ſecū co
traxiſti,ad hoc eū promouere cōtendas, vt dei eccle
iam iāq; collapſā reparet,& ſua peruigili cura venuſt
te procuret. Sic ei faciens honorabit eū dominus, mlt
plicabitq; ſemē ei⁹ poſt eū,& longeuū faciet eū ſup te
ram. Scriptū eſt ei. Qui me honorificāt,glorificabo e
& qui me contēpnūt,erunt ignobiles. Conſtantin⁹ m
gnus & theodoſius magn⁹ imperatores,poſt adeptu
imperium ad pacandam ampliandā ornādā eccleſiā
prorſus contulerūt,propter quod,dominus exaltauit

ſuper omnes,& qui preibant,& qui ſequant̃ in ĩpio.
in ſuis mirabilibus,in eorũ fauorẽ cruentorũ bellorũ
onſtrat placauit,longeuos,lõgeuũq; eorum fecit im=
riũ,& de ſemine eorũ, vt regnarent,dereliquit.quod
o de romanis ĩperatorib⁹legimus.Sed & cõſtantin⁹
agn⁹, poſt pluria temporaliũ collata ecclie beneficia,
nto eã dõauit ꝑuillegio, vt etiã cãrũ forẽſiũ apices,ꝑ
pellationem ad ſacerdotũ iudiciũ deuolui cẽſeret,q̃=
modum caſſiodori ſenatoris viri dei autentica libro
imo teſtatur hiſtoria. At vero,neſcio quo pacto,quæ
rioribus regibus donata videbantur eccliis priuile=
,in earum,& diuini cultus grande detrimẽtũ, ablata
ſſim conſpiciũt̃. Nã proceſſ⁹.qui ꝑuo tractabãt̃ ſũ=
u breui labore finem capiebant, vt diuinis liberius va
etur. Nunc effuſiore temporis & pecunię perditiõe,
maiore faſtidio pertractantur oĩa,adeo vt eccliaſtica
na chriſti & martyrũ ſanguinibus cõparata,nũcnũc
aduocatorum & procuratorũ burſas,quaſi in laberi=
ũ,& quaſi in mare fluia concurrant,q̃ tamen pauperꝫ
tres explere debuerant. Vt q̃d perditio hæc? digniſ=
ne p̃ſul. Tu itaq; in hac re ecclię prudenter prouide,
i nauis eiuſdẽ ampluſtra tenes & viuę fœlix. In clau
o Ieſu, in quo te viſceraliter amat, qui ſuarum epiſto
um nimium diffuſa latitudine te fatigat. Vale.

AD MAGISTRVM

Epitome

¶ Epiſtola quinta inuitat ad cauſaꝫ dei in proceſſu pro epiſco
tu remeñ viriliter agendā ſine timore famę vel iſamię. Taxat
latorum ābicionē & ignorantiam Parlamentei ſenatus probit
tē exaltat, et regem precibus prędicationibus alliciendū ſuad

Titulus

¶ Colendiſſimo patri, ac ſpāli amico Ioanni ſtandouk Ioa
nes Raulin Cluniaceñ. peccator. et monachorum minimꝰ ſa
croſanctę eccleſię ruinas reſarcire / hoſtem ſuperare, et nul
eius aduerſa formidare.

LEgi, vidi, cōſideraui, & diffiniui, amātiſ
me frater. Legi inq̄ tui, & tuorū vere am
corum epiſtolas, & ſilui. Conſyderaui ne
gocia, & expaui, tādē apud me quid agē
dum ſit, diffiniui. In arduo itaq; negoci
tuo, & certe nunc perābulāte in tenebris ſuper quo a n
bis reſponſum deſyderas occurrentia tibi primum cō
ſyderaui, ſi proſequendo contendas, grauiſſima peric
la. Famæ tuæ non modicam leſionem, aduerſantis p
tentiam, proſequendi ſollicitudinem & laborem, def
ctum ſubſtantie, dubium negocij euētū, magnorū im
pulſiones. vna cum obuiantibus tibi diabolicis mēbri
ne te obtinente meliores fiant. pertimeſcentibus. Gr
dia nimis ſunt hæc obſtacula ſeptem, quibus irrumpē
dis, ac ſi ſeptem taureis neruis, ſanſonis fortitudine op
eſſet. Neq; hæc tua tuorumq; induſtria diſrumpend

taueris,niſi irruerit ſpiritus domini ſpiritus grãdis,&
rtis ſubuertens montes,& conterens petras.Sed equo
imo eſto,frater reſume ſpiritum conſilij,ſpiritum for
udinis,qui tibi paratus eſt occurrere.Benignus enĩ eſt
iquit ſcriptura)ſpiritus ſapientie,& prope omnib⁹ i=
cantibus eum ĩ veritate.Nec pręteribit illum corripi=
s iudicium.Qua in re ſpiritus adiutorio,qui iuxta eſt
nnibus,qui tribulato ſunt corde. iudicaui negociũ tu=
n arduum nullatenus eſſe derelinquendum.In arduis
quidem et deſperatis rebus,vt plurimũ magna viden
r opera domini exquiſita in omnes voluntates ei⁹, ma
me quando hoc in conſilio &congregatione iuſtorum
roſequenda decernuntur.

Vt ergo rem paululum diſcutiam⁹.Primum huic rei
currens periculum & cui magis occurrendum putaui,
t nominis tui & vere boni leſio,et diffamatio nunc pa
n,nũc in occulto. Sed nec timerehabes in timore illo
cturno,cum aduerſum te parauerint ſagittas ſuas in
aretra,vt ſagittent in obſcura luna.Nec a ſagitta volã
in die cum te in faciem ceciderint,ſciens ꝙ per medi=
enſes,per ignem & gladium verſatilem ingredien=
eſt paradiſus,per arma inq̃ iuſticiæ virtutis dei, per
bilitatem,et ignobilitatem,per infamiam,& bonã fa
am.Vt quid terrebit ſonitus folij volantis/ flatus aure
nuis hominum,eum? quem nec terret,nec ledit conſci
tia.Si lelius,inquit Seneca,et tullius,ſi ſcipio hæc pro
liſſet certe metuere debueras.Quid ergo ad te?ſi ze=

lus domus dei comedat te. An ignoras dominũ meũ I
ſum propter veritatẽ ignominiam plurimã paſſũ. Qui
de martiribus dicam? quorum propter equitatem, & ſa
croſanctę eccleſię tutanda legitima, vita eſtimabatur i
famia. Non audis ſuſurrantem Chriſtum in auribus tu
is. Beati eritis cum vos oderint homines, & exprobaue
rint vos, & eiecerit nomen veſtrum, tanq̃ malũ propte
filium hominis. Non audis propter huiuſce diffamati
onem manere tibi mercedem multã in cœlis. Vides fr
ter negocium iſtud non tuum eſſe, ſed domini Ieſu, c
ius ouium curam ipſo duce procurabis, & de faucibus l
porum eas eripies, vt principi paſtorum eas reſtituas. S
ergo opus eſt domini, & opus neceſſarium/ vt quid eff
giet digne vocatus operarius? Sed queſo, me patiẽter a
dias. Seruo cuidam a domino creditum eſt talentum
vt ad vſuras multiplicet, & ecce ne ab aduerſarijs male
dicatur, abſcondit, & effodit in terram. Nonne dignu
eſt ſeruus ille ira domini ſui? de quo dictum eſt. Male
dicent illi, & tu benedices, qui inſurgunt in me confũd
tur, ſeruus autem tuus letabitur. Expone ergo quicqui
habes optime pugil Chriſti, non ſolũ nomen, ſed & cor
pus & animam. Magnanimũ ſiquidem magna decent
Spero in domino, ꝙ poſt tempeſtatem tranquillum fa
ciet, Et ĩ turbine venti huius diffamatorij, ſicut helyas
leuaberis in celum, & humiliatus exaltaberis, & tribula-
tionibus attrit⁹. velut aromata multa, vbiq; in hoſtiũ tu-
orum confuſionem redolebis. Et tũc omnis ĩiquitas o-

ilabit os ſuum. Ad exempla pręcedentium patrum re
pice, quib⁹ ignominioſe affectis, ſed nec ſic animo de-
ctis, fecit deus nomen grande, iuxta nomen magnorũ,
ui ſunt ĩ cœlis. Viriliter igitur age, & confortetur cor
uum, & paululum ſuſtine dominum, & videbis mirabi
a, quæ facturus erit. Quæ cum fecerit, videbis poſt af
ictionũ tenebras, & afflues poſt paupertatem mirabi-
ter, & dilatabitur cor tuum.
¶Sed dices. Quomodo contendere queam, ſolus ego
um eo, qui cum viginti milibus venit ad me? Si funicu-
us triplex difficile rumpitur, quomodo illius capelli ru
ei tot multos diſrumpã funiculos? Sed ne ita ſuſpiceris
rater, non te ſolum pugnare exiſtimes, qui deum propu
natorem habes, qui diſſipat conſilia gentiũ, qui repro-
at conſilia principum. Ex quo ad nihilũ deuenient, tã-
aqua decurrens, ita, vt diſperdat de terra memoriam
lorum, & nomen eorum nõ memoretur vltra. Nõ cre-
is. ꝙ plures ſunt nobiſcum, qui adiungentur tecũ exer-
ſtus grãdis, & fortis nimis bonorum virorum. Qui pu-
as manus leuabunt in oratione, leuabunt, inq̃, haſtã con
ra hay, & inde exinaniãtur habitatores eius. Si enim, vt
criptura loquitur. Melior eſt vnus vir iuſtus q̃ decem
nille iniqui. Q̃ tus q̃ q; terribilis tecum exibit exercitus
i prælium. Vides hac noſtra tempeſtate vbiq; fu-
atum domini exercitum ab eccleſia, vt ferme nullus ſit
ortis, nullus potens in prælio. qui aduerſus rectores. et

poteſtates tenebrarum harum vindicet, eruatq; gregem domini de luporum faucibus. Et fortaſſe diuina proui dentia queſiuit in te virum, qui ſe opponat murum pro domo Iſrael, & velut Ionas, a domio fugies, & latitabis Abſit hoc a te, vt illum effugias, qui per te maiora operabitur, qui (auguſtino teſte) de locuſtis ſcit vicere gygã tes, de vermibus interimere principes de pulueribus infeſtare maiores. Nec timeas illius capelli rubei multipli ces funiculos effringere, quoniam dominus qui dabit te vt ſilicem, & adamantẽ, qui docebit manus tuas ad prę lium, ponet vt arcum æreum brachia tua, vt omnes illos facile effringas, quaſi ſtipulam, funiculos. Sed quid trepidas timore vbi non eſt timor? Congreſſurus es cũ mũ do, & mundano homine cum mundana ſapientia, quæ ſtulticia eſt apud deum. Sed minime ſapientia ſtulticiã ſuperat. Cõgreſſurus es cum homine aſpirãte ad honorem, non ad onus. Onus quidem amarum non pecuniarum, cũ hoie querẽte quæ ſua ſunt, non quę Ieſu chriſti. Propter qđ & grãmatici nõ abs re honorẽ cũ aſpiratiõe on9 ſine aſpiratione conſcripſerunt. Noui aũt conſciẽti am tuam, regulam illam grammatice nuſq̃ ab ineũte ętate te eſſe ſecutum, ſed magis honorem ſpernere, & ad onus aſpirare, Scit hoc omnis populus, ſciunt hoc puſilli & magni. Si ergo mundum prælio aggreſſurus es, qui iimicus dei eſt, iuxta illud. Qui vult amicus huius mundi fieri inimicus dei conſtituitur. Eſtimas te adeo derelinqui poſſe, & ab exercitu virorum ſanctorum, qui no=

te & die ad ſarcinas pro te tuiq; intentione vigilabunt.
Accede ergo o homo ad cor altũ, vt per te exaltetur, &
magnificetur deus cum ꝑ paruulum & impotentẽ deij=
et mundum ne ecclĩam ſuam deſponſet & diſſipet.
Quis enim non moueat riſum, ſpadonem ducere uirgi=
nem? Spadonem dico qui genitiua membra non habet,
de generare ualeat filios in chriſto Ieſu, donec forme
chriſtus ĩ eis. Genitiua aũt mẽbra appello uitę ſãctio
um, & ſuper excellentẽ doctrinã quas prælatũ habere
ceſſe eſt. Vide itaq; frater, q̃ deploranda ſit noſtri tẽ
ris eccleſia, q̃ti prælati generare apti ſũt, q̃ diſtet a pri
tiua, vbi uigiles nocte & die circuibãt ciuitatem, que=
tes in ouibus quem diligebat anima eorum, capiẽtes
q; uulpes paruulas quæ demoliebantur uineas, allidẽ
ad petram. Nunc uero in eccleſia eſt obliquorum re
nẽ. Si ſcire laboras ubiq; uulpes galliasca piunt, mil=
ullos comedunt, flens & eiulans, dico inimici crucis
iſti amici crucis mundi, Propterea ne timeas ſi diues
us fuerit homo ille aduerſari⁹ tuus, & ſi mltiplicata
it gloria domus eius, quoniam ſpero in domino Ie=
ꝙ gloria eius erit in confuſione, qui nec uno nec duo=
contentus beneficijs, beneficiorum in dies abſorbet
ium, & habet fiduciam, ꝙ iordanis influat in os ſuũ.
reuerẽtiam loquor me chriſti charitas compellit, ut
erubeſcant & confundant aut pereant, in inimicos
iaculari, quos uideo ad animarum perditionem be=
cia ſuper beneficia, montem ſuper montem, more

poeticorum gygantum, vt cœlum attingant cumular
et aggregare ¶ Cum de mundo eſſem, de mund
loquebar, ſapiebam cum mundo, cũ mũdo delectabar
nunc aũt cũ euacuaui ea quæ mundi ſunt. deo auxiliant
aſpernatus omnia quæ ipſius ſunt, mundum, iuxta vire
mihi collatas per ſe quar ſacrę ſcripturę gladio, compre
hendam in aſtuciis, loquar in amaritudinę animæ mea
Nec cui⁹q̃ potẽtis verebor perſonã quam videro dei e
cleſiam cupiditatę, et ignorantia maculãtem. Nec enim
mundum, ipſum vereor, ſi me abiicere velit, iam abiect
ſum, ſi denudare, iam nud⁹ ſum, ſi flagellare, parat⁹ ſ
ſi latrare cõtra me voluerit aut obtrectare, ſurd⁹ ſũ. H
omnia poſſum in eo, qui me confortat dominus me⁹
ſus, fortitudo mea, & firmamẽtum meum.

¶ Sed dices ꝓſequẽdi labor, & ſollicitudo me afflig
Quandoquidem in huius proceſſ⁹ mari magno, & ſ
cio manibus, continuo aduerſis flatibus, & exuberanti
eſtuationibus agitabor, & immenſis negociorum rep
libus, quorum non eſt numerus, vndiq; circundabor,
gentibus curarum ſpinis aſperiſq; ſolicitudinum vep
bus, itus, et extra dilaniabor. In omnibus requiem qu
rens non inueniam, quo me recipiam neſcio. O delic
miles vis coronari, & a præliorum anfractib⁹ effuger
Audi apl'm tuis auribus ſuſurrantem. Nõ coronabi
niſi qui legitĩe certauerit. Nũ legiſti apud philoſoph
In olimpia non fortiſſimos quoſq;, & præſtantes co

e,ſed ſolū agonizantes coronari. Vis itaq; accipere bra
ium,et in ſtadio non currere. Vis fieri amicus mūdi hu
is. Scriptum eſt. Qui voluerit amicus eſſe ſeculi huius
imicus dei erit. Ne dederis igitur frater i tempore iſto
portuno tuis ſōnum oculis,nec palpebris tuis dormita
ōnem,nec requiem temporibus tuis. Audi regiū pſal=
m adhortātem. Diſſipa gentes ,quæ bella volunt. Ap
ehēde ergo arma ſcutum gladium,& bellum,et exur
e i adiutoriū populo dei. Audi euāgelij tubam premiū
nentem. Qui vicerit faciam illum columnam in tem=
o dei mei,et foras non egredietur amplius. Si flatus tē
ſtuoſi maris huius timueris,precib9,& obſecrationib9
rpella illum,qui non dat ineternum fluctuationem iu
,et ipſe ſtatuet procellā tuā i aurā, vt ſileāt fluct9 tui.
n ignoras,q̄ta nunc animarum ſit perditio,ex pugi=
n fuga. Quotidie accipitres colūbas ſimplices rapiūt,
agros religioſos/leones deuorant,orbem eccleſiæ/ ho=
s obſidione circundant,capiūt. diripiūt,ſpoliant, ma
os & paruulos interimūt,et non eſt qui conſoletur eā
omnibus charis ei9. Tu vero tanq̄ char9, vt expugnes
em,et mœnia ciuitatis. euocat9,de fuga diſpōis. Ab=
abſit hoc a te frater. Maxime hoc tempore,quo vbiq;
pereunt anime incuria et negligentia prælatorū. Scis
ꝙ vigilātib9 ſuꝑ gregē prelatis lux diuīa appet, quę
paſtores,& gregē illumīet. Vnde,et ſub bonoꝝ paſto
ura pauce deꝑeūt aīe,ſub tenebroſo vero paſtoř mľ
it vocati,pauci vero electi. In hac ergo neciate nō de=

relinquas dominum iam erigentem aduerſus mundur
machinas,& in neceſſitate tua te non derelinquet. Scis
quia omnia rerum exordia difficultatem habent. Nec
ſine difficultate maxima plantauit paulus eccleſiam,n
q; ſine labore rigauit eã apollo,neq; ſine ſudore ſangui
neo incrementũ dedit deus,neq; ſine ſuorum maxim
in gloria,fama,rebus,detrimẽtis,ruinas eius repauit d
min⁹ Ieſus.Noli ergo cauſari laborem, ſed vt Martir
ipſum dominum alloquaris.Domie ſi populo tuo ſur
neceſſarius,non recuſo laborem.

¶Obijcies iterum. Vbi ſũptus? vbi pecuniæ? Vis,qu
ſo,filius fieri diffidẽtie, An nõ multipliciter probat d
minus ſolicitudinem illam abijciẽdam ab eis,quos eu
gelizare miſit? Nonne vt pauperes euangelizentur a
iſtud properas? non vt archam repleas,& ducas in bõ
dies tuos.Spera in domino,& ipſe faciet,& quæ cœp
ipſe perficiet. Audi præceptum domini. Primum,i
quit,querite regnum dei & iuſticiam eius,id eſt amp
ficare regnũ ipſius,vt in animab⁹ regnet,& imperet,
ſecundum iuſticiam præceptorum eius operẽtur & h
omnia adijcientur vobis.Quid ergo dubitas de pron
ſo illius,qui mendax eſſe non poteſt.Eya frater,age,
mode tibi ſperamus omnia ſucceſſura. Experto cre
mihi.Pro regalis collegij nauarre magiſterio pugna
cõtra furorẽ regis Ludouici,iſtigãte ad hoc narbone
archiepiſcopo,qui omnia condigerebat.

¶Non ego,ſed dei gratia mecum. Et tunc in ſc

udíſq; intellectibus poſit⁹ eram, vt pote, qui nec bene=
cium, nec officium, imo nec denariũ habebam, & ne=
io, vñ oía ſuperuenerũt abũde. Sic & frater abũdabis,
ſuꝑabũdabis & q̃dẽ faciẽs facies, & potẽs poteris, tm̃
odo in domino confidas, cuius cauſam ages. Memor
to ſanctorum patrum qui cauſam egerunt eccleſię, q
oſt multos labores, & ſudores ſuperauerũt. Q꞉ ſi vi=
us occubueris, nec inde minuentur merita tua tantarũ
cercitio virtutum. Sed humiliabitur cor illi⁹, ne ſic ad
nnia vacantia, anhelet beneficia.
Arbitror iſtam cauſam agitari in ſuprema curia
rlamenti, ſpero illic inuenies homines deum timẽtes
i cauſam dei quam ſuſcipies fouebunt, Q꞉ ſi aduer=
ios habueris, dominum formidabunt aduerſarii tui,
ſuper ipſos dominus in mente eorũ tonabit, et terre=
eos. Quis enim non terreatur fouere hęreſim peſſi=
m, hęreſim ſimoniacam. Primam illã hęreſim? quã
rus, vt eam extermiuaret utriuſq; ſexus homiues ſu
a morte mulctauit. Pro qua euellẽda, ad martiriũ pa
us eſſe debet quiſq; chriſtianus pugil maxíe hoc tẽ=
re, quo poſt perſecutionem tyrannorum, poſt apertã
ſecutionẽ hęreticorum, a pꝑet uiolentiſſia peſtis, p=
tio falſorum fratrum. Qui de arte uiuere uolũt, de
nihil ſciunt. Qui prĩcipes eſſe uolũt aciei dei, & gla
m, nec habẽt, nec vti ſciũt. Qui ſtipendia accipiunt,
ide militare curant. Quorum, ſi titulare pręconium
feras, nil ſub tunica remanet adorandũ. Spero ído=

mino Ieſu,ꝗ̄ ꝙ leone p̄ſidēte hui⁹ nomis nono, i remē
gn̄ali cōcilio,hāc hęreſi ſimōiacā dānauit,& ſub thęre
binto abſcōdit,iā nūc reuocatā in eodē loco te coopā
cōfūdet. Habes hoīes probatiſſios,dn̄m curatū mar
Magdalene,magr̄m Ioānē emery,& alios q̄ plurios
ros diligētes dn̄m,& zelātes eccl'iā dei. Quoꝝ baclis
q̄ fortiſſimis nō arūdineis inniteris. Nos vero,& noſt
ſtabim⁹ ad ſarcias,pro vobis orātes,ſi qūo exaudiat p
eccl'ia ſua. Et dū ſtabit mardoche⁹ ante regias fores,
ſibi apiat̄ iuſticia,orabit heſter aſſuerū cōtra aman,&
dn̄o Ieſu ſpero,ꝙ obtiebit. His tamē viris deo dilec
iā nomiatis me cōmēdatū facies. Deſydero et eī viro
bonorū amicitias. ❡ Vellē tamē ante oīa,& id ſentit
prior clauſtralis Cluniaceñ. uir religioſiſſim⁹, qui te
ueritate diligit,& āplectit̄. Vt priuſq̄ qcq̄ faceres,
gē eſſes allocutus. ne forte a ſtabilitate propoſiti ſan
eiuſdē p̄cib⁹ ipulſ⁹,ſtati euerſ⁹ caderes. Habes eni c
ſcorpiōib⁹ agere,quoꝝ caput blandit̄,et cauda pung
Blādimētis eoꝝ fortaſſe regē imutabūt,timēt ei ad
ſarii tui mūdo peroſi,ore hoim plagari. Regē aūt po
ris ad decorē dom⁹ dei ſtabilire iſinuādo ſibi. Quo
ꝑmiſit iacob tabernacl'ū deo iſtituere,& igenuā ſob
duodeci p̄riarchaꝝ edidit. Quō dauid neminē hēre
liorū. q deo placeret,ut ſibi i regnū ſuccederet orauit
minū. Si dedero ſōnū ocl'is & palpebris meis dorm
tionem. Donec inueniam locum domino. Et audiuit
ti. De fructu uētris tui ponam ſuper ſedē tuā. Si enī h
voluerit prolē. q̄ ſibi ſuccedat decorē dom⁹ dei dil

õeos ſuſcitet,qui eam uenuſtare non norunt. Vale

Epitome

Hæc epl'a i cauſa dñi admonet nõ eẽ formidãduȝ ab aduerſa
potẽtia grãdi.a vulpia ſuoꝝ fraude,& a negocio reformatio=
s eccl'ie gallicãę Inuehit i ãbitionẽ dei eccl'ã deturpãtẽ. Spreta
ria eiuſq; deſpectis neutijs mõaſticã vitã extollit,demũ non in
icipib⁹,nec in filijs hoĩm ſȝ ſup dñȝ curam iactandam edocet.

Titulus

¶ Salutem per eum qui mandat ſalutes Iacob magr̃o noſtro
ſtãdouk Ioannes Raulin monachorum minimus.

Vod tibi placuit nobis ſcribere amantiſſie
frater obuijs maib⁹ ſuſcepi.Legi auide li=
bẽter relego,et placet ſepi⁹ r̃petitũ. Placet
i cã domĩ nr̃i Ihũ ſuſceperis certam̃ contra
ptãtes,et rectores tenebraꝝ haꝝ,et magis
a re complaceret,in quo delectarer,triũph⁹,Placet in
c certa mĩe te ſpectaculũ fore deo angelis,et hoĩbus,
o tecũ pugnanti angelis auxiliãtib⁹ et hoĩb⁹.ita ut ſis
js odor uitę i uitã,aliis odor mortis in mortẽ.Sed ut a
rbis ſalomoĩs ordiar,ſicut i epl'is tuis nuꝑ ꝑpẽdi a tri=
timuit cor tuũ.Ab adũſarii tui potẽtia grãdi.A uul=
ı ſuoꝝ fraude et a negocio refor̃atiõis eccl'ię gallicanę
ã chriſtiãiſſim⁹ rex,iã ſuo cõceꝑat aĩo ꝑagẽdã,ne for
ut retardeẽ aut euaneſcat.A tiore tuo fr̃ ꝑturiui con
muerũtq; uiſcera mea,adeo,ut me coegeris q̃ citi⁹ e=
ere arcẽ ſyon cõtra faciẽ damaſci,et turrẽ Dauid ad=
ſ⁹ ędon.Qua erecta non habes unde timeas.Mile ei
ei pendent ex ea omnis armatura fortium
Formidas itaq; aduerſariorũ tuoꝝ potentiã Multi=

plicati ſunt, magnificati ſunt, exaltati ſunt, q̃admodu
fumus deficient. Times a mundo, imoueri⁹ a fumo, a
homine, qui uanitati ſimilis factus eſt. Nō legiſti illu
magnū Athanaſium, cum ei aliquando diceretur Iul
num apoſtatam ſibi molliri inſidias ad mortem, dixiſ
Non eſſe timendum. Nubes, inquit eſt, cito trāſibit,
deficiet. Et quid queſo, nubes iuxta philozophiā nat
ralem, niſi fumus, niſi calligo obtenebrans ſolem? S
quid his immoror? Video animam tuam cōturbata
propter quadrigas aminadab, in q b⁹, ut uulgo dicitu
boues antecedunt in quadrigādo. Cum tamen ex adu
ſo tecum ſit curr⁹ dei, decem multiplex milib⁹, qui
dereliquit ſperantes in ſe, & gloriātes de ſua uirtute.
aduerſarius tuus in curribus, & in equis confidit. Tu
nomine domini, pro quo militaturus es, magnificabe
Ille murum cocti lateris, & palearū ægypti tibi oppō
murū quidem durorum, & affectatorū hominū, igne
piditatis, & ambitionis ductorum. Sed confide, faci
deo tuo tranſgredieris murum illum. Ille i baculo a
dineo diuitiarum, & potentatus inniti uidetur cōfrac
Sed ſpera in domino, qui confringet potentias, & in
ius ſecuri, & aſcia, immo in ſplendore fulgurantis ha
tuæ deijciet eum. Nec enim bono exitu termīari po
quæ malo ſunt inchoata principio.
¶ Sed dices ſolus ego ſum, qui ad certamē procedo
nus contra plurimos, paruus cōtra magnos, inermis
tra armatos. Sed ne queſo, dicas ſol⁹ ego ſum. Audi

i dicentem dominum. Reliqui adhuc mihi ſeptem mi
a virorum, qui non flexerunt genua ſua ante baal. Nō=
e hij tui ſunt. & tui erūt omnes eccl'ię dei decorem dili
entes? Qui non adorauerunt beſtiam, nec ſibi aſſum=
ſerunt caracterem beſtię. Qui ſuper cor ſuum ponunt
gnaculum domini, expectantes beatam ſpem, non illā
nūdi, quæ a beſtia expectatur. Non legis. Quomodo ī
irtute eius, vnus fugabit mille, & duo decem milia. Sed
uorum, queſo, fugabāt tot milia. Eorum certe qui dixe
unt, in fortitudine noſtra aſſumpſimus cornua. Sed cō=
ra in virtute eius inimicos tuos ventilabis coruu. Ne
gitur humerum ſubtrahere velis ab eius onere, cui⁹ pri=
ipatus ſuper humerū eius, qui tibi, ſicut & petro, & Io=
nni pręcepit. Suſtinete, & vigilate mecū. Vigilāt, proth
olor, nunc multi in eccleſia, non ad prędam eruendam
rtaris, ſed ad magnificationem fimbriarum, non ad ſa
item animarum, ſed ad ambitionem honorum, non ad
erenda onera ſubditorum, ſed ad exigenda munera pe
uniarum.

¶ O ambitio oīm malorum terra mariq; genitrix. Vſq;
uo eccleſiam domini Ieſu, vt te exaltes, hūiliabis? Vſ=
uequo, ſcorpionibus, & ſerpentibus circundabis ſpon=
am Chriſti, quæ olim in fimbrijs aureis circum amicta
rat varietate. Vſq; quo, te dominā te in clero. nō forma
acta gregis, ſedebit in cathedra eius congregatio tauro=
um in vaccis populorum, vt excludant eos, qui probati
unt argento eloquentię, & ſapientię, non argento pecu=

nie. Vſq; quo ſatiabitur oculus tu⁹ inſatiabilis? Certe f
ter, ſi aduerſ⁹ eam negaueris iuſticiam obtinere, ſalter
vel eſurias, vel ſitias illam iuſticiam ſcilicet, nec te pre
ribit beatitudo illa, quæ in pręſenti letificabit te. Beati,
quit, qui eſuriunt, & ſitiunt iuſticiam, quoniam ipſi ſat
rabuntur. Hæc enim beatitudo in tempore hoc malo
lamen vnicum eſt iuſtis ſuper miſeria, & calamitate e
cleſię vbertim lachrimantibus. Vident enim ſtultos,
dent ſurdos, vident cecos, qui ad hoſtium eccleſię, &
cleſiam petituri muſitare ſolebant, nunc altaria circui
ſacra tractare, neſcientes quæ legis ſunt neq; officium
cerdotum ad populum. Vident inſuper, non lucernã
p cãdelabrum, ſed cecos, & cecatos ducere cecos. Ter
nus hic olim fuit ſynagogę aſpiratio ad ſacerdotiũ a
pricipes precio cõparatũ eorum maximæ, qui nec dig
erãt cum canibus gregis comedere. Teſtatur hoc ſec
dus Machabeorum liber, teſtatur hoc, & euãgeliũ. V
reor multum ecclię illud propheticum e vicino futu
finis venit, finis venit, & conſummatio.
¶ Formidas item vulpecularum fraudes. Noui frat
noui filios huius ſęculi prudentiores filijs lucis in gene
tione ſua eſſe. Sed paululum expecta, & videbis perd
re ſapientiam ſapientium huiuſmodi, & prudentiã pr
dentũ reprobare. Et ſi pabolice oportet loqui. Sagaci
atq; pſtantior fuit vnica cati aſtutia, quã canib⁹ pſequ
b⁹ arborẽ conſcendit ſecurus ab eis, q̃ vulpis mille art

olpę,quæ canibus circuncepta,minime cum ſuis dolis
uadens,pellem dimiſit,Age itaq; frater,ſi te venentur
ulpes,& tu iuxta vires,& adeo tibi condonatas virtutes
um lingua canum tuorum latrante mordente imoueri
s & medēte exercitu,videlicet iuſtorum,caute & pru
enter,eos venaberis,ſpoliaq; eorum detrahes.Bona e=
im eſt pellis vulpium,& melior mortuarum q̃ viuarū,
t pote frigoris ē obſtaculum.Huiuſmodi autem pellē
etrahes,cum intelliges ī nouiſſimis eorum,& quouſq;
polia ita detraxeris,hoc labor erit ante te. Signata erūt
pud te verba hæc,nec amplius exponenda. ¶Super re
ormatione,& reparatione eccleſię,pro qua ne obliuio=
i contradatur propter iſtud aduenticiū negotium,iteꝝ
epidas,magnum eſſet volumen conficiendū. Sed tibi
unc ſufficiat vnicum verbum,quoniam niſi capitib⁹ ec
ſię medicina primum adhibeatur,inuanum laborabūt
ui cupiunt reparare eam.Et niſi ocl's neq̃ prius in bonū
eparetur,vix lucerna fulgoris cętera illuſtrabit membra
vix ea diriget freneticū caput. A ſeniorib⁹,inquit ſcri
tura,egreſſa eſt iniquitas,qui videbantur regere popu
um. Quomodo autem tangi ſe patietur oculus,aut quo
odo frenetico capiti medicinā adhibeas a medico me
pientiore perquiras.

¶Sed dices. Primo curandus eſt ſtomachus, vt caput a
eneſi.& oculus curetur a macula.Is enim medicorum
os eſt,non diffiteor ſuper illud eſſe medicoꝝ morē.

Sed aduerſum te retorquendū video argumētū. Nā d
quib⁹, vel aduerſum quos eſt ſermo, & caput, & oculu
& ſtomachus deuiarunt. ſ. ocl's in dirigēdo, caputi ſet
endo, ſtomachus omnia ſuſcipiendo, complectendo, &
digerendo. Nō eſt officium, nō eſt beneficiū. nō quod
uis alimentum, quod eorum ſtomachū non indignāter
vt euomat, ſed famelicū, vt deglutiat, euadere poſſit,
repleti ſunt terre obſcuratiq; ſūt in domibus iiquitatum
Quomodo igitur curabis ſtomachū, ſi caput & oculum
non eodem paſſu curaueris. Sed ne legiſti noſtrū ariſto
telem, in libris de animab⁹, de mōſtris phanitē. Dicit en
monſtruoſum hominem, idcirco grande caput, & gran
dem ſtomachum, & parem ventrem, tibias vero, & cr
ra, brachia, & manus, nimium breues habere. Quia prę
cipua membra alimēti receptacula, ſibi vltra geometri
cam equalitatem eiuſdem alimenti plurimum retinen
& quaſi tyrannide vſa, paucū membris remotis admi
ſtrant. Hac de cauſa in eccleſia dei videre mihi vide
mōſtra Enachicos gygātes de ſtirpe Raphaim, quos
pertimueris cū filijs diffidentie proculdubio īteribis. E
forſam. hac eadem occaſione inſtituit te dominus me
cum capiti, oculo, ſimul, & ſtomacho, vt etiam purgan
dis capiti, & ſtomacho adhibeas mirre, & aloes, quaſi li
bras centum. Scio enim te ſatis illorum prętioſorum v
guentorum in domino Ieſu locupletem eſſe. Qꝫ ſi ha
curaueris facile aliorum membrorum eccleſiaſticorum
ſanitatem procurabis. ¶ Per litteras miſſas patri prio

uſtrali,& per quaſdem cedulas eis ānexas vidi,quō=
odo fideliter egeris ſuper concordia cenobij de ſoullia
cum domino de ābigny ſuper quo gratias habeo tibi.
d quia audiui ad breue te piſiū receſſurum āte termi=
m,in quo partes ad pacem componendam conuenire
bēt. Volui te exoratum eſſe,ne nos amicos tuos cōtri
s,ſed in noſtra neceſſitate dum tempus eſt te virū ex
eas,& paululum expectes,dōec pax īfecta cōpleatur
e tibi forte improperetur illud euangelicum. Hic ho
cœpit edificare,& non potuit conſummare. Inquiſi
ti pacem,oro proſequere eam. Qui enim pacis ineunt
nſilia,inquit Salomō. ſequitur eos gaudium. Si enim
obiū illud in regulari obſeruantia,ſub ſano capite ſta
itum fuerit,cum caſali ſancti Benedicti,& ſancti Sul
ij Bituricen̄ monaſterijs,tria erunt ſub reformatione
ientia cenobia. Ternarius enim numerus, vt dicit Ari
teles. numerus eſt omnis,& totius. Iam enim perfe=
inchoabitur reformatio. Iam iuxta eorum priuilegia
ſtare poterunt,& vbi iam congregati erunt cōuētus in
mine Ieſu Chriſti,illic,& Chriſtus in medio illorum
t,conſulens,dirigēs,& adaugēs,quod ſummopere cō
pijſti. Vale frater,& ſemper viuas fœlix,ī Chriſto Ie
in aduerſis,& ſecundis rebus ſemper equanimis,nec
extinguetur in nocte lucerna tua. Cōfido in domino,
eripiet te a puſillanimitate ſpūs,& tēpeſtate,hac. Et q
minatur poteſtati maris,motū fluctuum eius ipe mi=
abit,nec dabit in eternum fluctuationem iuſto. Nec

hoc.quęſo arrogantię meæ imputes,ꝙ tuæ fraternit
tam familiariter ſcripſerim.guttulas aquæ meæ in ſe
nam tuum diſtilauerim.Nec enim.vt vulgo dicitur,
cere volui mineruam,omnia enim hęc melius me noſ
Sed catelli tui micas,quas de menſa domini Ieſu ſuſc
pi,ſi guſtui tuo ſapiãt, excipe,&ipſum catellum tuis
rationibus lactabis,& fouebis.His enim,& nl'lo alio
ſuę fomẽtum animę indiget.Qꝛ ſi his,vt cõfido,lact
ueris,catullus canis nunc pro te latrans erigetur in ca
lum leonis,vt rugiat,& querat a deo eſcam tibi. Cũ
fugerem de ægypto,ſpolia pauca ægypti mecum de
li,quæ propicio deo hebreis fratrib⁹ meis.& amicis i
pore oportuno paratus ſum,nõ ſolum impẽdere.ſed
magis ſuꝑ ĩpẽdere. Et bonũ dñm archimarinũ inter
ceres vere admirabilem,cuius animam dirigis,vellẽ
te ſalutare,quem decoris eccleſiaſtici pręcipuum zel
rem a te audio,& ad hoc eum animare liberet,ſed ta
ſublimitatem puſillus homuntio,pauper monachus
pene nullus aggredi reformidat.Arbitrarer ſatis ma
riã veſtrã dilatione magis q̃ pręcipitatiõe proſꝑari,c
ter videm⁹ cito electos,cito deiici,ſcriptura concor
te.Deieciſti.inquit,eos dũ alleuiarẽtur.Vrtica cito
ſcit ĩ imenſũ,& cito euellitur.Bolletus vna noctę cũ
capello naſcitur de terræ pinguedinę,& paulo poſt
treſcit nulli vſui aptus.Mẽor eſto hędere Ionę,quę
vna noctę nata uiruit.& frõduit.& ſub una deꝑijt,M
ne,inquit Pſalmiſta,floreat,&tranſeat,ueſpere dec

uret,& areſcat.Gloria impij,inquit Mathatyas,ſter=
,& uermis,hodie ē.& cras ī clibanū mittitur.Propte=
ı pauſatim procedēdū cōſulerē.Memor eſto Fabricij
io aduerſ⁹ Gallos romanā nō bellādo reſtituit rem.
buloſę aut ēiudei in ſuo thalmud referunt Og regem
ſam,ſexcētū nonagita cubicutorū altitudinis, ab hu=
pa ꝑuula,paulatiue ſuꝑatū. Neminē ,quicquid dixe
ı , iudicare volo impiū,niſi ſecundum artē a ſaluato=
ditam,inqua a falſis fratrib⁹cauere cautos erudit. A
ctibus.inquit,eorum cognoſcetis eos.
am hucuſq; ab heri,& nudiuſtertius ſcripſeram. ut
eniente curſore tibi hæc pauca dirigeram dū ſuper=
ıerunt litteræ tuæ,quas patri priori clauſtrali miſi=
quibus a me perlectis ſtatim pn̄tib⁹,uel aliqua pau=
uꝑaddere uoluit.Scripſiſſetq; tibi iā dict⁹ pater,ſed
ſtatuta dominica,uidelicet ſequēte infra ueſperam,
ſurus eſt nuncios ad te ad componenda ea,quę pacis
t in materia de ſoulliaco,qui etiam ſi expediat illuc
egre proficiſcetur. ¶Interim apud paredum
as facturus intellexeram prius ab eodem te cito pari
ı migraturū.ſed hoc mihi de magiſtro Petro dixe=
propterea ſic lege clauſulam prius editam, quam in
te ſignaui de tuo receſſu non ſane a me intellectā.
er has vltimas epiſtolas tuas petis a patre priore me
i in curiam regiam,ad prædicationis officium, hoc
entus tempore coram Regia maieſtatę excercēdū.
olle,queſo frater ,Tolle deſyderium hoc a mente

tua. Vis mortuū,& de nouo mortuum adhuc ſcaturi
tem vermibus de ſepulchro extrahere? & regijs narib
fetentem, putentem, putreſcentem aſſignare. Nunqu
mortuis facies mirabilia, aut medici ſuſcitabunt tibi,
mortuus ſclo, iterum viuat mundo. An in me vis an
quam illam herlequini familiam reuocare, vt videa
mortuus inter mundanę curię nebulas & caligines eq
tare. Abſit, hoc a te frater, quinimmo deleatur a mēc
tua. Ecce fugi in deſertum, vbi in dies, quaſi vnum ep
manne colligo, vnde viuam, & ecce me reuocas in æg
ptum. vt pepões, & cucumeres, & allia comedā, & ad
las carnium redeā. Nēſcio, vnde proceſſerunt in te r
quie cogitationum iſte. Si me amas, vt arbitror, quo
do uis eam de ſinu abrahę, in abyſſum, de cœlo, in ce
de patria, in exilium, de felicitate, in omnium malor
laberinthum. Non eſt bonum conſilium iſtud pro
uice. Qz ſi epl'as regias, aut mandatum, pro hoc neg
ad nos direxeris, nō erit iſtud diuinę uocis oraculū. N
tuū a ſepulchro ſuo reuocare nō poterit, nec expedit
ter. ¶ Noſti magni nominis homines i pręd
one excercitatiſſimos, quorum non ſum dignus ſol
corrigias calceamētorum, & qui morbidas curiales
quitias, uſq; ad inteſtina detegant, ſi forte ſpes al
ſalutis ſupereſſet. Sed nec ſic inuēta reſina in galaad
mirra, nec aloes cum omnib⁹ primis, & pręcioſis u
tis, quæ his mederi ualeāt. Inſanabilis enim, & de
rata ē plaga, qua in re ſileas, oro, ſerio, non ioco loq

Ne queſo, eat lepuſculus, plebs inualida vſq; ad venan
um canes, maneat in petra, vbi cubile ſuum iam col=
cauit. Qz ſi baculo potentię, aut regiarum literarnm
elut alter Helyſei famulus mortuũ excitare contendis
x parte mortui loquor, certe non erit vox, neq; ſenſus.
ed & ſuper materia electionis tuę, de qua nos conſulu
ti, video te regio preſidio diffidere. Volo diffidas, aut
ltem non multum confidas. Maledict⁹ enim, qui cõ=
dit in homie, & ponit carnem brachium ſuum. Noli=
, inquit, confidere in principibus, & ĩ filijs hominum,
quibus non ẽ ſalus, Domini enim eſt ſalus, domini ẽ
ellum, & domini exitusnegocij tui, imo ſui. Non igno
s, quomodo ſub iudicibus, filij iſrael triumphauerũt,
bi ſub regibus frequentiſſime corruerunt. Vult enĩ do
inus hoc certamen eſſe tuum, non principum, vt non
oib⁹, ſed ſibi aſcribatur palma triũphi, Sed ne omni=
o de rege diffidendum eſt tibi. Nõne ſunt duodecim
ore diei, vt etiam a mane vſq; ad veſperam ĩmutetur
mpus conſilium, & animus. Ex tuo ariſtotele didici=
i violenta non diu durare, neq; molam molẽtem diu=
us ſurſum ſtare, quin cadat deorſũ. Reſume igitur ſpi
tum, & ad te congregatur exercitus omnium eorum,
ui amaro ſunt animo pro tribulatione eccleſię. Et q̃uis
arij ſint euentus belli, ut nunc ſiniſtre, nunc ſecũde res
nmineant ſpero tamen huius finem optimum. Nec in
nem obliuio erit pauperis Ioannis ſtandouk, nec ipſe
eus auertet ab eo faciem ſuam in finem

¶ Deſperas iterum de eccleſię reformatione propter t
um negocium. Exiſtimo tibi ſatiſfactum eſſe per prec
dentem quēdam articulum. Mallē te ore ad os alloqu
q̄ per epl'as. Ideo ueni & iterum dico veni, & ſponſus &
ſponſa dicunt veni, & fratres noſtri te deſyderant. Lit
teræ tuæ, in hac re te tremulū & fluctuantē demonſtrā
uellem te nō āplius fluctuare. Qz ſi nec beneplacitū tu
um fuerit ad nos venire, ſaltem ſalutemus inuicem pe
mutuas epl'as ſalutemus inq̄ in oſculo ſancto. Salutāt t
fratres noſtri. Oremus pro iuicem. Ama eum qui te a
mat in viſceribus domini Ieſu, Vale iterumq; Vale.

Epitome

¶ Hæc epiſtola prioris cariloci ſpurcitias verſuciaſq; inſimula
dicti prioris prioratuſq; reformationem regi & principibus pe
ſuadendam depoſcit.

Titulus.

¶ Salutem eternā, & pro deo zelare, quæ dei ſunt, magiſt
noſtro ſtandouk Ioānes Raulin Cluniaceñ mōachorꝫ mim

SI plus iuſto meis frequentibus epl'is te in
quietare patiaris, non mirari debes amā
tiſſime pater frater, ac pręceptor erundi
ſime. Cū & verboſ⁹ amor tacere neſci
& amātiū mos ſit quotidiāos ſuos mutu
detegere affectus. Satiſfacio quidem hac arte deſyder
meo, vt cui quotidie, ſi daretur facultas, p̄ſens loqui ve
lem, nūcijs quęſitis, vel iuuentis, quod implere nō vale
abſēs recompēſo. Si eni impur⁹ amor modū neſciat, n

nirum tibi videatur, ſi hæc noſtra, quę ē in Chriſto Ie
u, modum excedat. ſed ne exordio ꝓlix⁹, & narratione
uccingi videar, uiſcera ſua amicus amico aperiat. Quia
nim ſcimus te pro deo zelare. & ei⁹ hoſtes cum arcu &
agitta pro uiribus expugnare. Ad te tanq̃ ad refugium
& fidiſſimum propugnatorem noſtrū, in cauſa dei, & ſa
roſanctę religionis quam veneraris & amas, nr̄as, nr̄a=
q; direximus. Eſt ſiquidē prope Cluniacū ſolēne quod=
dam oppidū. vulgo Carilocum appellatū. In quo ceno=
biū eſt obſeruantiæ monaſticę pro loci clauſura, & ame
nitate ampliſſimū, a francorum regib⁹ olim magnificē=
tiſſime dotatum, a Cluniaco octo & decē milib⁹ diſtās
& ſub eiuſdem Cluniaci inſtitutione quondam ordina=
tum. ſed nunc noſtris exigentibus meritis male morib⁹
inſtitutū. In quo & religioſorum copia nō minima. pro
loci capacitate, & prouentuum abundantia, & vbertate
deo refamulari poſſet. Sed quod flens, & eiulās dico, &
id me dicere, fateor, compellit neceſſitas. Imouerius, &
ipſa Chriſti charitas. Qui huic cēobio preeſt, a decē vel
duodeci ānis prior effect⁹, ſupraq̃ dici pōt, a recto viuē
di tramite, plr̄m diſtat. Nō ſolū religioſis fact⁹ i p̄ceps,
ſed & ſcl'arib⁹ i ſcādalū maxim. Hic mūdo ml'iebri pu=
blice dedit⁹, nec matrīonijs parcēs. domos eccl'ię ſuistur
pitudib⁹, & ſcortoꝝ gregib⁹ iplet, & vſq; ad os imple=
bit, capillis deſcēdētib⁹ vſq; ad ima colli, veſtę largiflua
& idecēti, modernoꝝ more venuſtat⁹, nec eccleſiam ſu
am, nec diuinum in ea ſeruicium, aut curans, aut faciens

quinimmo ſiluas & nemora prodige,et inutiliter ad l
xuriam diſſipans,nec ſumptibus parcit,ſed redditibu
abutēs nihil omnino reparationibus eiuſdem dom⁹ i
partitur.Vnde & domus eccleſię a ſuo predeceſſore c
ptime reparate,ubiq; iam ruinam minari incipiunt,
ſi de competenti,& ueſtri remedio prouideatur. S
cecus cecos ducit ſecum religioſos in precipitium,Et n
feces nimium commouere videar,ueſtri utamur ſap
tis eulogio,ſecundum ducem,ſic et miniſtri eius.ita
prophetie aptiſſim⁹ ſermo conueniat.Qui optimus e
in eis quaſi palmus,et quaſi ſpina de ſępe.❡Pudet p
fecto verenda fratrum detegere,ſed ea compatiēti m
dico,ut pereuntibus ſubueniat,et ſecāti cyrurgo,ut
putidum et ulceroſum membrū,& ſana a ſanis diuid
re tentet non in patulum pando,q̃q̃ palam ſint iam ſ
lera iſta.Iam muſca iſta grauiſſia pene totam ęgyptu
nr̄am,fame & ſanie ſua compleuit,ut prope,tu ſolus
peregrinus in Ihieruſalem,qui hæc ignoras.Vocifer
ea populus,horret mundus,ſtupet cœlum,clamat re
vagiūt paruuli.Iam in fabulam uertimur,& prouerb
um.Iam olenti ſuo odore,fetere fecerunt odorem n
ſtrum ægyptij.Iam ſuis abhominationibus aerem fe
tibus famulorum dei ſtatus,et fama fedatur,et hono
bile nomen eorum corā illo deſpicitur,& inhonoratu
❡Sed dices mihi.Nunquid reſina non eſt in Galaad
et medicus non eſt ibi.Nunquid nō eſt operimentu
perditiōi ſuperiorum uidelicet charitas ſuis manſuet

inis correctionibus pctã operiens. Sed audias, quęſo,
ater is prior, de quo iam ſermo factus ē primũ per viſi
tores admonitus ē vt pote per priorē maiorem virum
onum modeſtum & eruditum. Deinde pluries, per ali
s probatiſſimos religioſos, qui ſibi mõita ſalutis nõ mo
o verbo, ſed etiam ſcriptis tradiderũt implenda, qui=
us/ verborum copia multiplici aſſẽtiebat. factis aũt ne=
abat. ita vt nec Iotha vnum, aut vnus apex de inſtituti
nibus eorum pluris, ſacris canonibus, & diuinis præce=
tis, per eũ, prohnephas, adimpleretur. Quid vltra fa
ere debuimus huic viticole ſeu agricole, & non fecim⁹
Ad nullum capitulorum generalium vnq̃, aut raro/ pro
eſſit, q̃uis vicinus ſit nobis. Citatus venire neglexit, &
einde rite a ſuis ſuperioribus pro cõtumacia iam a no=
em annis excommunicatus, ad commune remedium
iuertit ad cõſeruatorem videlicet vniuerſitatis pariſi=
nſis, a quo talem qualem abſolutionem percepit. Et ſic
ite pluries excommunicatus, ſed taliter qualiter, vt no=
i, abſolutus noluit intelligere, vt bene ageret. Sed itera
amplius q̃ temporibus pręcedentibus aſtitit omni vię
on bone adeo, vt eius pręclara faciora nares regias cõ=
ingerent. Vnde permotus rex reuerendiſſio patri do=
nino Cluniacẽ. de eius correctiõe monitorias direxit.
Qua occaſione commotus pius pater, & tactus dolore i
: inſecus. virũ religioſiſſimum priorem Clauſtralẽ vna
necum Carilocum viſitare pręcepit, vt videremus ſi ea
pere compleuit, quorum fetor iam aſcendit i cœlum.

¶Viſitauimus itaq; frater uiſitauimus dictum locun
Amara loquar,ſed certe in amaritudie animæ meę.F
cta diligenti informatione per agrum hominis pig
tranſiuimus et ecce totum repleuerunt urticę, et aſcer
derunt ſuper eum vepres,.& ſpinę. Maior inue ta e
eius iniquitas q̃ audiuim⁹ in patria noſtra. Adeo,vt ex
teriora ipſa .dormitorium vacuum/refectorium ſord
dum granaria,& cella omni immundicia,& fetulent
referta,quid in interioribus aſconditum eſſet,loquerer
tur. Prothdolor. Nauſeabat anima noſtra ſuper ſpurc
tiarum & fetorum abundantia,& quod ſcribim⁹ frat
nō ſine lachrymis hoc teſtamur. Sed idem prior ſibi cō
ſcius tuitione & firmitate loci ſe tutabatur, vt non eſſ
nobis liber introitus,& exitus imouerius ſi quen ve
lemus iterrogare ſuper ſui,aut ſuorum vitam, neceſſa
riū erat exire fortalitiū,& in ſtrata publica eoꝶ depōn
inſcribere. Monuimus eum,plīma pollicitus eſt. Sed n
adhuc mutauit pellē ſuam nr̄ ethiops,nec pardus varie
tates ſuas,nec fex ei⁹ quouiſmō exinanita ē,ut ea fece ſe
penumero epotati maiores illi⁹ oppidi,ad nos diuertē
tes cōqueſti ſūt ſuper ſpurcicijs,& huiuſmodi abhom
nationibus,petieruntq;,vt bonos & bene famatos rel
gioſos illuc mitteremus. Quib⁹ ego. Quis niſi ſtollidu
pręcipua ruēte colūna in domo ſtaret ſecurus? Aut qu
ſub frenetico capite libēs vellet militare Chriſto,ſed q
iterū paſtor benedictas,& incraſſatas oues lupinis ſpō
te faucibus introduceret? hæc & ſimilia locuti eis, ſillē

ũ intulim⁹. Quid plura dicã. Vt etiã videas prędictũ
riorem iſanabili plaga percuſſũ. Poſtq̃ reſciuit regem
duerſũ ſe commotum mandaſſeq; reuerẽdiſſimo pa=
i pro ſua correctiõe Priuſq̃ a pio patre moneretur, aut
uicq̃ moleſtie ei intuliſſet ad regiã parlamenti curiam
b eodem patre appellauit ſibiq; per mãdatum ſolitas
hibitiones fieri non erubuit. Et a patris virga defugiẽs
d alienos velut abſalonita tremebundus, & velut filius
rodigus luxurie deditus, piſiũ confugit. Et ꝙ omnib⁹
is deterius, appoſuit iniquitatem ſuper iniquitatem, ut
on intraret iuſticiam pij patris, quis ſordidus eſt ſorde
cat adhuc. Nam ſanctæ conuerſionis habitum, ne ſub
orma regulari degeret, & a ſuis iquitatibus accipere=
ur, immitauit, ita, vt nunc inueniatur iniquitas eius ad
dium.

℄ Certe ſi elegis ego uerſibus carmina componam
amaritudinibus aſſidue moraretur oculus meus, & p
ingultib⁹, & ſuſpirijs fieret cor meum tanq̃ cera liquęſ=
ens. in medio ventris mei, & merore tabeſcẽs ania mea
ieremianũ illud in threnis reſumeret lamentum. Nõ
ufficerem frater non ſufficerem deplorare vaſtitatem,
contritionem filie populi mei. Iam iniquitas ſedet ſup
alentum plumbi. Iam non ſub modio, ſed ſuper cãde=
abrum poſita eſt, vt omnes, qui igrediuntur templũ do
nini tenebras pro lumine videant. Ita inuenit ſolatium,
utamen, & locum munitum iniquitas, in quod refugiat.
am corruit in plateis veritas, et iuſticia nõ potuit igredi.

non herba, non malagma ſed neq; ſermo tuus domie,
olim ſanabat contritiones malorum, ampli9 ſanat, qu
poti9 virtute ſua deſipuiſſe videtur. Adiuua propterε
frater adiuua eos, qui te diligunt in ueritate, ne tanti ſce
leris impietate uincantur. O ſi te auxiliante pro iniqui
te illic uiderem pulcherrima tentoria ethiopię, pro aia
rum ſterilitate regiones iam albas ad meſſem, pro ſaliũ
ca in religionis orto aſcendere abietem, & pro urtica c
ſcere mirtũ, pro ruina grandi, menia eius undiq; reſa
cire. Felicem, a c beatum me putarem, cum uirẽtib9 o
tis inter redolentium lyliorum flores. viderem domin
Ieſũ depaſci, donec aſpiraret dies, & iclinarẽtur umbr
Pro tua ergo humanitate, atq; per noſtram amicitiam t
obſecro, obſecrant & fratres tui in domino Ieſu, ut ſi q
potes apud curiales, & regie aulę conciues iuxta formã
& tenorẽ articulorum ad te directorum nos adiuues, &
eis nobis coadiutores, ſicut bonus miles Chriſti, inueni
as. Quibus obtentis volo te non ignorare frater reuerẽ
diſſimum in Chriſto patrem illuc mittere religioſos p
optimos, qui regulari obſeruantia inſudantes. priſtinar
iniquitatem, & olentem famam, ſua ſanctimonia, & pi
tate uitæ deleãt, ita ut omnis iniquitas protin9 opilet o
ſuũ & obſtruantur ora loquẽtium aduerſum nos iniqua
Zelus domini exercituum, qui i eodem patre ſuper ha
re feruet ardẽti9 magnopere faciet hic. Vale i Chriſto

Epitome

¶ Epiſtola excuſat ſuarum litterarum ſilentium accuſat tarda=
um religionis ingreſſum,ac præpediētis mundi rationes ſoluit.

Titulus.

¶ Ludouico gallo Ioannes Raulin monachorum
minimus.

SI DIXERIT SALOMON LIMen
hoſtiorū amici exterat pes tuus. Quia il=
lud per me non valeo per meas epiſtolas
implere curabo,Ita ut ſi domum tuam a=
mantiſſime pater,& pręceptor quā olim
tre tuo uiuente ſępenumero famelicus ingreſſus ſum
r memetipſum nō repleam,ſaltem vel mearum epi=
olarum interim repleatur aggere Per tuas ultimas epi
olas me carpere uideris,quia pro omnib⁹ litteris tuis a
e non niſi reportas ſilentium. Qȝ obliuiōi datus es tā=
nortuus a corde. Qȝ perijt mēoria tua cū ſonitu, Qȝ
lut vnius diei hoſpitis tranſijt memoria tua. Auge
ęſo,argumentum & me reprehenſione dignū argue.
crepa,vt meipſum reprehendam,& ſuper hoc agam
itentiam ī fauilla & cinere. Dic obſecro,inuia facta eſ
omnia limina / vt te noſtræ litteræ minime continge=

re valeant. Dic gelidas alpes altiſſima mõtium pyre=
neorum iuga inter poſita Thyrenũ pelagusinter nos ef=
fuſum, magnum Chaos inter nosfirmatum, vt quę vel=
lim illuc tranſire non poſſint epiſtolæ. Eſſe iſuper ſcri=
ptorum iopiam Nuſq̃ in arũdinetis calaõs, nuſq̃ i
ãçeribus pennas, nuſq̃ i quadrupedib⁹ pelles nuſq̃ i mo
lẽdinis papirea inuenio vaſa, vt quod pręſens nõ poteſt
ſaltem attramento loquatur amicus. An nõ argutię tua
ſũt iſte, quibus me beſtiam cornutampetis. Q̃ ſi volu
eris eas magnifcabo, et deſuper ampliabo. Sed quia cre
do iſta tibi ſufficere paucula. Si placet de noſtri ortu
planitie collige reſponſa. Vulgo dici ſolet. Retroceda
qui altius ſaltare cupit. Propterea a te paululum reſiliu
vt per multiplicatas epiſtolas, comperto deſyderio tu
mẽtis tuæ penetrabilia viſcerali⁹ riminarer. Dilatata,
quidem ſatietas famem auidius implet. A te viſus ſũ
cul abſcedere, vt tu propius ad me accederes, et grauit
ſoporatum iterum, atq; iterum tuis deuotiſſimis epiſt
lis excitares amicum diceresq;. Ioannes amicus noſt
dormit, aut certe circa cardines cœli perãbulat, nec n
ſtra cõſyderat, Sed vadam, vt litteris meis a ſomno e
citem eum. Excitaſti profecto eum, qui tui meditaba
die. ac noctę, qui te in veritate zelat, et amat. Sed mult
tudine epiſtolarum prępeditus, qui a varijs prouicijs a
eũ dirigũtur quarũ nũero iã cella ſua prope repleta
& quibus in dies reſpõdere cogit, diſtulit tibi ſatiſface

ufficit enim unicuiq;diei malicia ſua, vt ſaltem, vel diei
nius lucubraciunculam, ſi Hieronimi uerbis vtar, per
oſtram amicitiam obtineas. Et quia, vt luce clari9 per=
endi te nos noſtraq; diligere. et magnopere appetere,
cias frater ꝙ nec gelidas alpes montiumq; pyreneorũ
tiſſima cacumina. Non pelagus quodcunq; magnum.
ſpacioſum. Non horridam aſperamq; hyemem, nec
rridiſſime eſtatis calores. Non capedinoſã tedioſi iti=
ris lõgitudinem. Nec ventorum turbinem, tempeſta=
ſq; ſonoras, frequentes ad te meę pauebũt, verebunť,
t horrebunt litteræ quominus reſiſtentia noſtrę con=
ıctiſſime dilectioni elementa ipſa ſe victa loquantur
t confiteantur.

Ex prima epiſtolarum tuarum audio te mihi dicentẽ
e rõnabili cauſa non eſſe deſerendam animarũ curã,
paulopoſt mutata ſentẽtia magis proprie utilitati co=
erandum eſſe, de doctorum ſanctorum ſilua fructicẽ
ę magis ſurculos hinc, et inde proferendo. Ita, ut quo
ertãt animus ambiguas, ambigẽdo quęras, et querẽ=
de dogmate me ſollicites. Verbis yſayæ utar.
on ſum medicus, et non eſt panis in domo mea. Non
nedic9, ut huic dubio morbo niſi tua ad hoc coopãte
ura mederi ualeam. Non eſt panis doctrinę in domo
a, unde te ſaturare queam. de famelico ſaturẽ efficiẽs
rũ cũ de nũero illorũ me fatear, qui cum medicinam

neſciant medica tamen parare ſolent anthidota. Tāgē-
do cordis tui pulſum, ſenſi apprime tuum eſſe fluctuā-
tem animum. Acetoſiſq;, & amaris potionibus flu
ctuationi huic obuiandum eſſe putaui. Fluctuantis itaq
animi probleuma diſſolui queris. Miror ſolertem viri
illic trepidare, & fluctuare, vbi non eſt timor. In medij
enim pelagi fluctibus, te teſte varijs agitaris procellis. E
cum portui vicinus portui poſſis applicare. quid intere
ſit eligendum. cunctaris. In mundi carceribꝰ abundar
tius compeditus. an de cathenis compedibuſq; peder
excutias / cum poſcis ſcire deſyderas. In medio Babilō
aſſidue verſaris, purpurate meretricis colore, eiuſdem
aureo inebriatus calice, aerē viſcoſum craſſum, & ma
natiuum in dies aſpiras. Taliter clamat omnis medico
rum ſcola. Ad aerem natiuū profuturā eſſe mutatio
Cum etheris puritas te mūdū. raritas pauperē, & nu
dū, ſerenitas pacatum efficiat. Talem enim te naſce
tem ex vtero natiuꝰ aer accepit. Certe ſi rem grandē d
xiſſet tibi medicus facere debueras, q̄to magis, quia n
dixit tibi. Muta aerē, & pacaberis, Illic igitur ſiſte pe
ne vagari incipias ampliꝰ poſt greges ſodalium tuoru
ſęculum diligentium, Siſte animum ubi ueram non a
xiam delectationem inuenias nec enim ſociantur me
locuſtis. Sed quęſo, a te. an Babilonis illius quam īha
tas inquilinus es? an ciuis? Si ciuis. Cur in iheruſale
quæ ſurſum eſt pergere contendis? Si inquilinus. C
propicio tēpore pigritaris ꝓficiſci? expectās fugā fa

hyeme, vel ſabbato, qñ ſuper te irruerit grãdo, & ſpi=
tus procellarum, & obruet te repentina calamitas, ve=
etq; nox in qua nemo operari poteſt. Sed aperte tuis
teris video quis es. Tu re & nomine gallus es, qui gal
nis fœcundandis ſic intendis, ſic gramia prouidere cu
s, vt illis incraſſatis tu maxillentus perſeueres, illis deo
m pinguedine deuotionis oblatis, tu macer et arid⁹ i=
gnus ſis deo ad comedendum. Non enim in mẽſa pa
ſfamilias editur gallus, ſed gallina. Vtinam uel gal=
acius eſſes de eorum numero, qui ſe caſtrauerũt pro=
er regnum cœlorum. Vt ſicut adipe et pinguedine re
eatur anima tua, dignus fieres dilecto ad incorporã=
. In his tamen quid ſẽtiã, ne me amplius roges. Illum
tius precibus, & obſecrationibus interroga, qui ſtatu=
procellam tuam in auram, vt ſileant fluctus tui. Illum
, qui non dabit ineternum fluctuationẽ iuſto. Non eĩ
trus es, vt ſiccis pedib⁹ ſupra mare ambules, ſolidam
inde calca terram. Non es Paulus, vt nocte & die in
fundum maris merſus non periclitēris. Portũ ſi val=
accipe. Non es Ionathas, vt philiſtiorum ſtationem
us & ſecurus valeas irrumpere. virorum bonorũ ter=
lis tecum acies ordinata in obuiam procedet.
Verum inter legendum tuas litteras cum te videã va
anfractibus dubium. Videris nihilominus cum mũ
ſentire, cum mundi exercitu aduerſum nos teſtamẽ
n diſponere, erigere tabernacula ydumeorum figere
toria cedar. Videris inquam dicere nõ omnia poſſu

mus oẽs Non oẽs poſſunt relinquere mundum, Quoſ
dam neceſſe ẽ erigere puſillanimes, mundo degentes I
lic oportet plurimos inſudare, & ſuorum laborum me
ritis beatam attingere vitam. Quicquid dixeris, fateo
omnes poſſe relinquere mundũ, licet minime expedi
Qꝛ ſi fieret forſitan propior eſſet noſtra ſalus quã cu
credidim⁹. Propior inq̃ eſſet aduentus gl'ie magni d
quo plures ſemitas ambularẽt paradiſi. Sed eſto nõ
ita. Scio, auguſtino teſte, ꝙ in via domini alius ſic & a
ſic ibat. Ihieruſalem ei edificatur, vt ciuitas, in qua n
ſiones multe ſunt, quę plurimis triuiorum et viculoru
varietatibus accingitur. Iſte abſtinentia, Ille elemoſi
Iſte humilitate, Ille obediẽtia, pertingit ad regnũ. Et
cleſia Chriſti ſponſa per vicos & plateas querit quẽ
git anima ſua.

¶ Sed tu quęſo, quanã uia illic incedere paras. Per t
epl'as uideris mihi dicere quod i geneſeos libro ſcribi
Si ieris ad dextrã, pergam ad ſiniſtram, ſi mundum
liquiſti illum nõ relinquam. Si pauper et abiect⁹ es,
diues et honorat⁹ fiam. Vales ſiquidem ſed pericul
multum / ſalutem adipiſci. Quomodo nõ periculoſ
bi, q̃ es in ſeculi huius mari magno & ſpacioſo manib
Nõne aduerſis flatib⁹ & eſtuatiõib⁹ agitaris? & im
negocioꝝ reptilib⁹, quoꝝ nõ ẽ nũerus, undiq; circun
ris? curarũ ſpinis ſollicitudnũ ueprib⁹, itus et extra d
niatus. In omnibus requiẽ querẽs, & non inueniẽs. I

ofecto inuenies,niſi ĩn illo ſolo uno,qui mihi meum ẽ
ne imo omnia in omnibus.In quo per ei⁹ gratiã,iam
aſi portum tenens iras maris aeriſq; mente ſecura ri=
o,et de ſublimi ſpecula ſyon,uideo q̃d ĩ ĩferiorib⁹ Ihe
o geratur. Faſtidiẽs de craſſo,atq; fumoſo mundi ae=
in auras etheris liberas euaſiſſe gaudeo. Tu in ægy=
o pede fixus quaſi in limo profundi operibus duris lu
et lateris inſeruire ſtudes,nec diuertere cupis ab oneri
s dorſum tuum,quinimmo manus tuas ĩ cophino ſer
e paras. Ego uero,ex die,qua de ægypto exiui, qua
ui diu faſce depreſſus,a iugo pharaonis colla ſubduxi
ecto fermento mundi,mihi licuit epulari ĩ azimis ſin
tatis et ueritatis. Quãdo de lutoſis ægyptiorum ne
ijs ad Iſraelitarũ ſacrificia munda trãſmigraui. Tũc
e illius ſuſcepi iugum ſuaue,et onus eius leue,qui per
m miſericordiam intendit mihi,& eduxit me de la
miſerie,& de luto fecis,ut non infigar in eo.ſed vt in=
irem requiem animæ meæ. Et pro puſillanimitate
ſuum meorũ,et iſtabilis animi mei mobilitate ſtatu=
pra petram pedes meos affectionum mearum,et di
t greſſus meos. Viderunt et uidebunt multi. Vtinã
hæc uia ſcandalum iṗis,non lapis offenſionis, non
ra ſcandali,ſed magis lucerna pedibus meis in uiam
s. Tu ſeculari quondam miraculo intendis de ſpcu=
inis colligere uuas,de tribulis ficus de rhamno dul=
poma. ¶Sed certe falleris frater falleris. Non

illic īuenies dulcedinem,niſi forte multa ruta multoq;
ſperſã abſinthio,non illic iocũditatem cordis.Ibi co
di tuo aſſiduo curarum infigetur ſpina,vbi riſ⁹ dolori
ſcetur.Vbi extrema gaudij luctus occupat.Vbi uet⁹
mo cum anīa ſua indies.ſicut aranea tabeſcit,& ad ig
cupiditatis antiquatur miſer factus et ad terrena cur
tus uſq; in finem.Ego uero de uinea ſacrę relignionis
go mihi nõ vlcerantes ſpinas,ſed amore liquentes uu
nec de ficulneis eius tribulantes negociorũ tribulos,
ficus bonas.Vnde cõſolationem accipio,nec de oliua
ius,niſi oleum,nec de fauo ei⁹,niſi mel,nec de pleno
bere aliud haurire poſſũ,q̃ lac.Quibus iam apprime
ducatus,ueteres carnes nuper ſęculo deſeruiẽtes per
di,& iam nouas ſuperindui,quibus domino meo Ieſ
pendam obſequia.Tu aureo Babilonis calice(ut iam
xi)quotidie epotaris,ut quotidie loquatur ostuum o
ra hominum,et eorum dolos palam in pretorio cõc
lingua tua,Fateor non eſt talis ſermo in lingua mea,
magis ereptus de fornace Babilonis, ut apis argum
toſa,amenos flores.ut ouis dominica,pinguia prata,
errens,antiquam famẽ copioſo ſacrarum ſcripturar
paſtu compenſo.Nec me in his quæ dico laudatum
putes,quoniam non iſta ago,ſed gratia dei mecum.
❡Sed & neſcio quid iterum ſuſurrare mihi uident
terę tuæ,quæ laboribus tuis in poſterum grandia ui
tũ et meritorum pollicentur incremẽta,cum paſce
ouibus diuerſis uacaueris,cũ eas ad fõtes aquarũ de

eris. Ex his quoq; aduerſum me occulto quaſi argumē
inuehis,ac ſi dicere videaris. Tibi ſoli viuere videris
a tantummodo curare,quæ aliis ſūt ſalubria/paruipē=
ere,et inuēta, vt paſcer,domo,& reperto,vt turtur,ni=
o,ſiccis oculis gregis dominici miſerias,& pícula, q=
us occurrere vales,te vidēte/ ſuſtines,nec miſereris,aut
de commiraris. Fateor frater fateor eminētis eſſe vir=
tis virum,qui domīci gregis curam confidēter agit, e=
am contemplatione poſtpoſita. Iuſſ⁹ eſt enī.noe poſt=
inter maris vndas eleuatam archam inhabitauit,inde
xire,terras vineaſq; colere,Iuſſus eſt etiam moyſes de
onte deſcendere populi peccantis corrigendi cauſa.
ed & factum eſt verbum ſuper Io annem filiū zacha=
ie,vt deſertum exiens circa iordanis fluenta prędicaret
opulo miniſtrans eis baptiſmum penitentię. Attamen
verbis apl'i vtar. Hic a te queritur frater inter huiuſce=
odi diſpenſatores,quis prudens,quis fidelis inuenia=
ur? Qui quod ore dicit factis exequatur. Qui, vt burſas
a animas,qui/ vt ſtipendia ita vicia,qui/ vt lanā ita cō=
cientiam,qui/ vt ea,quæ ſunt cæſaris,ita ea,quę ſūt dei,
iligentius ſcrutetur,& examinet. Cuius domini Ieſu
xemplo,principatus ſuper humerum eius. & non alte=
ius,qui/ proprias oues cognoſcat nominatim,qui āte e=
s vadat. et oues eum ſequantur,qui/ manſuetudine ſua
etas oues in ſinu ſuo,& non alterius tenet. Hūc,ut arbi=
ror uirum principatus oſtendit,Sed quis eſt hic,et lau=
dabimus eum. Procedat quiſquis ille eſt in medium,et

ſuper aſtra cœli exaltabo eum. Rara enim noſtro tēpo
re volitat hæc auis ī terris. Dedignātur eteni, ut ſcript
ra canit, ægyptii veros paſtores ouiū, pro quibus iterd
lupos interdum mercēnarios ouibusnunc ponūt. Supe
qua re, anteq̄ fugerē de ægypto cū dn̄o Ieſu ſępe miſe
tus ſū oues errātes in mōtib⁹ / non habentes paſtorē. E
propter hęc aliqn̄ laboraui clamās, raucę factę ſūt fau
ces meæ, nec ſic audite, et defeci ultra ferre non ſuſtinē
Propterea elongaui fugiens, et in ſolitudine māſi. Ha
in abſcōtione a uento / et turbine / & pluuia confugi ſcili
cet a mundi tumultibus. ad dei tabernaculū, uelut mo
ſes, ſecurus a Iudęorum lapidibus. Seceſſi iterum in de
ſertum cū Helya procul a Iezabel cōuicijs, et āfractib
Vbi nō in cōmotione / nō in turbine populorū, ſed in ſi
billo aure tenuis, latitantem inueni dn̄m Ieſū, quē quer
bam Inuēta autem pręcioſa margarita uendidi omnia
quæ habui, et emi eam. Propter quā nihil mihi cū mū
do, Propter quā me mūdus abhorret, et ego mundum
Propter quā mecum nō cōicat mūdus, ſed me excōm
nicat, quia in nomine domini vltus ſum in eum / ipſum
& ſua queq; excommūicando. Omnes quippe honore
eius mihi ſunt uenena, diuitiæ ſtercora, delicię acetū c
felle mixtum. Mihi honor pōpa imoueri⁹ purpura flo
cus eſt. Mihi diuitię / ieiunia in ſacco corporis. et oratio
nes in archa mentis / repoſitę. Mihi delicię, olera ad pru
nam mollita propter quotidianas & inſtantes meas tē-

tionum īfirmitates. Nam iuxta āphoriſimū. Qui īfir
nus eſt olus comedat. Id enim pręcepit medicus aniæ
Paulus Is mihi ypocras, is mihi gallien⁹ ē. ¶ Sed quid
ſo fr̄, pro tua pia intentione arguendo vltro me perſe=
queris. Tu uagari incipis poſt greges, vtinam non poſt
icra terrena, curarum aculeis obſitus/anguſtijs undiq;,
anq̄ rex crcūuallatus, rumoribus, anxietatibus, ſollicitu
linib⁹, inſtar martiris beatiſſimi ypoliti vſquequaq; di
ta rct⁹, ut iam ſocratem tranſeūtem ad ethicā ſequi ui=
learis, dicentem. Quæ ſupra nos nihil ad nos Expertus
n his & de his loquor, quę antea neſciebam dum frequē
i⁹ anima mea cōturbata eſt propter quadrigas Amia=
lab, quas ſuſceperam regendas, regi et non regere opus
abens. Illic uidi aſtutiſſimos naucleros inter alta maris
aufragia ſępe procellis agi. Ibi uidi gygātes gemere ſub
quis. Tu autem inter hæc, & remos et ampluſtra eccle=
iæ ſecurus tenes? tu gygāteos humeros habens, & uelut
Yſachar aſinus fortis ſupponis, & ſupponere gloria=
is hūeros ad portandū onus humeris formidandū āge
licis? Ego uero/uagus & imbellis omnibus terga dedi.
Ego opprobrium fact⁹ ſum hominibus, et abiectio ple=
bis. vt dominum deum meum lucrifacerem, qui eſt vni
ca ſpes mea, et refugium meum, & liberator meus.
Quid enim prodeſt homini, ſi mundū vniuerſum lucre
tur animæ uero ſuæ detrimentum patiatur? Cōuenit ei
unumquemq; ſuarum uirium menſuram diligentius cō
pēſare, Prouidētis hois ē, inqt Hieronim⁹ ſcire mēſurā

ſuã.Sat eſt, prolixa finiatur oratio cui⁹ prolixitate per=
pendere potes nõ breuem,ſed prolixam in te dilectio=
nem,quæ die vno non niſi tecum locuta eſt, feciſſemq
lõgiorem ſed peperci tibi,ne forte lectitãdo dormitare
anima tua prę tedio.Siquid in ea exceſſerim meis nenijs
parce.nulli alteri,q̃ charitati imputans.

Epitome.

¶ Hęc epl'a deprimit obiectarꝫ laudũ lẽocinia Egreſert i ec=
cleſiaſtico corpore vẽtris colicã ſtomachi apoſtemata,iſana=
biles capitis vertiginem freneſĩ / &amentiã,quos eccleſiaſti=
ci corporis morbos naturæ potius dimittendos q̃ medella ex
aſperandos cenſet dõec puſillus grex vt terribilis caſtrorꝫ aci
es ordinat a conquaſſet capita beſtiarum in terra multorum.

Titulus.

¶ Sacratiſſime theologię profeſſori Magiſtro Ludoui
co Pinelle collegii Nauarre magno magiſtro eccleſiæ
ruinas implere,et in terra multorum capita cõquaſſare

SXPERIOR multo maiora ſpirituũ eſſe
vincula q̃ corporum cariſſime frarer,& p̃=
ſentiores eſſe,qui ſe animis q̃ oculis potius
intuentur.Pleriſq; enim contigere ſolet,vt
dum labijs mutuo ſehonorent a ſe inuicem
cor eorum longe ſit,Volat ſiquidem celer animus ſuoq;

latu grandia terrarum ſpacia metitur, quo amato de=
leratoq; citius inhereat. Propter quod et ſi lõgo aeris
ctu diſtamus, dũ meo tua ſanctitas inheret animo, &
tibi Chriſti amore iungor. Multe ſiquidem tuarum
erarum apices in nos tuæ mentis aſpirant affectum.
l priuſq̃ de paupere ingenioli noſtri vena eiſdem ſa
acere parem. Vellem amicitiam tuam conteſtari, vt
ætero me tuis in epiſtolis parci⁹ laudares, atq; de me
res humilia, nec mellitis verbis linires parietem iam
inatum & macerię depulſam. Quo tenacius hereãt
depicta ſerpentia, quadrupedia cęteraq; ymaginum
enta, quæ olim mundus impreſſit. Fateor noſtram
ndis amicitiam, cum de amico ſuper amicum exiſti
, Non enim imperãt vantis, & mari preces meæ, ſed
is & vento laudũ, et mari cogitationum fluctuãt, v=
uel diuino cõſpectu digne eſſẽt. N õ eni melior ſũ,
lo, qui theſſalonicos orare deſyderat quaten⁹ ſuis o=
nibus oſtium aperiretur. Deſine igitur iſta de me ſẽ
ne forte offendas ad lapidem illum angularem pe=
, qui de tanto me tantillũ fecit. & qui humilem re=
t/et alta a longe cognoſcit. Ego quippe uir videns
ertatem. & nemo ſcit, quæ ſunt hominis niſi ſpira=
ominis, qui in ipſo eſt.
e reſarciendis hincinde ruinis, corporeis uidelicet
iritualibus totam tuam videris texere epiſtolã. Re=
collegij Nauarre aſſeris prope reparatã bibliothe=
Amicos inſuper ad id agendũ, cum immenſis mu=

nerib⁹ tibi comparas. Super his gaudes, et ego tibi
gaudeo. Ego ſiquidem regiis munuſculis illam a fu
damētis plātaui, rigauerunt amici, et deus te cooper
icremētum immo & cōplementum dedit.
¶ Super ſpirituali ruina eccleſiæ reparanda, ſcribis
gem fore propiciū / ſpontaneamq; ad hoc parlamen
am curiam. Gratias ago domino meo, qui eis dedit
voluntatem, quæ utinam longanimis & perſeuerās
iſtat. Nam huic eccleſiæ langori inueterato inoſſat
prope deſperato neſcio quis occurret, aut quis me
bitur, niſi forte iuxta ethnicorū fabulas, ſuperuenia
dicus, qui eſculapium poſſet imitari. Iam adueſpaſ
mundo pene totum eccleſiæ corpus ita labe conta
ut a planta pedis vſq; ad uerticem non ſit in eo ſanit
Grādis eſt ſiquidem colica uētris grauior ſtomach
pletio atq; apoſtema, ſed ſuper omnia inſanabili
detur uertigo capitis ſeu migrania, vt uerius dixeri
neſis, & amētia. Dicis regem / dicis curiam parlamē
hoc laborare uelle, vt eccleſiæ impleāt ruinas. Ve
equidē frater. ſed vide quid ſcriptum eſt. Impebi
ruinas, ſed quomō cōquaſſabit capita in terra mul
Quis ille. qui prudēs artifex / aut doli capax / qrelig
aut prælationū capita / honoris uertigine, aut pom
amētia iandudū laborātia cōquaſſare, aut meder
nec tangere audeat. Qui enī tangit eos, tangit pup
oculi, quæ nec mimo pulſu ſe patitur agitari.
¶ Sed quid iterum eadem conquaſſata & ac

ís fruſta redacta ín melíus reformare, reſabrícare,
araꝛ̄ dídícít, Quís queſo, faber ílle, quí fornace ſua
nmāte, hæc cudere ualeat. Sí duro ſermonís malleo
achonís caput/ambítíonem uídelícet oīm malorum
ā mariq; genítrícem, & eccleſię fundít⁹ deſertrícem
erere, & cōtundere uoluerít, protínus íctū & ꝑcuſſū
urabítur, et ſtríngetur magís q̄ malleatorū íncus.
tomachū omní auarícía, et propríetatís veneno qua=
oſtemate grauatum abſíthío potare quís uoluerít,
ſeceſſum euadat omnem íllíco excreabít potíonē,
ara eſt ení potío bíbētíb⁹ íllam Amarum eſt, deſe
quod tenací glutíno cordí heret. Sí quís deníq; co=
n, uentrís díxerím ínglu uíem, quę prothdolor oēm
relígíonē fedauít, curandam ſuſceperít. Nō recípí=
ííí quorū de⁹ uenter eſt, abſtínētię et ſobríetatís clí=
s, ímouerius deū ſuū uenerando cultu ſtercorízant
facere putātes/ſtercoríb⁹ uenuſtāt/ſtercoríb⁹ qua=
ſo, eí adolere ſolent. Eſca, ínquít Apoſtolus ventrí
ter eſcís. Veníat utínā tempus qn̄ deus & íllas de=
t. Sed uerendum eſt/ne quí huíc morbo mederí q̄=
líqn̄ defatígatí/poſtq̄ ſyrupū cōferēdo/prauos hu
s cōmouerít, a cōſūmatíua tādē & cōſūptíua mor=
edícína egrotís prēſtāda abſtíneāt, vt multo q̄ prí
āt cōmote putredíes, ſíntq; íllorū nouíſſíma peío=
oríbus. Aíunt medící grandes morbos non eſſe
los/ſed dímíttēdos naturę ne medella lāgorē exaſ
. Cēſerēq; í hac re níhíl agēdū eſſe/ne íñ egrederet̄

ſymia caudam non habens,cũ nõ viderem omnis hu
ce conſummationis finem. Puerum tãtummodo cap
dolentem,nec diu languentem, vt eũ ſuſcitaret heliſe
ſepties mẽſus eſt. Q̃to magis ueterem hominem,&
ueteratum toto languidũ corpore/priuſq̃ reuocare p
ſit pluſq̃ ſepties ocitabit rex. Vix enim mutabit ethio
pellem ſuam,& pardus varietates ſuas. In hac re tant
modo deus auxilij mei,& ſpes in deo eſt,qui, vt ſper
to abibit in regionem longinquam accipere ſibi reg
a diabolo/&ei⁹ membris iam ſibi dudum ablatũ. Au
lere item zizania lolia,& vrticas ab agro religiõis. Q
(dũ dormiret) ſuperueniens inimicus homo ſemina
dabitq; regnum illud in manu puſilli gregis ſui dirig
dum iuxta olim pollicita, Nolite,inquit, timere puſi
grex,quia cõplacuit patri veſtro dare uobis regnũ.
ſi uideatur arduum,aut quaſi impoſſibile tam imm
diaboli exercitum/tam grandem beſtiaꝵ beſtialite
uentium cuneũ/puſilli gregis dominici ſtrẽnuitate c
di. Audi prophẽ iam allegatum verſiculũ. Cõquaſ
inquit capita in terra multorũ, In terra multitudis
cuſſo capite nonne terga vertit multitudo? ¶ Sed q
quomodo hæc fieri poſſũt. Quomodo paucule ou
deſerto, deformatoꝵ multitudini aduerſari poteri
profecto magiſter in iſrael es,& hæc ignoras. In ex
re homine experimentum accipe. Non vidiſti in
exercitum diſperſum male compoſitum nõ unani
a minimo agmine,ſed bene compoſito vehement

ri?Cur igitur Chriſti puſillus grex bene moribus iſti=
it⁹, terribilis. vt caſtrorum acies ordinata, nõ cõquaſ=
ibit capita beſtiarum in terra multitudinis?Non facile
uper diſperget eos,et ad nihilum rediget,qui ſine deo,
ſine lege,qui ſine regula,ſine pondere, ſine menſura
rocedunt ad prælium,qui manifeſti ypocritę ſub habi
ſanctæ cõuerſationis,vitæ ſanctimoniam mentiũtur,
quod habitu profitentur factis negant.Quia domini
t regnum.et cui vult dabit illud,primum quęram⁹,o=
ortet/vt adueniat,vt dilatetur regnum eius,hoc enim
ãdat orare.Primum inquit,quęrite regnum dei. & iu
iciam,eius.Quomodo ergo non in hac re exauditurus
t,qui ſuaderi deſyderat.Prouerbium eſt.Vult effica=
ter dare,qui querere iubet.Qua in re frater ſuper hoc
egocio conſũmando orandus eſt domin⁹,priuſq̃ Chri
ianiſſimum regnum ciuilia bella contererẽt.Legi mł=
s Epiſcoporum conuentus,ad reparandam eccleſiam
d inde nihil factum eſt.Niſi domin⁹ edificauerit do=
ũ i vanũ laborauerunt,qui querunt edificare eã.Audi
tamen nõnullos,qui ſe mõachos dicũt eſſe/& nõ ſũt,
i ſe et litteratos arbitrãtes,et Rabby gł'iantes uenena=
ore ſpumãt opprobria/et cõtumelias i ſeruos dei,qui
tẽ ei⁹ i dies molliũtur facere meliorẽ.Mordacia ſiqui=
em labella cuderũt,quib⁹ talparũ oculos nõ caprarum
abere ſe perhibent horũ exẽpla præ manibus habem⁹
b⁹ cũ vacauerit reſpondere tẽtabimus.Nec eorum ve
ena timeo.Prebibi ſiquidem antidothum,quo magis

aduerſus eos procedam. Vale viue fœlix.

Epitome

¶ Ha c epſ͞la ſe tãtillũ excuſans egreferẽſq; dñi Maclouieñ.ſu
per ſuis epl͞is anguſtias Magr̃; Ioannẽ Standouk fatetur ad u
ſus dñm Maclonieñ. ad trinitatem ep̃atuũ ãhelautẽi cauſa d
aiaſſe, & conſiliũ dediſſe difficilemq; irregularium monachoru
reformationem citat

Titulus.

¶ Reuerendiſſimo, ac obſeruandiſſimo patri Iacobo de ãb
ſia ſacri generaliſq; cenobij Cluniaceñ. abbati meritiſſio ſu
in Chriſto filius Ioannes Raulin monachoru; minimus, hu
millimam ſalutem in eo, qui eſt vera ſalus.

EX QVO excellentiam tuæ ſublimitat
agnoſcere merui. Reuerende pater. Sic
lectionis glutino beatiſſime tuæ pater
nitati adheſit anima mea, vt ex ægypto
giẽs nullum ſibi arbitraretur diuerticulu
niſi apud tuam pijſſimam benignitatem mihi charã ſu
aurum et topazion. Videres utinã in tui alũni corde, q
de amoris tui ſiceritate digit⁹ dei deſcripſerit, q̱d ue iſc
pſerit ĩpreſſerit medullis, ſane quod mĩme poſſũt nr̃a
literaꝝ apices, hoc ĩteriora mea tecũ loq̃rẽt. Vt ergo tã
l⁹ ego tãtã ſublimis tuę magnanitudinis arcẽ meis ep
aggrediar, ſeru⁹ dominũ/ imoueri⁹ hũilis fili⁹ p̃rem ſu
amãtiſſimũ, Ad mea precordia ꝑpẽdẽdũ (& ſi paulo
gius) inclinabit tamẽ ſua dignatio dignitatẽ. Legi ep͞la
quas priori clauſtrali direxiſti, & inde gauiſuſſũ. Q;

ulla mihi tuę p̄rnitati oblata eſſet ſcribēdi occaſio,ſin=
ulare materiā miſtraſti. ¶ Itaq; ex ep̄lis tuis obſeruā=
iſſe pr̄ didici reuerendiſſimū p̄rem cardinalē Maclo
ieſē ſup quibuſdā a me cōfectis cōſultatorio more ma
iſtro nr̄o ſtandouk directis,ualde cōtriſtatū et dolētē,
t pro trāſcriptione te ſuper ſuarū anguſtiarū querimo=
ijs certiorare uolentē. Doleo ſane ſup tanti patris angu
tia et afflictione ex utero cordis ſui,me profecto nō gi
nēte,cōcepta. Ipſi9 ei doloris,ſine patre,mater ē. Q;
t liquido appareat paucis ſcies.ſcripſit ad me magiſter
oſter ſtandouk poſt iuſconſultū/et a cōſiliarijs iuſtum
ſſe decretum ſuper archiepiſcopatu remenſi,ſi aduer=
9 tantā poteſtatē contenderet.ſi multis obſtantibus ar=
utijs ius proſequi debuiſſet,inueſtigans.Non īiuria,fa
eor,me & eum ad certamen animaſſe,et de proſequen
lo.conſilium donaſſe.Nec ide ad iracundiam prouoca
i debuit tantus antiſtes,ſi ad amici poſtulata,quid ī ani
no meo gerebatur,conſcripſi.Si poſcenti amico/de ea,
uę in me eſt fide et ſpe,rōnē reddidi,Vt quid egrefert
ū qi arduis ſuis negociis aduocatoꝝ aduerſ9 ſe cōſultā
iū rōes et cōtūelias benigne tulit.Si difficltates ī hmōi
egocij ꝓſecutiōe tm̄mō ſub cuiuſdā ep̄lę cōpēdio abſo
ii.ſi īter abſoluēdū īpegi ī lapidē n̄ anglarē,ſed rotōdū
& capacē trinitatis ep̄atuū et alliſi ꝑuulos meos cogitat9
d petrā illā.Quid anxiari debet,ſi ibi cōfregi caput me
um.et nihil ide actū ſit.Magis plāgere magiſq; anxiari
mihi īcūbit,qui leſus ſum.An matris meæ eccleſiæ de=
ſolationē ſiccis oculis trāſibo? An nō lugebo cōtritionē

filię populi mei, videlicet animarum ſanguine domin
mei Ihũ redẽptarũ, et ſuiipſius perditionem, dum iuxta
eſſe videã diẽ perditiõis, et adeſſe feſtinant tempora.
Ex ſacroꝝ doctoꝝ ſẽtẽtijs, et id expimto didici, qui al
quando animarum curam ſuſcepi. Sub vigilib⁹ paſto=
ribus/plures ſaluari, q̃ damnari. Sub his vero/ qui que=
runt quę ſua ſũt, nõ q̃ Chriſti Ieſu multos eſſe vocatos
paucos vero electos. Ne proinde mireris pater, ſi cũ la=
chrymarum profluuio ubertim deploram hanc ſanctæ
noſtræ matris eccleſiæ calamitatem. Sed quis, niſi, mẽ
tis inops, natum de vulnere matris flere vetatur. Quid
ergo anguſtiatur reuerendiſſimus ille pater, ſi elegiaco
carmine cecini, ſe poti⁹ agnoſcat imparem trinitati, qui
trinitatẽ ambire deſyderat, et nobiſcum lugeat miſerã=
dã. quam apertis oculis videmus deſolationem, et quã
ſcio pater beatiſſime te anxio corde/conſpicere, qu ippe
qui tibi commiſſam eccleſiam, et tantam vitæ ſanctimo
niam propitio deo reſtituiſti, vt ab eorum tẽpore quos
ſanctos prædicat eccleſia, ſi uere annales ſunt monaſte
rij tui hiſtoriæ, nuſq̃ tanta morum integritas, nuſq̃ tan=
ta ibi viguit diſciplina, ſicut nunc, deuotiſſima tua dire=
ctione, et in dominum Ieſum quem colis, aſſertione, ꝓ
uiſſum eſt. Scit deus/quia non mẽtior, ſed
ad priora redeamus. Dolet reuerendiſſim⁹ pater ſuper
pulicis unius punctura, ſi punctura dici debeat, Dolet
inq̃, quia cauteriũ ambitioni adijcere conat⁹ ſũ. Agno=
ſcat virtutis tãtæ eẽ debere virũ illũ, qui eſt modeſtia,

a reipublice rectoribus maxime opus eſt, præmunit⁹
iat ſapienti multo prodeſſe amara ſalutifera, q̃ dulcia
ortifera. Neq; opus eſt, vt meas per notariũ tranſcri=
as tuæ paternitati dirigat epl'as. Habeo apud me copi
n, et tuæ, et ſuæ paternitati ſponte tranſmittã. Nõ eni
ihi lucernã doctrinæ ſuæ donauit dominus, vt eã ſub
edio ponam, ſed ſuper candelabrũ, vt qui ingrediun=
r domũ videãt. Nõ ſũ ego in caſtris domĩ miles gre=
rius, aut ſtipendiarius lanceã vibrans. Sat eſt mihi, vt
xta vulgare. architenens efficiar, et ſagittarius habens
pharetra mea ſagittas potentis acutas cũ carbonib⁹ de
latorijs. Vt iaculer in eos, qui domini mei Ieſu confũ=
nt eccleſiam, deſolatorijs non adulatorijs carbonibus
s afficiens. Permitte me pater in monaſterio tuo/catu
m eſſe domini mei Ieſu edentem de micis, quæ cadũt
 mẽſa tua, vt aduerſ⁹ poteſtates & rectores tenebraꝝ
rum, latratus emittendo, perſequar, et cõprẹhendam
ine inq̃, ut pauper dyogenes de dolio, in quo eũ recluſi
i, eiulare poſſit, et ſi non inimicos profligare, vel ſaltẽ
nudare. Attamen ſatis idiſcrete egit magiſter noſter
andouk, de ſuorum amicorum cõicandis litteris quẽ,
monueram⁹ in hac materia diſſimulare, et regis fauo
m prẹoccupare. ¶ Ex epl'is tuis etiam præſtantiſſime
ater perpendi plurima de reformatione mõaſtici ordi
s cõſcripta, ſuper quibus priuſq̃ monachũ induerẽ ze=
tus in ſẹculo leges ſanctorum patrum decernebã, om
em grẹciam omnem ſyriam, omnem aſyam, omnem

ægyptum omnia galliȩ monaſteria in priſtinum ritu
vno die debere reſtitui,eorũ de numero exiſtens,deq
bus noſter Ariſtoteles in libro elẽchorũ dicit ,ad pau
ca reſpicientes facile paralogizant.Nunc expert⁹ in h
aliter ſentiendũ putaui.Si longis temporib⁹ a fundame
tis conſtructa ſunt omnia monaſteria,quæ videmus,q̃
tomagis difficilius eſt ruinas antiquas uno die/uel ann
reſarcire.Sed magis ad hȩc opus eſſe uidetur optimis r
ligioſis:quorum apud nos penuria & charitas ẽ. Eapr
pter,qui ad hoc negocium procurandũ anhelãt,neceſſa
riũ magis haberẽt preparare loca,in quibus, quaſi in d
mini diſciplina/capiãtur hominesdiuini ordis zelatore
In quoꝝ paucitate prȩualeat domin⁹ exercituũ/copioſ
multitudinẽ concludere,et ſic gradatim et ſigillatĩ/diſ=
poſitis mõaſterijs prouidere.Scriptum eſt enim.In m
titudine iuſtorũ/exultabitur ciuitas.Hec pauca pro ſati
factione ſuſcipias digniſſime pater,& eum qui in verit
te/& cordis ſinceritate te veneratur/et amat,ama.Et ui=
uas,& ualeas fœlix in eo,qui te exaltatum de plebe ſua e
legit.Detq; tibi exultationẽ & iocunditatem cordis ꝑ di
es ſẽpiternos.Audiuim⁹ de breui ad nos egreſſũ tuũ,&
gauiſi ſumus deſiderant enim vultũ tuũ oues paſcuȩ tuȩ.

Vale.

Epitome.

Hæc epl̃a religionis amplexib⁹ perpetuo frui inuitat

Titulus.

Amãtiſſimo in Chriſto filio magiſtro Dionyſio Potier Ioãnes Raulin mõachoꝝ mĩm⁹ dei decore indui, & fortitudine mo= naſtice obſeruantię pręcingi.

PROLIXAM ſatis diſpoſuerã texere epl̃am mutuo amori noſtro conſentaneã amãtiſſime fili. Quippe qui iandudum doctris pariter & moribus te Chriſti Ieſu alũnum genuerã/ ue= uti tenerrimũ paruulũ, imouerius tãq̃ uiſcera mea. op timarũ artiũ lacte potaueram/aluerã/educauerã. Ne= q; enim gaudiuſculum effectũ pudebit ſi te filij nomine appellauero, quem ꝑcordia mea, ac ſi uterinũ filium me um, uenerantur & amant. Contra nitentibus tamẽ neceſ ſarijs & quotidianis meis ſtudijs, quibus quãdoq; in do mino meo Ieſu frui poteris, ne forte in uaria diſtractus/ ceptis exciderẽ. Breuem ordiri epiſtolam tibi quidem portunum, ne pre longitudine tibi importunus eſſem/ mihi autem neceſſarium fuit. Et ſi aliq̃ diu tuis litteris ſa tiſfacere diſtuli, ne deſidie/ ãt memorie tarditati ĩputes, maxime cum die, ac nocte tuæ ſanctæ domui mente ꝑ= ſens iueniar. q̃uis abſens corpore Singulis enim noctib⁹ ñq dẽ ad ĩteriora reductis ſẽſib⁹ meis me vagari licet. domũ piẽtiſſimi pr̃is tui, velut fur ſolitari⁹ ĩgredior, & õ vidẽs ĩgreſſuſq; qcq̄d optimũ ẽ ĩ ea ĩ cõe rapio, vt id pſũ ĩ cõſpectu altiſſimi ꝑ virib⁹ offerã, vel minutũ q̄d de penuria nr̃a ſupaddens. Si catell⁹ de lõge ad nutrito is ſui diũtit hĩtaclũ, ſi aſin⁹ cognoſcit ꝑſepe dñi ſui. Pu is ne ꝑcipui bñfactoris mei domũ ĩ qua recept⁹ benigne

ſuſtentatus benigniſſime in meis neceſſitatibus & an
ſtijs ſubleuatus ſum, qn̄q; obliuiſcar? ut non ſint in m
moria priora Viuit dominus in cōſpectu cui⁹ ſto ꝙ n
la obliuione delebit, et ſi oblitus fuero, obliuioni det
dextera mea· Quiimo de longe veniam ſaliēs in mont
bus tranſiliens colles, vt eam ipſam ſępenumero ingre
ar. quę cuiq; uicioſo clauſa, cuiq; ſtudioſo patens eſt.
¶ Per litteras obſeruandiſſimi patris tui itellexi te po
paſcha proximum velle ad nos peregre proficiſci. Vel
viſitationem tuam nō horariā eſſe, ſed perpetuā. Sicu
et me/ita et te amplecti deſydero. Si veneris nō triſten
tibi rugabimus frontē, nō naſo cōtorto te oſculabimu
Teſtis es mihi deus ꝙ ēt, ſi fieri poſſet, nunc aſſumpti
alis columbe amplexibus tuis implicarer. Veni itaq; in-
ebriemur ſimul illius cœleſtis patrie dulcedie, ad quam
greſſibus cordis anhelas. Diſcamus ea ſimul i terra, qu
rum ſcientia nobiſcum perſeueret in cœlis. Priuſq̄ ſęcu-
lum neq̄ exuerā in omnibus ipſius ſæculi requiē quęſi-
ui, et nō iueniēs per vicos & plateas eiuſdē q̄rebā quē d
ligit anima mea. Querebam illum & non inueniebā. Cū
vero de maris undis ad ſerena, de fluctib⁹ ſcl'i ad trāq̄l-
la/ꝑueni, inueni quē diligit anima mea, inueni mihi re-
quiē. Hæc requies mea i ſcl'm ſcl'i, hic habitabo. quoniā
elegi eam. Omni melle, omni dulcedie dulcior ē. Vbi
quicquid offertur, ſi nō dn̄m meū Ieſū redolet/naribus
fetet. Vbi pauperies mihi ꝑfert Creſi opes, ieiunia aſpe
ra queq;/Sardanapali delicias. Nihil durum/nihil aſpe

m,quod prę dulcedine & amore domini mei Ieſu,nō
ılceſcat. Quid enim ſcītilla fellis,ad torrētes mellis,q=
ıs dum veneris ad nos ſperamus in vtroq; homine tuā
nicitiā ad ſufficientiam paſcere. Vale fili viuas felix fe
is et incliti patris īclita ſoboles.

Epitome

¶Hæc ep̄la taxat magiſtrum Ioannē Stando uk amici ſecre
ta ꝓpallaſſe/atqȝ viroꝝ bonoꝝ et induſtrioꝝ ineūda cōſor
tia ſuadet.

Titulus.

Chariſſimo fratri L udouico Pinelle collegii Nauarre magno
gr̄o Ioannes Raulin mōachoꝝ minim⁹ de rore cœli,et de pī
dinæ terræ bn̄dictionem abunde ſuſcipere

SVſcepi lr̄as tuas chariſſime frater,quas cū
i earum calce legiſſē,quaſi iaclo acuto cor
dis mei intima vulnerata ſunt,impruden=
tiam magiſtri noſtri ſtandouk.ſupra mo
dum admiratus,cui,& ſi pro amicitia ali=
ndo ſcripſerim/ab eo requiſitus,nō debuit ea propal
,que amico ſecreta erāt, maxime cum nec ad limam
rectionis peruenerant.nec ſententiarum grauitate re
a erant,que etiam ſi voluiſſem,nec ipſe debuiſſet.
a enim in circo,aut theatro alia in thalami ſecreto cō
ari ſolent. Verum res preter intentionem acta eſt.
am ego penitentiam in fauilla & cinere/cautum mę

fecit q̃uis tarde. Me preterea viuẽtem non uidebit, qu
me predicatorũ quicq̃ accipiat. Ceſſet autem ſtillus, ſ
ſtangno iaceat lyra, ſed ad horã, pro deo zelata ẽ anir
mea, & propter Iſrael. dixi ĩ exceſſu meo / oĩs hõ mẽd
Debuit tamen occultatũ eſſe, quod feci ĩ occulto. nec
buit amicus amicũ prodere. Gaudeo ſuper tuorũ ali
meorũ ſcolariũ promotione & ſuper tanta collegij fan
& exultatione. Viderẽ libẽter & audirẽ, quæ ad ipſũ ſ
ctarent, icrementa virtutũ. Porro vnũ eſt neceſſariũ t
nõ dimiſi vacuã domũ, ſed doctoꝝ virorũ copioſã. I
ſiderarẽ, vt in hoc vel mei ſaltẽ imitator eſſes, vt omni
precib⁹ poſtpoſitis, atq; fauoribus preclariſſima inger
vbiq; ĩ vniuerſitate colligeres, nec natiõi. nec patrie, n
affinitati condeſcẽderes. Si ſic facias dilataberis in no
ne / & fama / & ad orientẽ / et ad occidẽtem / & replebũt
torcularia tua vino, & horrea tua abũdabunt. Vale fe
citer.

Epitome

¶ Epl̃a hac patefacit egreſſũ ſuũ de vr caldeorũ. i. de mũdo.
ſtulat ſanctimoniales mitti Charentoniũ reformandi loci gra
virum ſup tã pio opere iexorabilem rep̃hẽdit ſtatura Fõtiſebr
di ſana epikaia interpretãda ſaltẽ pviros auctoritatẽ habẽtes
cet, ne op⁹ bonum infectum maneat.

Titulus.

¶ Reuerendo patri domino Hieronymo ordis Fontiſebr
di priori vigilantiſſimo Salutem per eum qui mandat ſa
tem in Iacob. Ioãnes Raulin Cluniaceñ. mõachorũ minim⁹,

NOSTI ſatis pater amãtiſſime fama uolitãte per urbes egreſſum de vr caldeorum et exitum de ęgypto. Nec opus eſt vltra, id tibi litterario ſtillo declare, Hui⁹ enim rei gratia te tuiq; ſimileset ſacratiſſimas as tuas ĩ Chriſto Ieſu ſępenumero frequentabam, ut gid⁹ ego ĩmoueri⁹ & tepid⁹ eorꝝ exẽplarib⁹ q̃ſi ardẽti auillꝭ arderẽ et ſuis ſermõib⁹ q̃ſi ſagittis igneis itrĩſec⁹ nerarer, vulnerat⁹, tãdẽ fugerẽ e ꝑlio, vt nũciarẽ tibi. mihi fecit dñs q̄ me e ꝑlio mũdi ꝓfugũ, i nũerum iorũ ſuorũ dignatus eſt excipere. et ſi nõ habitu, aut eriore homine tui conſimilẽ profeſſiõe, tamẽ tibi nõ parẽ. Quos una meus, unus anim⁹, eadẽ intẽtio, eadẽ ritas, ſempiterno federe nectit. Qu os in q̃ oro te pa nõ loci diſtãtia nõ habituũ diſcrepantia nõ uariarum moniarũ cõuictus, ſed magis ſacroſanctę religiõis a= r et zelus extollat. Sed quia uideo te eiuſdem religio zelatorẽ, & amatorem præcipuum quippe, qui nec ẽ aut iota vnum ex eiuſdem inſtitutis tranſgredi pa= . Nõ indignaberis pater, ſi habeo aduerſũ te pauca, integro ex corde tibi intimare, neceſſitas. imo Chri haritas me cõpellit. Scis, ut arbitror q̃ta diligentia q̃ e ſumptibus uenerabilis ſancti Menulphi abbatiſſa, monaſterio de Carentonio melius reformãdo labo , a tua paternitate ſupplex tuarꝝ ancillarũ explorans emplar, et patrocinium. Miror ſatis ſuper hac re tã ori tãq; deo digna te eẽ ĩexorabilẽ. Vtinã uel ore ad alloqui poſſem, vt uel tuis rationib⁹ cõſideratis tuę ntiæ cõdeſcẽderẽ, vel eiſdem per me ĩualidatis tui

indigentibus auxilij mox deuictus obtẽperares. Sed q
vereris pater de orto illo quẽ dirigis concluſo/poſcẽti
vel mutuo, vel ad tempus ſarculos in alterum ortum
cluſum liberali donatione prẹſtare? An non hẹc gẽtes
ethnici faciunt. Q̃tomagis decet ſeruos dei donatũ ſ
ſolem cõicare. Et dona dei ĩ vtres nõ veteres, ſed nouos
fũdere. Ecce tibi offertur ortus cõcluſus. Vt quid ine
rabilis. Non illic fructices benigne trãſmittes inſerẽd
Offeruntur tibi noui vtres, noui virginũ chori. Cur nõ
nũ de dolio vinũ ĩfuſũ vinum germinãs virgĩes illic i
ta Chriſti doctrinam et tibi collatas uires infundis. V
dei dona in tabernaculis Fõtiſebraudi ſic coartari, ut
effluant. Vide ne iraſcatur ille, qui hoſtio patenti & r
dicos cõpellit intrare. vt inebrientur, et comedant.
¶ Dicis forſan huic rei obuiare cõſtitutiones reform
ordis Fontiſebraudi. quibus cauetur nullam inde tra
uirginum, niſi certis ex cauſis in ſtatuto contẽtis, facil
ſacram labi pro relaxione, vt aſſolet religionẽ, q̃obrẽ
religioni ꝑcas celeri relaxatiõi nõ ꝑcas. Laudo zelum
ptime pater, ſed ſi ſcd̃m ſciẽtiam Neſcis apud noſtru
Ariſtotelẽ oẽm hũanã legẽ/diſcretionis iudiciũ excip
re, vt nõ ꝗd lex, ſed ꝗd ſi caſus emergẽtes procul aſp
xiſſet eaꝝ legiſlatores p̃tẽdiſſẽt. Nõne uides apud n
apud carẽtoniũ apud alia loca uicias regiões iã albas
meſſẽ, nec eſſe qui oꝑetur eas, & tamen nec prece nec
cio etiam rogatus operarias mittis, cum tamẽ plurim
earũ choris ſacratiſſimis plen⁹ ſis, Quid ei dño dictu

cum rogatus per ſeruos ei9,et per ācillas,ut mittas ne
ſarios operarios e contra renuis. Quid ſi legiſlatores,
errogarentur nonne dicerent. Ite et vos
vineam illam. Sed queſo, patienter audi, nōne recor=
us cū pariſius vna tecū, in orto Beatæ Mariæ Mag=
nes, qui nunc tuæ ſacræ religioni donatus eſt ſuper
materia, et ſtatuto cōfabulabamur, et de monialib9
Kala reformandis per dominū piſienſem fieret inter
ſermo, te carpere uellem eo ꝙ nimium iuſtue mihi
ebaris ſuper nimio ſtatuti rigore in præſentia mea
lecti, ſed nondum bene conſyderati obſeruantia, re
ndiſti credebam, quia ſub reformatione de carētoio
t ſermo, cui nec intendere volo, quia non eſt niſi fal=
eformatio, ſed cū voluerit dominus pariſienſis Ka=
reformare habeo abbatiſſam, uel prioriſſam paratā
eneplacitum ſuum, hęc fuerunt uerba non obſtante
uto per te ī cōtrariū allegato. ¶ Memor eſto hui9 nō
cus, ſed amicus tuus in manſuetudine improperabit
Quid ergo ſi non eſt fallax, ſed uerax ſācta, & affe
a, et magnis ſub precibus ad romanā curiā cōparata
rmatio, quid dices nōne tuis diſſēties ſermonibus?
ore tuo eſt, & non cum ſimul expoſtulat ratio, Q
c de carentonio quaſi fallacē peruipēdas, neceſſe e=
bene reformati ordinis fontiſebrādi, pari ratione
rmationem nulli facere, quippe, qui cum ſimili ar=
atur clauſura conſimili uoto conſimiliq; regula re=
rumq; directionibus paucis quæ reuerēdiſſimi pa=

ris Biturici Archiepiſcopi auctoritatē cōtingere vid
ur immutatis Pater ſiquidem prior clauſtralis Clun
cē vir religioſiſſimus,& ego text⁹ regule ſancti Ber
dicti ſiglis capitellis addidim⁹ quę in rľarib⁹ obſeruā
Fontiſebraudi cō tinentur, nichil immutādo. tātūmo
quæ ſuperioris auctoritatem concernunt ſuperioris
dinationi reſeruando quas editas tranſmiſim⁹ corrig
das reuerendis in Chriſto patrib⁹ Abbati ſancti Sul
tij Bituricē. Abbati caſalľ beati Benedicti,& domio
cipali archidiachono Bituricē. quē bene noſti. Si m
adhuc in religione nouicio ſuper hui⁹ rei veritate nō
das ſaltem de tantis uiris & ſacrarū obſeruantiarum
lantiſſimis nō diffidas. Per eorū manus arbitrari de
nihil trāſire ipfectū,& idigeſtū. Sed ſi ſtatutū (ſup q
oritur quęſtio) ad liquidū diſcutiatur luce clarius ap
rebit nihil ei derogari ſi te rogantibus, iuxta petita ſat
cias. Hec eni illi⁹ ſtatuti clauſula eſt. A qua quidē cl
ſura nulli profeſſæ huius reformationis regulam/ lic
vnq̄ exire in qua uos recluſim⁹ recluſaſq; manere de
uimus excepta cauſa directionis aliarum uolentiū p
ſentem reformationem profiteri/ in loco ſimili clauſ
diſpoſito, Quo caſu ipſis cupientibus reformari/ inſta
bus & requirētib⁹ Abbatiſſa, quę pro tempore fuerit
cōſenſu oim ueſtrū ſcilicet prioriſſe & cōuēt⁹ vľ maio
ptis/ poterit trāſmittere tres, vel plures ad locū, vľ lo
ſicut dictum eſt, ad reformationē diſpoſita Planū ē
hac inſtitutiōe ancillas Chriſti licite exire poſſe occaſ

reformationis aliarum ſanctimonialium in loco ſimi=
lauſure diſpoſito volentium profiteri, Heæ vero, pro
ibus ſupplicat venerabilis iam dicta abbatiſſa, pro qui
s et ſupplicam⁹ nos, in loco clauſurę ſimili diſpoſito/ſi
lem ſub clauſura reformationem profiteri intendunt.
uid igitur iuxta ſtatuti formam tergiuerſaris petita an
ere, Nihil iter ueſtrates noſtrateſq;, p̄ter ſuperioris au
ritatem, diſtat. Verū fateor q̄ plurimorum legiſperi
um ſuper ſtatuti ambiguitate interrogatoꝶ omnium
ſententia fuit, nihil eſſe in prędicta clauſula q̄ præfa
de carentonio, ſimiliter uiuere uolentes excludat. Qꝫ
a eſſet. Habes ī promptu prelatos, quos ſedes apoſto
ad moderandum & interpretandum regulam, & cō
dāda ſtatuta legitime ordinauit, qui ſi quid ambigui
s occurrerit īterpretari poſſunt. Cuius enim eſt con=
e ei⁹ eſt interpretari. Qꝫ ſi nec aſſentias, Mittim⁹ ad
opiā ſignaturę rome īpetratæ, quam uidi, et perquā
tuiq; ſimilibus iſtud iniūgitur ad implendum, romā
iſimus/cum nonnullis ſumptibus, vt ſuper hoc tibi
ſmittatur breue cōfectum Vtinam et ſumptibus his
oſtro labori parceres Vtilius fuiſſet, hęc/futurarū an
rum Chriſti indigētiis reſeruaſſe. Vnum tādem nō
te admirari valeo pater q̄ reuerēdi patris cardialis,
ucemburgo a ſede aplica iudicis delegati ſup mona
ioꝶ nigroꝶ reformatiōe i oīb⁹ quæ tangere poſſunt

huiuſmodi reformatione, mandatum etiam ſub cen
ris eccleſiaſticis, quo cauebatur vt duas uel tres ſanc
moniales reformatiōi perutiles Carentoniū tranſm
tes, neſcio quibus priuilegijs, contemnere uiſus es, ca
ris monachis nunc proth dolor undiq; deformatis ſ
liter cōtēnēdi prestans exemplum. Quomodo n
contemnerent quādo te, qui fama religionis inſignis
contēnere uidētur. Cur cōtra domum Iſrael murum
facis, qui pro ea murum opponere te debes? Cur ex
nibus uiris dei tu ſolus unus es, qui reſiſtis nobis in
re tam ſancta, in qua plaudēdo manibus, et lętabun
corde/nobis occurrere debueras? Cur uirgineorum
orum non tuo ſed in domini Ieſu orto tibi tam co
mendato/auarus es, cum et ipſe dominus eorum on
liberalitate fulgeat. Neminem extra te lyliorum aua
legi, maxime quando pro gloria, & ad ortum ſuum
nuſtandum concluſum perquiruntur. Sine igitur an
tiſſime pater. ut per ſeruos dei dilectus tuus domin⁹
ſus deſcendat in ortum, et lylia colligat trāſplantanc
ortum conſimilem. Ad quam tranſplantationem p
ma dominica quadrageſimę, et ad orti clauſurā com
dā iuitiati ſunt, beatiſſimi, ac reuerēdiſſimi patres ar
epiſcop⁹ Bituricen̄. abbas Cluniacen̄. abbas ſancti S
pitij, et abbas caſalis ſancti Ben edicti, unacū Archi
cono bituricen̄. cui rei itereſſe iubemur pater prior c
ſtralis de quo ſupra ſermo, & ego illicq; moram per
iorem quadrageſime portionem faciemus ad irriga

s nouellas Chriſti plãtationes in iuuentute ſua. Quã
caulam obnixe te oro pater, et per dominũ Ieſũ (i
i⁹ uiſcerib⁹ te diligo) obſecro, et per noſtram amici=
m iandudum inter nos firmatam obteſtor, vt petẽ=
us nobis petita non deneges, & infra aſſignatam di=
n, aut paulopoſt, quod poſtulamus aſſignes, ne forte
currerit, & invanum laborauerint tanti viri religio=
s cultores conſpicui. Q̃ ſi conſcientiam tuam ſuper
iuſmodi ſcrupulus quiſpiam ſtimulet, fidem facio
r præſentes manu mea ſubſignatas, infra diem paſ=
æ proxime venientem breue apoſtolicum ſub au=
ntica forma (de cuius ſignatura mentionẽ fecim⁹)
æ paternitati dirigere, ꝙ ſi nos minime exaudieris,
od abſit, ſcias pater tibi imputari, ſi tam ſalubre ani=
arum negocium maneat infectum, cum nec ius, nec
nſtitutiones, nec ratio, ſed tu ſolus videaris cõtrani=
nec tu, nec tuæ in Chriſto filiæ tanta gloria, et hono
in domino coronabuntur, vt ſeminaria ſint ortorum
hriſti. Nec dicent ꝙ Paulus, ſorores deſyderatiſſimę
udium, et corona in domino, imouerius promiſcui
xus auſpicabitur populus, id liuore magis q̃ ordinis
gore actum eſſe, vtpote qui ſanctimonia præſtantes
iis, eam cõmunicare non curant ſibi ſoli non aliis, no=
e lumen ſuum ſub modio abſcondentes. Caue itaq;
ter a ſcandallo puſillorum. Scis enĩ per Chriſti te=
imonium quid talibus expediat. Hæc autem ſcripſi
bi pater de tua benigna confiſus paternitate, propter

quam ad te præſentem miſimus nuncium, vt has ti
præſentatas tuum deſyderatum reſponſum ad n
q̃ cito referat, & exinde fratres noſtri lætificati grati
tibi referant ampliores. Habemus ad manum tria al
ſanctimonialium cœnobia, quæ deſyderant reform
ri, exhibeas te in hac re nobis propiciũ, vt tua ope h
primo reparato cœnobio, per illud cętera reparentu
eriſq; omniũ meritorum particeps. Vale pater, et v
uas felix in domino Ieſu, in cuius viſceribus te cupio,
proinuicem oremus. Epitome.

Hæc epiſtola imprimis laudatiua ad ſacri cluniac
ordinis obſeruantiã allicit, eius laudes, & ſpiritualia bo
inde oriẽtia exprimẽs, ac modum exuendi veterẽ homi
mũdumq; deſerendi ſcribentis exemplo inſinuans.

Titulus.

¶ Generoſo viro ſummæ eccleſię Baſilieñ. vere ſancto cu
di Ioannes Cluniaceñ. vnius tantum diei monachus (ſi fas
eum monachũ appellare) ſincero affectu terrena omnia
ſpicere, et cœleſtia ſemper ſperare.

C Via noſtro Ariſtoteli placuit talem e
vnumquemq; qualia dicit, & operatu
Ex deuotiſſimis epiſtolis tuis, quas mi
communicauit præſtãtiſſim⁹ pater pri
clauſtralis cluniacenſis qualis, et quant
ſis, et fueris didici, et quãta fecit tibi, qui potens eſt
qui operatur oĩa in omnibus. Ex fumo quippe ignis,
odore flos, ex fructu cognoſcitur arbor. Audiui ita
et legi, et lecta, et audita accepi tãq̃ delicias cordis m
et tanq̃ cynamomũ, et balſamũ aromatiſans odorẽ

atis, vt tãto odore attractus, et illectus libẽs currerẽ
dorẽ vnguẽtoꝝ tuoꝝ. Audiui inq̃, et credidi, et di=
xi. Credidi propter qđ locut⁹ ſũ eẽ verũ ſermonẽ quẽ
dierã ſuper ſermõib⁹, virtutib⁹, et prouidẽtia tua, et
ctis, et relectis elegãtib⁹ epl̃is tuis ex abũdãtia cor=
s loquẽtib⁹, probãt ꝙ maior ẽ ſapiẽtia tua, q̃ rumor,
ẽ audiui. Ita vt nihil viriũ, nihil ſpũs ãpli⁹ ĩ me ma=
at, quod nõ ad te ſinceriter amãdũ, ãplectẽdũ, et aĩo
oſculãdũ nõ effundatur. Vt ẽt iã aĩę tuę cõglutinat⁹
ocul⁹ me⁹ aĩa mea, et vẽter me⁹ Ocul⁹ lachrymas pro
abſcẽtia vberti fluẽs, aĩa te videre deſyderãs, et me=
rẽ vẽter tui amore vehemẽti⁹ cordi ĩfigẽs, et ĩcorpo
. Iã ſcias optime pater mea ex parte cõglutinatã eſſe
m Ionathę cũ aĩa Dauid, vt ſit cor vnũ, et caro vna.
go Ionathas, Tu Dauid. Ionathas q dẽ q quõdã præ
do cecidi ĩ pctis. Tu vero Dauid virib⁹ robuſt⁹ pro
o noſtro cluniacẽſi ordĩe acerrim⁹, atq; potẽtiſſim⁹
gil, Sed et magis tu Dauid vultu deſyderabil', et q dẽ
hi q abſẽs ſcribo magis tua pręſentia frui cõcupiſcẽs
dere itẽ magis rẽ ipſã q̃ imaginẽ, ſcribẽtẽ q̃ ſcriptu
Quę ſcriptura ſiq dẽ tua narib⁹ meis (ſine aſſẽtatiõe
xeri) oĩm virtutũ, et kariſmatũ flagrãtiã redolet cari
ẽ, hũitatẽ, benignitatem, patiẽtiã, diligẽtiam, cordis
ceritatem, atq; teneritudinem. Sed et quod mihi ſu=
r omnia complacet, in qua eſt omnium ſumma virtu
humilitas. Hæc ſunt illuſtriſſime pater, quæ ex tuis
eris deſcendens in ortum collegi poma conualium.

vt q̃uis omnium legiſperitorum crediderim te docti
rem euaſiſſe. Te tamen non amplius dicam Iuſtinian
ſed Chriſti,non imperatoris,ſed ſaluatoris diſcipulur
eſſe. Quippe cui non Iuſtinianus ſed viuit Chriſtus
in quo non imperator ſed iam loquitur ſaluator
Sed ne queſo indignetur dominus ſi tam confidente
alloquatur puluis & cinis monachus imprudens pru
dentiſſimum virum. Perpendi ex tuis literis monaſt
rium ſancti Albani velle deſerere,& affectare ſolituc
nem,Lyam lippis oculis fugere,ut ad Rachelis deſyc
ratiſſimos amplexus confugias. Vt quid ad hoc co
ris ingenue pater? Quid in nobis diſplicuit tuæ pate
nitati,vt nos deſerere,& deſertos quaſi deſolatos del
quere velis. An ignoras quia poſt diſceſſum tuum i
uadent gregem tuum lupi rapaces. Scimus quidem,
vere ſcimus te pater deſyderare Chriſtum, deſyder
re Rachelis accubitum,ſed nondum tempus eſt,Sal
tibi manent pręmia tua,ſi fœcundam Lyam opple
ris,Neſcis quia dei adiutor es, quia amicus ſponſi e
et amicus in neceſſitate comprobatur,vt quid ergo
cœptum opus ,quod ſupereſt pro Chriſto conſumn
re,vis inſectum deſerere,vt dicere tibi minime licea
omnis conſummationis vidi finem, opus conſumm
ui,quod dediſti mihi,vt faciam,maxime cum terra
ſine aqua feciſti in exitu aquarum,et de terra deſert
de loco horroris,et vaſtæ ſolitudinis per dei gratiar
quæ in te vacua non fuit,feciſti terram lacte religior

melle deuotionis manantem. Plantauerunt ſiqui=
em olim vineam iſtam ſancti Albani priores agrico
viri ſancti in ſanguine martyrum, et ſanctorum con
ſſorum ſudoribus, quam poſtmodum (vt accepi)
r me exterminauit aper de ſylua porcina ventris iglu
es omnia vorans, et ſingularis ferus dæmon videli=
t cum membris ſuis depaſtus eſt eam, ita vt prohdo
r vindemiarent eam omnes, qui prætergradiuntur
am. Nunc autem ipſius ortolani gratia qui te ortola=
i fecit, vt euelleres, deſtrueres, et diſſipares, vt ſemi
res, ędificares et plantares, ſarculatorem primo, de=
de nouellarum plantarum inſertorem te inſtituit, vt
ticas, ſeminaria peſſima, et genimina viperarum in=
euelleres, et ſecundo de ſinagoga ſanctuarium dei,
de eccleſia malignantium eccleſiam Chriſti conſti=
eres. Quid ergo nõne tempus faciendi magis, q̃ op⁹
eferendi, nonne tempus plantandi, tempus colligen=
i lapides ad cœleſtis Hieruſalẽ ędificium, et tu quæ=
s ſabbatum. Vides iam regiones albas ad meſſem,
tu ipſe quęris requiem. Subueniſti huic noſtro mo=
aſterio, quod prope erat ad interitum, vt ipſum rele
ares ad vitam, et de nihilo terram faceres deſydera=
ilem. Vide igitur o amãtiſſime pater ne deſieris cœ=
tas operas, ne forte tibi improperetur illud euange=
cum. Hic homo cœpit ędificare, et non potuit conſũ
are. Quæ enim gloria maior apud deũ et homines,
quæ per ſanctiſſimos viros iandudum ædificata,

nunc impiorum manibus ad terram proſtrata, et ho
quidem ruentibus mœnibus reſtaurare, reſtaurata co
ſeruare, cõſeruata deo offerre, Imouerius auſim dice
re. Maius eſt apud deum meritum, iam deſtituta mo
naſteria reſarcire, et in melius commutare, q̃ noua a f
damentis conſtruere. Difficilius quidem primũ, nar
vt aiunt noſtri theologizantes, ſumptuoſa magis ext
tit mundi recreatio atq; reparatio, q̃ creatio. Sancti e
viri monaſteria olim ędificantes, paratas mentes, et re
ceptacula iniecerunt, in quibus q̃ cito regulares conſt
tutiones conſcripſerunt, et impreſſerũt. Nũc aũt fle
dico propter rectorũ negligentiam vbiq; ſuccreuerur
vrticæ, vbiq; ſeminauit inimicus homo zizaniã & lo
lium. Et vbi frumẽtum optimũ, et vbi per ſingula c
mata in monaſteriis tãq̃ in lateribus auſtri ſedebat do
minus Ieſus, quãdo flante auſtro ſpiritus ſancti flueba
per vniuerſum orbem aromata ſanctimoniæ caſtitati
et religionis. Nunc ferme vbiq; latera auſtri in later
aquilonis cõmutata ſunt, in quibus ad præſens ſede
videmus tanq̃ in monte teſtamenti ſerpentẽ antiqu
vndiq; circũuallatũ inimicis crucis Chriſti, quorꝫ deu
venter eſt. Q̃ difficile ſit hmõi hoĩm genus abrade
re, abiicere, extirpare ſcis colendiſſime pater, qui id ex
pert⁹ es, indies experiris. Si ergo hoc opus arduũ, et i
clitũ nimis, et tãto hoĩe dignũ, cur dicis dereliquar
opus incœptũ, et ad deſertũ me locũ trãſferã mihi ip
ſufficiẽs, qui oĩ illi multitudini quã deo pręparaſti ſu

ſicis parare menſam in deſerto,et de fructu manuum
uarũ ad plenũ ſatiare omnia viſcera eorum.Qz ſi di=
eris,In omnibus his requiẽ quęſiui,et nõ inueni,&ni
ilominus ſic dies diei ſuccedit,ut iã prouectæ ætatis
erminos egrediar.Iam ſatis eſt ꝙ hucuſq; certaui,nũc
nihi cõplacent Rachelis oſcula. Nolo amplius Lyæ
ppitudinẽ,uolo ſabbatũ,uolo mihi amodo dicat ſpũs
equieſce a laborib⁹tuis,ecce labores manuũ tuarũ, qa
nanducabis.Fateor profecto viri dei eſſe hmõi elo=
uia,uiri inq̃ cuius conuerſatio in cœlis eſt.Alta quidẽ
æc cõuerſatio eſt,& ad quã rara euolat auis in terris,
t ad quã ſolus accedit homo ad cor altũ,ſolus ille qui
euat ſe ſuper ſe.Hanc vis aggredi inclite pater,nõ con
radico,ſed laudo,tam pręclara decent magnanimum
Chriſti militẽ,an non magni animi eſt?terram,terre=
aq;,terrenoſq; dedignari? An non maioris ſeipſum
pernari,ſeſe conculcare pedibus,vt maximi tandem
nimi latitudinem percipiat,qua deum ipſum,quo ſo=
complacibilis eſt, compræhendere poſſit,ut libe=
dicat quod pſalmiſta.Quid mihi ẽ ĩ cœlo,et a te q̃d
olui,ſuper terrã deus cordis mei,et pars mea de⁹ ine
rnũ,Sed ſi hęc efficaciter adimplere uolueris,quorſũ
bibis? An nos euades fratres tuos,imoueriꝰ filios tu
s,amicos tuos,beniuolos tuos,quorũ pater es,et bene
c⁹ pręcipu⁹.An qa noſtri mores ordĩs agnouiſti,foui
i,auxiſti,alibi tibi nidũ quęres vbi reponas pullos tu=
s,aliã a cluniaco domũ reqres,vbi reclines caput tuũ.

Abſit hoc a te, vt matrem religionum deſpicias, et f
lios tuos ſanctimoniæ, et religionis aſperneris amat
res. Si itaq; ardua vitæ hui9 ſcãdere cupis, ad nos pr
pera, ut ſimul collocemur. O ſi mihi iuſta nacta eſſet
caſio, aut grata eſſet opportunitas uidendi te facie
faciem, ore ad os loquendi, felicem me ac beatum r
putarem, ſed multomagis ſi mecum habitare te uide
unanimen in hac domo. O quis det uiuere, ut hæc u
dere contingat, uidere quidem te fratrem meum ſu
gentem ubera matris meæ religionis, ut deoſculer t
oſculo ſancto, ut iam me nemo deſpiciat, cũ circa r
uiderem hominem tam ſpectabilem uitæ meæ cu
dem, ſimul et teſtem, cui meipſum crederem, cui c
nia ſecreta mea quaſi alteri mihi committerem, c
quo ambularem in domo domini cum conſenſu. S
quia peregrinus es pater, non habens hic ciuitatem
nentem, et peregrinari cupis ad illam cœleſtem H
ruſalem, quæ ſurſum eſt mater noſtra. Sed nonne
iter arripies, nonne tuæ peregrinationis comitem q
ris. Scio pater, ſcio quod quæris, accede ad nos, et
promptu ſocium habes. Ecce ego ſum paratus tecu
non in mortem ſed in uitam ire. Sed nunquid non
rogantiæ arguar ipſe, cum tantillus ego tantum uir
meis excitare auſim, et prouocare epiſtolis, ut ue
pater ad filium, ſapiens ad ſtultum, liber ad captiu
homo ad iumentum. Tu ſiquidem pater es, ego fil
tu liber in domino, ego uinctus domini noſtri I

'u diuina prædítus ſapientia, ego ſtultus factus prop=
r Chriſtũ. Tu rationalis homo quę dei ſunt recta ra=
one gubernãs, ego vero iumentũ factus, vt portẽ iu=
ũ domini, humeris meis ſuaue, on⁹ meũ leue. Suppor
bis idcirco modicum quid inſipientiæ meæ, ſi te ad
os viſitandum ſic prouocauerim, quia profecto non
ipſe aut locutus ſum, aut ſcripſi, ſed magis caritas
amor, qui cernit omnia lumine cęco. Si vero longius
rmonẽ protrahã, vereor ne dormitet anima tua præ
dio. Arbitror tamen ꝙ neq; dormitabis, neq; dormi
quippe, qui ex deo es, et verba dei libenter audis, et
æ ſalubria ſunt protinus exequeris, Ex meipſo ſiqui
em cõiecto quãta tibi difficultas exeundi ſeculũ. Nã
difficile vetus noſter homo exuitur, ut nouus ho=
o ſuper ueſtiatur. Non tamen hæc ſcribo tibi, ut ex
e homunculo, magnanimũ ex gnauo gygantem, ex
onticulo montẽ ponderes, aut metiaris. Abſit ut hoc
lim. Nõ profecto eſſet pondus equũ, aut equa men
ra. Sed hoc te magis uolui ſcire ſciens tuũ propoſitũ
meo a mundo egreſſu difficili, faciliq; extra mundũ
ogreſſu a te conſyderato, credas poſt deuictum faci=
euolare, facilius deinceps progredi in idipſum quod
endũ cõcepiſti, ut et qui a timore domini optimum
cepiſti propoſitũ, facile ide parturias ſpiritũ ſalutis.
is ſcire meã a ſeculo fugã. Ego eni ipſe ſum, qui nu=
r in alma Pariſiorũ uulgata per orbẽ, et omniũ ſcien

ciarum parente uniuerſitate inter cæteros coeuos me-
os,florens amicis,et conſanguineis undiq; circumual-
labar magnorum fauoribus,ſi fas ſit dicere, in cœlum
uſq; ſublimatus,opulentus diuiciis,officiis, et benefi-
ciis plurimis,quippe qui magni illius collegii per uni-
uerſam Romanā eccleſiam celebrati,quod uulgo Na
uerræ dicitur magnus magiſter,et dicebar,et erā,quan
uis indignus.Quid plura honoratus inter plurimos de
licate nutritus eram,utpote qui ſingulis diebus ad pin
guiſſima conuiuia euocatus,quādoq; attractus,quādo
q; ui pulſus.Itaq; ut more epulonis diuitis quotidie epu
labar ſplendide,et his oībꝰ quaſi cathena ferrea ligatꝰ
eram.Cū uero arrideret mihi mundus,falleretq; plur
mū.Inter decipiendum uidebā plurimorum morte
terribiles,mirabiles,nōnullos quidē doctos quaſi ſtu
tos ydiotas morientes.Alios in tremore maximo,ac ſ
ad patibulum poſtes exiſterēt,ui et uiolentia exeūtes
Alios diuitiis refertos q̃ primū poſt mortē ſic paupe-
res,ut oīa uelut in uentum puluis ſpargerentur,et tun
ut verbis utar Salomonis.Laudaui magis mortuos q̃ u
uentes.Inde ut mortuus,et per dei gratiā fractis cath
nis ferreis quibus detinebar,mortis diſcipulus efficere
quæ multos erudit,q̃uis tarde elongaui fugiens parē-
tes meos diſtantia quaſi ducentorum octoginta millia
rium,et Pariſios diſtantia fere ducentorum,et ī hac ſo
litudine cluniaca iam nuper mortuus ſum. Sed exeun

i mihi ab ægypto ex aduerſo occurrit Pharao,cũ cur=
ibus , & equitibus ſurgens in ſcandalla . Obuius fuit
Amalech cum exercitu ſuo , artabant me maris rubri
ingustiæ,ita ut uix pateret uia qua tranſirem ad religi=
onem..Ingredientiq; affuerunt ſerpentes igniti dipſas
latu adurentes,meum quaſi propoſitum extinguẽtes,
ta ut niſi quia dominus adiuuit me,paulominus itera=
o diſceſſiſſet in ægyptum anima mea.Sed cum auxi=
iante domino deſertum religionis ingreſſ⁹ ſum ueſtẽ
Chriſti ſuſcipiens,ſenſi illico cœleſtis dulcedinis mã=
a mihi adeſſe,adeo ut omnia difficilia mihi prope nul
a,et dura ſuauia uiderentur.Et qui nutriebar in croce=
s nunc cibus aridus dulcis eſt,qui mollibus ueſtiebar ĩ
lomibus regum,et præſidentium nunc mihi deliciæ
int aſpera ueſtis , irſutus habitus ,uilis ſupellex , uigi=
æ longæ,ieiunium multum,ſilẽtium aſſiduum . Hæc
nim quamuis fellea uideantur his qui mundum dili=
unt,mel nihilominus mihi ſunt præ magna multitu=
line dulcedinis domini Ieſu quem nemo ſcit , niſi qui
ccepit.Si igitur in mea arida mente hoc fiat, in uiridi
uo animo quid operabitur . Age igitur pater,age ui=
iliter,et confortetur cor tuum , ut deinceps ſuſtineas
lominum. Nec timeas laborioſos religionis agones,
randis eſt enim generoſi animi uirtus,quæ a deo ad=
uta cœlum ipſum attingere poſſit. Sed in domo pa=
ris mei manſiones multæ ſunt,ut iuxta qualitates ho=

minum,et eorum capacitates regula monaſtica varī
modo decernat,et inſtituat,ſingulis condeſcēdens,ue
re iuxta Pſalmiſtam.Circumamicta uarietatibus.Re
ligioſiſſimus pater clauſtralis cuius religionis zelus,e
amor iam per totum famatur regnum,et cuius utinam
ualeam utcunq; imitari ueſtigia,et qui tibi ſumma ca
tate coniunctus,ut te quaſi patrem ueneretur, et cola
mihi ex obedientia tuæ paternitati ſcribere iuſſit. Se
iuſſa ęquo animo complens cum exiſtimarem epiſto
lam breuem componere,neſcio quo pacto dilatat[9],ui
huic epiſtolæ terminum poſui,quam non humanæ ſa
pientiæ uerbis coloratam pro noſtra dilectione tanq
munuſculum degentis monachi ſuſcipies,et ne quæ
ſo mei obliuiſcaris in orationibus tuis,quia ſcias te iam
meo cordi impreſſum.Si ad nos perrexeris, ſpero q
cor tuum,& caro noſtra ſperabit in deum uiuum.Si
autem aliter diſponere uolueris,ſaltem pro literis lite
ras,pro epiſtolis epiſtolas a tua deuotione ſperamus r
cipere. Vale igitur felix in domino, & uiuas felicite
oremus et nos pro inuicem,ut ad illam ęternæ beati
tudinis manſionem peruenire ualeamus. Ex cella no
ſtra Cluniacenſi.xiii.Iulii.

Epitome.

❧ Hęc epiſtola plurimũ laudatoria,nec minus ad religionem illectiua,excuſat nonnullorum religioſorum defectus,diſſuadetq; in eodem cœnobio morum,et habituum diuerſitatem,necnon monialium ampliationem.

Titulus.

Nobiliſſimo,ac beatiſſimo patri ſummę eccleſię Baſilieñ.
re ſancto cuſtodi Ioannes Raulim monachus Salutem per
m qui mandat ſalutes Iacob.

QVam dulcia faucibus meis eloquia tua, certe ſuper mel ori meo amantiſſime domine, ac ſemper obſeruandiſſime. Tuus quippe ſpiritus ſuper mel dulcis. Non aliud de prõptuario cordis eructare no
t,q̃ quo plenus eſt,verbum bonum , multitudinem
ılcedinis,abundãtiam ſuauitatis, ignitum eloquium
ehementer,quo dum vel pauluſũ ſuccenſus ſum,
rotinus factum eſt cor meum tanq̃ cera liqueſcens i
edio ventris mei . Quomodo non liqueſceret ani
ıus ad tantæ humilitatis radios,tanti amoris ſcintil
s,tantæ caritatis fornacem,quæ de tuis deuotiſſimis
iſtolis emanare comprobantur. Negas pater , ne
s intra te bonitatis inſignia , negas in te prouiden
æ,atq; diſcretionis munia. Negas iterũ a deo te tan
s oppignerari muneribus.Sed fruſtra,nam quo am
lius negas,id mihi probabilius affirmas,quæ ſi te ha
ere concederes,fidem nequaq̃ adhibere͂,negatio igi

tur tua mihi aſſertio ſecura. Quandoquidē per patula
epiſtolarum rimas interiora tua mihi vndiq; videre u
deor. Nonquidem ut perinde ac me exiſtimes oculo
habere lynceos. quibus penetralia tui cordis inſpiciam
intrinſec⁹ ſiquidē latet cognitio. Quin potius ex oper
tuorum fructibus nos, noſtros, noſtraq; foues, tutaris
amplificas. Non mireris igitur pater optime, ſi anim
mea liquefacta eſt, ut dilectus locutus eſt tantam beni
gnitatis opulentiam, tantam caritatis affluentiam, qu
nos amat, nos proſequitur, nos profecto in ſuam ſanct
redigit ſeruitutē, propter quod, ut ſummatim loquar
Dilectus meus mihi, & ego illi, dilectus meus mihi c
placet in omnibus, et ego illi pro uiribus cōplacere qu
ro, ſed non inuenio. Dilectus me⁹ mihi, meoq; ordin
toto corde inſeruit, et eidem incremētum, ornatum, e
decorem ſuper addidit, et ego illi ex animo refamul
ri deſydero, ſed non ualeo. Dilectus meus mihi bene
placitū ſuum, curam, ſolicitudinem, qua noſtrum z
lat ordinem, ſcriptis et operibus innoteſcit, et ego il
pro fratribus meis, qui eum zelant in Chriſto gratiar
actiones libens exſoluerem, ſed non ſufficio. Quid pl
ra dilectus meus mihi cordi eſt, et ego illi ſpero ſic eſſ
ut ſeſe mutuis ſpiculis mutua iaculetur caritas, et quo
locorum ſeiungit diſtantia, iungat animorum dilectio
Sed quemadmodum nec amico ſatis eſt, ſi ſibi fidun
in ſpeculari imagine perpendat amicum, niſi etiam re
tro diuertens facie ad faciem amicum intuatur, ſic ne

ihi ſat erit ex die qua te cordi meo impreſſi, ſi te li=
rarum tuarum ſpeculo videam, niſi manus iſtæ, quæ
bi ſcribunt te amplectendo contrectauerint. Experi
cariſſime pater quantum ſit diuini' amoris pondus,
ıi certe nec corporeus amor coequari poſſit, cum pu=
ıs ſit ille amor, nitidus, feruens, pollitus, acutus, pene
atiuus, nihil in corde ſaucium, non vulneratũ derelin
uens. Subueni igitur te diligenti, non fraudetur ille a
eſyderio ſuo, deſyderium animæ eius tribue illi, vt ſal
m vel ſemel ueniat dilectus in ortum ſuum, et illic li
a colligens cum amico ſuo iam ſuperiorum conſcius
udiorum delectetur. Rem itaq; nobis gratiſſimam
cis, et facies optime benefactor cũ tui monaſterii ita
ıram gerere diſponis, vt nec illud deſeras, quod nu=
er deſertum ſic reparaſti, vt de ſpinis vuas, de tribulis
cus optimas quidem religionis ſegetes colligeres, et
uod vt lętus audio tanta deuotione, tantaq; veneratio
e frequẽtas, vt iã nõ ſeculo, non mundo, ſed ſoli deo
ı eadẽ uiuere videaris, gratias ago domino meo Ieſu
hriſto, q tibi talẽ tribuit volũtatẽ magnificare, et cla
ficare domũ ſuã, quę ẽ ĩ baſilea, et tua hũilitate exalta
, vt iã deſolatiſſimũ pares, q tibi ĩ futuro paratur9 eſt
oſpicium. Illum quidem qui eſt tua merces magna ni
nis oramus, ut qui cœpit opus bonum, ipſe perficiat.
ed forte, ut ex epiſtolis tuis perpendi, ne me aſſenta=
onis arguere uelis, utpote qui in tuis laudibus me ſu=
er excedere dicis. Audi quęſo pater ſi uilis homun=

culus gemmam laudet, precioq; eam appreciari co
tendat, nonne ridebitur a populis. Si timidus, ſi imbe
lis cæſaris, aut arturi geſta magnifica in medium ex
lerit, nonne mouebit plebicula riſum, ut quid ergo e
cellere prædicas tuis in laudibus pauperem monach
uillem homunculum, ſenſu egenum, paupertate locu
pletem. Quidni ad mare fluant omnia flumina, nec ta
men mare redundat ab eis. Sic ad tuæ admirandæ hu
militatis profunditatem, et exemplar neceſſe ſit cõcu
rant gratiarum fluenta largiſſime, quod & natura iu
bet, et ratio ordinat, et deus exaltare inſtituit. Nec e
laudes tuas ita ualeo in immenſum extollere, quin e
profundius reprimas. Sed quiſquis ego ſum, ſi laud
non te, ſed domini mei Ieſu Chriſti magnificentiã, e
iocunda, decoraq; laudatio. Nec a laude ceſſabo dom
ni mei Ieſu, quem in te habitare non ſolum uerba, ſe
et opera prædicant. A fructibus, inquit, eorum cogno
ſcetis eos. Indignaris forte, ut ex his, quas ad patrẽ pri
rem direxiſti, perpẽdi epiſtolis, ꝙ fratrum noſtroru
nonnulli nec maturi procedunt, nec pacifici conuerſa
tur, propterea queris ut tales ad te mittamus, qui mat
ra morum polleant grauitate, qui iam calcatis paſſion
ſuarum furoribus, magno eas moderamine quaſi lor
coherceant, utinam dilectiſſime preceptor imperitu
uel paululum attẽderes diſcipulum. Cum beati Alba
ni cœnobium deſertum hominibus, et feris, et ſerpen
bus opulentũ inueneris, tandiu elaboraſti, ut praua m

ares in directa,& aſpera in uias planas,poneresq; iux=
a Yſaiæ uaticinium,deſertum eius quaſi delicias,et ſo=
itudinem eius quaſi ortum domini. Vis ergo ortum
llum ita concluſum eſſe,ut eius clauſtra non quando=
; ſupergrediatur ſerpentis antiqui malicia. Vis inq̄ or
um illum deliciarum pacatiorē eſſe paradiſi clauſtro,
n quo ab exordio creaturæ factum eſt prēliū magnū,
x diſſentio,et ubi dominus in angelis ſuis reperit pra=
itatem. Vis inſuper noſtrorum fratrum collegium eo
uietius,quod ſibi dominus elegit in terris beatiſſimo
um Apoſtolorum conſortio,ubi et frequenter facta ē
ontentio,quis eorū uideretur eſſe maior. Nonne do=
num illam ſancti Albani in q̄ua prius hericius,et ho=
ocrocalus,et griffes,et ullulę habitabāt. His expulſis
nōſtris genuiſti i Chriſto Ieſu,et tua beatiſſima pro=
identia,ac ſi lacteis uberibus quaſi modo genitos in=
antes alis,et foues,vt quid ergo infantium clamores,
eces,ſcabies,infirmitates.etc.quæ infantibus contin=
ere ſolent,uelut pia mater non ſuſtinebis. Non igno
as quantis difficultatibus fidei noſtrę,religionem ad=
uc nouellam plantationem in iuuentut e ſua, primiti=
oſq; eccleſiæ alumnos puerpera parturiuit ſancta ma=
er eccleſia. Non mireris igitur ſi fratrū noſtrorū mo=
es,et quādoq; īcōpoſitos experiris,cū iā filiolos incipi
s parturire,donec formetur Chriſtus in eis. Si noſtro
Ariſtoteli creditur libro de animalibus,q̄to ſunt perfe
tiora animaliū genera tanto difficilius ad incrementū

perduci ſolēt. Religionē ergo quanto perfectiorē non
miraberis variis cū diſcriminibus, et turbinibus ad per
fectum extolli. Non vides pauonem de ſub materni
alis pedetentim ad cremētum perfectum vario diſcr
mine erigi, qui tandem erectus ex ſeipſo varia, & per-
pulchra gignit ſpecula. Sic per varios caſus, variaq; mo
rū diſcrimina neceſſe eſt noſtrā religionē ad increm-
ta perduci, vt ex ſe plurima bene beateq; viuendi ſpe-
cularia producat exēpla. In quibus ſpeculetur omnis
vtriuſq; ſexus quid agere, quid fugere, quid amplect
quid mirari debeat. De mittendis vero ad tuam ſan-
ctā paternitatē religioſis maturis & pacificis, q̄uis de
his ſcriptū ſit. Inter multos erant mecū, quia tamē nūc
ſe nobis offerunt plurima monaſteria reformanda, et
taliū religioſorū penuriā habemus, patiēter ſuſtinebis
ſi pro hac vice non miſerimus. Scimus eī te diligere ec
cleſiæ domini Ieſu reparationē et decorem, propter
quod in hmōi ſupportatione te facile perſuaſum fore
credim⁹, et de paucis, quos habes ſperam⁹ dei adiuto-
rio, & tua ſolertia maximam frugem exurgere, vt etiā
futuro tēpore coadiutores ex eis ad nos dirigas. Scri-
bis de Cerdonenſi monaſterio antiquas moniales rece
dere paratas. In nomine domini recedant. Vulgo dic
ſolet, bonam dietam facit, qui de malo hoſpite liberū
ſe excutit, ſed de retrudendis aliis, quæ aliam beati be-
nedicti regulam obſeruent, et obſeruantias, et habitus
a noſtro monaſterio cluniacenſi alienos habeāt, neq

obis,neq; patribus ordinis videtur expedire,niſi pri9
egularibus obſeruantiis,et habitibus immutatis.In le
e enim prohibetur idem ager vario ſeri ſemine,& ea=
lem planta variis arborum ſpeciebus, et varii generis
nimantia inuicem commiſceri,vt ex lino lanaq; ueſtē
exere.Recedant ergo vetera,noua ſint omnia. Q; ſi
oſtri ordinis ritus,et diſciplinā obſeruare velint, tibi
berum eſſet dictas moniales in dicto monaſterio in=
roducere, ſi nolent melius iudicarem illic hone=
tos religioſos viuere.Quoniam mihi crede optime pa
er,et pręceptor,non eſt bonum mulierum conuentus
nultiplicare,propter cauſas quas non expedit ſcribere
ed cum ſemel te allocutus fuero,ſcies vera quæ de hu
iſmodi ſentio.Scripſi epiſtolam cuidam inſigni theo
ogo doctori Pariſienſi,qui apud cōſtātias in cathedra
ecclesia canonicam obtinet theologalem, qui vere
ir doctus eſt,et bonæ vitæ,ſi quomodo inter tuas grā
es ſolicitudines,tuā paternitatem, et noſtros fratres
ōſolari dignetur,miſi ad eū epiſtolā quā videbis,ſi ei
fratribus noſtris ſic accōmoda,& ſi inde aliqua ſpe
etur vtilitas,mittere eam poteris,per terrā, aut aquā
er manus mercatorum,aut aliorum ſuæ commodita=
s cauſa illuc properantium,et ſi quid ad nos ſcripſe=
s tempore et loco diriges.Valeas iocundius,et viuas
emper in Chriſto.

AD FRATRES SANCTI ALBANI

Epitome.

Hęc epiſtola nedum amoris indicatiua, verumetiã cõ-
monitoria, incitat ad dandum bonum exemplum per mũ-
diciam mentis, et corporis veram abſtinentiam, feruentẽ
deuotionem, pacem, et cõcordiam, necnon et obedientiã.

Titulus.

Deo deuotiſſimis ſancti Albani Baſilienſis fratribus Ioan-
nes Raulin monachorũ minimꝰ ſimul habitare vnanimes in
domo religionis.

SI animal omne ſibi conſimile diligere, atq; uehe-
mentius adhęrere, gregatimq; communicare, et
natura doceat, et philoſophi diffiniant, et rerum
omnium magiſtra experiẽtia declaret, dilectiſſimi fra-
tres, et amplius amoris nexibus eos oportet eſſe deuin-
ctos, quos non ſolũ naturæ ſimilitudo, non ſolum fidei
et baptiſmatis coniungit unitas, uerumetiam eadem cõ-
uerſatio, idem habitus, eadem profeſſio habitare faci-
unanimes in eadem domo. Si fortis eſt ut mors dile-
ctio, ſi dura ſicut infernꝰ emulatio, quomodo hac com-
pede conſtricti, hac tenaci cathena colligati abinuicem
diſiungemur, mutuiq; amoris obliuiſcemur, nec noſtr
memorabimur ultra. Abſit hoc a me fratres mei deſy-
deratiſſimi, gaudium meum, et corona mea in domi-
no Ieſu. Abſit hoc a me, ut ueſtri aliquando obliuiſcar,
etiam ſi impenetrabiles riphei mõtes ĩterpoſiti eſſent,
Si innauigabile Indorũ pelagus effuſum, et quod aſtri-
git Sithicum glaciali frigore ponthum corporis acceſ-

mad vos prohiberet. Etiam ſi mater oblita eſſet in=
ntis proprii,ego tamen nõ obliuiſcar veſtri. Quomo
aperire oculos ipſe valerem,et non viderem vos tan
ſolem,tanq̃ luminaria magna lucentia in medio na=
nis praue, atq; peruerſe tanq̃ lucernam,non ſub mo
o,ſed ſuper candelabrum poſitam. Vos eſtis lux mũ
probatiſſima veſtra conuerſatione, quorum obſer=
ntia ſacra religio immaculata,inuicta obediẽtia, vi=
q; ſanctimonia vbiq; prædicatur,gratias ago domi=
meo Ieſu Chriſto,qui mihi ſeculum derelinquenti
ó carnalibus fratribus tales donauit in ſpiritu fratres,
i mente præditi,fama præclari,omnium morum ho
ſtate inſigniti odorem ſuum diffundunt, in omni
co odorem quidem omnibus vitæ in vitam, ſi tam
nũ,tamq; celebre nomẽ,deſyderabile certe ſuper au
m,et lapidem precioſum multum laborib9, aſſiduis
eribus egregiis,regularibus obſeruantiis,et iugi præ
ptorum,atq; conſiliorum diuinorum complemento
ueatis. Hæc enim oleũ illud ſunt,quod ſibi aſſump
unt prudentes virgines,vt ſuas ſibi fouerent lucer=
s.Eapropter ne forte talis,aut tanta veſtri lucerna in
orte extinguatur,et ne appareatis coram domino ex
ctis lucernis,quib9 lucere debetis coram deo,& ho
inibus.His noſtris indigeſtis epiſtolis monere vos
lui,ut ſic uos obſeruetis,ſic domino meo Ieſu propi=
o uos ĩ obſeruãtia teneatis,et morib9,ut nõ deficiatis
cepto opere,nec extĩguatur lucerna ueſtra ĩ ſempiter

num,ſed ſit amplius,atq; amplius lucerna ardens,et
cens in caliginoſo loco,ut uideant homines opera u
ſtra bona,et glorificent patrem ueſtrum qui in cœlis
Spectaculum enim facti eſtis deo,et angelis, et hom
nib9,Deo qui uidet abſcondita cordium,et in temp
re reuelãs archana,reddet vnicuiq; iuxta opera ſua. A
gelis quibus gaudium magnum eſt eam uidere conu
ſationẽ ſuam ĩ uobis. Hominib9 uero qui uos ueſtra
ſcrutantur,qui ſi quid impudicum, ſi quid ĩhoneſtu
ſi quid uicioſum aperte inter uos conſpexerint deride
bunt ſabbata ueſtra,et ſic nomen domini per uos bla
phemabitur inter gentes. Et ne amor ĩter uos nuper a
quiſitus uerboſus eſſe uideatur,tantũmodo quinq; ue
ba loquar ad uos doctoris gẽtium uſus colloquio. M
lo inquit quinq; uerba loqui ſenſu meo,q̃ decem mil
uerborũ. ¶ Imprimis ergo fratres mei obſeruãtiſſi
uellem mũdiciam omnem inter uos eſſe,certe ſine q
nemo uidebit deum,hanc pręcipuã noſtra inquirit p
feſſio,hanc quęrit ſpiritus ille qui nõ habitat niſi rece
tacula munda,hanc libenter inhabitat breuis illa in u
latilibus apis dominus noſter qui odoriferos, et inte
gros flores non marcidos,non tactibus exſiccatos dil
git,quiymo et ſuper hos flores requieſcit ſpiritus alm9
Vaſa enim ſordibus uacua repleuit Helyſeus. Stolidu
enim uideretur apprime quiſquis in uaſa putẽtia liqu
res optimos ĩfunderet,ſic nec dona ſua,uirtutes, et ſa
pientiam ſapientiſſimus hominum amator deus nõ n

mundis cordibus,et caſtis infundet corporibus,quo=
am in maliuolam animam non introibit ſapiētia, nec
cor ſubditum peccatis. ¶Continentiā igitur,et caſti
oniam ſuper omnia diligite fratres mei,ut uos inha/
et plenitudo ſpiritus ſancti,ut odor ueſter diffunda
in omni loco,et laudetur, atq; magnificetur deus in
bis obmuteſcereq; faciatis hominū impudentū ora,
on enim eſt digna ponderatio animæ continentis,
heſaurum enim iſtum in vaſis fictilib⁹ gerim⁹. qui=
s modico tactu confractis ſtatim theſaurus euane=
t.Erubeſcat ergo celum intrare cenū monachus ſuis
lutabrum. ¶Et quoniam plurimū diſcrimen pati=
ille theſaurus, Vellem vos ante omnia abſtinentię
eceptores eſſe,et magiſtros non ore ſolum,ſed ope/
efficaces,Scitis enim vicina eſſe membra,atq; cōglu
ata venter & genitalia,Imo ſibi inuicem ſuccedunt,
i ergo ventri deditus eſt,quomodo caſtus eſt. Ab=
ete ergo uos fratres iuxta doctoris gentium doctri
n. Abſtinete a commeſſationibus, et ebrietatibus,
mpudicitiis.Imo iuxta noſtri ſaluatoris horrendā
tentiam. Attendite ne grauentur corda veſtra cra=
a,et ebrietate,ne forte veniat in uos repētina illa di=
quæ ſuperueniet vniuerſæ carni. Nihil enim vilius
igioſo homini q̄ ventris ingluuies,qui profeſſione,
abitu mentitur abſtinentiam tanq̄ ypocrita exteri⁹
ntitus ſobrietatem, interius autem plenus omni fe/
e et ſpurcitia, vt ſepulchrum patens,et fetens ſic gut

tur eorum. Habitu quidem ferre Chriſti crucem, m
daciter oſtendunt, ſe amicis crucis Chriſti ſimulant,
crucem portare poſt Ieſum fallaces ypocritæ confi
gunt. Attendite quæſo quid de his dicat gentium a
ſtolus. Multi, inquit, ambulant, quos ſæpe dicebam
bis, nunc autem & flens dico inimicos crucis Chri
quorum deus venter eſt, quorum gloria in confuſio
quorum non ſolum pars cum ypocritis, verumetiã v
lut ypocritæ, omnia ypocritarum metuenda ſuppli
pro eorum ingurgitatione ſuſtinebunt. In his enim
verum verbum fratres mei amantiſſimi. In his enĩ n
mentaneum eſt quod delectat, ęternum quod cruci
Erubeſcat ergo ĩter vos crapuloſus apparere, ne beſt
inferior efficiatur, quæ paruo pabulo, et aquæ pauc
et non multiplicato potu contentæ ſunt, obediẽtes p
ceptoribus a mane ad operationem vſq; ad veſpera
perſeuerant. Memẽtote, quia in vinea domini pro d
nario cultores eſtis conducti. Non ita repleatur co
vt ad laborem ineptus ſit animus. Sed et certum ver
uolo uos aſſequi mei utiq; fratres, & uere mei mecũ
redes in domo domini, uolo enim uos igneo in Chri
amore liquęfieri. Sit autem deuotio ueſtra non tepid
ſed ligna beneficiorum domini Ieſu ſibi ſupponend
imenſum creſcat ignis diuini amoris, in pſallendo p
ſa ordinata, ut cum intelligentia domino decantetis
ticum nouum. Scriptum eſt. Pſallam, et intelligam,
iterum. Pſallite ſapienter. Sit in oratorio, cæteriſq; l

s ſilētiū i ore,ſilētiū i corde,ſoli deo aperiatur cor,et li
ua,et mūdo claudatur.Ipſe tūc oia iteriora,et exterio
a veſtra poſſideat,qui omnia fecit,omnia redemit, et
um placuerit,omnia morte conſūmabit.¶Attendite
etrā bene exciſi eſtis,petra autē erat Chriſtus, cui per
dem,per baptiſmum,per amorē firmiter iuncti eſtis,
: per longanimitatem,patientiam in tribulationibus,
nguſtiis,& laboribus ad tempus exciſi videmini, ex=
ectantes beatam ſpem,et aduētum gloriæ magni dei.
taq; illum amate ex toto corde,qui prior dilexit vos,
onſyderantes,quæ ſibi promiſiſtis ea adimplendo, ſi
orte et ab eo vobis pollicita quādoq; digni eritis ſuſci=
ere,hic in pręſenti centuplū,et in futurum gloriā ſem
iternam.Credite mihi fratres ſi eum ex toto corde di
xeritis iuxta antiquorum beatiſſimorum patrū legiti
a inſtituta viuentes,omnia vobis proſpere ſuccedent
cum moribus optimis mœnia domorum veſtrarum
ta conſurgent.Scriptum eſt enim. Venerunt eni mi=
i oia bona pariter cum illa videlicet ſapientia. Sin au=
em non ita vixeritis profecto domus veſtra in nihilū
ſicut prius)redigetur,et in vanum laborauerunt qui
dificant eā.¶Hortor inſuper vos inuicem,obſeruare
nitatem in vinculo.Non ſint inter vos iurgia,et diſſē
ones,ſed ſupportate inuicem,vt omnia inter vos ordi
ētur,& fiant. Omne enim regnum in ſe diuiſum deſo
bitur,et domus diuiſa ſecura nunq̄ erit,ſed cadet. In
oſſa enim natura rite ordinat fabas,et piſa,ſic et opor=

tet habitare vnanimes in domo religionis,et pacifico
et quietos vnumquemq; in ordine ſuo. Non audiatu
clamor veſter in excelſo.Si quid murmuris oriatur,n
exeat muros clauſtri,ſed inter vos caritatiue terminetu
vt quemadmodum vos continet vna domus,vnũ cla
ſtrum,vnum oratorium,vos ornat vnus habitꝰ,vna vi
ta vna profeſſio,ſic vos vniat,et iungat vna mens, vnu
animus,vna beatiſſimæ pacis concordia, ſupportant
alter alterius onera,& amoris operculo peccata oper
tes. Vulgo enĩ dici ſolet,ꝙ inter plurimos optimę m
netæ denarios trãſit,et capitur vnus nullius valoris de
narius.Sic ſi ambulaueritis in domo domini cum vna
nimi conſenſu,et qui inter vos ĩfirmi,et imbecilles pe
fortiorum,et meliorum uitam ſaluabuntur,et non pe
ribunt.¶ Tandẽ deſydero vos fratres amantiſſimi i
ſanctæ obedientiæ iugo perſeuerare. Tãta enĩ eſt obe
dientiæ virtus,vt non niſi per eam quis ĩ altari eſſe po
ſit. Factus eſt enim rex gloriæ obediens vſq; ad mort
propter quod et exaltauit illum.etc.Non venient ĩ vo
tempora illa mala,quæ prædixit beatiſſimus apoſto
Paulus.Erunt,inquit,homines ſeipſos amantes elati ſ
perbi inobedientes,quęrentes ſibi magiſtros prurien
tes auribus.Superioribus itaq; veſtris in omnibꝰ,et pe
oĩa In Chriſto Ieſu obediẽtes eſtote, et maxĩe beatiſ
mo illi viro domino ſummæ Beſilienſis eccleſiæ cuſt
di,qui vos amat,et tuetur,amat certe tanq̃ mater infa
tem ſuum,geſtat ſicut nutrix alumnum ſuum,fouet ſ

ut gallina pullos ſuos ſub alis ſuis. Neſcio quid pro tā
beneficentia benefactori veſtro valeatis retribuere.
Degeneres eni vos cōprobarem eſſe filios, ſi ab eo diſ=
ormes moribus, et voluntate viderem. Videte igi=
ur ne eum quoq̄ verbo, aut facto contriſtemini, et per
bliqua veſtra opera, aut dicta auertat a vobis faciē ſuā
ut tepeſcat eius amor circa vos, et non ſitis tanto homi
e digni. Aliquādo enim propter hominum peccata ī
ndignatione ſua auffert deus bonum pricipem, et prę/
tum, et pro eo peſſimum conſtituit. Hæc ſunt pauca
atres mei viſcera mea, et deſyderium meum. Hęc ſūt
ro nunc quæ pauper monachus de gazophilatio pau
ertatis ſuæ vobis offert, et uobis delegat, et uos cōple=
deſyderat. Si hæc feceritis, beati eritis. Valeatis in
hriſto Ieſu.

Epitome.

Hęc epiſtola reformato Carētonii cœnobio ſuadet de=
formatorum ſancti menulphi, et de Mollinis cœnobiorū
ceſſionem, ac reformationem.

Titulus.

Venerabili abbatiſſæ ſancti Menulphi Ioannes Cluniacen̄
ſum in theſauro ſuo, et ipſam in theſauro Ieſu.

B Ene ulgo dicitur nobili nobilis conuenit
animus, illuſtrius autem nihil excogitari
poteſt generoſiſſima mater q̄ dei dono,
et cordis magnanimitate non lancea, aut
ſcuto a Carentonio quondam dei caſtro

(In quo Chriſti militabant ſacratiſſime deo fœminę ſerpentem antiquum (qui in eo quaſi in cauerua non ſ lum latitabat ,uerumetiam palam uirus infundum fur debat) pepuliſſe,et animi altitudine inclitas ſanctim niales aduerſus eum uelut murum oppoſuiſſe, quarun animi magnitudo terram pedibus calcans cœlum con tingit,et metitur,ut enim ſcripſit Ariſtoteles, Alexan der nihil altius hominum animo inueniebat, qui mœ nia cuncta tranſcendens,etiam ipſum cœlum ingred tur,Quia igitur dei dono datus eſt tibi tam generoſu animus,ut eũ ſuperaueris,calcaueris,atq; deieceris, cu ius poteſtas,beati Iob teſtimonio,non eſt ſimilis ſup terram, Atqui implacabile bellum ſuſcepiſti,ac ſi in completum ſit illud Geneſis antiquum uaticiniũ, In micitias ponam inter te,et mulierem,et ipſe cõteret ca put tuum.i.ſuperbiam.Conſequens eſt animum reſu mere,et te parare ad prælium mulierem fortem,et ca pitaneam,et ductricem exercitus dei more exercitato rum militum factitantem,qui cum uictoriam nonnu lam aſſecuti ſunt,auidi honoris,et glorię maximis cu diſcriminibus palmas,et nomen grande iuxta nome magnorum,qui ſunt in terris fallaces uictorias inceſ ter multiplicant.Sed quia in fine iam allegatæ ſcript ræ ſubiungitur.Et tu inſidiaberis calcaneo eius, peric lum eſt ne pigritante,dormiente,aut refrigerente an mo tuo poſteriora tua ſerpens inuadat,inficiat, et int xicet,vt quod bene conceptum eſt intrinſecus nullat

s in opus perfectum exeat. Aſſerunt poetæ cerberũ
ferni portitorem triciput eſſe. Iam alterum capitum
nfregiſti cum a Carentonio eius faſtum, et luxũ abe
ſti. Confringes cætera ſi cœnobium ſancti Menul=
i, & prioratus de Mollinis, quæ in manu tua ſunt, ab
is poteſtate et toxico regimen abduxeris. Pax erit in
te et ipſum quouſq; capita illa duo, videlicet duo re
mina neq̃ et deformia confregeris. Oro deum, vt te
perſtite aduerſus eum certamẽ ineas, tibiq; ſuccedat
lma victoriæ, ſicut & iam tibi ceſſit triumphus am=
iſſimus, vnde tota miratur gallia, et bono odore ĩ me
oria benedictionis laudat, et magnificat. Si ſanctæ
ulieres iam cœlicolæ eo beatificantur, ꝙ magnificen
ſima cœnobia conſtruxerunt, et de inibi plantando
ctu deo precioſiſſima numia obtulerunt dicentes.
ce domine de fructu laborum ancillarum tuarum, ti
non ſolum primitias, et decimas, ſed et collectum to
m in ſporta, quæ cœnobium eſt, offerimus. Ecce talẽ
m nobis creditum iam decuplatum tibi reddimus.
pro huiuſmodi fundatione, et optimo regimine glo
icatur in cœlo, et in terra q̃ glorioſa o ſapientiſſima
ter obuiam perges Chriſto pro reparatione duorũ,
t trium cœnobiorum, quod opus longe eſt difficiliꝰ,
icacius, glorioſius, Magdalena quæ in orto Ieſum or
lanum inuenit, qui inter corda hominum deliciarum
tos fodere, plãtare venit, & cõcludere. Tu quaſi ſecũ
magdalena eius imitatrix in orto Carẽtonii iã Chri

ſtum inueniſti rigantem plantulas, eiuſdem ibiq; del
cantem, atq; dicentem deſcẽdi in ortum meum, vt v
derem poma conualium .i. humilitatis fructum ex re
gioſa obedientia orientem, et inſpicerem ſi floruiſſe
mala punica, plura namq; grana malorum granato
in vno cortice bene ordinata et cõcluſa, plures optima
ſanctimoniales in vnum conuentum optime inſtitu
et circumquaq; clauſum deſignant. Et quia ex archan
cordis tui agnoui, deſyderium tibi eſſe adaugendi iu
ta vires tuas regnum dei, vt non ſolũ teipſam, ſed et
maximam virginum multitudinem ad id compona
ut de te poſtea dicatur. Adducentur regi uirgines po
eam, quæ orabunt deum pro tua ſalute, et tu cũ ſalua
ris quaſi mater pro filiabus ſollicita eris alloqui dom
num, et pro eis mercedem impetrabis. Hinc eſt ꝙ a
tuum deſyderium perficiendum, ſi quid poteſt paup
Chriſti uillicus, ut tuorum bonorum particeps fiat,
eiſq; obolum lucrari ualeat, paratus eſt obſequi tantu
modo hoc caue, ne uerſa animi tui nobilitate in iam
cœptis pro Chriſto præliis tędeat, atq; frigeat anim
et dum parturiunt montes, ne naſcatur ridiculus mu
ne poſt grandinem in frigiditatem veniant carbon
ignis. Scriptum eſt enim grãdo, deinde carbones ign
ſcilicet inferni. Vilis enim eſt animi nobile conde
pricipium, et vilem inde ſequi finem, vt vulgo dic
tur caudam non eſſe de iſto vitulo, caput quidem eſ
aureum, et fictiles pedes, fundamentum eſſe marmo

ım,et ædificium vilis luti,et lateris.Hoc dixerī pru
ntiſſima mater ne forte,quod abſit,quæ cœpiſti ip=
ıon perficias. Scio enim grandia,et heroica opera
ıgnis cum difficultatibus terminari.Scriptum eſt ei
ıs vaſtabit eos gladius,et intus pauor.i.foris pugnę,
intus timores,eo quod iniquorum hominum per=
ſiones variis anfractibus tuum ſanctum propoſitum
ertere moliuntur,parte ex altera propter conditio=
s,prauaq; mūdanoꝝ colloquia quib⁹ cōtra religioſas
rſonas obliquo,et eis detrahere ſolatiū eſt,timor vl=
i⁹ agēdi procedit. Sed nec te deterreat labor pugnę
oronam expectas,ſcieris ꝙ nō coronabitur, niſi qui
ıtime certauerit.Quia igitur in te et per te caſtra ſua
n diu ab hoſte poſſeſſa cœpit recuperare Chriſtus,
m corde fideli adiuua,appræhende arma longani=
tatis,et ſcutum profeſſionis,et exurge in adiutoriū,
in tempore extremæ neceſſitatis deus tibi aſſurgat.
ıis enim manibus opus ipſe cœpit,et tuis manibus
e conſummabit.Iam enim manum leuauit ad opus
uam leuaueris,vt facias de proſtibulis,dei taberna=
la,de domibus diſſolutionum,de domibus mundia
m domos luctuum,et planctuum,vt tu ſeminans in
hrimis tandem in exultatione de tuis laboribus me=
vitam æternam. Vale.

Epitome.

Hec epiſtola quis modus in prelature officio ſit tenen=
dus oſtendit.et ꝙ prelatus quatuor vultus quatuor ani=
malium,ſcilicet hominis, bouis,et leonis, et aquilę preſe

ferre debeat edocet.

Titulus,

¶Religioſiſſimę matri de Carentonio Ioannes Raulin Cl
niacenſis monachus fideliter domino depoſitum cuſtodire.

EXpertus didici prudentiſſima mater a
directionem tui cœnobii in priorum pa
trum obſeruantia debita,opus eſſe te no
vnius ſed duarum tenere vices mulie
vt ſis Martha et Maria, Martha negoc
forinſecus diſponendo,Maria intrinſecus deum all
quendo,Martha inter turbines,ſollicitudines,et ten
tiones,aduerſa equanimiter tolerando,Maria cum r
quie animi,et intrinſeca cordis conſolatione de bon
operibus tuis,et tuarum filiarum,quæ palam vides e
ultando,earum quippe bona opera tuum lucrũ eſt, t
laus,tuum nomen,tuum gaudium,et dilectio, nullu
maius gaudium matri q̃ filia ſtulta,et perditioni pr
xima,a perditione et ſtultitia recuperata.Si pro vni
ſapienti filia matrem,ut ſibi prouideat, tam ſolicita
eſſe conſpicimus et die ac nocte laboribus minime p
cat,qualis quanta ve tibi gloria,et cordis læticia in tu
rum tam operoſarum filiarum multitudine,quarum
ma glorioſa lucerna eſt patens huic regno,quod quic
abſq; aſſentatione dixerim,illas propter hæc anima
arbitratus ſum ad potiora virtutum cariſmata.Nec e
quicq̃ matri difficile,ſiue in concipiendo,ſiue in parie
do,ſiue in alendo dum modo ipſius filia bonam ſorti

indolem,quantomagis nihil tibi difficile,quæ op
arũ filiarum mater es in Chriſto, nihil anxiũ, aut
midoloſum pro earum educatione cẽſendum eſt,
in potius leuia omnia,et prope nulla Chriſti amore
nputanda ſunt. Veniet tempus,& cito, tibi, quan
pro tedio,et dolore vno tibi cordis decem occur=
t gaudiola. Laborat ortolanus ſerendo, tunc pau=
n,ymo nihil boni hauriens,augmentum frugũ la=
rem multipliciter excedentia recepturus. Si te po=
t dominus columnã in domo ſua,iuxta illud Apo
ipſis. Faciam te columnam in templo dei mei. Ad
id niſi ad ſuſtentandum,quæ debilia ſunt. Si tu ma
es,intus collige,quæ matri neceſſaria ſunt, lachry
s videlicet in oculis,lac in mammis,laborem in re
nine domus,in palmis lucernas pro filiarum tuarũ
irmitatibus,et langoribus,non tam corporis,q̃ ani
e circa eas aſtando,laborando,vigilando. Luden=
⁹ ſiq̃dẽ filiis ſanis,et ĩ cãpeſtria diſcurrẽtib⁹,prope
mater languenti filio,nec dimittit. Lac enim do=
inæ,dulcedinis,et amoris filiabus tuis ĩ via religio
proficientibus adminiſtra. Nõ enim cogi vult cor
manum,ſed trahi,non rigore, ſed amore tractari.
ic ſponſus ad ſpõſam. Meliora ſunt vbera tua vino,
era dulcedinis vino rigoris. Libẽtius bibit eger lac
igdalarum q̃ rutam,aut abſinthium. Quandiu ge
officium prælaturæ,te gerere neceſſe eſt: quattu=
vultus aut facies illorum animalium quæ viderunt

Ioānnes et Ezechiel ſtantium in conſpectu thron
Facies videlicet hominis, bouis, leonis, & aquilę. Vu
tū hominis te gerere oportet ad bene obediētes filias
Homo, inquit Ariſtoteles, natura animal eſt manſu
tum. Vultum leonis contra rebelles, ſed magis adue
ſum te rugiendo, ſi quid intra te videas, quod oculo
offendat, tunc enī in modum leonis rugire debes a g
mitu cordis tui. Faciem vero aquilæ oſtendas, orādo
& pſallendo, oculos mentis eleuans in deum, vt ſol
diuinitatis videas in rota noſtræ humanitatis. Vult
vero bouis per aſſiduum laborem oſtēdas, vt ſis Ch
ſti exęmplo prima. et nouiſſima, prima ſurgens, vlt
ma cubans. Prima in labore vltima in requie. Script
eſt de muliere forti. Miſit manū ſuā ad fortia, & dig
ti eius compręhenderunt fuſum, fuſum ſiquidem a l
ua in dextram protenditur quando filat mulier, qu
a ſiniſtra laboris tandē peruenitur ad dexteram pr
miorum æternorum, quæ tibi concedat, qui eſt om
potens deus.

Epitome.

Hac epiſtola Petrus Pouchin taxat difformatoru
religioſorum mores, cluniaceñ. obſeruātias exaltan
ac ignotū ſuperiori receſſum excuſat, veniāq; preca

Titulus.

Ad abbatem Sancti Michaelis in monte tumbæ
ſub nomine cuiuſdam Petri Pouchin.

ET ſi naturali,diuinaq; lege cautū eſt venera
ri patres,honorare ſenes. Hocq; vis inſita
rebus natura ipſa perdocuit. Iuſtū eſt reue
rende,& mihi ſemper metuendiſſime,atq;
lendiſſime in Chriſto pater tuā paternitatem,quæ
genuit in Chriſto,quæ me fouit,quæ me aluit,di/
it,āplexata eſt,venerari,extollere,& totis precor=
s iādudū adamatā āplecti,& colere.Scio pater ſcio
ſtā tuæ indignationis aduerſum me cauſam.Scio te
ei abſētia ſupramodū tactū dolore cordis intrinſe=
s.Audio lachrymoſo gemitu tui Petri fuga,atq; re=
ſſu vociferantē teipſum.Audio meis auribus ſuſur
quodā ingemiſcentē tuū animū,vt quid fili receſſi
?vt quid deſpicis in opportunitatib9, in tribulatiōe
ihi & fratrib9 tuis inſeruire?vt quid lōge feciſti no=
s tuos a te?elongaſti a te amicū tuū, proximū tuum,
iouerius et patrē, & benefactorē tuū. Quid in me
ſplicuit amicitiæ tuę,vt me filio orbatū patrē demō
rares,vt quid feciſti nobis ſic fili?Sed ne cōtriſtetur
us pater,ſi paululū reſpirās filius ipſum alloquatur,ſi
is epiſtolis dolorē paternū lenire,& mitigare molia
r,reſpondeatq; illud Saluatoris verbū, At quid eſt
iod me querebatis?neſciebatis quia ī his,quæ patris
ei ſunt oportet me eſſe. Supercœleſtis ſiquidē pa=
is mei exiſtimo illud eē,vt meę aīę,quā ſuo precioſo
parauit ſanguine curā gerā. Scis pie pater poſtq̄
a gratia me preueniſti in benedictionib9 dulcedinis

tuæ,nunc in monachum tuum me ſufferẽs,nunc in
ficiis monaſterii ſuper alios me exaltãs ,nunc tuis d
cedinis alloquiis in variis calamitatibus me cõſolan
quãtos inter fratres meos ſuſtinui labores,quãtas pa
ſuſſum anguſtias ,mores eorũ ferre nõ ſuſtinẽs,vt h
preſſus angorib⁹dormitaret aĩa mea præ tedio,& p
ne deficeret aĩa mea in ſalutare domini. Deficiebãt
quidẽ oculi tui vidẽtes male obſeruatã regulã,et co
tra eã ex antiqua cõſuetudine pręſcribere, veſtræ pa
ternitati dicẽtes ſæpenumero,quãdo cõſolaberis m
quãdo a me excuties hoc graue iugũ,meis humeris
portabile,Intuebar me pluſq̃ in ſeculo,ſeculi tumult
bus,& mundi turbinibus ĩmerſum,& agitatũ. Vid
bã mores fratrum longe a regulari obſeruantia diſ
miles,neq; me ad hoc proficere poſſe, & ſi quando
eos,vel ad vnum monachum modicum inſolitũ,ſe
regulæ conſentaneum cõmouerẽ. Tunc aduerſus m
multũ erat murmur,& plus ſcãdali q̃ veritatis vita
aggrauabar contumeliis,imo aliquãdo toxico ab e
impetebar.Extra illud piaculumvellẽ te eſſe ſicut m
ipſum.A te pio patre,ſicut noſti,ab eorꝝ regimine a
ſolui ſupplex orabã imo ab huiuſmõi officiis receſſ
qui mihi denegatur,toto corde explorabam. Inter
diligẽtius interioribus oculis conſpiciebam , iniqui
tes meas ſicut onus graue grauatas,et dicebam.Qu
modo alioꝝ delicta ferre potero ĩ ſẽpiternis ardorib
meoꝝ pctõrũ iã grauiſſis onerib⁹ſuccũbo.q̃d plura

Conſyderabã me profeſſũ eſſe beati benedicti regulã,
ec eam vel ad modicum obſeruare,deniq; mente re=
oluebam quanti pericli ſit deuotare deum,et ſanctos
vota non ſoluere,qui terribilis aufert ſpiritum princi
um,terribilis apud reges terræ.Inde pauor, inde ti=
or,et tremor ceciderunt ſuper me ne forte de nume=
illorum exiſterem,qui multiplicati ſunt ſuper nume
um electorum. Videbam imminere mihi mortem,in
rnum,iudicia dei,abiſſum multam,et a iudiciis eius
mens vllulabam in gemitu cordis mei,et timens ſu=
irabam dicens,Quis dabit mihi pennas columbæ, et
olabo,et requieſcam,vt ſecura mens mea quaſi iuge
onuiuium in domino delectetur. Quibus omnib⁹ fre
uenter,et iterum frequẽter animo reuolutis paraui fu
am,et duce domino maneo nunc in Cluniaca ſolitudi
e.Fugi ollas carnium ægypti, et ecce ad matrem reli
ionem confugiens inueni quem diligit anima mea.In
eni probatiſſimos monachos,probatiſſimamq; regu=
e obſeruantiam , paululum laboraui longa terrarum
acia prætergrediens,et multam inueni mihi requiẽ
um viris deo deditis,quorum mihi vita admirabilis,
uorum conuerſatio velut paradiſi ſpeculum deo ange
s,et hominib⁹ ſpectabilis.Ibi certe pater in craſſitudi
e deuotiõis delectatur aĩa mea. Ibi ex operũ ſanctorũ
ultitudĩe,quę corã oculis perpẽdo,quaſi ex adipe,&
guedĩe ĩcraſſatur, ĩpĩguatur, dilatatur aĩa mea,adeo
cõſyderatis ordinib⁹ tãti monaſterii diuinarũ laudũ

peuſata, iocunda, decoraq; laudatione, regulari obſer=
uantia, obſeruataq; mirum in modum diſciplina in tan
ta fratrum multitudine non remãſit in me ſpiritus, nec
auditu illud credidiſſem, niſi experimento illud com=
probaſſem. ❡Nunc enim mihi cella per modica para
diſus eſt, nunc immenſa paupertas diuitiæ, hiſpida ve=
ſtis purpureum veſtimentum, nunc letiſternia duriſſi
ma, ieiunia aſſidua et quotidiana, vigiliæ grandes, aſſi
dui labores pro domino meo Ieſu mihi delitiæ ſunt.
❡Nunc olim refrigeratus Petrus Pouchin, et velut ip
ſe Petrus Apoſtolorum princeps ſtans ad ignem mun
di, & calefaciens ſe, nunc inde calefactus inter feruen=
tiſſimos fratres calet, et ardere incipit, vt nihil mun=
di appetat, nichil quærat niſi dominum Ieſum, et
hunc crucifixum. Præterea ſi peregre profectus eſt in
regionem longinquam a te pio patre tuus humilis ſer=
uus veniam dabis ōro pater, & ſupplex exoro ignoſce=
re filio tuo, ſi te inſalutatum pertranſiit, quando a te re=
ceſſit. Sciebam enim te dure id accipere, durumq; tibi
ſermonem fore, ſi meũ tibi receſſum indicaſſem, idq;
penetralia cordis tui gladio amaritudinis pertrãſiſſet.
Propterea ĩ ea re parcere volui tibi pater, vt poſtea mi
hi ignoſceres. Si enim exilierit, aut profugerit fili⁹ a pa
tre, et tamen arridente ſibi fortuna cum generoſis gene
roſus, cum potentibus potens, cum diuitibus diues, cũ
glorioſis glorioſus euadit. Nonne prioris triſtitiæ im=
memor exaltato filio cõgaudebit pater. Nõne Ioſeph

neſcio immo meſto patre ęgyptum ingreſſus eſt, et ei⁹ exaltatione a patre audita reuixit ſpiritus eius. Ego vero pater ad te quaſi a piiſſimo patre a clauſtro montis ſancti Michaelis quaſi a mundo exiui, et veni in deſertum ſolitudinis, vt ad animam meam loquatur ille qui loquitur in ſolitudine ad cor eius vbi optimis religioſis mundo pauperibus Chriſto diuitibus opere & ſermone potentibus coniungi, vt eorum inopia diues fiam eorum doctrina ſapiens, eorum virtutibus potens. Propterea ſi ad horam cōtriſtaui te pater nunc de filii exaltatione, de filii ſalute, de precioſa margarita inuenta de theſauro cōperto in agro mihi congratulari debes omnemq; iracundiam, omnemq; aduerſum me triſticiam deponere. Sciēs quia in me ſemper filium habes et oratorem, qui nocte dieq; tui minime obliuiſcitur, ſed nūc vbera lachrymarum proflua tui amoris, et tuæ dulcedinis reminiſcirur. Habes item et paratum monachum quotiens materiam paratam ad reformationem patentibus indiciis habueris qui tibi iuxta eruditione uigiliarum et labores abſtinentiarum obſequetur in monaſterii tui reformatione, dum in his experimento temporis doctus, et expertus euaſerit, & tuipſe manus adiutrices primus addideris. A te quippe præter habitum, & tonſuram totus ſecularis, & mundo deditus diſceſſi, ſpero in poſterum deo adiuuante me meliorem aliquādo receperis, vix Cluniacum acceſſeram, immo pridie q̄ oppidum illud iugreſſus ſum grauiſſima, immo duplata

& pene continua febre ita defatigatus ſum, vt duobus menſibus apud Cluniacum lecto decubuerim, nil aliud præter mortem expectans, quam tāto iucundi⁹ expectabam, quanto exiſtimabam me euocari a domino quando non ſolum mentali propoſito verumetiam opere demonſtrabam me non ſolum in præceptis, ſed etiā obtemperare velle cōſiliis, et primam conationem domum patris, omniaq; peculia præter eum deliquiſſe. Sed gratia dei, quæ in me vacua non fuit, ſanctorū patrum, et fratrum illic degentium ita in me pietatem, benignitatē, amorem, et miſericordiam me excitauit, vt me quaſi filium alerent, et quaſi fratrem conſolarentur, quaſi ſuum alumpnum ſuis, optimiſq; medellis confortarent, ita vt medicum vnum exercitatiſſimum, et quādoq; duos ad febrem impugnandam, & depellandam, aſſidue mecum haberem. Qua nuper expulſa rogaui, vt in eorum tam ſolemne conſortium me admittere dignarentur, felicem me exiſtimans, ſi forte tantorū patrum adiunctus excercitui, eorum vtcunq; veſtigia ſequi poſſem, illi vero, vt eorum mos eſt, rē grauiter pēſantes poſt multa eorum conſilia, et auditis, libratiſq; hincinde, atq; digeſtis cauſis itineris mei iuxta eorum priuilegia maxima apoſtolica, quibus maxime præ cæteris cœnobiis pollet monaſterium, me benigniſſime ſuſceperunt. Voluerunt tamen, vt notam facerem mei diſceſſus occaſionem, licentiamq; minime petitam, eo ꝙ ſciebam eam mihi abnegandam. Iterato, atq; iterato

vobis requirerem volētibus cum omnibus pacem, et
norem,quāuis indulto apoſtolico id poſſent facere.
)ua in re amantiſſime,ac mihi ſemper obſeruandiſſi=
e pater ſupplex exoro tuam benigniſſimā pietatem,
meæ ſaluti conſulas,meo deſyderio ſatiſfacias,illam
ihi gratis licentiam concedas,quæ animam meam in
to ponat,et pro tua ſalubri incolumitate īter ſanctos
ros altiſſimum exoret. Vale

Epitome

Hæc epiſtola nouum religionis ingreſſum indicat,ali
oſq; ad religionem perſuaſos Cluniacum dirigi requirit,
necnon ad hereſum extirpationem animat.

Titulus.

Ad magiſtrum Ioannem Lentenent theologum doctorem
riſieñ ſacrę eccleſię cōſtañ in Germania canonicū lectorē.

NE forte propter ſubitam rerum mutatio=
nem cariſſime frater amicitiæ inter nos fu
nis argenteus frangi,et amicus ab amico
videatur diſiungi,quia nuncium ſatis ſe=
curum iuxta tuos aberrentem limites in=
ni,Hanc de noſtra,et a te,vt arbitror,inſperata con=
rſiōe pauculam epiſtolam pro munere recipies.Ne
t enim amicus amico celare verbum. Moſq; amico=
m eſt ſuas fortunas,infortunia, atq; exaltationes q̄=
s multū diſtantiū ſibi īuicē cōmunicare, quatenus vna
rum mens vnus animus,et in ſecundis ſibi rebus pari=
oblectatur, et in gerendis triſtibus, et ſiniſtris pro
utua ſibi affectione validius conferat. Hinc eſt

frater cariſſime ꝙ nuper paululum exaltatus a terra te
renis occupationibus,tumultibuſq;, quibus aliquanc
nunc plurimum immerſum agnouiſti vt cœlo paulo
tius approximares relictis,calcatiſq; ſęculi huius bla
diciis,& rebus, vt liberius contemplationi vacarē, q
ſcis hactenus me dilexiſſe monachum monachalem
vitam,& quam diu deſyderaueram indui. Scis frater
bores meos,quibus nuper in ſęculo cum Pariſius reg
rem,perdius,& pernox vacabam,& q̃ plurima eoru
ſatis elaborato ſtudio per dei gratiam cognoſcis ap
nos eſſe recondita,nec tamen ordinata,& diſpoſita,
prodeant in publicum,ac aliquando eorum nonnu
beatiſſimo furto a me ſurripuiſti nunc apud Clunia
famatiſſimum cœnobium/bene nunc ſecundum a
quorum patrum regulas,& obſeruantias inſtitutū, n
hi inueni requiem. Ibi Rachelem amplector, ibi pu
cherrimam Rebecam duos in vtero gemellos port
tem duorum videlicet teſtamentorum fœtus. deoſc
lor. Ibi nobiliſſimam Heſter, quæ nullo indiget fuc
manibus cōtrecto. Ibi quaſi in paradiſo dei mei obd
miens a ſeculi curis alienus in lignis fructibus,& flo
bus eiuſdem in dies condelector. Eſt mihi modo ce
monachalis pallacium,in qua mēte ſpacioſe nimis d
bulans (ne vagari incipiam poſt greges mundi) re
dor,& recolligor, vt in idipſum redeam,& in idipſu
dormiam,& requieſcam in pace, vt in idipſum vid
quid ſcribere,quid dictare,quid ex plurimorū ſanct

m patrum colligere dogmatibus,ſuper quæ deniq;,
lut apis argumentoſa variis,&odoriferis floribus in
lens,fauum valeam componere. Crede mihi frater
nnia quæ mundi ſunt derelinquẽs diuitias,honores,
uores,& alia ſeculi huius blandimenta centuplũ hic
n recepi ſperans non infructuoſa ſpe poſt paululum
na adipiſci,quæ nec oculus vidit,nec auris audiuit,
c in cor hominis aſcendit. ¶ Hæc te volui ſcire fra=
,vt mihi amico tuo ſuper his quæ mihi fecit domin9
gaudeas,riſum quippe mihi fecit dominus, et ſpero
omnis mihi amicus congaudebit mihi,et cum mihi
icus eſſes cum adhoc venerim ſcias apud me non
ſertam,aut deſtitutam eſſe amicitiam, quãuis mun=
deſeruias,quẽ ego odio habui,& ſi non ſum de mũ
tamen locali diſtantia tibi vicinior factus ſum,vt cũ
lueris,vel Pariſium diuertere per nos tranſeas tuum
tiquum viſurus amicum,vel ſi nolueris,ſaltẽ ad nos
as dirigas epiſtolas. Has autem tuas epiſtolas pote=
dirigere baſiliam ad generoſiſſimum virum iuris
riuſq; peritiſſimum doctorem dominũ ſummæ ec=
ſiæ Baſilienſis cuſtodem,quem volo,vt cognoſcas,
ames. Is enim vir amari dignus eſt,cui9 ſi literarum
ium,vitæ ſanctimoniam,& morum ornatum ad li=
idũ agnoueris,peramplius diliges. Is enim ſanctita
,& religionis zelator pręcipuus plurima noſtrorum
enobiorum,quæ in Germania ſub regulari Clunia=
nſi obſeruantia poſſidemus deſerta moribus, & di=

ſciplinis ad priſtinam ſanctæ conuerſationis formã re
uocauit,& propriis ſumptibus fere alienata bona reſti
tuit. Volo itaq; ſi caſu aliquo illic applices, illum viſite
& monaſteria noſtra, eaq; tuis doctrinis inſtituas, ꝙ
illuc non indigeas greſſus tuos dirigere, ſaltem tuis lit
ris conſolatoriis illum, quem diligit anima mea, & fra
tres meos, illic degentes, cõſoleris, & eorum frueris a
micitia & per eos ad nos tuas mittas epiſtolas, ꝙ ſi quo
cognoueris hui⁹ viæ amatores viros, qui ſcilicet religi
nem amplecti deſyderant. Scio enim quia vir conſil
es, & aliquando ad te conſilii cauſa confluunt. Veller
vt numerum fratrum ad nos, vel ad ſanctum Alban
tuo ſaluberrimo conſilio dirigeres, vt impleatur dom
eius tota in hac re mihi, vt puto, et deo complacebis, e
ſi ea quæ deſyderamus impleueris cum cepta noſtri i
genioli opera per dei adiutorium compleuerimus n o
ſtrorũ munerũ particeps eris. Audiui te inter varios h
reticorũ, hęreticorũq; dogmatũ greges, et ĩſplẽdore fu
gurantis haſtæ tuæ in medio nationis prauæ, atq; per
uerſæ eos perſequi, & in ſecuri, & aſcia deiicere eos, la
bora obſecro tanq̃ bonus miles Chriſti, appræhend
arma ſacræ ſcripturæ, et ſcutum fidei, et exurge in adi
torium Chriſto in arcu non tuo, ſed dei. Diſſipa gẽte
illas, ne præualeãt aduerſus ſanctuariũ dei. Et ſi quic
ſuper his ad nos mandaueris, pręſto ſumus ſtillum ar
pere, & accingere nos gladio verbi dei ſuper femur n
ſtrum potentiſſime, pugnareq; deo duce contra eos te

mariq;,illiuſq; acti virtute tu &c; ego confringemus
tentias eorum,arcum et ſcutum,gladium et telum,
ratus enim ero tecum ad pugnam pro domini mei
ſu eccleſia,et ad mortem,et ad vitam ire. Plura ſu=
r huiuſcemodi diſpoſueram ſcribere,ſed prædica=
num excercitatione occupatus,et nuncii ſubito re=
ſſu compulſus,finem dicendi feci,expectans ſuper
s tuarum literarum gratiſſimam conſolationem.
ius nuper diſcipulus magiſter Ludouicus de Am
ſia epiſcopus eſt Albigenſis ſub illo antiquo patre
mino Albigenſi. Eumq; dirigit noſter ſcholaris, et
e licentiæ theologalis conſors magiſter Ludouic⁹
la Houſſoye,qui in proxima quadrageſima inten=
ſuſcipere magiſterii theologalis lauream,qui et ad
de Albigeſio ſcripſit,quærens pauculorum domi
mei Ieſu,quæ mihi contulit fragmenta. Habebit ſi
idem dum in ſportam vnam recollecta fuerint,ne
reant. Vale frater in Chriſto Ieſu,& viuas felix,&
iſtus.

Epitome

❡ Hac epiſtola obiectam laudē reiicit, ſeipſum, ſuaq; exinaniens, atq; inſcriptorum virorum viſitationem peroptat.

Titulus.

❡ Summæ eccleſiæ baſileæ cuſtodi Ioannes Raulin Cluniaceñ.

QVia vera amicitia obliuionem neſcit,i
terruptionem non patitur. Non diu p
tuit ei eſſe mutus ſermo meus, cui ſen
per adheret, ei loquitur ſpiritus meus,
enim philoſophi verbis vtar, Princip
tum amoris locorum ſpacia diuidere nequeunt, nec
porum incommoda ſeparare poſſunt. Hinc redeur
mihi a Paredo dum tuæ occurrerunt deſyderatiſſin
epiſtolæ beatiſſime pater, ac præceptor, qui prius v
gētibꝰ negociis tedio affectꝰ cōtriſtabar, cū nō eiuſ
ſatiſfacere poſſē ſubita aduenit mutatio dexterę exc
ſi, qppe qui in eis perlegēdis delectatꝰ ſum, ſicut i o
nibus diuitiis, incaluit tunc cor meum ad ſuaue ſen
per pigmentum, redolens ſermones tuos, qui me p
tinus elinguem, & mutum fecerunt, et quorum con
paratione cordis mei promptuariolum prope abſor
eſt. Sed quid tibi pro tuis gratiarum actionibꝰ dign
offeram? qui me in hac heremo latitantem tuis ſacra
ſimis literis quaſi vberrimis virtutū fluminibus. nu
ad humilitatis, nunc ad charitatis inſignia prouoca
et omnino aridis epiſtolis meis tuam ſitim ſedare c
pis. Sed ne me exiſtimes pater ſupra id quod ſum, n
etenim intus, et in cute noui. Scio deo propicio qu
ſit in homine meo, neq; enim de ventre meo fluūt f
mina aquæ viuæ, neq; de arenti humo ſuperius, aut
ferius irriguum emanat. Neq; vir tantus doctrina p
cula, quam olim in Pariſiorum fontibus hauſimus

ri poterit. Attamen nihil mihi iucundius, nihil hac
am quæris confabulatione fructuoſius exiſtit,
o animæ pabulo mella omnia ſuperantur. Cum ca=
num protrahere deſyderarem me ſtatim aliorſum
ſtri ordinis rapuere negocia, quibus et fratrum no=
orum celeri ad te progreſſu deuictus epiſtolæ no=
æ finem dedi. Tacerent vtinam literæ & pro lite/
ipſe venires. Cum cordis iocunditate legi magiſtrū
ſtrum Lentenent ad breue tuam viſitaturum pater
atem, & ad nos vſq; putaſſe tecum proficiſci vti=
m atq; vtinam videre mihi concederet altiſſimus.
te non rugoſa fronte, aut contorto naſo, ſed in viſce
us domini Ieſu totis ex precordiis, et ſaltanti ani=
) tantos exciperemus viros. Hæc pauca ſuſcipe pa=
ab eo, qui te veneratur, et amat. Viuas felix in
riſto.

Epitome.

¶ Hæc epiſtola ſtudioſum opus propter malignantium
querulas voces nequaq̄ omittendum declarat Chriſti ex
emplo, qui ſpinatus chriſtianitatis ortum ſuis ſanguinib⁹
irrigare minime omiſit.

Titulus.

¶ Salutem quam ſibi ad cuſtodem Baſilieñ.

QVia iuxta ſcripturam bonus homo ſemper
de theſauro ſuo profert bona, epiſtola quã
patri priori clauſtrali nuper direxiſti beatiſ
ſime pater, ſic de eius amœniſſimis gratia=
m fontib⁹ me eſurientem impleuit bonis, ſic pecto=

ris mei calatum optimis affecit diſciplinis, vt eius d
cedine, atq; ſale condita ſapientia delectans, ſicut in
bus diuitiis te, q̃uis abſentem, ignotum quidem mi
facie, in his agnouerim, & tã q̃ alterum me conſorte
in Chriſto dilexerim. Exceptis enim epiſtolis, et an
mis alterutũ ignoram⁹. Vtinã vel mihi domin⁹ P
lippi ad eunuchum, vel Abacuth ad Danielem rep
te tranſlationem concederet, vt tua conſtringere po
ſem colla amplexibus, Sed quia nos ſeiungit grand
& corporum & locorum diſcrepantia, has mei vic
rias, & tibi obuias mitto epiſtolas. In tuis ſiquidẽ vi
re mihi videor te nunc ſuper fratrum illic degentiu
diſcrepantes mores querulas voces fundere, nunc ſ
per temporalium regimine, ac directione tedere,
velle graue onus ſolicitudinis tam fratrum, q̃ temp
ralium ab humeris tuis reiicere, ac ſi tedio affectus c
mes. Quis me liberabit de mortis huius labore, qu
me a fluctuantibus his procellis deducet in portum
q; voluntatis meæ et neſcis, quia prius nauigandum
cum laboribus, & erumnis, anteq̃ port⁹ accedat. A
Martham deſpicis, quæ quotidianum ſuſcepit hoſp
tem Chriſtum. Si Martha es in domus adminiſtrat
ne, ſcio, Saluatore teſte, quia ſolicitus es, et turbaris
ga plurima, Sed Martha in ſuo caſtello languente
ſollicite curat Lazarum, nec dimittit, et pius pater l
naticum non deſpicit filiũ, & Sara prudens ſeſe aſp
nantem patienter ſuſtinet Agar, et mulier cum pa

-iſticiam habet,& Rebeca in vtero geminos gerit in
er ſe preliantes,et viſcera eius,nec ſe abiicit,ſed domi
um in hac re conſulit, An ignoras amantiſſime pater
uaſi in vtero conceptus tuos geſtare, atq; parturire ſa
ræ religionis infantes quouſq; Chriſtus formetur in
a,vbi gemini colliduntur boni,& mali inter ſe cõcer
ntes. An ſine triſticia,ſine contradictione, ſine labo
ad optatũ ſperas peruenire perfectionis cumulum.
irandis enim adhuc tibi reſtat via.nemo repente fit
mmus,expectat mater annos per plurimos bene di/
cti filii incrementa,vt quid ergo a bene ceptis anteq̃
nſummaueris deſiſtes, lyram ſub ſtagno repones,
i peregrinus es in terra,et inquilinus,cur propter la=
antes in te canes a cepto diuerteris tramite,nec ſtre=
uus miles ad paucos clamores,et vlulatus terga ver
t,nec propter frequentes infantis ɥiulatus gerula nu
ix a ſe reiicit infantem,ſed magis lactat,blanditur,&
aſcit. Nec inſuper nauta propter aduerſantes ſibi
ras ampluſtra derelinquit,ſed ea multo tenati⁹, &
rudentius agit. Quiſquis ſeculi huius mare enaui=
at Syrenum cantus neceſſe eſt aure ſurda prætereat.
Quid ergo piiſſime pater tu iam aratri noſtri caudã
nes,cur quæſo retro aſpicias, vt iam parte ſulcatos
gros,ſemiſatos,et ſemicultos pretermittas? Si dei per
ecta ſunt opera cur non imitaberis,vt cœptum perfi
ias? Noualia,vt vulgo fertur,dum ſerta ſunt,& ſpinis
xcerpta,optime frugifera ſunt,ſed nonne nouale in

monaſterio ſancti Albani explantando,ſi ſpinis pun-
ctus es modicum,nonne vis iraſci ſpinis,aut magis ei
propter puncturam excandeſcere,vt dimittas eã ter-
ram occupare,& non magis inde euellas. Si ſpina-
tus es his, ſub ſpinato capite non pudeat eſſe ſpina-
tum,nec enim ſpinatus dominus Ieſus hortum Cal-
uariæ ſuis omiſit rigare ſanguinibus,cuius irriguo ſta-
tim de ſylueſtribus arboribus domeſticas fecit,et d
latrone martyrem,et de centurione militiæ ſtipen-
diario contra mores illius generis hominum repent
fecit ſuæ dignitatis,& humanitatis glorioſiſſimum cõ
feſſorem,et de populo crucifigente percutientem pe
ctora ſua fecit,et penitentem. An putas ꝙ abbreuiat
ſit manus domini,vt quemadmodum olim,ita et nũ
tua ſagaci interueniente induſtria minime poſſit d
ſpinis illis producere vuas,et de tribulis ficus,et de d
ris et obſtinatis lapidibꝰ filios Abrahę ſuſcitare,ſuſcit
re ĩq̃ filios obediẽtię. Eya igitur age o fortiſſime tyr
meum,et anima mea,viriliter inq̃ age, & confortetu
cor tuum,et in filiis tuis,et fratribus noſtris ſuſtine d
minum Ieſum,qui ſi grauis ad portandum videtur
multo amplius tibi manet præmium,vt tandem cu
Paulo noſtro dicere poſſis,Bonum certamen certau
curſum cõſummaui,in reliquo repoſita eſt mihi cor
na iuſtitiæ,quam mihi reddet iuſtus iudex in illũ di
em. Labora igitur optime pater,ſicut bonꝰ miles Ch
ſti,q̃ diu laborare tempus eſt,nec enim in labore iſt

ſolus es,cum ſolus es,tu corde,lingua, et manu vi=
eam Chriſti colis,nos vero coadiutores ſumus dieb⁹
noctibus orationē pro te fundentes. Vale.

Epitome

Congratulatoria ſuper beneficiis in nepotes collatis.

Titulus.

Diuinarum ſcientiarum acutiſſimo profeſſori magiſtro
anni Bancbaſton Ioannes Raulin Cluniaceñ. monach⁹
ro beneficiis copioſa apud deum redemptio.

SI gratiam gratiæ coequare oporteat,non eſt ca=
riſſime frater,quod tuæ beneficentiæ impende
re valeam,vt enim accepimus a fratre noſtro,
t ab amicis noſtris ,qui nos viſitando conſolati ſunt
n meos nepotulos,& affines nō ceſſas tua elargiri be
eficia noſtræ priſtinæ amicitię nō īmemor,vt ſi ſecu
o mortuus appaream,iam ex tuis beneficiis illic viuā
n meis nepotibus cordiali alimento me viuentem vl
ro ſuſtentes.Hoc agit ſacratiſſimi fontis tuarum vir/
utum natura,quæ etiam ſi obicem quis offerat, fran=
git,vt effluat.Quid tibi retribuam,ignoro, niſi forſā
lixero tibi ſume pſalterium dum das tympanum,nō
tras accipe ,quas deo offerimus ſpirituales preces,
lum temporalia noſtris.et nobis accommodas.Tu ī
vinea domini egregie laboras,et ego ī labores tuos in
grediens,et in vinea tua in meis colligens,meto quod
non ſeminaui.Spero tamen adiuuante deo,et amico=
rum meorum ſuffragio,et vita comes fuerit aliquādo

tuas virtutes,et dona dei,quæ in te ſunt,iuxta vires c
ronare. Quod enim in hac re profitetur os,cor loqui
tur,et mens deſyderat. Nec,vt arbitror fraudabit m
dominus a deſyderio meo. Si per tua ſcripta ſcribēd
tibi occaſionem dederis,latiores noſtras epiſtolas re
pies pro tuis in me beneficiis a paupere monacho,ſa
tem vel paupertatis præſentes epiſtolas pro muner
recipies.

Epitome.

¶ Conſanguineo ad religionē aſpiranti celerē ſuade
acceſſum,ſuauiſſimos monaſticæ obſeruantiæ odore
naribus olfaciendos obiiciens.

Titulus.

¶ Chariſſimo conſanguineo magiſtro Ioanni de furno Ioa
nes Raulin Cluniaceñ.monachus non quę caro,aut ſangu
ſed quæ pater cœleſtis reuelat ad ſobrietatem ſapere.

P Oq̄ carni meæ coniunctus es nunc p
dei gratiam ſpiritui meo etiam ſpiritua
affinitate mergi deſyderas cariſſime f
ter deſyderio tuo ſatiſfaciens per noſtr
rum communionem epiſtolarum exi
maui dignum,internam tibi quam quæris commun
care amicitiam,vt quos ſeiungit locus,iungat amor,
quos ſeparat diſpar conuentus,vniat parilitas anim
rum,vt ſis ſicut corpore ſimul affinis & mente. In h
eſt prouerbium verum. Multi parentes,pauci ami
caro quippe parentelam,ſpiritus amorem gignit,c
nales multi,ſpirituales pauci. Et quia ex tuis epiſto

perpendi,iam tibi peregrina eſt terra,cœlum iam pa/
ria eſt,cuius odor concupiſcentias in te excitauit æter
nas,& non iam caro in eis loquitur,ſed ſpiritus loqui=
ur ore ſitibundo,ſpiritui meo cordis tui archana reue
ans,hinc de ſecretis animi mei haurire te ad præſens
upio,quod ſitim tuam,vel ad horã ſedare queat,ne=
q; enim quicq̃ eſt,quod ſuo amicus cęlet,aut abſcon
lat amico. Primum quidem,vt ex tuis literis cõiicio,
am ſqualentem mundum faſtidiens modum quo eũ
ugias,& ad ſacroſanctæ religionis celibatum euoles,
ub noſtri ſtilli compendio tibi tranſmitti ſummope
e affectas. Suauiſſimi guſtus eſt ſingularum rerũ qua
itates,prout ſunt,ſapere, iuxtaq; ſapores diiudicare,
propter quod non ſatis ore ſapiebat propheta Ezechi
el maſticatum volumen,dum illud ore cenſuit dulce,
quod paululum poſt amaricatum eſt in ventre,in quo
cum tetris literis inſcribitur,et repræſentatur omnis
homo,& cuncta quæ ſub ſole geruntnr,quandoq; tibi
amœnum,et ſuaue viſum eſt, nunc autem memoriæ
tuæ amaricans ventrem,nauſeam tibi parat,dũ perſpi
caci guſtu tibi cum ſapiente videtur. V niuerſa inquit
vanitas omnis homo viuens in ſeculo,dum in caduca
rum,et nullius momenti rerũ imagine,et vmbra per=
tranſit homo huius ſeculi mare magnum, et ſpacioſũ
pro vmbra vmbras,pro imagine imagines vmbrife=
ras iure recipiens,neq; enim pro huiuſmodi vmbra re
rum æternarum veritas mercabitur,Hinc ſeculo huic

neq̃ mori quæris, vt viuas cum Chriſto, et veteri ho=
mine mortuo nouus reſurgat, dicaſq; cum Paulo, Vi=
uo ego, iam non ego, viuit vero in me Chriſtus. Si ſu=
per viuendi modo meum quæris cõſilium, Vellem te
prius audire, quid loquatur in te dominus deus, quid
inſibilat ſpiritus ille aure tenuis cuius vnctio docet de
omnibus, ne forte quem inſpirat protinus extinguas
ſpiritum. i. ſanctum propoſitum, cui ſi aures inclinaue
ris, illico audies eum dicentem. Tollite iugum ſp er
vos, iugum meum ſuaue eſt, et onus meum leue. An
non tibi videtur iugum leue? quod a graui mundi iu=
go, et ſanctorum humeris pene importabili liberat, ab
ſoluit, & ſerenam mentem a terrenis ad cœleſtia eri=
git, quod limacem a concha ſua vt citius eat, et came=
lum a ſarcina ſua deponit, vt celerius currat, quod iu=
gum ſi vltro lueris in terra, vltro te leuabit in cœlum
volucrum more, quæ dum alas gerunt, ab alis gerũtur
in altum, vt dum pereuntib9, & perituris bonis tractã
dis omne tempus tuum expendis, paruipendens cœ=
leſtia. Iam fur nocturnus perfodere domũ noſtri co
poris parat, iam dominus domus venire feſtinat, iam
clamor media nocte factus iacentes in lectis excitat
Ecce ſponſus venit excite obuiam ei, et tu lampadem
cordis tui parare procraſtinas, terrena ergo omnia te
renis relinque. Et ſi primas hoſtiæ partes hoc eſt ad
leſcentię tuę non obtuliſti, ſaltem adipem iuuentu
tis, et ſenectutis offeras hoſtiam deo viuentem in od

tem ſuauitatis. Q᷎ ſi religionis duriciam times, intelli
ge ſcriptum eſſe. Qui timet pruinam, irruet ſuper eũ
nix. Neq; enĩ, Seneca teſte, ad aſtra mollis eſt e terris
via, attamen duriciam eius, et meipſum cõſydera, qui
iam veteranus, annoſus, & ſenectuti vicinus ſacratiſſi
mos religionis agones aggreſſus ſum, delicatus a iuuẽ
te, & delicate nutritus, nec tamen quicq̃ durum inue=
ni, omnia mihi ſuauia ſunt, clauſtrum mihi non carcer
ſed paradiſus eſt. Sicca ſi quæ ſunt cibaria aceto domi
ni continuo aſperſa ſuauiſſimi guſtus, lectus ad latera
durus, duriorem lectum domini mei Ieſu Chriſti mi
hi præſagiens molliſſimus efficitur. Veſtis aſpera ad
carnem interiorem vermem excutit, & mortificat, ne
me mordeat inæternum, & ſi quid occurrat aſperum
nihil vereri, omnia enim poſſum in eo, qui me confor=
tat. Si inter hæc, & alia quæ nulla ſunt in comparatio=
ne ad futuram gloriam, quæ reuelabitur ĩ nobis. Nos
quaſi ſenes, & leuioris pugnæ hylareſcimus, quid tu
iuuenis trepidas, vis ſine legitimo certamine coronari
An non vides adoleſcentes tyrones inter duriſſima
gymnaſia iam de probitate inter ſe contendere, lãceis
q; ſe mutuo confodere, vt ſaltem, vel gloriolam conſe
quantur, vt cum tibi indies cum mundo, cum carne,
cum dyabolo periculoſiſſimum immineat certamen,
& moroſe conſulis. An repercutiendum, aut refellen
dum ſit, quicquid ab eis ingeritur nocumenti. Age
igitur o bone miles Chriſti, age fiducialiter, & ad no=

ſtram accede militiam, experto, crede mihi, nihil i ea durnm eſt, omnia facillima, & dulciſſima amanti. Amor quippe ignis eſt ceram duram emoliens, & lapides incinerans, amor enim omnia poteſt, caritas, inqt Apoſtolus, omnia credit, omnia ſuſtinet, lapideſq; illius tibi conuertet in panes, vt ea ipſa, quæ dura ex auditu formidas, maxime cum in his omnibus omnium virtutum moderatrix diſcretio omnia dirigat, omnia ſtabiliat, & componat, nudus enim veni ad nos, vt nudum ſequaris Chriſtum, te enim non tua diligim⁹, erimuſq; tibi ſicut olim carne, ac ſpiritu coniunctiores fruemurq; inuicem cœleſtis illius amœnitatis, interdum camœnis, et iocũditatis. Veni igitur amãtiſſime frater, gaudium meum, et vtinam corona mea in domino meo, et ſponſus Chriſtus, et ſponſa ſua eccleſia dicunt, veni. Noli igitur tardare, ne te præoccupet vltima dies illa, quæ iuuenit imparatos. Vale.

Epitome.

¶ Hæc epiſtola vniuerſitatis Pariſieñ. laudatiua, et ipſius ſcribẽtis depreſſiua.

Titulus.

¶ Salurem quam ſibi magiſtro Ludouico Pinelle Ioannes Raulin Cluniaceñ. monachus.

MIror, et vehementer admiror frater cariſſime, ꝙ inter fluenta Pariſii poſitus, quorum vel modico hauſtu ſatiari potes de ciſterna noſtra, imouerius de ter-

ra noſtra arenti ſitibundo ore haurire quæris aquã, an
tu tantallus ipſe qui vſq; ad collum merſus in aquam
nec bibens aquã ſitis. Tu inter fabros mãſitans ibi mẽ
dicas enſes, & gladios, vbi nec faber ferrarius in Iſrael
Sed quid tantillũ tãti facis, vt inter imbres, et eloquia
ſapientię dei tãq̃ diuino miraculo vis te aliquid fieri.
Crede mihi frater, nec ſitientibus omnibus, quem no=
bis miniſtrauit deus, fonticulus ſufficit, ſed iam peni=
tus exhauritur, nec noſtra eiuſdem doctrinæ ſcintilla
quotquot quærunt incendere valet, quin potius con=
ſumatur. Nec enim ciſterna noſtra tantis patere po=
teſt, vt bibãt ex ea Iacob, & filii eius, et pecora eius, q̃
ob cauſam ibi deſine ſapientiam inquirere, vbi nõ eſt.
Non enim mel in fauo, ſed in abſinthio quæris, et in
ſilẽtio ſuo iã quieſcere mortuũ ſinas magis, ſi ſal habue
ris, vt ſcias cõdire carnes ne puteãt, mittas. Vale felix.

Epitome.

¶ Hac epiſtola poſt monachalis habitus ſuſceptio=
nẽ prima ipſe mortuꝰ mundo, maledicorum latratus
detractorumq; ſuſurros nequaq̃ ſentire, ſuo in Na=
uarrico magiſtratu ſucceſſori reuelat ſui clandeſtini
receſſus cauſas allegans, et parentum, amicorumq;
querimonias acutiſſima prouidentię nouacula pror
ſus abradens.

Titulus.

¶ Deſyderiorumviro magiſtro Ludouico Pinelle ſacrę theo
logiæ doctori regalis Nauarræ ſupremo magiſtro Ioannes
Raulin mortuus mundo illuminare his, qui in tenebris, & in
vmbra mortis ſedẽt ad dirigẽdos pedes eoꝝ in viam pacis.

AD MAGISTRVM LVDOVICVM

VT quid inquietas mortuũ amãtiſſime pa
ter, quẽ in viſcerib⁹ Chriſti diligo, vt ꝗd
eũ exaſperas, qui habitat in ſepulchro,
vt quid vigilãs dormiẽtẽ excitas, cũ ſpõ
ſ⁹ per capreas, ceruoſq; cãporũ ſpõſã ſuã
donec ipſa velit, euigilare prohibeat. Vnde tibi tanta
poteſtas, vt mortuos ſuſcitare velis. Nunquid mortu=
is facies mirabilia? vis Phitonico more iã mortuũ Sa=
muelẽ ſuſcitare, vt contra domini pręceptum a mortu
is quæras veritatẽ. Sed ſcio quia vir deſyderiorũ es, et
vt arbitror, Machabeorũ inſtar Nazareos, ac eos, qui
obdormierunt ſuſcitare deſyderas, vt quid extra mun
dũ agãt mortui, perpẽdere poſſis. Itaq; deſyderio tuo
ſatiſfaciens, quid extra mundũ agãt mortui, a mortuo
audies. Scio quippe ꝙ cũ ſcorpionibus habitas in mun
do, qui totus in maligno poſitus eſt, quiquidẽ ſcorpio
nes ſuæ linguæ toxico vna cũ mortuo pertenue nomẽ
meum extinguere moliuntur, quo fit, vt ipſis mordẽ
tibus dũ ſæpenumero conuerſus es in erũpna mea cor
di tuo ĩfigatur ſpina. Doleo ſuper te frater mi, adhuc
viuis, vt ſentias vulnera mea, ſed certe obloquatur mũ
dus, rideat ſtultũ, irrideat decaluatũ, nõ ei corridebo,
mortuus enim ſum. Scio nihilominus ꝙ intus vbi
oĩs gloria filiæ regis riſum fecit mihi dominus, & oẽs
iuſti, qui audierũt corridebũt mihi. Si oblatrat, ſi exe
cratur, ſi maledicit mundus, nõ ſentio, mortuus enim
ſum. Si de bono opere me lapidat. Si labiis doloſis tan

q̃ gladiis acutis me penetrat,non ſentio, mortuus enī ſum.Si deſpiciat,ſi perſequatur,ſi mordeat, non inde curo,mihi enim mundus crucifixus eſt,& ego mūdo. Si demū exprobrauerint commutationē Chriſti mei qui tranſitoria in æterna ſibi commutauit,non reſpondebo ei vnū pro mile,mortuus enī ſum,vt quid enim mortuum perſequitur,ſat erat viuētem interimere, iā enim non viuo ego,vtinam viuat in me Chriſtus, cuius gratia ſum,id quod ſum,et gratia eius ī me vacua non fuit,qui me ſicut noſti præuenit in benedictionibus dulcedinis ſuæ,qui tribuit mihi intellectū, vt diſcerem iuſtificationes ſuas,qui linguā meam magnopere fecit calamum ſcribæ velociter ſcribentis,et qua ſi ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Pro his omnibus quid ſibi retribuerem,quid ei dignum offerrē non habui,niſi meipſum incēſum,et olocauſtum in odorem, aliis quidem vitæ in vitam,aliis autem mortis in mortem.Sed velint nolint,ipſe ludam,et vilior fiam corā domino.qui poſuit animam meam ad vitam,qui eripuit me a puſillanimitate ſpiritus, qua ire ad meliora cariſmata præpediebar,ne mundum ipſum inimicū domini mei Ieſu cū principe ſuo calcare poſſem,nunc autem torcular eius calcaui non ſol9,ſed gratia dei mecum,A deo ſpero iſtud factum,et eſt mirabile in oculis multorum,q̄q̄ difficile ſit,& quanta magnanimitate in hac re opus eſt,experitur,qui ſpontaneus tranſit de vita ad mortem,ſed quanta poſt tranſitum ſequa=

tur inde libertas, nemo ſcit, niſi qui accepit. Fatebor ti
bi, ſi me non tradideris, cum monaſticum illud bene=
ficiũ quo iandudum, vt noſti, gauiſus eram permuta=
tionis cauſa in elemoſinariã Cluniacn. trãſferre, vt om
nis proprietas inde exularet, & vt beneficium ipſũ ad
religioſam perſonam pertrãſiret, et ĩ illa elemoſinaria
depictos quaſi ſponſi thalamos, aut vt melius loquar
quaſi Iacobinas cameras habens, Ibi pernoctare diſ=
poſuiſſem, poſt ſuſceptionem veſtis Chriſti cum de
conſuetudine ſit ad minus duobus dieb⁹ in cellula dor
mitorii iacere, prima nocte cum illic iacerem, ita me
viſitauit benignitas, et hũanitas ſaluatoris mei, vt cella
ipſa mihi videretur paradiſus, et ita me ſubito in alte=
rum mutauit virum, vt nec elemoſinarię ipſius, nec cu
iuſuis alterius beneficii rẽipſam, aut nomen retinerẽ,
et me moriẽte moreretur cupiditas, qua procul abſce
dente attenuatus eſt ſpiritus meus, vt ſolum mihi ſu=
pereſſet ſepulchrum, a quo me vocas, vt tibi reſpon=
deam. Sciens enim iuxta ſaluatoris verba vnum eſſe
neceſſarium, vnam petii a domino hanc requiſiui, et
requiram ab eo, vt inhabitem in domo domini omni
bus diebus vitæ meæ, vt nõ ſit, qui ab illius ęternę bea
titudinis me retardet contẽplatiõe, quia illuc affectus
illuc deſyderium tendit, illic mens mea tota verſatur,
nihil niſi vnum illud quærit, quo habito, et nihil ha=
bet, et omnia poſſidet, me quidem qui nihil ſum di=
cente Apoſtolo, Qui ſe dicit aliquid, cum nihil

ſit,ipſe ſe ſeduxit,lachrymantibus ſiquidem oculis de die in diem illud vnum video,ac de longe ſaluto, ſed retentus carne,ad illum nōdum peruenire valeo.Gratias ago deo meo,q me audiuit,& exaudiuit,nec fraudauit me a deſyderio meo,qui viam illius beatæ patriæ impedientes vectes ferreos confregit,et obſtacula,meq; liberū ad illuc peregrinādū abſoluit,et a beati Ipoliti martyrio quo diſtract⁹ eram per ſingula mēbra,id eſt,per ſingulas ſollicitudines me liberauit pro ſolicitudine tribuens requiem,in quam Oſee iudicio me conduxit,vt ad cor meum loqueretur,qui pri⁹ diſtractus,nunc recollectus per deum,qui,vt iam dixi, eripuit me,a puſillanimitate ſpiritus,et tempeſtate ſolicitudinum,et tumultuum ſeculi,a quibus mens mea libera calcatis inferioribus nunc per dei gratiam libere fertur ad ſuperna .Sed vt ſcias frater quoniam non ſolum diligentibus deum,ſed etiam his,qui ad eū diligendum ſe præparant,omnia cooperantur in bonū, quæ mundus odit,& quorum ſermo durus,nec eū poteſt audire mundus,& pro quibus dum me mundus tanq̄ ſuum occuparet,trepidabam timore,vbi tamen non erat timor,mihi deliciæ,mihi ſuauitas,mihi dulcedo ſunt lectiſternia,videlicet dura,corporis habit⁹, q̄uis hirſutus,cibus aridus , vigiliæ longæ, ſilentium aſſiduum,ita,vt in his aperte compræhendam, Iugū domini leue,et onus meū leue.Inter quæ ſunt lachrymæ meæ panes die,ac nocte,et in ipſis bene eſt mihi,

adeo vt iuxta ſacræ ſcripturæ litteram, Inundationes maris quaſi lac ſuggens ex cordis teneritudine mihi ſẽtiam dominum meum Ieſum adeſſe, cuius vera experior eſſe promiſſa, centuplum videlicet hic in præſenti accipere, eum qui crucem Chriſti ſibi baiulans, omnia propter deum dereliquit, cuiuſquidem paupertatem prius horrebam, cum neſcirem precium eius, modo vero eam amplector, deoſculor, cum ea aſſidue ludens, et delectatus ſicut in omnibus diuitiis, vt pote qui a me muſcas omnium ſolicitudinum abigit, quæ omnem perdunt ſuauitatem vnguenti (& mihi crede frater, ſi volueris) nunꝗ in deliciis, nũꝗ in diuitiis mũdi, nunꝗ ita delectatus ſum dum adhuc florerem in ſeculo, ſicut in aſperitate, et paupertate religionis nunc complacet anima mea. Hæc igitur requies mea in ſeculum ſeculi, hic habitabo, quoniam elegi eam, hic caro mea requieſcet in ſpe, hic vt ſpero cor, & caro mea exultabunt in deum meum viuum, expectãdo donec veniat immutatio mea, hic experimento didici, quoniam non eſt oblectamentum ſuper cordis gaudium et ꝙ ſecura mens quaſi iuge conuiuium, hic ſalua vita morti me reddo, cuiuſquidem mortis omni die ſolẽnem memoriam facio. Qui enim plurimorum ſanctorum mortes ad memoriã reuoco. An putas meæ mortis memoriam prætermittam? qui iam mortuus ſum morte prima, ne ledar a morte ſecunda, et beatus, qui non ledetur ab ea, hanc coram me ſtatuo magiſtrã

doctricemq; diſciplinæ dei,quæ plurimos quãuis tar
de erudit multum,ſapereq; facit de rebus, vt ſapien=
dum eſt. V t autem ex epiſtolis tuis accepi indignaris
ꝙa Pariſio diſcedens,nec tibi vale dixerim intentionẽ
meam aperiens,qui omnium ſecretorum meorũ con/
ſcius eras,ſed neſcis,quia Pharao contemptus ſurgit ĩ
ſcandalla,& in deſertum fugientes ab Egypto Iſraeli
tas cum exercitu perſequatur,vt eos præoccupet. An
ignorabam ego ꝙ tu ipſe in hoc opere eiuſdem exerci
tus ſtrenuiſſimus pugil eras,qui me libenter a propo=
ſito reuocaſſes,ſi araſſes in vitula mea,vt hæc tibi indi
carem. Mihi deniq; parentes,et cõſanguineos obiicis
& eorum triſtitiam meis auribus ĩgeris,ſed quid hoc
a me vis,vis ut congregem conuenticula de ſangui=
nibus. Ignoras quia ego mortuus ſum,et exanguis eſt
mortuus omnis,excepto vno qui ſolus inter mortuos
liber quo multos adoptionis procrearet filios, ſangui
nem de ſuo latere mortuus produxit. Dum adhuc vi=
uerem in ſeculo,non a me expectabant diuitias paren
tes mei,quoniam nullæ erant mihi, quid ergo a me
expectant? Si conſolationem, ſpero in domino meo
Ieſu,quod eis abſens(ſi modicum expectant)plus
conſolationis ingeram,q̃ præſens. Neq; vnq̃ eis vo=
lui beneficium dimittere,ne forte dum ego ſolicitor
pro ipſis,a nimia ſolicitudine,et prouidentia deſeran
tur,ſicut expertus vidi magnorum virorum in ſeculo
conſanguineos a deo derelictos eſſe,eoꝙ a mundo ni

mium procurabantur. Si enim pro eis ſolicitus eſſem, vt eos replerem temporalibus bonis, forſitan pingues effecti, & mei, & ſui, imouerius et dei ſui obliuiſcerentur, qui ſi eum dilexerint, et pauperes ad laborẽ ſe erexerint, aperiet eis deus manum ſuam, & dabit eis quotquot habebunt neceſſario ĩ tempore opportuno. Sed dices, vt quid ergo receſſiſti longe a nobis, etiã ad locum non ex toto monaſticæ vitæ conſonum. Scis frater quia non eſt opus valentibus medicis, ſed male habentibus, huc autem accedens multam quidem inueni meſſem iam paratam, ſed operarios paucos. Quomodo autem me dominus ad hunc locum compulerit, & quibus illexerit blãdimentis neſcies nũc ne me forte proderes, ſcies autem poſtea. Sed iſtud ĩtelligas me illuc aduenisse, vt ſymbolum ſoluerem earum delitiarum, quibus olim fruebar in ſeculo, eaſipſas quas olim deuoraui euomens, ne forte alibi de ventre meo extrahat eas deus. complectur⁹ item eam quam olim publice docui penitentiam, et voluntatẽ domini mei Ieſu, vt nudus nudum ſequerer, ſi forte ei aliquãdo occurram, vtinam in virum perfectum ſi quomodo cõpræhendam, ſicut compræhenſus ſum. Gratias autẽ ago tibi ſuper tuis conſolatoriis epiſtolis, ſcripſiſti ad eum qui te ſincero affectu diligit, et qui tui die ac nocte memoriam facit. Non enim datus es obliuioni tan q̃ mortuus a corde meo, ſed magis in eo et aſcript⁹ & affixus. Itaq; nũc pro literis literas recipias, ne me ſper

nas amicum, vt deſinas mihi ſcribere,, qui ſi me deſpe
xeris vinctum et captiuum Chriſti, ſpero ꝗ me nõ de
ſpiciet, qui victos ſuos nõ deſpexit. De magiſtro Ro
berto Rebourſel ſcripſi per magiſtrum Ioannem, et
iterum ſcribo ſibi, non ſit filius diffidentiæ prouidi
enim pro anno præſenti, vt legat ſententias, quadragĩ
a frãcos ſi non ſufficiant, habeat quinquaginta. Poſt=
modum ſcio vbi ſit prouiſio ſua, nepotulos aliquando
vide, ſi cuncta ſint erga eos proſpera. Si magiſter Ioã
nes ſit in vrbe Pariſia, fac vt q̃ citius mittat ad me li=
bros meos. Iam enim cœpiſſem ſcribere ſuper cantica
ſicut iam ceperam, vt opus illud pedetentim conſum
marem, ſed non valeo librorum meorum inopia cau=
ſatus. Meos parentes ſi illinc aduenìant, poteris conſo
lari, magiſtro Ioanni Standoulz me commendatum
facies, cui certe iraſcor ira magna nimis, q vſq; ad mo
naſterium Caſalis Benedicti proueniens, et illic mul=
tam ſtationem faciens, vſq; Cluniacum non occurrit.
Poteris ei oſtendere partem harum epiſtolarum, eiq;
intimabis quia timeo ſibi, ne ſit ſicut vnus de lapidib⁹
miliaribus, qui circa biuia, vel triuia viarum peregri=
nis iter oſtendunt in Hieruſalem. Sed illuc non
progrediuntur Magiſtrum etiam noſtrum Cordi=
er mea de parte ſalutabis, is enim vtilis eſt reipubli=
cæ veſtræ, & amicus meus intime. Vale, et viuas fe=
lix ſemper in Chriſto, mei memor in tuis orationib⁹.
Per internuncium præſentem, qui iſtas literas portat,

aut per mercatores poteris mihi ſcribere,& libros mi
tere,mercatores enim qui iam ad indictum a nobis r
ceſſerunt,commodiſſime poterũt eos deportare. R
go te,vt in hac re iſta non ſis negligens de ſanitate co
poris,nunq̃ ſanior fui,ſed & fratres mei de eo nimium
& vltra velle meum ſunt polliciti.

Epitome

¶ Hæc epiſtola ad celerem monachalis habitus ſ
ſceptionem inuitat obiectis religionis oblectamẽti

Titulus.

¶ Sacræ theologiæ profeſſori meritiſſimo magiſtro Ioan
ni de Bleſis Bituriceñ.archidiacono Ioannes Raulin Clũ
aceñ.monachus lugere hoc in ſeculo,vt ridere valeat in di
nouiſſimo.

C Auſarer libentius naturam ipſam, im
ueritus accuſarem amantiſſime, ac mih
deſyderatiſſime pater,quod volucres
giliores pennis donauerit,quibus celer
curſu,& ad nihilũ vtili longiſſimos ter
rarum orbes circũeũt,hominem vero multæ vtilita
tis capacem,nec iuxta volatilem animum nunc Indo
nunc Arabes,nunc extremos Garamantes facile pe
uagantem corporibus irretunt, volucrem creans a
nimum in graui iſto corpore. Volat ſiquidem in die
animus meus te videre,& alloqui deſyderans,ſed qu
ſi illaqueatus,et mole carnis oppreſſus eſt,Metuen
igitur ne diuiſio corporum diuiſionem pariat ani-

norum,quod longe ſe poſitorū minime poſſunt ami
orum ora,id eorum mutuę loquuntur epiſtolę.Me=
nor itaq; egoipſe ſalutarium verborum humilitatis,
tq; ſinceritatis cordis inſigne redolentium,quæ lugu
ri animo,atq; ex intimis cordis mihi fideli certe ami
o tuo cum a te receſſerim,protuliſti, et quem nō ali=
nde q̃ ex ſpirituſſancti flāmatis caritatis ſcintillis pro
eſſiſſe arbitror,pro tui abſentia pene totus in meipſo
eficio,in tui profecto expectatione pro horis dies,
ro diebus menſes,pro menſibus annos connumerās
/ulgare prouerbium. Tedio afficitur, qui expectat.
iue comedam,ſiue bibam,aut quouis modo pſallem
emper tui grata mihi ſuauis occurrit memoria,& dū
n mentem veniunt,quæ meum vndiq; ſagittauerūt
nimum,beatiſſima verba illa quæ a te dicerentur,
on receſſerūt,Haurire mihi videor vndiq; pigmen
a.et fragrantia vnguenta,me ſic lenientia,ſic refouen
ia,vt præ eorū dulcedine ſæpe loquatur intra ſe cor
neum quando veniet ille deſideratus mihi,cū quo cō
ilia ſalutis ineam,qui me tanq̃ carbo carbonem accē=
lat,tanq̃ candella candellam illuſtret,tanq̃ ferrū fer
umen mei ingenii acuat,cui me tanq̃ alteri mihi me
t mea omnia interiora committam quem ſociū meæ
eregrinationis habeam.Iam enim cariſſime frater in
Hieruſalem (quæ ſurſum eſt)matrem noſtram pere
grinaturus crucem accepi ſocium te quæro itineris, ſo
icitarius ire formido,Iam iter accelero , cur fidelem

comitem tibi accipere negligis. Ecce ſe parat in tui, et mei occurſum dominus Ieſus cum ſuis munuſculis, iocunditatem cordis, ſerenitatem mentis, ſecuritatē viæ, ſpei longanimitatem pro viatico tibi et mihi offerēs, vt quos iandudum in diuitiis, & honoribus ſeculi, mūdus erexit, mundus aluit, irretiuit hos in ſagena ſua ꝑ caritatem ſimul depræhendat, per paupertatem veſtiat, per ſobrietatem enutriat Chriſtus, & quos olim ſecularis coniunxit amor, indiſſolubilis Chriſti iūgat caritas. O ſi mihi vel ad momentum pro libito daretur optime pater, vt de cœleſtis patriæ, ad quam toto conatu pergis, dulci alloquio frueremur, et deinceps de diuinorum alloquiorum ſapientia tractarem⁹ mittentes aliquid in gazophilacium domini, ne forte talētum doctrinæ, & intellectus tibi et mihi creditum videamur cum pigro ſeruo terræ infodere, et non multiplicare ſperarem inde prouentus non minimos. Crede mihi pater iam plura exhauſi priorum patrum volumina velut apis in floribus mella colligens, & de ſylua ſacrorum doctorum velut alter hyrā, iam mihi plurima ſuccidi ligna. Et de lapidicina libani iam mihi ſuffodi lapides, et æſtimo dignos ad viuax dei ædeficium, non ſum ego artifex, vt ea componam, non ſum cementarius, vt ea coniungere valeam. Exurge igitur et veni in adiutorium mihi, vt Salomonis artificium opere complens, vna mecum domum dei ędificem⁹, & fauum inde componamus deuotorum cordibus in

turum ad guſtandum ſuauiſſimum, iam materiam
araui, tuum erit operi formam miniſtrare, vt ſi exce=
ere liceat, tu Paulus dux operis, ego Barnabas ſoci=
s tibi. Redde igitur vices optime pater, redde vices
enī priores viſitauim⁹, veni itaq; veni ad nos. & ne
leuiter inuitari exiſtimes, iterum dico veni. Neq;
nim amantiſſime deſyderium, et amorē cordis mei
aucis his ſcriptis explicare valeo, quæ nequaq̄ ſcribi
redas a me abſq; lachrymarum profluuio potuiſſe.
ater prior clauſtralis vir religione pręcipuus, qui te
iſceraliter diligit, veneratur, et amat, et qui tui mēo=
am facit in omni benedictione, propter quod (non
gnoras) dilationem aduentus reuerēdiſſimi in Chri
o patris domini Cluniacenſis grauiter ſuſtinet, et ex
ectat, computatq; dies. Speramuſq; ad breue receſſū
ius a Pariſio, et eum in Aluerniam deſcendere, vbi
um venerit, qui te amat prior clauſtralis non aliā ob
auſam, q̄ cum eodem patre collocuturus de negocio
uod non ignoras, illuc parat deſcendere. Inue=
it enim prior clauſtralis conuenientiſſimum modū
uic negocio, quod deſyderas eſſe completū, de quo
cum reuerendo patre collationem fecerit, ſine inter=
allo ad te nūcium diriget, omnia, vt ſpero, ad noſtrū
tuum deſyderium relaturum. Tantūmodo animo
ono eſto, videbis inter nos non fictam eſſe amicitiā.
Crede pater, ſi ita exiſtimat prior clauſtralis, non alia
e cauſa deum hunc pinguedinis, et deuotionis ſpiri=

tum cordi tuo immiſiſſe niſi pro magna eccleſiæ vtili=
tate,& vt latentem mundi puluere gemmam ſurſum
erigat ad eccleſiæ ſuæ ædificationem,et non ſit am=
plius lux tua ſub modio,ſed ſuper candelabrum amo=
do luceat. Non ignoro tamen,ꝙ ſicut & nos te cupi=
mus.ita & nos cupis. Diſrumpe itaq; vincula, quibus
alligatus es mundo,vt nobiſcum ſacrifices hoſtiā lau/
dis deo,et in pelago ſeculi fluctuans,nimiumq; aduer
ſis flatibus, ac timidi maris fluctuationibus agitatus,
cito ad nos,cum tibi videas opportunum,nauiga,vt iā
portum tenens iras maris ſecura mente nobiſcum ri=
deas. Mittit tuæ paternitati iam dictus prior clauſtra=
lis Cluniacenſis monaſterii fundationem, quōdam ꝑ
Acquitaniæ ducem Bituris factam,et ratam, ſicut et
tibi pollicitus erat,poteris eam legere,mittit tibi et a=
lia quæ legendo poteris approbare. Per fidelem autē
nuncium præſentium portitorem per tuas epiſtolas,q̃
tumcunq; breues volueris,animi tui reciprocū ad nos
amorem denuncia. Die et nocte pro tui animi ſereni=
tate,atq; manſuetudine,tuæq; humanitatis ſtrenuita=
te ad dominum Ieſum Chriſtum genua flectimꝰ,fle=
ctemuſq; quouſq; pauperū peccatorum preces, ſi q̄d
ad eum valeant,exaudiat ipſe. Tu valeas,& viuas vt
felix in domino Ieſu,qui ſic tribuat tibi lugere hoc ī ſe
culo,vt ridere valeas in die nouiſſimo. Dominum mi
hi ſpectatiſſimum,et patrem dominum officialem,&
priorem clauſtralē mea de parte ſalutabis. Salutat te

x affectu pater prior clauſtralis,qui legitimis pro tũc ccupatus ſtillo pepercit,propter quod & hanc ſcri= endi tibi prouinciam ſponte ſuſcepi, et dum rotam ieæ intelligentiæ voluendo inter epiſtolam ſcriben um vrceum componere vellem,grandem certe am horam finxerunt manus meæ. Ex noſtra Cluniacen cella.

Epitome.

¶ Declarat in reformandis monaſteriis ſicut in grã= maticorum ordinationibus,declinationib⁹,regimẽ, et regemini ſuccedere conſtructionem, cuiuſquidez conſtructionis impedimenta viribus reiicere,nec eis deprimi commonefacit.

Titulus.

¶ Sanctimonia & religione renouato abbati ſancti Sulpi= ii Bituricenſis Ioannes Raulin Cluniacenſis bene conſtru= a fideliter cuſtodire.

Oſti ſatis pater optime grammaticos ita hactenus ordinẽ tenuiſſe, vt poſt dictio nũ declinatiões regimẽ iſtituẽt,& poſt re gimẽ cõſtructio ſequatur,nec te eoꝝ fe= fellit opinio,memor eorũ quę ab ineũte idici,quãdoquidẽ poſt declinationes in malũ, et nõ 1 bonum,quas ſicuti olim in tuo cœnobio,ſicut et in eſtitutis cæteris cœnobiis monachi omnes declina= erunt,ſimul omnes inutiles facti ſunt, vt nõ eſſet, qui aceret bonum,non eſſet certe vſq; ad vnum. Poſt inq̃ eſſimas illas a via recta declinationes in eodem tuo

cœnobio optimum regimen inſtituiſti, illic viros reli
gione præcipuos inſtituens præceptorum iuſtitia, et
conſiliorum æquitate vtiq; rectos, nec in obliquum, vt
arbitror, declinabiles. Vnde nunc gaudens refero ſecu
ta, & ſequitur in eodem murorum, & menium doctri
næ, et diſciplinæ, religionis, & ſanctimoniæ ſupramo
dum admirabilis conſtructio, quàm vt heroicarũ vir
tutum exemplar, & ſpeculum, laudat, et approbat, at
magnificat tota Galliarum regio Bituricenſis. Vetus i
nouum, & nouum in vetus commutatum eſt, vetus ab
bas in ſeipſum nouum hominem, qui ſecundum deũ
creatus eſt, et iuuenis, et nouus benedictus in antiquũ
reſtitutus eſt. Ecce tam magna, tam mirabilia feciſti i
vita tua amantiſſime ex lapidibus duris, et obſtinatis
monachis ſuſcitans filios Abrahæ, et pro filiis iniqui=
tatis filios regni, et pro eccleſia malignantium eccleſiã
deo optime ſeruientium. Et quia in omnibus iſtis ſapi
entiſſime pater dilexiſti decorem domus dei locum
habitationis gloriæ eius decorem, et pulchritudinem
induet te dominus, nec perdet animam tuam cum im
piis. Inſuper et quia per hæc prouide multum honora
ſti patrem tuum, qui eſt in cœlis, iuxta Salomonis eu=
logium. Nunc iocundaris ĩ filiis. Sed vt de Pariſio ad
nos vſq; delatum eſt, volunt qui iam ſuis demeritis a
beato cœnobio ſicut miniſtri ſathanæ a cœlo eiecti ſũt
per principum mandata tanq̃ per nonnulla cõſtructio
nis impedimenta hanc abradere conſtructionẽ, & no

ellam tuam plantationem a iuuentute ſua explantare
: eradicare nituntur,et iam cum contrito capite ſer=
ens antiquus caudam ſuam conatur erigere.Sed ſæ=
e expugnauerunt me a iuuentute mea,etenim nõ po
ıerunt mihi.Flauerunt aduerſus eam venti,et turbi/
es tribulationum,nec alliſerunt eam,quia aquæ mul
e non potuerunt extinguere caritatẽ,et flumina mul
non obruent illam.Sed et ſi venerit aquilo a regio=
e deſerti confringens cor tuorum antiquorum mona
ıorum,et velut in filiis Iob concutiat quatuor angu=
s domus tuæ,certe nihil inde proficiet, nec propte=
a corruet,bene enim fundata eſt ſuper firmam pe=
am,ſupra ſolidam regularis veritatis obſeruantiam
cta ſiquidem erecta columna quoduis pondus ſu=
inet,nec inde frangitur,aut flectitur, quæ inclinata,
ıt recurua non poteſt.Hoc itaq; ſcribimus reueren=
e pater tam notabili huic operi congratulantes,& in
o deum glorificantes,qui miſit in cor tuũ vt magni=
cares domum eius in Bituria,quo maxime fiet fons
: caput totius religionis,vbi paulo antea fuiſti frater,
mouerius iuxta ſcripturam,pater drachonum,& fra
r ſtructionum.Age igitur felix quod cœpiſti beatiſ
me pater,et virtutibus tuis adorna domum dei. Fra
es noſtros & tuos filios in domo Ieſu,ſemper cõmẽ
atos habens lapides viuos,quibus ſternetur ſuperna
ella Hieruſalem ſuperædificans in multitudine illi9
ıagnificentiæ,quam in patrem priorem clauſtralem

Cluniacenſem,et me pauperem tuum filium non pa
cens ſumptibus exercuiſti cum hylaritate,eadem nc
ſuſtinendo,humaniſſime tractando, & multiplicite
nos,& noſtra curando ſi noſmetipſos tibi dederim
nec ad momentum tibi ſatiſfaciemus. Vale itaq; pate
et viue felix in filiis,felicior in virtutibus,et donis,fe
in Chriſto feliciſſimus.

Epitome.

¶Pro lupi in ouem cõmutatione commendatici
ac pro obtinenda nouum monachum induendoru
optima iuuentute deprecatoria.

Titulus.

¶Ioanni Standouk doctori theologo Ioannes Raulin th
ſauros Chriſti dei pauperibus opportune diſpergere.

QVid tibi retribuam optime frater pro o
mnibus quę ſalubriter egiſti in me,et fi
trem meum? confiſus ſiquidem de tua
olita bonitate,et mãſueta vrbanitate m
gna petii a te,nec fraudatus ſum a deſy
derio,quoniam in magnis,et in mirabilibus ſuper m
a te merui exaudiri. Nunquid non magnum eſt, e
qui quaſi vehementer eleuati venerantur in terris,co
fidenter accedere,ac pro pulice,imo uerius pro pul
re,et egeno tales,et tam arduos imprecari, et præt
optatum id q̃ citius aſſequi quod iuſtum eſt,hoc cer
vt vulgari vtar eulogio,eſt alter amici iocus, et ve
vtilis eſt,et honeſtus,quem tuis beatiſſimis meritis a

ſcribo cariſſime frater,qui per dei gratiam tam imma
nem olim lupum nunc in benignam Chriſti ouem cõ
mutaſti. Tuo medio a domino factum eſt iſtud, & ẽ
mirabile in oculis noſtris. Itaq; oro,quod cœpiſti cõ/
ple,vt finem capiat negocium,neq; enim niſi ęquita=
tem,& quæ iuſtitiæ ſunt commendare velim,tantum
modo quæ olim longo tractu dilata ſunt, breui termi
no concludantur. Significaſti mihi quandoq; per tu=
as epiſtolas,ad nos mittere quoſdam religioni aptiſſi
mos,vellem frater,vt q̃ citius tibi videretur opportu=
num id faceres,indigemus enĩ optima iuuentute,quia
multa habemus cœnobia,quæ pro bene inſtitutorum
virorum penuria in antiquum chaos redacta dimitti=
mus. Erigemus autem plurima,ſi talibus abundaueri
mus. deſyderamus tibi bene eſſe, Vale felix.

Epitome.

¶Veritatem non eſſe muneribus obruendam,nec debere honeſtatem vtilitati cedere.

Titulus.

¶Priori clauſtrali Ioannes Raulin exiſtentibus duobus ami cis ſanctam præhonorare veritatem.

GRata ſunt mihi encenia tua amantiſſime pa=
ter,ſed tua mihi gratior eſſet præſentia quam
ne forſam pro tui abſentia accuſare velim pi=
coſum ſacculum,vt ſileam,velut in os meum iacula
ri viſus es,ac ſi de numero eorum apud te videar,quo
rum dextera repleta eſt muneribus,durum os intrin=

ſecus in gutture labia claudere ſolet in ore, os tamẽ in
iectum celebri comitatu, guttur meum minime ſuffo
cans, comeſtum eſt, nec ſic impleuit os meum, quin i
te latrare valeam, & adhuc eructare verbum bonum
Oſſe igitur digreſſo ora laxare quid eſt? nonne cũ a
pud nos degeres, cum plurimorum teſtimoniis ita c
cere ſolitus eras. Satis eſt mihi apud Paredum pro e
negociis tribus perhendinare diebus, et per anni circ
lum non me vltra videbit Paredus. Verbum illud vu
gatum eſt, Et ecce iam fere hebdomadib9 tribus ill
perhendinans non ſat eſt tibi, niſi etiam procraſtinan
do diem diei, hebdomadã hebdomadę ſuperaddas
Sed dicis, negocium eſt, ſed neceſſariũ, ſed vtile fi
vtiq; vt ſit in ſermonibus tuis veritas, ſed vtili cedat h
neſtum, priora quippe verba tua honeſtatis erant, ſe
cunda vtilitatis. Scio ſcio ꝙ ad hæc reſpondebis, d
ces profecto te præ manibus habere negocium peran
bulans in tenebris, ſimulq; cum illo ita te ambulare, v
prorſus ignores vbi quando et quomodo ab illo ex
eas, propter quod obmutui, et vltra non aperiam o
meum, bene quidem de te alias ſcriptum extitit breu
te in epiſtolis, breuem in negociis. Te tamen die ſta
tuto expecto, nec ſi inde differas, te præ multitudin
piſciculorum credas excuſatum, multis enim piſcibu
pluris es.

Epitome.

❡Conſolatoria ſuper morte duorum, quorum tranſitus de hoc ſeculo in alterum laudat, ac magnificat Titulus.

❡Sapientiſſimo viro Nicolao Potier Ioannes Raulin Cluniacenſis terrena mũdi deſpicere, et ad cœleſtia ſꝑ anhelare

QVia in humilitate memor fuiſti noſtri amãtiſſime frater, & deſpectum minime deſpexiſti, ſed tuis gratiſſimis literis quia id non poteras nos ſolicite viſitaſti, quoniam proinde negociorum noſtrorum pauliſper oblitus, priſtinã illam memoratus amicitiam, in qua iamdudum verſati ſumus, cum ſtillo noſtro viſcera noſtra his expreſſa literis tuæ ſanctæ fraternitati mittere curauimꝰ. Cũ enim is amantium mos eſt, vt dolorem ſuũ ſilẽtio prę terire nequeant, tuis atq; cariſſimi fratris tui epiſtolis vulnus cordis tui aperis, euomiſq; vt amici eſt amico tuo ad ſaniem vehementem, dico eius anguſtiam pietate tamen moderatam, ſi forte quicq̃ ſolaminis aut non nihil inde experiaris alleuiamenti. Et certe vt verbis vtar Iſaye, Non ſum medicus, & non eſt panis in domo mea. Non ſum medicus, qui herbis, qui malagma, qui deniq; verborum carminibus valeam mederi vulneribus. Nec in rationali domo mea conſolatorii panis fruges abundat, vnde te piam quoq; domũ patris tui refocillare queam, niſi forſitan quidpiã ſuperſit fragmentorum, quæ pauper, & inops a domino ſcientiarum olim mendicaui, vt quid ergo diues men

dicas de penuria noſtra fruſta panis, quæ forſan præ vetuſtate iam macida nauſeã ſibi cauſabũtur. Sed nõ ignoras frater te prægnantium more affici mulierum quæ lepidiores, & delicatiores dedignate cibos optãt vilibus paſci his maxime quæ per viliorum man⁹ excoquuntur. Ne igitur in die bonorum noſtrorum videar immemor malorum, quę te tuoſq; cariſſimos his diebus circumuenerunt, ſicut beatiſſimi patris tui bonis, ita & malis communicare oportuit. Latet enĩ ſecundis in rebus amicitia, quæ ſe prodit in ſiniſtris, ob quam rem deſyderium mihi eſt tecum participare in tribulatione, et gaudio gaudere quidem cum gaudentibus, et flere cum flentibus, Luges, vt audio, carorum amicorum deiectionem, ſed de eorum beato fine, et exitu gaudes, noſtris propterea quæris epiſtolis in tribulatione dilatari, vt quod ſtringit anguſtia, amaricatum cor tuum noſtrarum epiſtolarum amplitudine exhilaratum dilatetur, & qui panem doloris manducabas, quippe cum priorib⁹ diebus fuerunt lachrymæ panes die ac nocte, qui cinerem tuorum tanq̃ panem manducabas, et potum cum fletu miſcebas, nunc ĩ voce exultationis tui reſonet ſonus exultantis. Circunderunt itaq; te dolores mortis amicorum tuorũ, Iacobi ſcilicet militis regii conſiliarii, ſed & Catharinę Bartholomeæ venerabilis, & bene nominatæ in vrbe matronæ, quos vno ferme tempore in aliud ſeculum peperit mors nonquidem abortiuos, ſed quaſi modo ge

nitos infantes rationabiles ſine dolo, ſine peccato in=
greſſos in idipſum,in innocentia cordis ſui,quorũ ge=
minatus partus geminato dolore cor tuum,et tuorum
viſceraliter ſauciare viſus fuit. Non proculdubio
id recens eſt in humanis, vt ſi quid boni fortuito cuiq̃
acciderit id ſocio careat, ſi quid autem mali tanta eſt
ſeculi huius malorum viciſſitudo, vt certatim, & ca=
teruatim ſuper ſe irruant mala,et cum occurrerit vnũ
aliud celer obſequatur, vt protinꝰ videatur abiſſus abiſ
ſum inuocare,id eſt malum vnum aliud caudatĩ poſt
ſe trahere,quod et naturæ iam lapſæ conſentaneũ eſt,
cum plurimos ſerpentes humani generis inimicos vi=
deamus,quaſi in circulum ſe coaceruare, colligere, et
cõuenire vbi bos animal vtile ſolitarius peditat. Quo
fit vt meliora,et clariora iſtic perpendantur mala,quę
accidunt cum comitatu,et ſubſequenti cauda, q̃ bona
quæ ſolitaria incedunt. Quid vis continue inferno ſu
mus propiores q̃ cœlo,calamitati q̃ felicitati,terrę mi
ſeriæ,et tenebrarum q̃ terræ lucis,& viuentum,et vbi
terra quam calcamus infernum claudit,longe peregri
namur a cœleſti habitaculo.pro quo vicini plꝰ de vno
extremo participamus,hoc vnum intereſt, ꝙ corpo=
reis oculis clauditur infernus, vt non videant hi quibꝰ
iam cœleſtia paradiſi tecta videntur. Sed mihi dicit
epiſtola tua,damnoſa mihi nimium eſſe mei militis
dormitio,dura mihi,& pene importabilis meæ Ca=
tharinæ abſentia,q̃obrem ſuper hos anxiatus eſt ſpiri

tus meus,& in me turbatum eſt cor meum lugẽs mul
to tempore,eo ꝙ tantorum amicorum conſolatio ab
ſcondita eſt ab oculis meis.Sed quid quæſo ſuper eo
lachrymaris? quorum exitus angelorum turba comi
tatur,quibus Chriſtus obuiam venit,quorum felici e
vlteriori contubernio dignus non erat mundus. No
uum ſane & inauditum lugendi genus lugere, ſcilice
dilectum ſibi militem,qui de prelio victor euaſit, d
periculo ad portum,de exilio ad patriam,de peregri
natione ad proprium domicilium,de ſterquilinio trã
migrauit ad regnum.Quomodo te amicum eiusſim
las,qui de tam multiplici commoditate eius turbaris
& ſola ſeparatione dormientis eſtuans deſolatus pii p
gnoris ſolatio iactaris.Quid plangis,quid lachryma
fundis? viuit tuus miles,iam mortuus non eſt,viuit i
Chriſto,qui prius viuebat in ſeculo.An non melius
qui viuit,ſemper victurus? viuens antea omni die m
riturus, vt quid ergo viuum plangis,nunq̃ moriturũ
melius tibi fuerat plangere viuum cito moriturũ.Sci
ſcis,ſciunt,quotquot tuum frequentauerunt militem
virum fuiſſe diuinæ legis amatorem, inuictum iuſti
tiæ,omniumq; optimarum artium zelatorem,liber
rum ſuorum in timore domini inſtitutorem optimũ
ſuorũ nunq̃ vindicem conuiciorũ, diuinorũ tantũm
do opprobriorũ impatientem,nũq̃ munerib⁹ placa
tũ,aut abductũ,nũq̃ peierantem,imo neq; iurantem
in conſilio prouidũ,in commiſſo fideliſſimũ ſemper

ulli nociuum,omnibus vtilem,in cuius ore Chriſtus
rat,aut quæ Chriſti,auris ad verbum dei ſemper ere
ta,prædicatorum dogmata indeſinenter, et ſitiēter
auriebat,& guſtabat. Vidiſſes tū beati viri illius ani
nam nunc liquefactam,vt dilectus locutus,nunc īter
o fragrantem amore q̃ ſuauis eſt dominus. Crede
nihi frater,abſq; aſſentatione dixerim.Non eni vē=
itor ſum olei de tanto Chriſti milite,non aliud mens
ogitat,non aliud manus dictat. Beatorum virorū ſe
ura,iocūdaq; laudatio eſt,ſed poſt mortem Vt quid
rgo tam præcellentem virtutibus virum poſt tot glo
ioſos agones ad palmam triumphi non lętus efferā ī
uptiis agni iam bibentem vinum iocunditatis et læ=
iciæ,quomodo inebriatur ab vbertate dom9 dei dū
u lugubri corde,& animo de duobus vtribus oculo=
um tuorum aquam ſibi propinas potandam? Lamen
aris item Catharinam tuam,ꝙ rota volubilitatis hu
us mundi confracta,volauit ad Chriſtum, et ſarcina
arnis depoſita ad ſuum rediit authorem, flēs Catha
inam,pro terrenis æterna poſt paululum commuta=
uram,Negotiator es.Quæro a te,ſi ad cōmunem fo
um,quod vulgo nūdinas vocant, pelles ēpturus per
is,ſi in eaꝝ nūero pulchras,et duraturas illic vide=
es,nūquid nō villes,et tranſforatas vermib9 abiiciēs
ptimas precio non modico tibi vēdicares. Certe tur
abuntur pelles terræ Madiam non inuenientes, qui
omparent eas,et ecce nunc Bartholomea tua cū Bar=

tholomęo apoſtolo pellem pro pelle,et omnia quę ha
buit,dedit pro anima ſua,pellem poſtea ſuſceptura,&
ſuper tantæ mulieris forti negociatiõe quæ vidit,quia
eſt negociatio eius,propter quod ĩ ſeculo manum mi
ſit ad fortia,tu negociator leges,et tanti lucri pactum
quantum eſt in te examinare conaris.Noli igitur,no
li beatiſſimarum illarum animarum fauſtum lugere
tranſitum,niſi ꝙ te præceſſerint ad vitam,ꝙ te prius
exute morticinio cadaueris cũ ſtolla gloriæ ante te cir
cumamictæ ſunt,ꝙ iã ſecuræ de requie te inter mun=
di diſcrimina,ſirtes, et voragines dereliquerunt,ꝙ te
prius a debito vniuerſę carnis abſolutę ſũt,quod ad ſuę
peregrinationis terminum te citius peruenerunt, Lu=
xit ſaluator lazarum a ſinu tuto in præſenti vitæ erum
nas reuocandum ſic enim amicos meos lugeo,non tan
q̃ amiſerim eos,ſed quia mihi ſapida eſt eorum mẽo=
ria ſuauis recogitatio & dulcis quorũ grata fuit pręſen
tia gratior conuerſatio,gratiſſima fides,et dilectio dũ
inſuper recolo eorum merita,atq; ſubſidia,quibus mi
ſer iſte mundus fruſtratur,dum ſuauiſſima eorum al=
loquia dominum per omnia redolentia in memetip=
ſum rependo,quibus ignitum fluebat cor meum tanq̃
cera liqueſcens in medio ventris mei. Quid amplius
dicam?Certe dum mortes & funera mihi,& tibi caro
rum recitas,ſcribis contra me amaritudines dum enĩ
iuſtos vtriuſq; ſexus inuictos pugilles ſubiiſſe ſcribis
ſententiam mortis,impius ego et peccator vbi pare=

bo,quam iam ad limina oculorum meorum tanq̄ ad
ianuas aſtās proſpicio cum iam pro duobus luminib⁹
quatuor lumina viſib⁹ meis appoſuerim. quē etiā extī
guere ipſa mors ſatagit. Memor ſum præterea tempo
ris illius tenebroſi quod ſecūdum Salomonis edictū,
cum venerit vanitatis arguantur præterita,et iam auri
bus meis intonare videtur præſens exactor,qui me vſ
q; ad nouiſſimum quadrantem omnia reddere com=
pellat,ſic in carcere clauſtri ſedeo expectando dira
mortis lancea paululum poſt transſforari iam ſuda=
rio obuolutus,ſi quomodo poſt hac dominum meum
Ieſum comprehendere valeam,in quo comprehen=
ſus ſum. Quid inſuper a me petis? vt pro te, et amicis
tuis,iam beata morte functis orem,id ſane recte face/
rem,ſi a peccatis liber eſſem. Tunc enim pro cæteris
libēter orarem. Scis enī frater,quod me peccatorem
ſuſtinere nequibat mundus tremulum,propterea fu=
giens mundum ne me viuum abſorberet,ecce elonga
ui manens in hac ſolitudine,neq; profugaui in tuto cō
ſtituit me dominus vbi nec terræ motus me inuoluat
nec abſorbeat profundum, nec vrgeat ſuper me pu=
teus os ſuum. Pulſabo nihilominus pauper,& mendi=
cus nihil habens,et omnia poſſidens,ad ianuam diui=
tis Chriſti,ſi forte noſtris amicis de micis, quæ cadūt
de menſa ſua porrigat,ianuamq; eis adaperiat. Nunc
liberalis eſt qui rogatur,rogatus plura concedit q̄ pe=
tantur. Præterea præter mentem meam tibi longam

texui epiſtolam,et iuxta poetam. Dum figulus ego
vrceolum componere diſpoſueram grandem ampho
ram finxerunt manus,dum enim domum patris tui in
gredior, vix retraho pedem,die nocteq; ſeratis eti=
am hoſtiis eius penetralia ſubintro vt amicum fami=
liarem alloquar,te nonnunq̃ in lectulo ſternentem vi
ſito,nec me ſicut olim pro tam longua a te peregrina=
tione,ſaltem vel ad bibendum me incitas. Hæc pau=
ca ſuſcipias poſt matutinum deſcripta,plurima reſta=
bant ſcribenda,ſed aliis aliorum epiſtolis reſponſurus
finem feci. Vale,et ſanctos viue dies.

Epitome.

¶Propter cordis duriciã prælatorum negligenti=
am plurimos a religione reuocatos inſinuat probo=
rum virorum mortes mali temporis præſagio aſcri
bit,nec commendaticiis epiſtolis emulorum inuidiã
commouendam cenſet, quinymo viuarum vocum
energia potius q̃ commonitoriarum epiſtolarum ti=
tilationibus magnatum aures propulſandas aſſerit

Titulus.

¶Amantiſſimo fratri Ioanni Standouk Ioannes Raulin
Cluniacenſis monachus ad ſarcinas Chriſtiani certaminis
vigilanter excubare.

SI tam velox eſſet corpus q̃ celer eſt ani
mus cariſſime frater, non tam rapti na=
taret nauis per æquora, aut volaret auis
per aera q̃ cito tuæ deſyderatiſſimę fra=
ternitati vterq; meus homo, et interior,
et exterior crebro iūgeretur. Sed ad hæc ſpiritus prō=
ptus eſt, caro autem infirma, infirmo autem huiuſmo/
di non tam conſentire q̃ ſequi, velim nolim neceſſe eſt
negatiuam potius q̃ affirmatiuam, et particularem q̃
vniuerſalem, aiunt logici ſequi ſillogiſmum. Te igitur
nimium optat aſſequi mea mens, meus animus, ſed ad
huc carne illaqueatus, vt cum velit iuxta deſyderium
a te tranſire non poſſit mole oppreſſus, video ī me pro
fecto iniquitatem, virium mearum inequalitatem dū
in me ſentio pondus, & pondus heu certe mihi, quia
vires meæ equa lance trutinantur, me pondus mentis
incitat quo feror, quoq; ferri debuero, ſed reprimit pō
dus corporis, & ponderes ſanctuarii præponderat pō
dus publicum carnis. Nam corpus quod corrumpitur
aggrauat animam, vt iuxta præſentes erumpnas non
feratur ipſa, quo velit. Sic igitur quod non poſſint oris
noſtri viua labia, id mutuo ſcriptorum noſtrorum la
bia muta loquantur. Lamentaris primo ſuper confu=
ſione ſeruorum dei, qui incœpta nonnullorum cœno/
biorum reparatione a cœptis deſiſtentes ignominio=
ſe ſatis, vt ais, receſſerūt, rem narras antiquam, non no
uam, Neq; enim moderni temporis eſt, antiqui pie

uiuere voluerunt, in Chriſto perſecutionem pati, fuge
gere de ciuitate in ciuitatem, & æſtimari ſicut oues oc
ciſionis. Tentauerunt viri dei de lapidib⁹ duris, et ob
ſtinatis religionis tantummodo pallio adopertis ſuſci
tare filios Abrahæ, et ecce de lapidibus iſtis ipſi lapi=
dati ſunt. Non eſt hoc nouum, id egit Paulus, id Ste=
phanus, et lapidati ſunt, pro viribus ſuis curauerũt Ba
bilonem, et non eſt curata, cecinerũt, & non ſaltauit, la
mentati ſunt, et non planxit. Quid vis non eſt in medi
dico ſp releuetur vt eger, iam ei putruerunt. & corru
ptæ ſunt cicatrices eorum, inoſſatus eſt morb⁹, deſpe=
rata eſt plaga, et nõ eſt vltra ſanitas, deſperatum ægrũ
non ægre, ſed vltro reliquit medic⁹. Vt quid ergo ſer
uos dei miraris eiectos, mirare potius in ipſis domi=
num eiectum, Non eſt inquit ſeruus maior domino
ſuo ſi me perſecuti fuerint, et vos perſequẽtur. Sed nec
aſpernatos eos tu dixeris, quos ſpernunt moribus vi=
les, & deo indigni, neq; balſamũ, aut ſericum, aut po=
ma palmarum emunt ruſtici, quominus apprecientur
neq; margaritam porcum decet, et neſcit ignobilis ho
mo precium eius. An gemmam dixeris propterea p=
didiſſe vires, aut nullius eſſe precii, ſi eam villanus cõ
culcans abiecerit. An vinum optimum et dignum di
lecto ad potandum recte cenſeas ſuo delectamento
exinanitum, ſi id limoſis paludibus ingurgitatus gluto
deſpiciat. Abiecerunt iudæi, atq; ignominioſe tracta
uerunt Chriſtum dominum. An propterea deſpect⁹

ipſe nunc,& abiectus. An idcirco confuſus eſt Dauid
ſi a gygante Goliath tanq̃ nullius momenti reputat⁹,
quin ymo propter hoc magnificatus eſt vehementer.
Qꝫ ſi confuſi ſunt viri dei,deus tamen non ſpreuit eos
vallis antecedit montem,et vilitas radicis præcedit,
& præuenit fructiferorum ramorum dignitatem.Eſt
enim,inquit ſapiens,confuſio adducens gloriam. Nõ
igitur ſuccenſeris,ſi a prauis nihil æſtimati ſunt,qui vi
tam eorum reputant inſaniam .Sterquilinium Iob in
memoriam perpetuæ gloriæ cõmutauit deus,qui pro
duxit fœnum iumentis putreſcentibus,et cardones pa
rauit aſellis.Sine ergo mortuos ſepelire mortuos ſuos
Sine inq̃ vt putreſcant iumenta in ſtercore ſuo,&qui
in ſordibus ſunt ſordeſcant adhuc.Nondum forſitan
cõpletæ ſunt iniquitates Amorreorum vt in eorũ ha/
bitacula introducantur filii Iſrael,filii promiſſionis fi
lii regni.non es certe neſcius multo difficili⁹ eſſe cœ
nobiorum ruinas reparare q̃ eadem de nouo conſtrue
re.A zorobabel & Neemia quadraginta & ſex annis
reparatum eſt templum iamdiu a nabuzardam princi
pe coquorum deſtructũ,quod prius a Salomone ſex
tantummodo annis,a fundamentis ædificatum eſt,
Quod dum operando manus oı̃m vna artificum ope
rabatur,altera gladio aduerſus hoſtes ſe tutabatur vbi
non erat ſathan,neq; malus ı̃curſus aduerſus Iſrael,dũ
a Salomone primitus conderetur.Quid ergo fluctu=
as in varia,cimẽtarius es,dei artifex es,dei adiutor es,

non ad religionis iacienda fundamenta,ſed rimas ei9
inſtaurandas. Vides religionis templa a ventris inglu
uie tanq̄ a principe coquorum ſuccenſa , vides ho=
ſtes nequitia te potenter expugnantes. Altera manu
ſi poſſis lapides aggrega,altera gladio verbi dei cor=
nua peccatorum confringe,& ſic paulatim,& per tem
pora multa conſummatum opus perficies,quod a le=
giſlatoribs religionis cito editum eſt,citius multo ex
nouis noua cuduntur,q̄ ex veteribus noua,& inuetera
tus anguis vix arctum foramen depoſita pelle ſubin=
trat.Non igitur in reformandis eccleſiæ Chriſti mo=
ribus deſperes,ſi de plurimis pauca componas,grādis
enim adhuc tibi reſtat via. Plangis item notabile hoc
facinus prelatorum negligentia irrepſiſſe,allegas iam
malum,quod non eſt nouum ſub ſole,ſed inueteratū,
ad quod curandum,nec herba,nec malagina ſufficiūt,
ſed opus eſt antiquo miraculo,quādo enim ſol retro
gradietur lineis decem in orologio Achab,tunc & nō
antea negligentiæ preletorum curabitur plaga. Sunt
enim manus Moyſi graues,nec facile ex ſe producunt
fructus.Querεris inſuper pro morte virorum zelo ze
lantium pro domo dei,et eorum qui cum auctoritate
ſimili zelo potentes quotidie beata morte funguntur
ac ſi de puſillo grege ſuo dominus de die in diem quoſ
dam morte præueniat eorum gregi parcens,qui auda
cter prouocauit deum,cum omnia dedit in manus eo
rum,Lugeo ſane illorum beatorum virorum mortes,

quia iuxta Iſayæ vaticinium,forſan a facie venturi ma
li collecti ſunt,q̃admodum a facie tempeſtatis q̃ citi⁹
colligit in horrea prudens agricola. Lugeo inq̃, quia
talis tanti zeli,tantæq; doctrinæ non inanis,ſed frugi
feræ,viri vix reperientur his pares,qui zelent ſup ini=
quos pacem peccatorum videntes,qui ſuper iandudũ
iacta religionis fundamenta iuxta legitima patrũ ædi
ficent aurum,argentum,et lapides precioſos. Lugeo,
quia dum viuerent,et mea dum frequenter ambirent
latera,conſolatores eos experiebar,non oneroſos mo/
nitores,non iniurioſos,quorum conuerſatio mihi gra=
ta,mihi dulcis,nam & ſuauis memoria me ad lachry=
mas prouocant,quorum verba ſuper mel,et fauũ dul
cia ori meo dulciora me miſellum,et ad omne opus pi
grum ad certamen,& ad coronam paſſim animabãt.
Lugeo deniq; illos qui me præceſſerunt ad gloriã, et
ad vitam illam quam paulopoſt pauper,et mendicus
tremebundus expecto,in hoc tamen gaudeo, et gau=
debo,amicoq; morem gerem,ꝙ tam ad ſuperos tranſ
lati illud habent,quod audenti animo dum viuerent,
concupierunt,ꝙ beata fruuntur requie,ꝙ iam ad ſar=
cinas noſtri pii certaminis peruigiles excubãt. Neſcis
frater,quia non bene pro ſecuritate geritur bellum, ni
ſi alii in acie,alii ad latera pro ſubuentione contendãt.
Nos in acie decertamus,ſubeuntes periculum in fal=
ſis fratribus,illi latera tenent aquilonis in ciuitate regis
magni,nobis dexteras dantes,et vt viuamus iacula de

ſuper.et auxilia ſumittentes. Quis ſcit ſi forſan in multitudine magnatum. ſed in trecentis viris electis ore et manu aquam lambẽtibus, verbo, & opere, quod dicunt implentibus, vult rex gloriæ pro ſui nominis gloria ſuperare Madiã bene compoſitum agmẽ, licet puſillum, cum prudentiſſimo duce ĩcompoſitum, & grãdem ſæpenumero deturbat exercitum. Deſine igitur frater, deſine ſuper eos querimoniam facere, qui iam optimam partem aſſecuti te adiuuant. Scio quia zel⁹ domus dei comedit te. & ne iam zeli ipſius ignis cor tuum inebriatum comedat, et deuoret, ſuperfundit acetum amaritudinis dominus meus Ieſus, qui Zelo animarum comeſtus, atq; in ara crucis igne totus aſſat⁹, aceto, & myrrha potatus eſt. Tu igitur inundationes maris affluentes quaſi lac ſugge, et de eis quaſi de torrente, qui per ſeipſum velociter fluit, et ſiccatur, in via bibe. ſol ipſe quem vides oritur, inquit ſapiẽs, et ſol occidit. ſolem aduerſitatis te æſtiuis ardoribus affligentem, ita tibi orientem accipias, vt protinus tibi occidẽtem cogites. Propter hoc enim lugent impii in aduerſitatis ortu, quia non aduertunt eius occaſum. Si enim diſplicet ortus eius, neceſſe eſt placeat occaſus, quicquid enim cum dolore aduenit, cum gaudio cedat oportet inter pelagi naufragia nunc periclitaris, neſci⁹ in quam partem cauſarum ventus compellat, hominum iudiciis preſto es iudicandus in cauſa dei. Si ſuccubueris (quod abſit) erit tum oculus tu⁹ ſimplex, qui

ſam mundanæ palmæ laurea fruſtratus ſolam dei glo
riam cõtemplabitur,eritq; tibi duplata merces,& pro
inani gloriolæ fuga,et pro patientiæ materia,vt ſaltẽ
te ipſum vicas cũ iudicaris. ¶ Dices, vt arbitror, Iuſtꝰ
es domine,et rectum iudicium tuum,in hoc enim ma
gnificat anima mea dominum. Qꝫ ſi propter hoc au=
diẽtur vituperationes multorum commorantium in
circuitu ambas eſto commouens aures,ſat eri tibi,& ĩ
domino laudabitur anima tua,neq; conturbabitur iu=
ſtus,quicquid ei acciderit. Si te,tua,tuoſq; perſequun/
tur,qui oderunt animã tuam,ſcriptũ ẽ,beati qui perſe
cutionem patiũtur propter iuſtitiam. Si in te ſeminãt
conuicia ipſi abundantes in ſeculo ,et qui obtinuerunt
diuitias,blaſphemantq; nomen tuum,et ipſi detrahen
do mouet cornicula riſum. Audi ſaluatorem propte=
rea teipſum beatificantem,Beati inquit eritis,cum vos
oderint homines,& exprobrauerint,et eiecerĩt nomẽ
veſtrum tanq̃ malum propter filium hominis. Paulis
per quæſo expecta,& erit ſicut vnguentum effuſũ no
men tuũ,vt memor dominus opprobrii ſeruorũ ſuorũ
quod cõtinebat . ad tempus adiiciet cito opprobrium
abũdantibꝰ,& deſpectionem ſuperbis. Qꝫ ſi pro tui
beneplacito iudicatũ erit,etiam apud mũdiales nõ ef
fugies gloriam,quæ niſi tibi caueris,inter tuas merce=
des computabitur. Deſyderant qui tecum ſunt,vt ſcri
bam tibi familiaribus curiæ parlamenteæ ſenatoribus
commendatiuas epiſtolas,pro huiuſce cauſa rite & iu

ſte iuxta merita iudicanda vulgari prouerbio conſen=
tanea allegantes ius optimum etiam indigere auxilio.
Eſt enim ius optimum hominum, dependens ab ho=
minum iudicio, velut grandis, et erecta columna vndi
q; fauorum precum munerum, & aduerſantium odio
rum propulſantibus auris agitata, quæ niſi citius fulcia
tur labitur, & velut arbor nauis, quæ vndiq; circũful=
ta rudentibus crebris ventorum impulſibus frangitur
non ignoro frater vigilantibus, et non dormientibus
iura ſubueniunt, q̃obrem bene faciunt, qui tecum ſunt
pro tuo deniq; iure ſolliciti ignorantes iam præteritũ
noſtrum viuendi ſtudium, Pariſius enim degẽs ſicut
paſſer ſolitarius in tecto, non palatia, non tribunalia,
non alienas domos rimabar, ſolam vnam domum in
tra Pariſios muros frequentans, cum nemine alio fa=
miliaritatem contrahebam. ꝙ ſi qui eorũ aliquãdo fa
miliaritate mihi iniũcti ſunt, ferme omnes iam beata
morte functi ſunt. Sed ſi inciperem eis ſcribere proti=
nus verteretur in fabulam, in verbi dei blaſphemiam
a Cluniaci finibus me brigas in curiis ducere, & meis
ſcriptis iuſtitiæ ſemitas ſubuertere velle, vitrea enĩ eſt
dei ſeruitio mancipatorum fama, et facile in eos iacu=
lantur, qui mundũ diligunt. Iudicaui igitur potius eẽ
mihi ſilendum, q̃ cuiq̃ ſcribendũ, vt obſtruantur ora
loquentiũ iniqua. Fidem dictis adhibe cariſſime fra=
ter, vt Quintiliani verbis vtar, me procul ab vrbibus
procul a litibus, & turbis remotum, et latentem inue=

nit inuidia. Sperabam fugiens in heremum meis ceſ=
ſiſſe æmulis, vt me mordere deſineret̃, et iam miſer a
ſeculo reputat⁹ ſũ. Ego arbitrabar elõgaſſe a me non
ſolum amicum, et proximum, et notos meos, ſed ini=
micos, et æmulos a miſeria iſta in qua mihi ſummus ẽ
in paupertate theſaurus, ſuauiſſima in penuria requies
ſolatium in ſolitudine, honor in abiectiõe, ſublimitas
in vilitate, et ecce nihilominus per tanta terrarũ ſpa=
cia elongatum labiis ſuis cõfundunt me vulnere ſup
vulnus, Si palam, et non clam in me venena ſua diffũ=
derentur, ſperarem mihi virtute domini mei Ieſu ſpu
to oris mei, atq; manus mee tali quali ſtillo viperas o=
mnes huiuſmodi pertubare, et de ſtercoribus boum
eas lapidare. Sed quia mihi in occulto detrahitur latẽ
tis in cauerna reguli virus effugero non valeo. Non ta
men impellent me eorum verba, niſi addant & verbe
ra, et quo magis in ortulum meum detractionis occul
ta ſaxa iactauerint, eo magis velut catell⁹ aduerſus eos
latrare contendam. De parlamenti ſenatoribus ni fal
lor, mea ſententia hæc eſt, eorum maiorem numerũ
cedere veritati, et rectum iudicii tramitem in hac ma
teria ſectari, cauſa enim dei eſt, et propter deum et dei
filium. Non propter te eam in cõmune ducis. Si quo
uis pacto in aliis cauſis terga dederit veritati, quod ne
phas eſt credere, In hac tamen, inquit cœleſtis pater,
verebuntur filium meum. Formidat inſuper aduerſ⁹
iudicem illum vel in modico iudex ſententiam ferre,

qui proprii conſcius criminis de millecuplo crimine ab eo paulopoſt venit iudicandus. Ob quam cauſam iuxta Iſaye praxim, Deus iudex iuſtus ſæpenumero adducit conſiliatores in ſtultum finem. et iudices in ſtuporem, et vidimus frequenter accidere, verax enī eſt ſcriptura, et quæ ſuo euentu non fallitur. Neq; qui pacis ineunt conſilia, qui pacis ſunt amatores, et pacifici, & propter hoc filii dei appellati, beatam ac ſolidam pacem quam ad oculum perpendim⁹ componere nō poſſunt in regno, niſi prius eam componant cum deo, et quomodo cum deo component, ſi in cauſa dei aduerſus deum iudicent. Q; ſi contra affecti ſunt eorū nonnulli nihil talibus prodit ſtillus. Superflue enī canit aſino lira, Res ē in pēdulo. Noli tamē pauidus eſſe nimis. Teſtatur ſcriptura plures eſſe nobiſcum q̄ cum illis, quinymo iuxta ſcripturæ parabolam prope eſt, vt veniat tempus, quando cardonē conculcabunt omnes beſtiæ ſaltus Libani, eo ꝙ prece, et munere petiit ſibi ſyluam cedri, cedri inq̄ illius de qua proſaice canimus cedrus alta Libani. ¶ Hortaris tandem per tuas ſecundas epiſtolas prelatos, et pricipes ad eccleſiæ ſanctæ reſtaurationem, ad meliorem morum immutationem noſtris commonere epiſtolis. Si prædicatores, et doctores non audiunt, quorum viua vox habet aliquid latentis energiæ, quomodo epiſtolarum mearum mortua vox tales poterit immutare. Si de propinquo non audiant, quomodo de longe loquentes epi=

ſtolæ noſtræ aures eorum propulſabũt. Habent itaq; Moyſem,& prophetas, doctores,& prædicatores, ip ſos audiant. Nam ſi loquutus fuero ſermonibus odii, circumdabunt me gratis,& miranda facturus nihil fa ciam. Quid igitur quæris hoc a me? mortuus enĩ ſum, et ſepultus, vis reſurgam, vt eos alloquar. Sed certe ſi moyſem, et prophetas non audiant, neq; ſi vnus ex mortuis reſurrexerit credent. Attamen, vt tuæ ſatiſſa ciam voluntati, eorum vni qui curiæ tenet habenas diſ poſui pro viribus iuxta optatum tuum pro virib⁹ ſcri bere. Vale.

Epitome.

¶Plangit inordinatum eccleſiæ, et eccleſiaſticorũ ſtatum, volitantem de ſe rumorem aufert. ambitio- nem diſſuadet, ambitioſis quoq; nequaq̃ præſtanda eſſe virtutum paliamenta commonefacit.

Titulus.

¶Dilectiſſimo fratri, et amico intimo magiſtro Ludouico Pinelle doctori theologo Ioannes Raulin Cluniacenſis mo- nachus terrena mundi deſpicere, et nulla eius aduerſa for- midare.

VEhementer hylareſcit animus meus ve- ſtri collegii audiens incrementa cariſſi- me frater, et quæ decori, et exaltationi eius conferunt. Vellem tamen per te ſci- re quo cum affectu burſis theologorum prouidit nou⁹ cõfeſſor. Animaduerto ipſum, ſi muta tus non ſit, ſatis eſt honoris cupidus, quam ob cauſam

exiſtimo ipſum pro viribus vindemiare vniuerſitatis botros,et fece exinanita.mixtoq; ſepoſito in regalib⁹ horreis non niſi merum,ac vindemiam defecatam introducet,eritq; pro gloria omnium predeceſſorū ſuorum dorſo,groſſior digitus eius dum anteceſſores ſuos magnanimus ipſe beneficentiis vicerit,quem in veritate diligo.Cupio inſuper ſcire qualiter valeat reuerendus pater Andegauenſis,et ſi finem habet proceſſus ſui epiſcopat⁹,nuper audiui ſuper hoc ſiniſtra quędam,quæ certe cordis mei penetralia lacerauerunt. Sed his non cito fidem accommodaui. Vix enim amicorum aut oppinari,aut credi ſolent infortunia. Is enī (dum tuam regerem domum)amicus fuit fidiſſim⁹ tribulationibus et anguſtiis occurrere paratiſſimus, et qui optimis ingeniis domum,quam regis ædificans, etiam temporalibus locupletabatur. Certe mihi crede frater non immemor ſum eorum , quæ benefecit mihi memoriā eius noctu diuq; facio. Scit deus quia non mentior. Et ſi quæ aduerſa ſibi contingere audio quaſi vulnera cordis mei triſtiori animo ſuſcipio. Creſcunt ſpontaneæ in terra eccleſiæ vepres & vrticæ, homines inutiles,cupidi,auari, ſeipſos amantes vbi iactum,atq; ſulcatum frumentū vix adoleſcit,ymo pro viribus ad malorum cumulū extirpatur,& explanatur. Si modo lupus ouium caulas introierit,iam dicetur ei, Tu ſede hic bene, Si vero paſtor in doctrina potens ad erudiēdum ad corripiendum dicitur ei, Egre

dere,et abi,venit hora,et nunc eſt,quando vineã domini Ieſu non clam,ſed patenter fures effodiunt,et furantur,et expellunt paſtores,& canes latrare potentes nec eſt qui occurrat. Video heu ad oculum,et vltra lachrymas continere non poſſum, video proh nephas ſub ſole,nec velocium eſſe curſum,nec fortiũ eſſe bellum,nec ſapientium panem,nec doctorum diuitias, nec artificum gratiam.Sed magis eorum, qui neſciũt dominum,et officium ſacerdotum ad populum.Oro te frater,vt per amicitiam noſtram,et item oro,vt reuerendam paternitatem tanti patris ſi Pariſium ĩhabitat tanq̃ miſelli monachi viſcera ſalutes. Si quid in cauſa ſua poſſem,non tam libens obſequerer, q̃ exequerer,in amicis enim non tam res quæritur,q̃ voluntas. A literatis & fide dignis viris in conuiuio quidẽ intellexi volitantem famã Pariſius me abiuraſſe quæq; ſcripſeram magiſtro Ioanni Standouk, Conſciũ te huius rei ſolum meis epiſtolis feceram.Non me profecto pœnituit ſcriptorum,& dictatorum,ſed ſic ſcripſiſſe,vt in publicum prodeant,quæ amicis clam conſulta erant. Vide ne rumor iſte ex te prodierit. Aufer a me opprobrium,quod ſuſpicatus ſum.Nec enĩ arbitror me ad eundem dictaſſe,quod non dei legibus,et ſacræ doctrinæ conſentaneum ſit,neq; in his quæ euãgelii dei ſunt,verebor os meum aperire,nihil ab eis q̃ q̃ apud mundum nonnihil æſtimati ſunt,aſpiro quatenus eorum perſonas accipiam,aut propterea mutus in

ueniar,et elinguis.Morcellis,et bolis amodo clauſum
eſt os meum,non niſi mortis vltimum bolum expe=
cto Dogmata noſtra irrideāt,coniurētur,exprobrāt.
Propter hoc non tacebo,ſed magis punctus altius vo
ciferabor,ſequar,et compræhendam illos,& ſibi ſimi
les,et non cōuertar,donec deficiāt ab his cœptis,quæ
videntur vaſtare eccleſiam dei. Tu tamen attende ti=
bi,ne forte propter huiuſcemodi quos tibi ex tempo=
re beneficos reputas deum,et cauſas eius,qui te in diſ=
criminibus permaximis cuſtodiuit,et de vr Caldeo=
rum viriliter eduxit,vide tua vndicunq; opera,ne de=
relinquas,ſcio quid audierim.Doctus es,et eruditus,
ſed eius debes eſſe,qui te erudiuit,& de lege ſua docu
it,in propatulo videris ſpectaculum factus deo,et ho
minibus,ſi mūdum,mundanoſq; ſequutus fueris, eo=
rum geſta,et opiniones approbans,tacitus caue,ne tā
q̄ mutus.et adeo derelictus,quo caſu neſcias, collida
ris.Non poſſum non ſilere,quæ a nonnullis magnati=
bus inter eorumconuiuia fretus,audiui,audiui quippe
laudare doctrinam tuam,et ad horam exultaui. Sed
eam dixerunt te minime aduerſus omnē altitudinē ex
tollere, ſed aduerſus ſcientiam dei applicare, vnde
dolui,iam in ianuis erat,vt grauiter laboranti medel=
la quæreretur eccleſię.Ecce accepi,eos tueris,et aper=
te laudas,et magnificas,qui dei eccleſiam ſermonib9
optimis conſtruunt,patentibus vero factis deſtruunt,
et confundunt pro eo optime ponentes os ſuum,in cœ

lum dum lingua cordis eorum tranſiret in terrã,quæ=
rentes quæ ſua ſunt,non quæ Chriſti Ieſu,non quæ ec
cleſiæ ſanctæ,Ioannes es,ſicut & ego,ſed notus es põ
tifici,et vtinam cum Ieſu ſæpenumero igrediaris in a
trium pontificis,vbi forſam collaphiſatur ipſe in ſer=
uis ſuis. Vide ne pallium,aut magis palliamentum exi
ſtas eorum monſtrorum,et portentorum quę ab iiſdẽ
in eccleſia vidimus introduci, An non monſtrum?ho
mo triceps trinitate pontificiorum trinitatem ſibi con
ſtituens perſonarum. Cõſueuerũt eiuſmodi homines
qui cum puſilli ſint,et vita & ſcientia ſibi clariſſimos ĩ
talibus approximare viros,vt eorum comitatu(qui ni
hil ſunt)magni aliquid appareant,& ſub vmbra ala=
rum eorum vniuerſa tranſeat iniquitas.Hęc tibi ſcrip
ſi tanq̃ cariſſimo fratri,et amico,vt et credito tibi talẽ
to familiaritatis cum huiuſmodi prælatis ita vtaris,vt
nõ abutaris,nec illud effodias ĩ terram ipigri ſerui dã
natione eruditus,ſed magis illud pro dei gloria ad ec=
cleſię commoditates multiplices.Deſydero magiſtrũ
noſtrum Bouſſart,cuius aliquando benedictionẽ ſur=
ripuiſti deo volente per te ſalutari,cui valde afficior,
et ſi quid aliquando poſſet penuria mea eum locuple
tari,me ſuis ſalutet epiſtolis.Salutabo iterum & ego il
lum,nec tam ſibi exoſa ſit Cluniacus,vt literas ſuas ibi
uenire formidet. Vale in Chriſto.

Epitome,

¶ Congratulatoria ſuper beneficiis ſpiritualibus ne potibus ſuis collatis, vt moribus, & ſcientiis profic ant commonefactiua.

Titulus.

¶ Cariſſimo fratri magiſtro Ioanni Varambon Ioãnes Rau lin Cluniacenſis Chriſti theſauros pauperibus erogare.

QVotiens cariſſimos mihi vult9 notę ma nus referunt impreſſa veſtigia cariſſime frater. Totiens aut ego hic non ſum, aut illi hic mecum ſunt. Crede amori vera di centi. Certe cum has ſcriberem, te vide= bam, te alloquebar, te complectebar memor priſtinæ amicitię, qua te dudum fruebar in domino, nec quę di lexit olim, obliuionem patitur caritas, quoniã poti9 ri te tenet, quod ſemel acceperit, caritas enim non exci dit. Si mutaui veſtem, mutaui ſtatum, mutaui animũ, ſola manet, quæ te amauit caritas, non immutata, ſed aucta. Augeatur igitur neceſſe eſt inter nos mutu9 a= mor adaucto ipſius amoris igniculo. Qz ſi nos carne complecti minime patiantur locorum interualla inui cem, ſaltem delectetur coniunctio animorum. Sæpe etenim tuam præſentiam mihi gratiſſimam commu= ni frequentia didicerem, et in allocutione dilecti tedii mei quod frequẽter recordatus ſum obliuiſci ipſe nõ poſſum, quapropter memoriam tui facio in orationi= bus meis ad dominum meum, qui mecum vera non

ſallaci iungeris amicitia. Quomodo non amicitia quã
do me abſente ĩ meis nepotulis me repræſentas. Quo
modo me non amares longe diſtantem, quando ſan=
guinem meum ſæpenumero viſitas, amplecteris, fo=
ues, erudis, nutris Pariſius derelictum, & tibi præſen=
tem. Quomodo apud te deſcenderem in corruptionẽ
et memoriæ labilitatem, quando derelictorum a me
pauperum, et orphanorum parentum propter me cu
ram geris, et tanq̃ patrem, & nutricem te exhihes, im/
mo quaſi gerulę fungeris officio. Abſens corpore, ſed
præſens mente tibi aſſiſto, et nihilominus in ymagine
mea, quam effigiant paruuli mei ſæpe pertranſis, eorũ
memor, quæ aliquando in ſeculo geſſimus. Amicorũ
enim licet admodum dulcis ſit præſentia, grata nihilo
minus eſt eorum abſentium memoria, et ſuauis recor
datio. Quid igitur nepotibus meis egiſti memoriam
mei faciens, ne deſinas, comple quod in eis cœpiſti,
Age viſitans eos, quod ſanctus Iob per dies multos ſã
ctificans, ne forte maledixerint deo, Diſcant a te bea
torum virtutum, ac inſignium morum tuorum excer=
citia, diſcãt a te dominum Ieſum, & ei ex toto corde fa
mulari. Non eis dum receſſi derelinqui beneficia, nõ
officia. non patrimonia, ſolum Chriſtum hereditatem
meam, & omne bonum meum delegaui cum elemo=
ſina parua, qua ſubſtantantur in ſcholis, vbi diſcant de
virtute in virtutem, de ſcientia in ſcientiam, de inferio
viuendi modo in altitudinẽ vitæ ſe extollere. Hæc

eſt voluntas mea in eis,hoc eſt deſyderium meũ.Hęc hereditas præclara,quam per teſtamentum eis dum morerer pie dimiſi.Non eos opto magnos in ſeculo, ſed domino meo Ieſu creſcere,vt creſcentibus eorum membris conſimiliter creſcat in eis Chriſtus.Hos tuę caritati tanq̃ meipſum commendo,& quod in eis cœpiſti perfice,et me tuæ fraternitatis perpetuum habes amatorem. Vale.

Epitome.

¶Cuilibet ingredi religionem volenti duos crudeliſſimos hoſtes mundum ſcilicet,et carnem ſuperandos ſuo exemplo edocet.

Titulus,

¶Digniſſimo domino archidiacono Bituricẽſi Ioãnes·Raulin viriliter agere,et dominum fortiter ſuſtinere.

Votiens in fines tuos amãtiſſime frater pergit quiſpiam de fratribus noſtris,illic peditat mens &deſyderium noſtrum te cupiens alloqui,te videre,te complecti,et ſi ſine ſubiecto poſſet ſubſiſtere accidens,nedum equitaret anim⁹,verũetiam crebrius aſſumeret ſibi pennas,vt aquilæ,vt citius ad te volaret,et non deficeret. Sed quoniam factus ſum mihimetipſi grauis,vt aduolandi facultas deſit.quod non poteſt os noſtrum noſtri animi cõſcia proferat epiſtola. Ea quippe de fornace cordis mutuæ noſtræ caritatis ſcintillas ſciet euomere. Quas vtinam flammantes faciat diuinus zelus,et noſtri du=

ra ſicut infernus æmulatio nos prouocans ad meliora
carîſmata. Audiui ſatis per patrem priorem clauſtra=
lem morbũ quo nuper grauiter laboraſti, et ſuper hoc
ngemui. Audiui inſuper ſanctum tuum ſtabile quoq;
propoſitum vehementer in deo ſalutari meo, exulta=
ui, quia medetur tibi ſalus æterna carnem crucians, vt
ſpiritus ſaluus fiat, carnem ſtimulans, vt ſpiritus cito
ad eũ acceleret, fiatq; ſpirit⁹ prõpt⁹ dũ caro ĩfirma, dũ
infirmor inquit apoſtolus, tunc potens ſum. An non
entis hac egritudine debilitatum hoſtem, quem ge=
is, vt reſurgat aliquantiſper oppreſſus ſpiritus nunc
fortis et potens in prælio. Non enim eſt hæc infirmi=
tas ad mortem, ſed vt glorificetur filius dei, per eum q
morbo corporis curare nouit vulnus, et laſſitudinẽ mẽ
is, concupiſcit anima tua deſyderare militare Chriſto
velociter imple deſyderium tuum, et glorificabitur, ĩ
nouerius gloriabitur in te deus. Si mundo tu iamdu=
um totus immerſus, mundum animi pede conculca
eris. Si cernis deliciis obuolut⁹, carnem pro dei ami
itia contriuerit. Si amicorum valido ſtipatus agmine
propter eum quem quærit, quem diligit anima tua, tã
nihilum ſpreueris. Si honores, ſi opes cum dilecto
aulo tanq̃ ſtercora reputaueris, vt Chriſtum lucrifa
as. Si deniq; ſupra tuos coetaneos conſilio, & ſapien/
a mundi prouidus, diuino captus intrinſecus amore
propter dominum Ieſum ſtultus fias, vt ſis ſapiens.
Nonne de tenebris ſeculi in quibus latitas, orietur qua

ſi mane lumē tuum,et gloria domini colliget te, et ap
parebit in te,qui militem ſuum inter tot hoſtium,quæ
iam expoſuimus diſcrimina legitimo certamine triū=
phare primum,poſtmodum coronari gaudebit, quē
vt apertius loquar,non arbitror talem tanq; beatū in=
didiſſe tibi affectum,et pro complemento eius de die
in diem ſtimulare,niſi aut ad altiora te promouere cō
tendat,aut quid maioris profectus in eccleſia dei tui
credo futurum te eſſe voluerit. Primum horum non
abs re credis,qui euangelio aſſentis dicenti. Si quis
hæc omnia pro me reliquerit,centuplum hic accipiet
cum perſecutionibus. et vitam æternam poſſidebit.
Sed & ſecundum ſimilitudine quadam audias com=
probatum. Nunquid non paterfamilias prudens a pu
blico limite grandem interdum extirpat arborem vt ī
horto deliciarum ſuarum eam tranſportet, et inſerat,
niſi vt ingentem ex ea fructum percipiat. Sed quid
conor ego impius eum docere a quo docendus ſum,
modicum ſydus illuſtrare ſolem,pauculus ignis incē=
dere fornacem. Sed ecce dilectiſſime frater ſuporta=
bis modicum quid inſipientiæ meæ,ſi velut aſin⁹ inſi
piens in ſyluam ligna gero,et velut aſinus in abundan
tem gurgitem aquam dimitto. Ad id ſane me com=
pellit caritas,qua te in viſceribus domini Ieſu diligo
et tua quam in te expertus ſum deuota humilitas. Sed
quia ſemel cœpi,iterum atq;iterum loquar ad patrem
meum immo potius ad fratrem,ad amicum, ad gre-

gis domini zelatorem precipuum, loquar inquam, vt ſis qui conſoletur eum ex omnibus charis ſuis. Ex qualitate mei nuper certaminis cum ad militiam Chriſti ex ſeculo totis præcordiis anhelarem tui pe riculi, et grandis agoniæ metior quantitatem teq; nunc animo fluctuantem ex memetipſo conſydero. Exeunti ſiquidem de mundo duo protinus obui= am occurrerunt cum exercitu ſuo mundus, & caro. Exeunti inq̃ mihi de Egypto primum obuiam ve= uenerunt Pharao cum exercitu grandi, et Amalech cum curribus, et equitib⁹ ſuis. Se opponebat parte ex= altera ſqualens religionis deſertū terra ſitis, & yma= ginis mortis, locus horroris, & vaſtæ ſolitudinis, Pha rao mundano more rumores, et prouerbia varia vario modo de me obloquentis populi ſi mundum exuerē, ſi me opibus, et dignitatibus ſpoliarem palam oculis meis agebat. Caro vana ieiunia, abſtinentias, vigilias quaſi mihi importabiles allegans a propoſito diuerte= re ſatagebat, durus inquiebat eſt hic ſermo, & quis poterit eum audire. Sed oppoſitionis huius ī deo meo tranſgreſſus ſum murum negans me cum Moyſe filiū ſam dicti Pharaonis eſſe magis eligens affligi cum po pulo dei, q̃ temporalis peccati habere iocunditatem maiores diuitias æſtimans theſauro Egyptiorum im/ properium Chriſti. Aſpiciebam enim imitatorum re munerationem Chriſtum, Quid igitur cariſſime fra ter trepidabis, ſi tibi egredieti de carcere ſeculi obuiet

princeps carceris mundus ipſe clamans tibi deperire
nomen,aut te in prouerbium,& fabulam fieri,ſi veſtē
Chriſti indueris.Si ex toto corde imitaberis quem di
ligis Chriſtum,Certe quicquid vociferet mundus, in
exitu tuo de Egyptomontes exultabunt vt arietes, et
colles ſicut agni ouium,puſilli ſcilicet,et magni, perfe
cti,et imperfecti præ gaudio tantæ virtutis, et trium
phi clamabunt,et hymnum dicent domino. Quidni
magnis,& perfectis viris credas famam tuam, et non
apud deum ignobilibus & mundanis.Sententiæ Pla-
tonis aſſentio.Sapientum magis q̃ ſtultorũ dictis ad-
hibenda eſt fides.Eya igitur frater quod facis,fac citi⁹
neq; procraſtinare velis,vulgare enim eſt. Qui nõ eſt
hodie cras minus aptus erit.Formidabis,inq̃,diuerti,
cula carnis,moleſtiãs ſcilicet pœnitentiæ,quæ in reli-
gione obſeruari ſolent,delicatus eris miles,ſi quã præ
dicas pœnitentiam quaſi hoſtẽ vereberis aggredi,qui
ictus vi les de muro,et deſcendere non velis in præ-
lium vbi vides præparatam tibi a deo coronam.Scito
tamen,et mihi crede experto nihil in Chriſti iugo te
debere timere,quod vires tuas exuperet. Oĩa ei leuia,
et facilia,et prope nulla facit amor,iugum enim one-
ris ei⁹ vnctio ſpiritus,computreſcetq; qualecũq; iugũ
a facie olei,ſi eo vnctus fueris,vtinam præ conſorti-
bus tuis.Nec vlla tunc propter hoc mordebit inuidia
Non enim in amore Chriſti eſt.Eya igitur frater viri
liter age,et confortetur cor tuum, vt ſuſtineas domi-

num in tempore proſpero,qui te ſuſtinebit poſtea in tempore malo,quod cum venerit vanitatis arguentur præterita,veni igitur frater,et venienti feſtinus occur ram,veni igitur,et iuxta ſcripturam accelera,ſpolia de trahe,feſtina prędare,prędare inq̃ teipſum mũdo vt temetipſũ nobis reddas ĩ clauſtro.Prędare inq̃ ægyg tios,et tua bonitate nos dites Hebreos.

Epitome.

❡Accelerare religionis ingreſſum ſuauibus verbis allicit.

Titulus

❡Bituricenſi archidiacono Ioannes Raulin ĩ domo dei ha bitare vnanimes cum conſenſu.

Vtinam amantiſſime frater vno capitis circino de Iudea,& Hieruſalẽ miſtica, in qua pro monachorum officio merẽs, ſed per dei gratiam lętus,et hylaris cor=de,ſedeo velut alter Abacuth ad tuam beatiſſimam fraternitatem viſendam in Babylonẽ ſe=culi,vbi nunc habitas,celeri momento trãſportari poſ ſem.Aut tu velut alter Ezechiel de Caldea,& de riuu is Chobar,vbi tanq̃ ſuper flumina Babylonis ſedens, et flens,nunc recordaremur noſtræ Syon,noſtrę quie tis,pacis,et contemplationis ad eam ipſam noſtrã ar=cem Syon,non tãtummodo ſpiritu,ſed et corpore ad uolares,neq; rugata fronte,aut contorto naſo magni ſi mul,et puſilli tanti viri doctrina,alloquio,viſitatione,

præſentia,atq; eius frequentia roborati, et exhylarati eſſemus. Audiuimus enim per dominum ſancti Sulpicii abbatem te deſyderare venire in Cluniaca limina viſitanda, vellem iam vicina die, hoc eſt hodie iter arriperes, vt de cæleſti Hieruſalem. illiuſq; cœleſtis patriæ noſtræ ad quam tota auiditate properamus ſumma felicitate citius faceremus ſermonem, et vt eũ protelaremus non in vnum diem ſed in plurimos, vellem viſitationem tuam non horariã eſſe, ſed perpetuam. Accelera igitur cariſſime frater, vt non frauderis a deſyderio tuo. Sed noſtrum amorem antiquum renouemus in puriorem, ſecuriorem, durabiliorem, et feruẽtiorẽ. Te etenim, atq; ea quæ in te refudit dona Chriſtus veneror, amplector, et feruentius inter monachorum cuneos ea recolo. Vtinam quem diſcipulum habui in ſcholis vel magiſtrum, et doctorem haberem in clauſtris, et te de mundo triumphantem, vel ſequerer pedes. Veni igitur, et tota animi celeritate eum viſita, qui te viſceraliter diligit, et amat.

Epitome.

¶ Deformatos nonnullorum religioſorum mores deplorat. eorum correctionem depoſcens, virum ad religionem anhelantem animat, calamitatibuſq; cõpatientem amicum extollit, necnon operum ſuoru; publicationem diſſuadet.

Titulus,

¶ Maioris eccleſiæ ſcti Albani cuſtodi meritiſſimo Io. Raulin Clu. monachus ſibi facere cum tentationibus prouẽtum.

FVerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte amantiſſime pater, ac digniſſime præceptor, dum ex tuarum tenore epiſtolarum heu heu dicitur mihi fratrum noſtrorum in noſtris Germaniæ cœnobiis degentum vita funebris, celebris ſuperbia, et lugubris animę eorum interitus, et dū ſic ſuperbit impius a deo incenditur tuus pauper monachus, ꝙ plenus ſermonibus vix coartare poteſt ſpiritum vteri ſui maxime, maximeq; pro eorum arrogātia, clamatione, et præſumpta auctoritate Iniquitates eorum ſupergreſſe ſunt caput tuum, et ſicut onus graue grauate ſuper te, vt iuxta ſcripturam pene dimiſerunt a nobis inter te, et noſipſos murum, et chaos grāde ſeſe opponentes. Sit gloria domino in ſeculum ꝙ te caſſatum calamum deiecti eſſe animi non perpendo, neq; innitimur tibi ſicut baculo arundineo ſermonibus eorum cito confracto. Ecce extulerunt aduerſū te caput tanq̄ catuli leonnm rugientes, vt rapiant, et quærant eſcam ſibi. Sed glorioſus animus tuus q̄uis tā eorum ſcopulorum, et ſcandalorum lapidibus ab eis eiectus, non tamen deiectus. Verum potius velim inundantis aquæ rugitus, et vt magnanimum decet ſtudioſo labore, et mentis vigore eorum maliciam cōculca, etiam tua vigilantiſſima prudentia examinare non ceſſas, nec nos deſeris pro noſtra patientia, et negligētia deſeris meritos in hoc plane efficaciſſima naturæ opera ſequutus, circa obices vehementius effluit vnda

ſonat altius,et circum obicem longe profundius cauat
et dilatat alueum ſuum,Sic & non obſtantibus defor=
matorum fratrum,qui exierunt ex nobis,ſed nõ ſicut
ex nobis conuenticulis,conſiliis,adinuentionibus peſ=
ſimis,et per eos impoſitis,inſaniis falſis,longanimita=
te tua eos exuperans apud nos boni odoris.et boni no
minis,in tribulatione hac dilataſti tibi alueum. Vir,vt
experior,cordatus es,et velut Iſachar aſinus fortis,ex
emplo domini Ieſu humeros ſupponis ad portandũ
iniquitates ſanctuarii noſtri firmiter,et infremuerunt
pro ſua infirmitate fratres noſtri,et in conuenticulis
meditati ſunt inania,dicẽtes,Hereditate poſſideam⁹
ſanctuarium dei,accipiamus nobis deſertorum cœno
biorum diſcrimina,et dum te contennunt,pro tua ge=
neroſitate permanes immobilis Aquę enim multę nõ
potuerunt extinguere caritatem tuam,immo verius q̃
to intumeſcunt aquę iſtæ,tanto eleuatur archa cordis
tui in ſublime. Eſt enim ſemper iuxta virẽtia prata ha
rum aquarum affluens irriguum. Vtinam atq; vtinam
mihi dominus aptaret pennas ſicut columbæ,vt q̃ ci=
tius ad te volarem,et requieſceret in te pauliſper ani=
mus meus,tibi deferens ramum virentis oliuæ,iocun
ditatem,et exultationem cordis,quibus aduerſa leui⁹
feras,indignationem quoq; animi in eos qui aduerſũ
te exarſerunt ſicut ignis in ſpinis. Noſtri oris caminus
proculdubio fumos furoris euomeret,et vtiq; cito per
penderes, quia cogitauerunt conſilia,quæ non potue

runt ſtabilire. Et ſi paululũ expectaueris, videbis eos
appræhendi in conſiliis quibus cogitãt. Nam eorum
impetum, et conſiliabula indigne multum tulit reue=
rendiſſimus pater Cluniacenſis. Sed et prior maior, et
prior clauſtralis, et omne monaſterii conſilium, prout
luce clarius eorum tibi directæ epiſtolæ explanabant
Speroq; ꝙ ſuis incantationibus de cauernis ſuis exire
compellent regulos. Non enim parua eſt culpa in ſu=
os maiores, aut per eos inſtitutos vicarios conſilia ma=
lignari. Q̃ꝫ cito diſſipat dominus talium conſilia, et re
probat cogitationes eorum ſicut ſcriptum eſt, qui ma
lignantur exterminabuntur. Verumtamen quia pater
nitatem tuam concito greſſu non viſitauimus, nõ nos
ſed tẽpus accuſam⁹. Speramuſq; lucem poſt tenebras
diuiſionum harum, & circa principium quadrageſi=
mæ vna cum priore clauſtrali te viſitare. Interim por
ta queſo et ſupporta quod longe diſtantes haud poſſu
mus capere nobis vulpes nõ quidem paruulas, ſed iã
grandeuas, quæ noſtras demoliuntur vineas, et iuxta
tibi a reuerendiſſimo patre mandatam auctoritatem
abige flabello diſciplinæ a ſacrificio domini burdo=
nes, qui noſtra fedant altaria, et diſcretis informationi
bus, vt bene noſti diſcooperi nates noſtrarum ſimiarũ
qui noſtrum effigiant monachum dicentium ſe eſſe
monachos, et non ſunt. Et dum calumniis obtene=
bretur, quæſo illuſtret claritudo tua. Oportet enim eũ
qui pie vult in Chriſto viuere, multorum perſecutio=

nes & mores ſuſtinere,ſicut ſole proſperitatis, ſic ym-
bribus aduerſitatis fructificat terra. Nec dextero ſem-
per incubandum eſt lateri,ſed quandoq; in ſiniſtrum
diuertendum eſt,maxime ꝙ in ſiniſtro palpitat cor v
ri,muliebre vero in dextro,virile enim non effemina
tum cor geris. Si aduerſum te cogitant mala, ſi ſubſa
nant ſubſannatione peſſima. Si contumeliarum a
dilectiſſima paternitate tua ad nos vſq; plenum miſe
rint calatum. Si caupones ſunt,et iuxta ſcripturam m
ſceant aquam vino tuo, vt calicem vini meri non bi-
bas,quid aliud efflare poſſunt,niſi vnde iracundiam
excitent,& vicinas ſibi domos pro ſua calliditate & a-
ſtutiꝰ ſuccendent. Sed ne verearis a facie illarũ actio-
nũ fumigantium aduerſum te fumigare poſſunt,te ve
ro,aut nos incendere nequaq̃,neq; enim arundines ſu
mus,vt eorum ventis agitemur,neq; cameleontes, vt
ad omnem eorum fremitum colorem immutemus
Cantorem illum dominum Iacobum de orto noui in
tus,et in cute,præſumptio,et arrogantia pluſq̃ fortitu
do eius. Catus eſt,et iuxta vulgare patulum ſuum, ſeu
vnguinum pedem vltro imergeret in aquis ſancti A
bani. Sed non erit iſtud ſat erit ſibi,ſi brachium ſeu ve
ru lãbat illiꝰ beneficii,cui non eſt data nec dabitur de
ſubſtantia eius edendi facultas immiſit in eum domi-
nus ſpiritum vertiginis,vt quærat in eo priorari, ſed
morbo migraneo laborat,nec eſt reſpõdendum ſtu
to iuxta ſtultitiam ſuam. Nec verearis pro ſancti Vlr

ci poſſeſſione qui facile etiam abhinc explantabatur. Si ſtolida ceruice non inſequeretur, cantor non eſſet, Ignoſce queſo ſi hęc eructo, plurima flegmata ĩ pecto re gero, his euacuare ſtomachum meum, et quandoq; ea excreare neceſſe eſt. Famoſas etiã nonnullas mu= lieres, et ſanctarum mulierum repudium, ĩmouerius ſterquiliniũ Feldone prohdolor inhabitare conſtitue runt, iã nimium ſæpe dicti fratres, quod cum audiui, ĩ ſanire libuit, quid vis, porci porcas amant, et laciſcasca nes venerantur. Ex fructu cognoſcitur arbor, ex ope= re artifex, tales fratres, tales et ſorores. Abſcinde prop terea quæſo velociter tradita ſecuri. id eſt concute ſor dentem, et infelicem plantationem illam donec iuue= nis eſt, vt quid enim terram noſtram occupat Vellem tamen, et in domino Ieſu te libenter obſecrarem, & ſi mihi fas eſſet attentius iuberem, quatinus deuotiſſi= mas illas, et deo amantiſſimas ex illuſtri progenie tua ſanctimoniales a cœnobio, quod vt ſpero tantummo do mutuo accepiſti ad tẽpus, vt eas quaſi hoſpites col locares reuocatas, in Feldona plantes oliuam quidem fructiferam in domo dei mei oleaſtro abhinc auulſo. et funditus eradicato. Quod ſi feceris, hoc tibi in do= mino Ieſu polliceor, ꝙ eas noſtris munuſculis ditabi mur, roborabimus ſcriptis, ſolabimur epiſtolis, finge= muſq; denuo, aut magis e longe imitabimur Ambro= ſii, aut Hieronymi perſonam, qui ſacrarum, & deo de

dicatarum virginum collegia ſuis tractatibus ample
atq; ingeniis clariſſimis a deo extulerunt, vt cœnobi
eorum ſuo eminēti dogmate caſtra dei, atq; fortalici
reddiderunt inexpugnabilia ſuis ſcriptis,quaſi ea con
minuerit omnis armatura fortiū. Iamq; opitulāte de
in melius reparauimus monaſterium quoddam ſan
ctimonialium in Bituria ſitum,quod Carētonium d
citur,in quo nunc viuit in Chriſto deuotiſſima virg
nū multitudo,quam et ſi corde nō poſſum⁹,noſtris t
men vulgari gallico confectis epiſtolis ſæpenumer
viſitauimus has,comprimum feceris quod rogo, m
tam de noſtro vulgari in latinum tranſlatas, Inſupe
& prout donauerit deus nouellas cudam, quarum t
interpres eſſe poteris,ſi tuæ ſanctæ amicitiæ placue
rit. Si vero noſtrum vulgare nouerint, ipſe laudo, v
cum venero ſine interprete eas conuenire.et conſola
queam,has ſi placet quaſi filias cariſſimas mea de pa
te ſalutabis. Salutabis et ipſe inſignem illum virū Th
mam tuum,noſtræ & noſtrorum calamitatis per d
as quas legi epiſtolas ornatiſſimas egregium deplor
torem. Gauiſuſſum ſuperquam credas optime pater
atq; in lachrymas totus effuſus cum inueni virum cō
pati ſcientem infirmitatibus noſtris cum video ſupe
eſſe,qui compatiatur ſuper contritione Ioſeph, ſupe
contritione inq̄ filiæ populi mei dederunt in eſcā me

am fel. Iam dicti fratres quorum vtinam nomen non memoretur vltra, & in ſiti mea potauerunt me aceto, repleuerunt amaritudine animam meam, inebriaue= runt me abſinthio. Nephanda eorum vita mihi fel in tollerabilis ſuperbia amaritudo abſinthium exemplar peſſimum. Et ecce vir quem nunc cognoui in auditu auris pro tanta malignitate compatitur mihi, et quaſi vulnere vulneratus exclamat, dolet, languet, parturit, et cruciatur. Crede mihi pater, fuerunt epiſtolæ ſuæ panes, fauus diſtillans labia eius, et inter vehemen= tes cordis amaritudines, quas ego infelix velim nolim haurio, torrens voluptatis florentiſſima eloquia ſua pro pietate hac retribuat dominus in cunctis, quæ de= ſyderat anima ſua. Te oro, iterumq; oro, vt ipſum tan q̃ viſcera mea ſalutes, quod ſi me dignum fecerit, epi= ſtolis vices rependam. Sed vt tuis ex literis accep, ipro poſuiſti apud ſanctum Vlricum cum a te venirem⁹ meliorem vitæ ſequi frugem vna cum quibuſdam fi= delibus, quos tibi adunaſti fratribus. Laudo ſanctum propoſitum, laudabo magis cum id idem opere effi= caciter videro ſtabilitum. Id certe concipere facile, pa rere difficile. Bene cõcepiſti in tuo cordis vtero, ĩ par/ tu libentius obſtetricis officium geram, pro viribus adiuuans, ſi quomodo extrinſecus a vulua fœtus appa reat conſummatus, gaudeamq;, quia natus eſt homo,

nõ in mundum,ſed aduerſus mundum. Iuuat hoc negocium proprer illud iam pene ad te pedito,iam dies computo,quos ob infelicia præſentis diei ſecula differre cogor. Interim viriliter age,et nos ſuſtine paululum, vt de tam felici partu congratulemur tecum. Quæris inſuper ſi aliquod cõſummauerimus opuſculum,vt tuæ paternitati illud committerem. Miror te ſatis virum eruditiſſimum quomodo luminaria magna ſolis & lunæ,ſacrorum videlicet doctorum volumina,quæ die et nocte coram habes,& quæ totum hominem requirunt ita paruipendis,vt in nocturno lumine nullius momenti hominem exaltare deſyderas, gygãtum potentiſſima ingenia poſt te ponere,vt gnani cuiuſdam humeris fruſtra nitaris. Sed,vt video,apis es argumentoſa,quæ nullum ortum reſpicit, vbiq; mel legit,et priuſq̃ legat volitans vocaliter argumentatur,quaſi in quem debeat reſidere florem argumentis perſcrutatur. Propterea patulus erit vndiq; tibi noſter ortulus, qui nec api claudi poterit, qui ad ſuperna volitans deſuper introire concupiſcit. Iam plurimos conceperamus ex diuino fonte tractatulos, ſed nonnullorum quondam diſcipulorum noſtrorum hortatu,atque precibus victus, ad ſermones quos per decem, et quinque annos declarauimus ad Pariſienſem populum ſtillum conuertimus, tribus autem,quos præ manibus habebamus tractatulis

infectis aiũt enim opus illud pro animarum ſalute nõ eſſe differendum. Sarcina hæc mihi grauis eſt, perlõ gum eſt, et non vnius menſis, imo nec vnius anni op9, Ora dominũ ſi quomodo de micis quæ cadũt de mẽ ſa diuitis edere, ſi reliquias fragmentorũm ſuorum in parui voluminis ſporta recondere, et cœpti operis ter minum aſſequi valeam, quo aſſecuto nihil proprium pauper monachus habebit, ſed participatio eius erit in idipſum deum, ſcilicet qui tibi, & mihi communis eſt in quo bene valeas, & proſpereris, et viuas per dies ſẽ piternos. Miſeram tibi ſermonem ſynodalem, quẽ ti= bi proprium dicauerem, et ecce communem feciſti, ĩ eo ſtatueram modicas aquas quaſi in vtre, et illico eaſ ipſas, ac ſi congregaſſem in vtre illo aquas maris, per totum mundum fudiſti. Sed & hæc quid ſunt inter tã tos, factum laudarem, ſi laudis dignũ eſſet. Certe non eſt aqua iſta de ciſterna Bethleem, vt eam velut alter Dauid effundas coram omni populo. Sunt aquæ no= ſtræ aquæ Siloe, quæ fluunt cum ſilentio, ĩter amicos ſilenter non palam propinandæ. Silent quippe a vo= cibus aquarum multarum, eorum videlicet qui ſua do ctrina olim claram Chriſti fecerunt eccleſiam, nec di gna ſunt vina vitis noſtræ præclaris ingeniis ad biben dum, nec digna incarcerari, vt in publicũ conturberni um ſingulis miniſtrantur. Quid dicam? nouum Chri ſti reparas miraculum de fruſto panis vis paſcere, et replere orbem vniuerſum, quia tamen iam factum eſt

Id te exoratum velim,ne decætero ſi quos tibi dicauero tractatulos præfaciunculam ꝙ eni prius non digeſſi præponas,quia orationem illam quam huic operi præpoſuiſti,ſi Pariſium deuenerit,ſcio multis non placere,quos vita redarguit,neq; enim ſine æmulis viuo. Attamen pro munuſculis mihi tranſmiſſis gratias ago. Vellem inſuper,vt ſubpriorem illum virum bonum ſancti Albani,qui ad me trãſmiſit epiſtolam ex me ſalutares,ſcripſit,et iuxta ſcripta reſpondere non permittor. Vix enim animus meus ad alia opera q̃ ad iam cœptum euagatur, quod ſi contigerit eum in aliis rebus effluere vix in ſe recolligitur,oblitus eorum quæ propoſuerit ſcribere,illum conſolare,et conforta in domino Ieſu. Vale.

Epitome.

¶Propoſitis ſacræ obſeruantiæ deliciis prouocat ad religionem.

Titulus.

¶Magiſtro Ioanni Blambaſton doctori theologo Ioannes Raulin in domum domini lætanter accedere.

QVia me per præſentium portitorem ſalutare dignatus es cariſſime frater,idignum exiſtimaui tuam ſanctam amicitiam inſalutatã præterire,maxime ꝙ pauperis,et miſelli,& mundo deiecti monachi ſtatum,et periculnm iure amicitiæ per eundem nũcium tibi eſſe exploratum deſyderas. Mirarer ſane tui deſyderii originem,et cauſã

cum te mundus indigenam me prorſus aduenam. &
exulem habens,pro viribus ſuis ceſſare faciat ex homi
nibus memoriam mei,etſi quia vt fidentius loquar,in
ipſo viuimus,ambo mouemur,& ſum9,cuius eſſe mē
bra confidimus,& ſolicita ſunt pro ſe inuicē vnius cor
poris membra,& q̃uis a pede videatur loco,et digni/
tate longe diſtare caput,inclinat nihilominus interdū
caput pedi verticem ſuam,pedum miſeratus calump
niam. Tu quidem mundi fauoribus opibus, atq; præ
ſidentia eccleſiaſtica velut caput inſignitus aerem ver
beras,aerem glutis.aerem aſpiras. Ego vero quaſi pes
omnium extremus membrorū citato curſu mundum
elongaui fugiens,terram,terrenaq; more pedū percal
cans,modica calciamenti corrigia clauſus,id eſt modi
ca cella,quaſi latiſſimo contentus palacio. In paupere
tugurio,ac ſi in Crœſi opibus deliteſco,in cinere,& a=
ſperis quaſi in omnibus deliciis delectatus volutor.
Cum enim placuit ei,qui me ſegregauit a ſeculo mini
ſtrare pennas non illas Dedali Icareas,quæ ad ſolariū
radiorum claritudinem liquefieri ſolent,ſed magis ſi
plicis columbæ,vt volarem ad eum qui me nunc ca=
pit nidulum,tētaui,ſi forte in eodem peramplius plu
meſcere poſſet accipiter me9,ſi quomin9 volarem ad
eum ſuper pennas ventorū quē deſyderat anima mea
dominum Ieſum auſpicat9 quomodo parat9 ei occur
rerem inter vigiles inueniar in nidulo meo carne ha=
bitans mente aliquātulum excedo ad vberrima pa=

ſcua ab huiuſmodi ſolitudie volitãdo, alibi enim habitat, alibi paſcitur, hirundo tecta colit, et prærupta ſaxa ſed in aere paſcitur, et bos arcto præſepi latitans gaudet, qui per amena prata aberrãs ſuauiter reficitur. hęc dixerim amantiſſime frater, ne propter anguſtias habitaculi noſtri, noſtram heremum horreas, arcta quidem eſt heremus loco, ſed angulo vaſtæ caritatis, quę nos ambos recipere poſſit. Si nos quandoq; viſitare diſpoſueris, quem vtiq; videbimus ſicuti angelum dei, et amplectemur in ſancto oſculo pacis. Si autem opportunum tibi videtur, ſaltem tuis epiſtolis nos excita, nam & ecce ſecundam, quam ad te direxi epiſtolã, neſcio ſi ad te prima peruenerit, qui vtinam viuas felix in Chriſto Ieſu, in cuius viſceribus te diligo. Ex noſtra cella Cluniacenſi.

Epitome.

¶ Obiectæ laudis reiectiua, curialis faſtus depreſſiua in principum aures conculcandæ veritatis, viciorumq; deteſtandorum exhortatiua, necnon regalis collegii Nauarræ commendaticia.

Titulus

¶ Confeſſori regio Ioannes Raulin Cluniacenſis.

PRæueniſti me frater, præueniſti in benedictionibus dulcedinis tuæ de altitudine ſolii gloriæ tuæ recordatus pauperis, et inquilini eundem tuarum gratiſſimo locupletans literarum encenio, non eorũ

more qui caſtra ſequuntur, qui de ſtercore eleuati, alta de prope reſpiciunt, & humilia a longe cognoſcunt. Fluit ſane vt ros eloquium tuum deſpectam, et cōcul catam herbulam irrorans, ac ſi deſerētes ipſe ſublimia iuga per medium montium vſq; ad conuallem noſtrā pertranſeant aquæ tuæ, quarum ſuauiſſimo hauſtu de lectatus ego, his noſtris literis vas aquarum tuarū vel ad modicum pulſare cōſtitui, ſi forte ad nos vſq; guta= tim, et ſæpenumero valeat ſua diſtillare fluenta Mihi enim fauus diſtillans labia tua, nec minus epiſtola tua cuius epiſtolæ primos legens apices nunc contempla tionis, nūc deuotæ occupationis officio, nunc nunc eti am ſanctę ſcrutinio lectionis tua ſicut bene noſti piiſſi ma humanitate, et humaniſſima pietate me laudatum inuenio. Parco tibi frater, ne quis me exiſtimet ſupra id quod ſum, ego enim vermis et non homo, in cuius tenebroſa luce ad horam exultare cupis, & ſerici paxil lum ſi quod ex deo producat, velut qui ſarcinam por= tat ipſum explicas. Laudo te cariſſime frater, ī hoc nō laudo, neq; enim de me prudenter negociaris, qui me tantillum tantum facis, Sufficit vermiculo terræ late= bra, et lepuſculo plebi inualidę vt collocet cubile ſuū ī foraminibus petræ. Sat mihi eſt nunc petrę ſpeluncā colere, vt ibi lugeam, quæ dudum commiſi crimina. De me igitur noli ſublime ſapere, ſed ſapere ad ſobrie tat. Deſine vermiculum tuum, ne forte eū euiſceres tam grandi ſaxo laudis impetere. Cui laus eſt, aut in

cauernula ſua latere. aut pro ſuæ lanę opificio foliis ſcripturarum herere non defluentibus, vbi pro ſua laude ac magnificētia ſtellio moratur in ædibus regum. Neq; enim congruit vermi, quod decens ſtellioni, ego ei vermis, tu ſtellio, ego vermis duriori humi content⁹ latibulo. Tu velut ſtellio moliore Heliæ pelliceo veſtitus, cum his qui in domibus regum ſunt. Ego vermis humili cœnobita gaudens tugurio, tu ſtellata ſtellio tuis immenſis irradians ſplendoribus penetralia regum. Ego quaſi tenerrimus ligni vermiculus terebrās meum ſublime lignū, gloriam meam in puluerem ſuper vniuerſi pulueris pigmentarii delicias in ipſū puluerem dormio, et deliteſco, tu vero magnificatus ī cōſpectu regum, non immerito pulchritudinem, & decorem induiſti amictus luce ſicut veſtimento. Siſte igitur frater ſiſte in lumine tuo, ne dū tam ingenti laude flaueris lucernam noſtram extinguas, neq; expedit noſtram vilitatem. & abiectionem tua claritate clarā tuo decore decoram efficere. Ego apud viduam hanc ſacroſanctæ religionis ſponſi ſui mortē in dies lachrymantem modico olei lechito inſtar Helye vtcunq; ſuſtentor, quid me quaſi mille cadorū olei locupletem exiſtimas, et interius abūdare diuitiis. Non eſt (vt arbitraris) clipeus me⁹, quaſi fortium, vnctus oleo lętitiæ, & exultationis ſpiritu, & deuotionis, qui quotidie variis impulſus diſcriminibus titubo, labor, occido. Sed & debilis eſt arcus ingenii noſtri, debilior manus

vt ſagittis ſuſpiriorum procul emiſſis aſtra ferire, quã tominus diuina valeat eructare. ¶ Lamentaris inſuper, et non inconſulte ad lares regios te nuper euocatũ, inter aulicos ſenectam tuam abſumere, vt video, adhuc viride lignum es, inter ſeculi ardores expoſitũ. Neſcit aridũ lignũ igne poſitũ lachrymari, vbi a viridi lachrymæ extorquentur. Sed ne a clauſtri orto con cluſo iam preſciſſus citius areſcas in anceps deducitur et ſi de incendio gloriæ ardor eſt, vereor ne cito conſummat⁹ ipſe ſis in combuſtionem, et cibũ ignis. Scio amantiſſime frater, ſcio quid illic quæris in vtre tuo iã veteri, nouũ gloriæ ſecularis vinũ credi, et plagulam noui illi⁹ panni tuo veteri aſſui. Et ad ſuperuenturam terrenorũ bonorũ pluuiam, quæ frequenter cũ tonitru ſtillat in curia, velut anſer expandis alas, et ad honores ſeculi quaſi ſtrutio volitando peditas. Volitas ĩ q̃ dũ ſapientiam loqueris inter aulicos, Peditas, dũ fauorib⁹ exaltat⁹ ima capis. Cupis inq̃ dilatatũ ſinũ tuũ fimo immoueri⁹ fumo iuxta mũdi amatores replere, et vbi ſenio confectus, & corpore grandeuus quieſcere debueras, iam de prouincia in prouinciam, de regione in regionem, de ciuitate nemine proſequente fugis in ciuitatem, poſt regios greſſus perſequens famelicos faſtus, et vanitates, et inſanias falſas. Et vere admiratu dignum duxi, ꝙ regium hunc gloriæ cibum affectas glutis quoq; quaſi leuiſſimum, ita vt ſi tuæ non mẽtiã tur epiſtolæ nauſeat anima tua ſuper cibo iſto leuiſſi-

mo,& tamen omnem medicum quaſi hoſtem fugis, qui ſtomachum tuum hoc indigeſto crudoq; cibo cli ſtere,aut alia quauis amara potione euacuare ſapiēter didicerit.Sanius ſatiuſq; tibi eſſet Danielem eſſe, qui cibum horreres regium ſanctæ paupertatis fabis & le guminibus contentus.Nō parco tibi quia viſceraliter diligo frater.Si meæ dilectionis expers eſſes nō eſſet tā verboſ⁹ me⁹ amor ,nec parcit agricola tritico quod amat qui flagello ipſū a palea eliciat,nec artifex auro quod prudenter obſeruat,quim malleo obtundat,vt ī vas ſolidiſſimū euadat. ¶Sed dicis apoſtolica verba ſequor,inquiens.Si quomodo compræhendam ī quo et comprẹhenſus ſum,iam præda factus pallacii regii ex clauſtro nobili,quodā furto aſſumpta prẹdabor,et ipſe aulam quæ me prædata eſt,aſſumam mihi pēnas vt aquilæ volabo pauliſper per medium cœli ipſi⁹ au cupio vacans beneficii,officii vel munifice penſionis, et illico requieſcam velut paſſer ſolitarius ī tecto meo. Falleris frater,quietem quæris, vbi quærenda non eſt Quid eo ſtolidius q̄ inter tempeſtiuas turbines quæ= rere ſōnum inter vehementiſſimos imbres explorare ſiccum inter ſcorpiones viaticum ſcrutari ſecurū,quæ rere in mari poma naſci,in arbore piſces.Certe vt epi/ thalamio vtar ſponſæ aſſimilaris dilectæ mi hymnu= lo capræq; ceruorum.Hymnulus es in curia nōdū cer uus,hymnulus es nō ad auenā,ſed ad cornua hymni= ens,et pro adoleſcentia curiali cornibus carens, veni=

et forſitan tempus, vtinam iuxta deſyderium meum quo per temporum incrementa iam veteranus ceruus eris, et ſic cornutus euadens. Quod ſi contigerit, nolo tauri cornua geras, vt modernorum more te ventiles ĩ omnem faſtum. Vana enim vẽtoſa, et inania ſũt huiuſmodi cornua, quæ nihil doctrinæ, nihil morum nihil niſi ſuperbiæ faſtigium afferunt. Nolo item vt lunaticos plurimos quos vides in curia delirare ad lunæ inſtabilia cornua anhelare, volo magis te cerui cornibus inſigniri, quæ gratiarum nullatenus vacua inueniuntur. Aut ſi magis potes rinocerontis habere cornua, quorum opitulamine toxicum omne, atque peſtilens a rege, et populo ſatagas profligare. Sed rara noſtris francis ſunt hæc cornua, immo ad pondus auri noſtri temporis cara prælatis. Talentum tibi creditum eſt familiaritatis cum principe, oro iuxta euangelicam doctrinam decuplare non deſinas, ne cum impio ſeruo te depræhendas damnatum, nunc pro eccleſiæ miſeranda deſolatione, nunc pro graſſantibus ĩ populũ maxime in Burgundiones tuos vtiq; prædonibus, velut Chriſti catulus oblatrando, hæc enim faciens te cornib⁹ præſularib⁹ in cœlũ vſq; dignificabo, q̃bus hac noſtra tempeſtate elidere valeas, et contondere frontes aberrantium regum, & principum, tangere inſuper montes licet, inde fumigent, nec enim ſtrẽnui militis vſq; audiui vibratũ mucronẽ propter ict⁹ in fumo ebetatũ, nec propter fumũ ſi oculos eius appe

tierit a prælíando ceſſare,quo fit vt pugil Chríſti poſt veritatem ſuo tempore oportuno libere prolatam ſup aſſentatoribus,et olei venditorib9,clarior apud prici pem efficiatur &charior.Quis ſit ſi hucuſq; captiua veritas tuo forſan auxilio liberanda expectauit.Q ſi eã liberaueris,acclamaueriſq;,vt non exulet in nubibus et ipſa in futurum liberabit te.Et quia ſcio te inter latrũculosplurimos habitare,frater drachonũ,ſoci9ſtrucionũ inter gentem exaſperantem,& multitudine diſcreta,et magnitudine continua viciorũ irretitam,oro te frater,atq; per amicitiam noſtram,mutuãq; ĩ Chriſto caritatem obteſtor,ne pro euacuãdis eorũ criminibus,ſedandiſq; conſcientiis te laqueis eorũ irretias.Facile enim verbum in talib9 emittitur,vt captiua teneatur in poſterũ propria conſcientia.Crede mihi experto frater deſyderatiſſime occurrunt in extremo tempore quaſi furiæ laquei iſti ſcrupulo ſimiles,tam grandes timidæ mẽti ſe ingerentes vt pene totum hominẽ in baratrum deſperationis adducant.Prudens es in agendis tuis,mixtũ filũ,multis innodatũ nodis,ne cito diſſoluere queras. Non doceo Mineruam, non ſum aſellus ego,vt vrinã meam,et aquam pauculi vaſculi mei effundam in gurgites aquarũ tuarũ. Sed vereor, ne velut Iſachar aſinus fortis precib9,aut aliis quibuſuis modis ſupponas humeros ad portandum iniquitates Amorrei,et velut miſellus capreolus cogaris elephantorum caſtra portare.Hæc pauca tuæ paternita

ti ſanctæ tranſmitto,ampliora tibi tranſmiſſurus,ſi nū
tii patientia iuxta vota nos expectaſſet,quod ſi in ſcrip
tis his exceſſero,hoc amori imputa.quo te in viſceri=
bus domini Ieſu diligo, me prior tuis pergratiſſimis
literis,et cordi meo acceptatiſſimis prouocaſti.Prouo
cabis iterum manus meas ad prelium,et digitos meos
ad ſingulare certamen calami,ſi in ſcripturarum cam=
po mecum ludere volueris. Age itaq; ꝙ in domino Ie
ſu feliciter conceperis viuens ſemper inter ei⁹ brachia
moriturus,et oremus pro inuicem.Gaudeo ꝙ regalis
domus Nauarrę curam geris,ſpero ꝙ ſub alis tuis pro
ſperabitur,et meliorabitur. Agnoſco zeli tui feruorē
quem circa ſtudii agones, et agoniſtas pridem habui
ſti.Similis enim ſibi ſimile natura optauit ſemper,nec
tui pro ætate refrigeſcentis in corpore requieſcet cari=
tas in mente,propter quod ſi illam domam tibi cōmē
dauero,non dubito ꝙ benedicta curiæ aqua me aſper
ges,ſed magis rem tibi gratiſſimam ſuggeres,repulſā
minime patiar,et vt me ſcias non ficto animo, ſed te
vera zelare amicitia,quaſi patrem,quaſi fratrem, qua
ſi amicum tenerrimum,quaſi peregrinationis.& ſtu=
dii,& laboris mei (ſicut et ſpero) præmii futuri con=
ſortem amantiſſimum,ſi te contingat domum illā ca=
ſtiſſimam,atq; religioſiſſimam viſitare,pro facie mea
videbis quos ibi reliqui nepotes meos,exhortans eos
ad Chriſtum quem eis ſolummodo cum permodica
ſupellectili dereliqui.Hæc vt amico, vt familiari, vt

viſceribus meis ſcribo,ſcripſiſſemq; citius,ſed pro noſtri ordinis negociis peregrinari longo tempore op⁹ fuit.

Epitome.

¶ Clam e mundo recedere, et receſſum accelerare ſuadet.

Titulus.

¶ Archidiacono Bleſeñ. Ioannes Raulin Cluniacenſis.

SI ei qui cum ſapiente,et intelligente rationem inſtituit,non multa oratione elaborandum eſt,ea quæ animo de te optime pater conceperem,breuitati proinde ſtudens paucis conabor exprimere. Si quidem intellexi a patre priore clauſtrali,qui te totis præcordiis amplectitur,et exaltat ꝙ cum reuerendiſſimo paſtore noſtro ſuper iamdiu a te optatū negocium ad vota tua conueniſti,ſuper quo apprime gauiſus ſum,et peramplius gaudebo,cum te noſtræ militiæ armis ad dei laudem tanq̄ mundi triumphatorē videro ſuperveſtitum,et quid ęſtimabis de his qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſunt ſancti, iam non ſecundum propoſitum,ſed ſecundum effectum ſanctus viuas,cui omnia cooperantur in bonum. Si tamē meo credas conſilio,a modo clam exeas,ne forte cum tempus aduenerit,iampridem concœptum propoſitum in lucem edere audientur,ibi dolores vt parturiētis,non quidem tui,ſed tuorum quos in mundo dere

linquis. Nec tamen tuæ ſapientiæ conſulere ſufficio, qui mihi et ſolertia, et induſtria plurimum præſtas, ſed id conſulit tui amici, et futuri fratris inſipiens caritas. Feſtina igitur, et iam noli tardare, dies enim cōputo neſcit amor tarda molimina. Secura, et ſtabilis eſt paſtoris noſtri promiſſio, cuius nuncium ad breue recipies. Accelera igitur illam benedictionem accipere, vt ſit ſecura mens tua quaſi iuge cōuiuium, mutuoq; condelectemur in eo, qui nos aggregat futuros regni cœleſtis clientulos, et milites, et poſt paululum regni ſui ſperamus heredes. Scripſi domino Andegauenſi ſuper bulla apoſtolica, quam pro reformandis cœnobiis obtinuit felicis memoriæ rex defunctus. Bene facies ſi pro eodem negotio tuis eum ſalutes epiſtolis, vt ſi quod pie petimus, multiplicatis interceſſoribus largiatur. Et bene valeas memor mei, qui tui nō obliuiſcor. Vale

Epitome.

¶ Hæc epiſtola apoſtolicum diploma, quod bullā dicunt, Caroli regis octaui impetratum ſuper reformatione deformatorum cœnobiorum, et prece, et precio requirit.

Titulus.

¶ Andegauenſi epiſcopo Ioannes Raulin Cluniacenſis.

POſtq̃ Lugduni vale dixi tibi beatiſſim
pater,fama volitante per regnum ſuper
inopinata conuerſione mea ad pauperta=
tis tranſquillum portum luce clarius didi
ciſti, quæ apud nos gerebantur , propter
quod nihil habēs dignū ſcribere,qui tibi dictare con=
ſueuerā,hactenꝰ ſilui,vſq;quo nacta occaſione tuā de
ſyderatiſſimam paternitatem noſtris epiſtolis non tā
pulſare,q̃ infixum pectori meo amicum viſitare com
pellor.Neq; enim me recedente prior receſſit amici=
tia.quin potius nullam crede deo teſte præteriſſe diē,
nullam deniq; abſq; tui ſpectabilis nominis memoria
tranſegiſſe mortem,viuunt adhuc tua quondam ī me
beneficia,quibus et ſi minime poſſum reſpondere me
ritis,ſaltem vel votis innitor,neq; mutata veſte habi=
tu inuentus vt monachus in nullo videor immutatus,
ſed tantum commutatus,hoc intereſt,ꝙ cum Pariſiꝰ
ſub tua prudentiſſima directione militarem, tyrones
in ſchola ſcientiæ quos noueram optimos , optimeq;
capaces achademiæ,ſolicite tibi inter cognatos & no=
tos,inter alienigenas & ignotos requirebam,Nūc pro
ſchola ſcientiæ ſtudia charitatis amplexus, ſtrenuos
milites ad dominicum exercitum et eius puſillū gre=
gem pro viribus coadiuuari, coaceruare contendo, ſi
quomodo cum eis occurrere valeam religionis parie=
ti inclinato,ne funditus ruat,et maceriæ eius depulſæ
vt reſurgat. Verum ſarcina hæc grauis eſt, et pro va=

riis moribus hominum noſtris humeris importabilis
Nec enim ſumus velut Iſachar aſinus fortis ad hæc ex
portandum, eorum qui diligunt decorem domus dei,
et locorum habitationis gloriæ eius ſupplices vbiq; ex
pectamus adiumenta, vt quod deeſt puſillo excerci=
tui dei tantorum virorum validiſſimo expleatur ſuf=
fragio. Tempore ſiquidem beatiſſimæ memoriæ de=
functi regis nonnulla ſpes nobis ſupererat de eccleſiæ
ſtatu in melius reparando, cum ipſe ſolus pro decem
milibus computaretur. Num eo ad ſuperos tranſlato
noſtris exigentibus demeritis tāti boni aſſignādi ſpes
eius euanuit. Superſtes eſt tantummodo apud te ſpei
huius ſcintilla vna, vnum iota, aut vnus apex, aut ma=
gis memoriale vnum, ꝙ Chriſtianiſſimus ille rex nun
q̄ ſanguine maculans imperium tanq̄ pietatis in deum
et ſponſam eius eccleſiam perutile monumentū in do
mino Ieſu moriens dereliquit bullam, videlicet apo=
ſtolicam cuius tenorem, et valorem honeſtum, et vti
le pro deſertorum cœnobiorum reformatione me me
lius agnouiſti. Non a te quærimus aurum, ſed vt eam
producas de theſauris tuis, qua feliciter expleamus,
quod deeſt eccleſiæ dei, viuatq; in ea, et per eam iugi=
ter nominatus ille rex benefactor tuus, vt quod non
potuit viuus, ſaltem expleat vel mortuus per eam.
Itaq; adiuuare ne differas eos qui laborant in euange=
lio, et euangelii conſiliis, imouerius & mandatis. Dū
primum qnærunt regnum dei in religionis oue perdi

ta ſi forte illic inueniatur,et inuentum vtcunq; dilate=
tur. Iam de plurimis pauca prę manibus habemus cœ
nobia quæ deum quærunt,et priſtinorum patrũ con=
uerſationẽ totis medullis appetunt,paucis tamen con
tranitantibus,qui blaſphemantes in iugũ domini ſua/
ue,& onus eius leue,graue idipſum ſermone,et opere
nõ verentur prędicare,ſeq; præcipitãtes in abyſſos, a=
lios ſecũ præcipitare moliuntur,propter quod oppor
tuno tempore ſuã ſalutem quærentibus occurrendũ ẽ.
Ne,ſi forte vel aliquantulũ pauſantes noſtrum ſubdu=
xerimus auxilium negotium tam ſalubre poſtea fiat ĩ
portunum. Si qua igitur in te ſunt viſcera pietatis opti
me pater,monaſtico iam prope lapſo ordini ſubueni=
ens,inſtrumentũ illud apoſtolicũ fidiſſimo noſtro nũ
cio harũ portitori nę deneges,quo impoſterũ pecca=
torũ brachia cõterantur,et ſuos confirmet iuſtos do=
minus,et quod ex nobis conſummare non valemus,
tui amoris priuilegio compleamus,et euo poſſibili no
ſtrum ſoluatur impoſſibile. Qꝫ ſi quid pro eo ĩpetrare
ſupererogaſti nobis ſaltem vel ad modicum in nobis
illud fenerare domino. Hoc pro certo tenẽs,quod aut
depoſitum,aut expoſitum cumulatius remittimus, tã
tummodo nobis impẽdia ſignificare nõ differas, qbꝰ
illud redemiſti,quibꝰ cõtribuere ſperamꝰ reformãda
cœnobia,aut tibi q̃ totius idipſum ĩtegrũ tuę paternita
ti reſtituemꝰ. Stabilita quippe erũt apud nos quæ ſub
noſtra depoſueris fide. Felicis ſtatꝰ tui fortunã ĩ ãgulo

mundi nihil audiens audire deſydero, proceſſuſq; tui felicem exitum. Nam ſi ea res proſpere ceſſit, in hoc ſuper omnia beneficia & gaudeo, et gaudebo, ſi autē aliter, quod abſit, euenerit, anguſtiam tuā meam profecto arbitror. Ea propter eum qui te diligit in viſceribus domini Ieſu ſuper hac re tuis certiorari epiſtolis non pigeat, vt quod re nequit eſtuanti, ſaltem proſequatur affectu, et veterem amicum tuum licet humiliatum, et nullius momenti hominem, qui te viſceraliter amat, ama. Salutat te vir vtiq; religioſiſſimus prior clauſtralis Cluniacenſis, qui te bene valere cupit. Si quid excellentiæ tuæ noſtra ſeruitus conferre poteſt, in hoc plurimum gaudebimus, hoc tamen dico impera obſequemur, tantum facias quod oramus, vt faciamus, quod orare te cognoſcimus, Et bene valeas ſemper in eum, in quo noſipſos valere cupimus.

Epitome.

¶ Multiplici ſacræ ſcripturæ ſimilitudine nititur ſuadere epiſcopalem electionem in vno conſiſtere poſſe.

Titulus.

¶ Ad Parlamenteæ curiæ ſenatorem dominum Picardum.

CVm maximis reipublicæ negociis præſis optime ſenator, teq; neceſſariarū cauſarum totum occupet ardua congeries, vereor ne noſtris ieiunis epiſtolis corporeos oculos raptim exhibere valeas,

qui mentis interiora lumina pro rerum magnitudin
atq; grauitate aliorſum dirigis. Maxime ꝙ gerendari
rerum, tam eccleſiæ, q̃ communis plebis gemina ſcien
tia efficaciſſime polens tam præclari ſolis frequenti iu
bare radiatus ad noſtra (quæ nullius momenti ſunt)
ſcripta animi aciem flectere dedignaberis. Minimo
quippe negligit literarum viſus apices, qui ſolaribus
nititur radiis. Quia tamen in occurſu faciei tuæ perpa
lam legitur, benignitas, & humanitas facile auſpicat
ſum, ꝙ nec diues eſſe pauperis monachi qui te in viſce
ribus domini Ieſu amplectatur aſpernaberis monita
cum nec paterfamilias ruſtici dedignatur encenium
licet permodicum. Nec agricola apiculæ fauum. Ne
yſopi quas ſalubres ſpargit aquas refugit cedrus. quin
ymo intelligentia & ratione yſopo inter herbas hum
li conformabitur cedrus alta libani. Quid autem hæ
ſibi velint paucis audies. Inſperat⁹ vltro ad nos de Pa
riſio venit nuncius, quem poſt multa cum de cauſa at
q; proceſſu ſuper Remenſi archiepiſcopatu cunctare-
mur, et ambigua, atq; fluctuentia quęq; protuliſſet de
ſingulis illius nobilis curiæ ſenatoribus ſermonem fa-
ciens contingit, vt tuam amantiſſimam paternitatem
non prætermitterem, quam ſemper agnoui miſteric
zelum ſecundum eminentem dei habere ſcientiam.
A quo protinus audiuimus pauca ſuper quæ commo
ta ſunt viſcera noſtra. Miraris (vt aiebat) multos in
electione huiuſmodi præuaricatores, et vnius ſentētiā

cæteris omnibus iuſte præferendam,arrogantiæq;,at q; ambitionis argui debuiſſe magiſtrum noſtrum Stã douk qui tam arundineo nititur fundamento,atq; pro defectuoſę cauſæ claritudine conſultores eiuſdm de ſipuiſſe. Cum magnopere ſemper id defendas, quod optimũ eſſe cenſeas. Vellem tamen in te periret hæc opinio, vt domini Ieſu cauſa ſaluatur, quam non deſ=pero. Sed in te tuoſq; quandudum merui conſangui=neos memor familiaritatis & beniuolentiæ, audenci⁹ in hoc negocio eructabo verbum bonnm,ſi in dei cau ſa me audire curaueris. Non in ſylua lignorum tuorũ velut ſtultus ligna deportare. Aut in tuarũ fluenta ma xima doctrina velut ſtollidus aſellus aquam depone re quæris,ſed vt magis experiaris eius affectum,qui te reueretur & amat. Non de iure partiũ diſceptans (id enim prouinciæ noſtræ terminos tranſgreditur) ſed ꝙ præſens verbis te ſupplex pro dei cauſa rogarem,id abſens ſcriptis domino,et patri meo intimare curaui. miraris itaq; ex vnius arbitrio electoris tanti pendere electionem pontificis dicere viſus ex vno nihil ſequi, quaſi apud Ariſtotelem nulla ſunt enthimemata, et non miraris quomodo iuxta Apoſtolum currunt om nes, & vnus accepit brauium. Scriptura teſtatur ĩ vno cubito conſummatam eſſe archam, per quam ſaluatũ eſt genus humanum, et tu abunis fieri poſſe, vt in vno homine eligente conſumetur ſpirituale ædificiũ, quo prope infinitarum animarum periclitantium declinet

naufragium. Q; ſi naturali cordis experimēto cogno ſcis, et vere cognoſcis vnicornem, dum viriliter opprimit elephantem, plus poſſe vnico cornu, eoq; confidē tius agere, q̃ pauidus ceruus cornuum multitudine. Quis queſo ſcit ſi ipſorum eligentium non ſit, qui eligat bonum, in quo cum omnes pertranſierit virtus electiua neminem ſe dignum inueniens, ſecura conſiſtat dicens, hucuſq; veniens requieſcā. An plurifacis hāc electionem q̃ eccleſiæ fidem, quæ tamen aberrantibus omnibus in vna perſona permanſit intacta, et tu optimus fidei cultor eccleſiam non diſſentis in vno cō ſiſtere, et electionem miniſtri eccleſię i vno ſtare poſ ſe negas. Q; ſi dixeris non tibi fore perſpicuum, quod hic dei cauſa peragatur ex fine quem ſibi quiſq; contē dentium vita et moribus conſtituit perpendere potes oculos habes apertos, vt luce clarius videas, vnus animas, alter zelat opes, vnus quæ dei, alter quæ ſeculi. An non intelligis illum vnum ab vno electum, quicquid habet, quicquid ſapit, quicquid loquitur, quicquid operatur, omnia in dei operas expendere, ſed et ſuper expendat magis ſibi parcum, aliis largum ſibi auſterum, aliis māſuetum, taceo de altero, vt nemini ſuc cenſeam, A fructibus eorum, inquit, cognoſcetis eos. Quid vides ipſe diſcernas. Si cęc⁹ eſſes ad aquas Syloe id eſt ſacræ doctrinæ, quæ fluunt cum ſilentio te tranſ mitteram vbi & cæcus obliquum multitudinis iudicium increpat, et vnicus vnicum ſibi eligit, et profite-

tur quem adorat. Sed quia in his limpidiſſime contē=
platus circa aquas contradictionis, quas noſtri legum
ſanctiones eſſe dicunt, aſſiduo euagaris, caue ne vidē
do ruas, vbi videntes. & prophetæ corruerunt. Illic
Moyſes iurgatus corruit, illic cecidit Aaron ſanct⁹ do
mini, pro quorum lapſu denegatus eis terræ promiſſi
onis ingreſſus. Sed queſo me pauliſper audias, vacat
epiſcopatus Remenſis, duo ſe offerunt eligendi. in te
pendeat electio minime ſuper hanc domini benepla=
citū conſuleres, minime dominicæ electioni fixus in=
nitereris, etiā ſi mile millia boum ex altera te parte tra
xerint. Trahant filii huius ſeculi prudentiores filiis lu
cis in generatione ſua, nunc oblatis muneribus nūc a=
micorum interceſſionibus, nunc variis aduocatorum
patrociniis, & allegationibus, nunc aulicorum, et potē
tum fauoribus, et titillationibus. Nunq̄ non magis au
dies quid loquatur in te dominus deus, quoniam lo=
quetur pacem in plebam ſuam. Perpende igitur quē
e duobus de quibus ſermo elegiſſet artificibus pro ſua
vinea colenda, pro lamentabili calamitate eccleſiæ re
paranda, pro animarum zelanda ſalute, pro erudien=
do rudi, et prothdolor pene īfideli populo, qui ex mo
dernorum prælatorum negligentia, ſicut inter catho=
licos nomine catholicus ambulat, ſic ſi inter fideles in
ueniretur ab infidelibus pro maiori portione nihil di=
ſtare videretur, hoc ſolum habens de catholico quod
inter catholicos graditur. Deo igitur non mundo au=

res accommoda, et quem ſcis animarum regimini propicium (ſi vis) et ipſum deum depoſcit. Experto homini, et erudito non abs re loquor, qui enim animę nō intelligunt artes, nō mirantur artifices, puſillus ē grex domini, pro viribus oro, vt adaugeas regnum eius tibi ſicut & cæteris mandauit, Primum qnærite regnum dei, et ſi per te non fuerit, per alium augebitur, pollicitus eſt, qui non mentitur. Quid ergo dices ei moritur? inquies, Sane domine dilexi decorem domus tuæ, ergo ne tradas impiis animam meam, ꝙ ſi econtra feceris a contrario ſenſu te terreat argumentum. Statue te quaſi in mortis articulo, et præcogitata, mors ipſa quaſi optima doctrix diſciplinæ dei, quid acturus eris docebit, docebit inꝗ te (vt vulgi more loquar) ne ictum facias, vnde toto tempore vitæ tuę facti peniteas. Nā ſi eum diligis qui pro negligentia animas perdat perditas animas ſummus paſtor, et epiſcopus animarum de manu tua requiret. tot conſcius perditionis animarum, quot ille baratro tranſmittet. Vide inꝗ ne ſicut credimus beatiſſimam trinitatem perſonarum in vna ſubſtantia, ſic ad ridiculum ſume tua opera facias trinitatem dignitatū in vna perſona. Sed dicis arrogans eſſe videtur, qui tam grandia quærit beneficia et contra potentes ſe obiicit, certo nunꝗ periculum ſine periculo vincitur, nunꝗ periculum eccleſiæ ſine periculo fame. Sic Cantuarienſis Thomas cum cæteris Angliæ epiſcopis regi conſentientibus propter eccle

ſiæ libertatem vnicus ipſe ſtrenuus militaret, arrogans,inflatus,elatus ,ſuperbus,et ceruicoſus acclamatus eſt.Oportet enim viro dei tranſire per ignem,et aquam,priuſq̃ educantur in refrigerium,et inundationes maris quaſi lac ſuggere,ſuggere inq̃ mel de petra, oleumq; de ſaxo duriſſimo,inter reſonantes malleos ferreos,et incudes Pythagoras philoſophus melodias adiuenit,his de cauſis ſapiētiſſime pater hæc tibi ſcripſimus tuam paternitatem noſtris in agendis cupientes ſecundum deum,& ęquitatem eſſe propiciam,quia eius meretur perſona gratiam facile conſequitur cauſa victoriā,plura tamen locuti epiſtolæ legib⁹abutimur ſed indulge his.Prouerbium enim eſt. Stultum tacere non poſſe.Nos ſtultos mundus prædicat,nec fallitur,ſi ſapientis teſtimonio ſtult⁹ eſt omnis homo a ſcientia dei,quæ et iuxta Paulum ſtulticiam prædicationis me frequenter in credentes exercere cogit,ſpoliauit tunica amaſiæ paupertati adherere,et poſt Ieſum nudum currere fecit,qui me pauperem in hoc ſeculo, et te locupletem in futuro faciat.Et bene valeas,viuaſq; felix per dies ſempiternos.Amen.

Epitome.

¶ Fluctuentem imminente Remenſis proceſſus termino amicum confirmat,præcedentemq; epiſtolam amicorum conſilio corrigendam mandat.

Titulus.

¶ Ad magiſtrum noſtrum Standouk Io.Raulin Cluniaceñ.

A Scriptis tuis immo a mandatis tuis intellexi cariſſime frater in negocio eccleſiæ Remenſis bellum præ manibus eſſe,& in procinctu fluctuare triumphum. Audio ꝙ multi bellantes aduerſantur. Sed confide. quia vt verbis Helyſei vtar, plures ſunt nobiſcum, q̄ cum illis, ne dicā plures, ſed & fortiores quandoquidem aderit deus in omnibus noui enim te mente ſecura vbi parte ex altera ceſpita ſeua perturbata tremulaq; cōſcientia. Trepidat ſi quidem eorum conſcientia non ſui, nec dei bene conſcia, ſed honoris æmula ne fraudetur a deſyderio ſuo, tu vero modice fidei quid dubitas ſi viceris tropheū ferre a forti viro, inſigne eſt ſi vincaris a tali viro, vinci nullum opprobrium eſt. Si a te ius, ſi opes, ſi honores eripere fortuna quibit, nequibit virtutem. Victus non es, ſi non animi virtutem perdideris, quæ virtus non modo regna ſed facile ttanſibit aſtra. Scripſiſti quipotius mandaſti, vt ſcriberem magiſtro Ioanni Picart ſuper articulis in epiſtola tua contentis, amici enī monita ſcripta, nedum monita ſunt, ſed mandata, vt citius quod vult omittat ipſe, q̄ quod vult alter ipſe. Quis igitur nullam aut modicam cum eodem Picart familiaritatem contraxerim, graue mihi ſed pro amicitia leue fuit talem noſtris epiſtolis excitaſſe virū Attamen quod monuiſti pro viribus compleui, parui q; mandatis tibi dirigens epiſtolam manu mea ſcripta ſed tamen apertam, vt cum magiſtro noſtro Ioanne

Blambaſton conferas ſi ſufficiat,ſi non excedat ſi nimis pungat ſi deniq; in aliquo cuiq̃ officiat,quo min⁹ tali homine digna ſit.Ne ſi forte ad hominum,et maxime aduerſariorum conſpectus accedat per eam blaphemetur deus in ſeruis ſuis,qui laudari iubet in ſanctis ſuis.Libere enim in ſeruos dei mundi amatores nunc temporis contorquẽt iacula,in quieſcentem enĩ aiæ velox paratur ſagitta iuuamineq; bouem occidit vipera morſu.Conuocabis itaq; præfatum magiſtrũ cuius conſilio correcta epiſtola,et his conſyderatis quæ conſyderanda ſunt,tuis quibuſuis vſib⁹ in nomine domini Ieſu applicetur.in eadem tamẽ epiſtola ſi fictione nuncii ad nos venientis,et ſuper proceſſu tuo colloquentis vſus ſum,ne nos credas eſſe mentitos,quia et epiſtolæ tuæ quę e Pariſio ad nos venerũt,gratiſſim⁹ nobis extitere nuncius quas legendo allocuti ſumus. Interim per epiſtolas tuas ſæpe nos viſitabis,inter preces tuas noſtri memor,quia memores ſum⁹ tui. vale.

Epitome.

¶Super præcedenti epiſtola magiſtro Ioanni Picart regis conſiliario directa,conſilium,et correctionem ab amico requirit.

Titulus.

¶Ad magiſtrum Ioannem Blambaſton.

SCripſit ad me magiſter noſter Stãdouk,vt pro materia Remenſis proceſſus magiſtro Ioanni Picart curiæ parlamenti conſiliario ſcriberem,

ad eum commouendum ſuper certos artículos, quos ĩ epíſtola ad eum dírexi, magíſtro noſtro tanq̃ amíco obtemperando, cuí & ſcripſi, ut príuſq̃ præſentetur lí/ ma tuæ correctíonis, elímetur. In ea proſpíciens ſi q̃d ſit, quod cuíq̃ noceat, quod nímis pungat, quod ĩ deí, et ſeruorum ſuorum blaſphemiam cedat. Nec vídeo ĩ quo me clarus reſpícit alter, ſubíto enim in nos ſagit= tant mundani, nec timent ora laxare, ín eos quí de mũ do non ſunt contrarii eorum operibus. Si in deí gloríã cedat facile videbis, ſin autem caue in publícum exeat, in te enim confído, precibuſq;, geminiſq; amíci líteris victus ſum. Opportune ſcias, qui conſilium dedít, vt ſcríberem, an ex víuaci homíne, et intellígente, et au= ctorítatem habente, quí hæc magis cognoſcat prodeſ ſe, q̃ officere. Scies ítem a magíſtro noſtro, ſi de me be ne ſentít. Ille magíſter Ioannes Pícart, quía cuíus vita deſpícitur, reſtat, vt eius doctrina contemnatur. Si ẽt auſpícatur líteras meas apud eũ prodeſſe poſſe, quía pene nullam ſecum familiarítatem contraxi. Age ita= q; amíci tuí pondus graue. Crede míhi in me grande admodum certamen ínter amicitiam, et verecundíã fuit, verecũdía fuit me eum aggredí epíſtolis, qui me pene ignorat, arguíq; debere præſumptíõis, quía mea ſcrípta decernam tanto homíne digna, pulſabat parte ex altera amicitia, vt e lectulo ſurgerem, pulſanti amí co aperire, et quæ ſibí neceſſaria ſunt accommodare. Vixit interim amicitia, quam iuxta tuam ſapientiam

quæſo compeſcas,maxime omne negotiũ iſtud plus penſa ex eo a quo deſcribenda,aut dictanda a me epiſtola proceſſit conſilium,et valeas in domino Ieſu in quo te deſydero.

Epitome.

¶ Deuotum religioni voto ſatiſfacere commonet,et in contrarium diſtrahentium ſacræ ſcripturæ ſimilitudinum argumenta diſſoluit.

Titulus.

¶ Ad magiſtrum Ioannem Blambaſton.

BInas mihi obtulit germanus tuus chariſſime frater a te ſibi directas epiſtolas,omni eruditione,affectione,ſacrarumq; literarum apicibus refertiſſimas,quas cum legiſſem ſuper ĩgenio tuo magnopere delectatus,redolere mihi viſæ ſunt volumen illud Ezechielis,quod dulce factum in ore,ventrem poſtea amaricauit.Nam & literæ tuæ amorem pariter ſonare videntur,et querelam, amorem ſiquidem religionis,et quondam perditæ deuotionis,gaudium in boni propoſiti conceptu,et vehementem dolorem in eius emiſſione,et partu,ac ſi venerint filii tui vſq; ad partum,et non eſt virtus pariendi. Laudas ĩſuper ſanctum religionis otium,eiuſq; potabiles dulciſſimos fontes,et plangis nihilominus te in ſeculo maris inundationes quaſi lac ſuggere,Sed quæſo te frater cur in amaritudinib⁹ his moratur oculus tuus, aſſidue bibens aquam turbidam Aegypti fluentem cum mur

mure lipidiſſimas aſperuatus aquas Syloe,quæ fluunt
cum ſilentio,de quarum fontibus quaſi de torrente vo
luptatis,ſi nobiſcum pauliſper hauris,de vētre tuo pri
dem amaricato flumina fluerent aquæ viuæ.nullum=
q; vltra ſitires ſeculi ſtillicidium, nullus deniq; ardor
te exureret cogitationum,ſi pene mortuus eſt carbo,
cur non ignitis & flammantibus te iungis carbonibus,
vt frigentem animum ad intima vſq; et penetrent, et
ignient ſagittæ potentis acutæ cum carbonibus deſo=
latoriis.Frigidum hunc morbum ex parentum amo=
re originem duxiſſe teſtaris,propter quod dum dila
tum eſt tui ſancti propoſiti puerperium te interius vi=
ſcerum,et conſcientiæ dolor inuaſit,ſi tam pernicioſi
morbi ſanitatem expectas,cur ab eius occaſione nō lō
ge auffugis ſciens quia contrariis operantur contraria,
ſi natiuum repeteret aerem,paupertatem illam,vide=
licet et nuditatem amplexatus,quam protinus ex ma
terno vtero nudus,pauper,& inops attuliſti , ſi ſeculi
fruct⁹ acerbos tui morbi nutritores ſummi medici cō
ſilio contemnens ſuauiſſimis religionis (cuius emiſſio
nes Paradiſus) fructibus vtereris ceſſaret proculdu=
bio tuæ agitatio mentis.Crede mihi frater cū multos
nobis natura iungat affinitate,multos affectione, nulli
us amicitiæ fructus ſuauiores,q̄ qui fundamento inni
tuntur charitatis,propter quorum dilectionem dere=
liquit olim ampla iuuentus patrem,et matrem,et reli=
gioni indiſſolubiliter adheſit , tanq̄ vxori ſuæ. Quid

dicis,quid loqueris frater? vides fœminei ſexus ani=
mos debiles,omnis ſui generis clientella nobili aſper=
nata,ad religionis amplexus conuolare.et tu virilem
animum habes,vide ne forte effœminatum,Monit⁹,
inuitatus,inſpiratus,et tactus intrinſecus,cõſulis et de
liberas,an iter ſalubre perambulandum ſit.fac tibi quę
ſo iuxta veterem legem de mulierum ſpeculis exem=
plar,quo te luce clarius contempler.Sed dicis meis co
gitationibus velut muſcis hic agitor,etiam multa ſti=
patus caterua q̃tomagis ſi ſolitarius religionem ingre=
diar,ſed vbi quęſo,deſerta petunt muſcæ,quæ de fru=
ctibus viuentes,fructus vbiq; ſequuntur,et perſequun
tur,effugiunt ſane muſcæ ipſæ feruentes ollas,et hye=
mis algoribus tabeſcunt,et moriuntur. Quapropter
ſi frigidus es,aut calidus,nequaq̃ tui cordis ollam va=
gantes inuadent cogitatus,vide ne iuxta ſcripturã ex
ore ſuo te quaſi tepidum muſcarum genitorem incipi
at euomere deus,ſed vt meo deſyderio riſu impleatur
os tuum,vellem vel ad tempus vaccã eſſẽ grandi oe=
ſtro tandiu ſtimulatam,ꝙ ad nos vſq; celeri curſu pro
peraſſes.Arbitror ſatis tam vehementer ſic te calere
poſſe,vt omnis procul abſcederet a te titillantium tur
ba muſcarum.Sed iterum religionis diſcrimen in con
trouerſiam torques.Filios inquis Iſraeli ĩ deſerto pro
cul a ſeculi habitatione omnes deperiiſſe,qui tamen in
Aegypto tute vixerant,Facit perinde intus et extra ſe
culum quiſq; periculũ.Vis tuo ſuperaddam argumẽ=

to Loth in Sodomis non peccauit,qui in monte inceſtum commiſit,Dauid in ſolario ſolitarius habitans in adulterium peierauit,qui inter hoſtium cuneos poſitus nunq̃ deliquit,vis tibi ſatiſfaciam,et in te compoſitas machinas retorqueam,filii Iſrael in deſerto perierunt corpore,et anima pauci,plurimi corpore tantum vt ſpiritus ſaluus fieret in die domini. Quid ſibi vult iſtud,niſi vt paucis in deſerto religionis pereuntibus inæternum plurimi mortificentur corpore,vt viuificētur ſpiritu. An nõ perpendis propter idololatriam omnes pene deperiiſſe in Aegypto,qui poſtmodũ baptiſati in nube,et mari ab ydolorum cultura pro maiori multitudine reſilierunt.Sed eſto ꝙ perierũt omnes quotquot mare tranſierunt, nonne pro patribus nati ſunt filii in deſerto?multo plures terram promiſſiõis poſtea ingreſſi q̃ qui perierunt. Quid vides quęſo in religionibus,et poſſidentium, et mendicantium ſine lege,ſine regula pereuntes,faſtidientes manna , et ad ollas carnium Aegypti ſuſpirantes,quorum argutiam fateor eſſe figuram optimam,concordeſq; ſumus, vt illis plana carybdis immineat,qui prius mittentes manum ad aratrum,iterum retro reſpiciunt in Aegyptũ non tamen illis qui ſemper in anteriora ſe extendētes ad ſupernæ vocationis brauium velut a ſeculo peregrini felicius tendunt,Sed iterum pauxillo et vnico verbo multam ĩgeris quęſtionem,ais enim. Qui maiora ſubeunt diſcrimina,ſi euadant amplioribꝰ triumphis

delitefcere,te propterea curam gerentem animarum in quo ſtatu grandia ſe offerunt pericula profuſiora ex pectant merita. Hic mecũ gradũ fige,et ex venerabi=lis Caſſiani parabola collige fragmenta ne pereãt. Tõ ſor quidam in quodam opidulo pro duobus denariis barbam radebat, qui completa ebdomada omnibus hincinde deductis in gazaphilatio ſuo, ſex denarios ex reſiduo recondebat,hinc fama comperta ꝙ in vici no famoſiori oppido decem denarii pro re conſimili fundabantur,illic cito ſe tranſtulit,ſed carioribus im=pendiis oppreſſus vix ſumptibus refundendis lucra ſufficiebant,qui illico cenſuit redeundum eſſe,& de=cemnario duorum denariorum lucra pręſtare. Intel=ligis parabolam,Si ſane intelligas, intelligenti pauca ſufficiunt. Vide ne diſtractus in ſeculo curis, anxietati bus,ſolicitudinihus,periculis,aliorum miſeriis,et op=preſſionibus,mentis imaginationibus,variiſq; in pec=catum occaſionibus,& lapſibus,vt vix cuiq; diei ſuffi ciat malicia ſua. In tantorum recompenſam malorum ſatiſſit tuorum decem denariorum mercennarium lu crum in ſeculo,vbi ſupereſſe poterit duorũ fenus ho=mini, recollecto in regionis deſerto. Expertus ſum egoipſe periculum,qui curam animarum habens ego ipſe,vt vides,elongaui fugiens,& manſi in ſolitudine quid enim prodeſt homini,ſi vniuerſum mundum lu cretur,& animę ſuę detrimentum patiatur. Relinque igitur frater relinque terram,vt cœlum capias, relin=

que teipſum, vt appræhendas deum, relinque inq̃ ter rena priuſq̃ te relinquant. Si primas hoſtiæ, id ē vitæ partes nondum obtuliſti, ſaltem vel dimidiam vel eã dem offerre non differas. Noui hominem, quem be= ne noſti, virum vtiq; iuris diuini peritiſſimum, ex cu= ius ore percepi ſeſe deo in religione vouiſſe, qui pro= craſtinando nihil voto ſatiſfaciens, præcedenti ex hac luce migrauit. Vulgo dicitur, qui non facit quando po teſt, non facit quando vult. Veni igitur, vt ſaltem nos viſites, cum domini Ieſu conſilio tuis medemur lan= guoribus. veni item, vt cum eis hylareſcas, qui te in vi ſceribus Ieſu non ſecundum carnem diligunt. Veni veni, ſponſus & ſponſa dicunt veni. Qꝫ ſi te parentũ gemitus præoccupant memor eſto terribilis huius tu bæ Chriſti, qui amat patrem, aut matrem plus q̃ me, non eſt me dignus. Dedit enim poteſtatem filios dei fieri, his qui non ex ſanguinibus, ſed ex deo nati ſunt, nec in ciuitate domini virtutum congregat conuenti cula de ſanguinibus, nec memor eſt nominum eorũ, vt ſcribat ea in libro vitæ, in cuius apice te totis medul lis inſcribi cupio, Et bene valeas, oraturus pro eo, qui pro te orat.

Epitome

¶ Quibus inſtructus eſſe debeat religionem ingre di, volens edocet.

Titulus.

¶ Bituricenſi maiori archidiacono Ioannes Raulin.

SI iuxta ſapientis prouerbium cum diſpoſitione initur bellum amantiſſime frater,et iam ad idipſum multis modis diſpoſitus es,nunc promiſſis,nunc deſyderiis,nunc noſtris mutuis hincinde epiſtolis iam dies aduenit quo pugnandum eſt, quo de mundo triumphum abſq; dilatione reportare neceſſe eſt,quo ruptis vinculis ſeculi de carcere eiuſdem educatur captiua filia Syon,quo deinceps velut alter Sanſon taureis neruis ſeptem alligatus omnia diſrumpēs validus,et pugil fortis in medium campum liber euadas,ruptis inq̄,diuitiarum,deliciarum,dignitatū, ſeu honorum funibus,neglectis parentum timoribus,nec non familiarium,et domeſticorum amicitiis aſpernatis populi rumoribus,confracto deniq; quod his omnibus amplius eſt animo,animiq; popularibus cogitationibus. præſto erit huic bello dominus,qui te eripiet de contradictionibus,et rumoribus vtriuſq; populi huius,præſto inq̄ erit pugnanti ſtrenue,qui te eripiet a puſillanimitate ſpiritus,et tempeſtate, occurret et tibi reuerendiſſimus pater octaua poſt hac Cluniacum luce venturus fixo pede omnia quæcunq; promiſit abſq; dilatione collaturus. Potenter igitur cōfringe potentias,arcum,ſcutum,gladium,et bellum, potētias amicornm,arcum vana loquentis populi,et de lōge te iaculantis,ſcutum defenſionum ne tuum ſanctū adimpleas deſyderium,gladium diuitiarum, et voluptatum,quę valide exulcerant cor tuum,ſed & animi

bellum acerrimum,contere arma,et ſcuta eius combu
ras igni diuini amoris,vt omnibus abiectis ſis ipſe to=
tus Chriſti,qui totus eras mundi,& nihil in te ſuum in
ueniat mundus,ſed te totum poſſideat Chriſtus. Ap=
præhende igitur arma,et ſcutum,et exurge in adiuto=
rium dei,qui in te pugnaturus eſt,et triumphaturus ē
Venit ad claſſica tempus,nunc tempus acceptabile,et
dies ſalutis,iam criſis adeſt,vincat animi morbum ra=
tionis natura,immouerius dei gratia,quæ in te vacua
non erit,veniat igitur q̃ cito dilectus ſaliens in monti=
mus,tranſiliens colles, dilectus ad dilectum, amicus
ad amicum,deſyderatus ad deſyderatum,ad eum qui
te in viſceribus Chriſti non tua amat,quomodo tua di
ligeret,qui te nudum poſt nudatum Chriſtum vide=
re deſyderat. Scis optime frater,ſcis temporis vetuſta
te veteres vt plurimum frigeſcere amicitias,atq; anti=
qua fœderum vincula reſolui,q̃ diu igitur calet reuerē
diſſimi patris animus accelera,vt pollicita percipias,
Feſtina ſecundum ſcripturæ teſtimoniū prædare ve=
lociter ſpolia diſtrahe,ne ſi forte muſcitaueris, ſuper=
ueniens alter accipiat coronam tuam,et nos tua præſē
tia iocundos facias tuo intereſſe triumpho. Id tamen
age fugiens,vt neſciat mundus,ne forte tanq̃ ſeruum
ſuum proſequatur ſemei filius gemini,id eſt fallacis ſe
culi amor,in iteratam te ſeruitutem redigens. Vale.

Epitome.

¶ Recedentem reuocat ad religionem.

Titulus.

¶ Ad eundem.

SCiui frater amantiſſime ſciui, non fuiſ=
ſet vtinam quod ſciui, vt neſcirem. Sci=
ui inq̄ mœſtiſſimum receſſum tuum a
Paredo priuſq̄ deſyderatum aduentū.
quā ob cauſam ita triſticia impleuit cor
meum, vt dolore cordis tactus intrinſecus vix reſpira
re poſſem, non ſolum ego, ſed et prior clauſtralis, qui
te quaſi vterinum amat filium. In hoc eſt verbum ve=
rum, quod celerius inſperata contrauenientib⁹ occur
runt infortunia, q̄ bene conſulta, et diu deſyderata for
tunia, hæc vt arbitror fecit inimicus homo ille, qui nō
colligit, ſed diſpergit, ne tua amantiſſima paternitate
ſacratiſſimis his diebus frueremur, et forſam ſuo ſecre
to conſilio procurante deo, qui te fructiferam arborē
religionis ſuæ paradiſo inſerere quærens, variis vento
rum procellis agitari permittit, vt timore procellarū
agitantium profundius, firmiuſq; radices figat, iuxta
vulgi prouerbium paululum reſiliens, vt multo altius
tranſiliat. Si ſcires q̄ ægro vale tuum animo tulit, iam
nominatus pater quomodo ſe ſæpe pectore tondens,
quia remedia aduerſus tam ſubitum et intempeſtiuū
receſſum paulo poſt adinuenta non in mentem vene
runt, certe eum magis diligeres, qui abſentiam ita do
luit, vt dolorem ferre non ſuſtinens coram patre reue
rendiſſimo illa euomuit, quibus auditis doluit, doluit

et ipſe ꝙ non palam facta fuerunt quæ iocundiſſimo & lætabūdo animo perfeciſſet, iuſſit et illico parari nūcium, vt ſuis certioratus epiſtolis, quod iam ſemel feciſti, iterum et cito facere non differas. Te igitur ſperamus poſt proximum diem feſtum paſchæ tanꝗ peregrinum cum peregrinis peregre proficiſci, nec his ſanctis diebus futuris, quod cæteri communiter peregrinentur, erit tibi graue ad nos egredi, vt tua meſti abſentia, tua iocundemur præſentia, reperieturq; quod ſatis inconſulte, et improuide factum feſt. Veni itaq; vt epulemur inuicem oſculo ſancto, obliuiſcere lætus populum tuum, et domum patris tui, vt concupiſcat rex æternus ſpeciem tuam. Accelera vt te perfruantur qui te ſic diligunt, et appreciantur, ꝙ nec nunciis, nec ſumptibus, nec beneficiis parcunt. et per præſentium portitorem quid velis paucis aperi. Te enim cum veneris venerabimur vt patrem, amabimus vt fratrem, et vt fidelem complectemur amicum. Vale itaq; frater ſed vale bene expectans, vt faciam longum aue,

Epitome.

¶ Tardum cuiuſdem ad religionem acceſſum ex= excuſat, ſeq; ad omnia quæ religionis ſunt paratum offert.

Titulus.

¶ Ad Philipum Bourgoin priorem clauſtralem Ioannes Raulin Cluniacenſis.

VIx exit plumas cito exutura volucris ni=
dum,et ceruus cornua depoſiturus lati=
bulum,et poſt breue paritura pręgnans
mulier domum. Hinc deſine mirari o=
ptime pater,ſi vir ille famoſus de quo ſer
mo citius veterem poſiturus vitam plumas exuturꝰ vo
luptatum,nouum deinceps induturus hominem ſuũ
tarde egrediatur habitaculum,et q̃ ſit difficile camel
lum tranſire per foramen acus ex his perpende. Nam
q̃diu præter eam quam natura cõtulit grauedinẽ ma
nes ad ſe ferrum trahit,alicit,detinet,ſic et ferreos viri
les animos ſæpenumero compeſcit,ſuperat,ſubruit ni
mium dilectum genus natiuus aer, votiuaq; tellus. Is
enim funiculus triplex difficille rũpitur. Strenuus mi
les audito nouo bellandi genere non niſi conſiderate
multum et prudenter,tardiuſq; q̃ poteſt inexperta ag
greditur pericula. Si quis igitur nomen ille et ſibi inco
gnitum monachorum certamẽ,inire ſtudet, quid ma
li hoc in negotio auſpicaris,ſi vltra taxatos dies procra
ſtinat,maxime cum a tergo fugiẽti ſibi immineat gra
uiſſima pugnæ congreſſio mundi cum ſatellitibus, &
ſatrapis eius,et niſi vehemens irruat in eum ſpiritus il
le domini,quem vidit Helyas in turbine ſubuertens
montes,et conterens petras erepta erit anima eius a la
queo vænantium,Cæterum et titubentem,vacillantẽ
q; animum ſtilla roris,aut pruinę facile occupat,&mu
ſca ſtare compellit,videnſq; pruinam timet, ne niui=

bus opprimatur, et qui in ſuauibus deliteſcit a iuuentu te, q̃ graue circa ſenectam ad dura conuerti, nemo, niſi iexpert⁹, ignorat. Spero tamen illum, qui attigit a fine vſq; ad finem fortiter, q̃ cito diſponere animã ſuauiter, bene tamen facis reuerendiſſimi patris, & paſtoris noſtri pietati, et humanitati ſollerter inſtando, ne forte dilatione ſua commotus à ſuo ſancto reſiliat propoſito, magni ſiquidem animi eſt, et magnanimi non eſt raptim mutare ſententiam Saulis nobiliſſimi quondam regis Iſrael. Hæc erat ampliſſima gloria quoſq; fortiſſimos viros, et bellatores induſtrios ſibi adiũgere, ſuoſq; ordinare armigeros multo glorioſius erat amantiſſimo patri noſtro, et duci exercitus domus Iſrael, ſibi viros aggregare ex fortiſſimis Iſrael, omnes tenentes gladium, et ad bella doctiſſimos. Non eſt inſigne fugaces, et idiotas, ſed magis audientes, et ſapientes ſub principe militare. Interim obnoxius orabimus dominum, quid velit, ſi negocium ſuum detexerit is de quo loquimur euadet. Difficile quin laqueum paret mundus, et muſcipulam pedibus ſuis, vt incuruet animam eius. Confido tamen in domino, ꝙ qui pauidus eſt in principio, pugnã congreſſus paulopoſt non differet cuneos penetrare ſecurus. Super ſermonem quem ſcripſiſti, ne ſollicitus ſis, diſconueniens videretur, et ſupramodum deforme, ſi monachus extra regulam nobis regulã iſtitueret, ſi ſanis mederi niteretur, qui totus ſcabioſus medicina indiget, ſi vidẽtes lu

cernæ gerulus cæ9 antecederet, ſi loripes iã prope re ctos dirigeret, & æthiops albos dealbaret, q̃obrem ir regularẽ nobis, et anomalũ monachum aliunde requi ras, qui quadrata circulis, et circularia per ambages in torqueat quadratis, qui ventre pleno, et rubentib9 buc cis parcimoniam attollat cœnobitarũ, fiſtulã quippe propter fiſtulantiam ſufflantia ora, ingroſſataſq; gyſ= ſas dedignata Minerua proiecit. Apud nos inuenie tur faber ferrarius, qui diuini verbi gladium exacuet, vt feriat, eliminet, vt ſplendeat. Venit ad me domin9 Nicolaus nouitiorum inſtitutor ſermonem quem cõ poſuerat aperiẽs, cuius inuentio ſumme mihi placuit, placebitq; tibi, & reuerendiſſimo patri, ſi præſens fue= rit, et de per eũ compoſitis truncaui plurima, et nõnul la pauca meo conſilio ad ornatum ſuperaddidit, cum arbitrarer nobis ſatis ad hanc rem accommodatũ eſſe ſi geſtum, et pronunciationem ęquauerit, Hinc ex au ditu certiorabimur, ꝙ ſi non videat vtile, & honeſtũ, ſic ruſticũ cũ ligone & ſerculo ad eradicandũ ſentes ſecundo intrare ortũ tu videris, nõ enĩ propter fratres meos, et proximos meos, recuſo ſubire laborem, pro= pter quorũ ſalutem non vererer ipſe tranſire per ſaxa, per ignes, ꝙ huic literario otio te occupare fortuna, tẽ puſq; conceſſerint, ꝙ non bene video, me offero co= ci officinæq; huiuſmodi vices gerere, vitulum ſagina tũ, tauroſq; et altilia occidere, ſi coco nõ ſufficiunt, quę tanto conuiuio miniſtrare poſſis. Satis ad hæc geren

da ſupereſt temporis, de his cum veneris, et de tractã da materia verba faciemus, ſub ſole noſtro a receſſu tuo nihil nouum factum eſt calamo dignum. Vale.

Epitome

¶ Laudum titillationes deſpicit, virum in dignitate conſtitutum parentum titulis ad virtutem excitat commiſſumq; ſibi populum fideliter cuſtodiendum hortatur.

Titulus.

¶ Reuerendo Celſinarũ patri Ioannes Raulin Cluniacenſis monachorum minimus ibi figere cordis intima, vbi vera ſunt gaudia.

SCripſit ad Thimotheũ Paulus non ſublime ſapere oportere, ſed ſapere ad ſobrietatẽ, conſueuerũt perindeac noſtri philoſophantes os hoĩs ſoporiferũ, guſtus domiciliũ, inter cæterorũ animantiũ ora eo minimũ, quod iuxta noſtrũ Tertulianũ eſt ſapere ĩ paucis. Hoc ideo pręmiſeri amãtiſſime pater, ętate quidẽ fili⁹, ſed dignitate pater, quia ĩ calce epiſtolę quã reuerẽdiſſimo patri priori clauſtrali ſcripſiſti, videris de homũculo meo nimiũ ſublimia ſapere ꝗppe ꝗ me circũſpectiſſimũ, ac celeberrimũ vocas, vide ne ꝗd nimis, Quõ eũ auſpicaris circũſpectiſſim, ꝗ reiecta biſſo hyſpida veſte cõtect⁹, nudus nũc & diſcalciat⁹. ſtollid⁹ quaſi perambulat, ꝙ ſi me circũſpectum appellas, quia plenus oculis ante et retro illa omnia quæ olim deſcripſit Ezechiel, in circulum vſq; quaq; proſpiciam, abſit hoc a te, vt me tanti facias cui retro (ne forte nõ aptus ſim regno dei) nec proſpicere

fas eſt monoculus ego ſum,qui meorum luminũ opi=
tulante deo propter irreuerberatos Cluniaci ſplendo=
res ſiniſtrum iam perdidi,ſi lux ſupereſt qua aſpiciã
dominum meum Ieſum in conſpectu meo ſemper ſta
re a dextris meis ne commouear,quod ſi me celeber=
rimum exiſtimas ruſticitatem ex aduerſo percipe, ei⁹
qui ſciriam tenens aratri ſui bene laborare potens eſt,
et inter pœnitentiæ vepres.et dumeta latitans animæ
ſuæ vermes interioris ſui hominis vnguibus et polli=
ce ne eum perimãt ad ſolẽ interimit. Sſed hocipſum
opinari præſtantiſſime pater arbitror tuæ feruentiſ=
ſime charitatis officium,quod pro viribus ſuſcitare de
puluere egenum,et de ſtercore erigere pauperem eni
titur,hoc tuæ inolitæ benignitatis indicium,quæ no=
ſtræ paupertati bene ominari ſatagit,humilia immo=
uerius prope nulla merita noſtra ne ad equilibriũ pẽ=
ſites præpedit,hoc inſuper tuæ profundiſſimæ humi=
litatis mirandum exercitium ꝙ tantus tantillum ma=
gnificare non deſinis de riuulo flumina arbitratus, ac
tua nõ tam innata ,q̃ animi parta generoſitate ĩter tot
amicorum celeberrimorum fulgores ad nullius mo=
menti hominem laudandum,te ſic humilias , vt cum
tuis optimis ſermonibus erigere cõtẽdas,quod tã pre
cioſum,q̃ rarum eſt,rara enim auis in terris humilitas
honorata,audio delectatus.et ſupramodum delector
audiens celebratam inter cathurcos tui nominis famã
quaſi ſtellam matutinam in medio eccleſię clareſcere,

augeſcereq; in dies, nunc acutiſſimo ſcholaſticorū exercitio, nūc publicis inuigilando lecturis, quibus iam adoleſcere viſa eſt in virum perfectum tua florentiſſima non tam clara q̃ chara iuuentus, ſine aſſentatione dixerim, non enim vēditor ſum olei, plane loquor, nō tua, ſed temetipſum facie quidem mihi incognitū, ſed inſignibus premiorum titulis non incognitum ſummopere quærens, amans, et in te mihi complacens. Quomodo vtiq; mihi non complaceres, qui tuis decoratiſſimis moribus præſtitiſti decori noſtro virtutem tuis immenſis laboribus ſuperaddens clarificare domum dei, quæ eſt in Hieruſalem omnem videlicet ordinē noſtrum in quo deus videtur, tanq̃ ſuis ī domib9 aſtatur, ſicut olim quando non erat ruina macerie, neq; trāſitus, neq; clamor in plateis ipſius, quādo per vicos et plateas ipſius querebat mens ſancta, quam diligit anima ſua quando īundantium cariſmatum fluuius irrigabat vniuerſam ſuperficiem terræ, vt vidiſſes vbiq; per orbis climata, vidiſſes vbiq; in terra maledicta benedicta ſuæ manſuetiſſimæ regulæ ſcopa oram emundare. et ad regulam eandem parietes in immenſum erigere, praua, indirecta, et aſpera in vias planas ponere, Tunc deus in domibus religionis agnoſcebatur, quando operibus eam vallabat in gyro, et turres eius gemmis ædificabantur, quando ambulabant eam optimi quiq; ex fortiſſimis Iſrael omnes ad bella doctiſſimi. Sed ecce nunc vbiq; væ, vbiq; luctus, vbiq; clamor mi

ſit manum ſuam ad concupiſcibilia eius,et facti ſum⁹ in diretionem,& prædam mundo,qui pri⁹ ſoliti eramus deprædari,et ſpoliare mundum.Eya ergo attende tibi ſi forſitam perpēdat in te iam dict⁹ pater vberrimos,atq; cumulatiſſimos dei donorum aceruos,teq; coronat deus in miſericordia,et in miſerationibus, ſine quibus nihil eſt homo, cum quibus ſuperueniet. Nam piiſſimus ille et deo dignus pater non nobilitatem carnis attendens,ſed præſtantiam ſpiritus eccleſiaſticis tam ingentibus magnificat honoribus. Putas ne oculi carnei ſibi ſunt, vt ſicut homo exterius moribundam carnem,ita et ipſe videat,et non magis interiora tua ſcrutetur. An caro et ſanguis reuelauit ſibi, vt idipſum exaltet,quod debile eſt,et non magis quod promptum eſt. Sed nunquid non audiſti quia ſpiritus promptus eſt ad ſublimia,caro vero grauis et infirma An putas,quia magis non odoriferos flores præſentiat,apprecietur,atq; odoret, qui nouit,quod caro noſtra maledicta in opere Adæ ſpinas,et tribulos germinat,ſpiritus autem viuificat. Carne idcirco parcius viue,et ſpiritum magis intende,et animum tuum tranſferas ad ſapientiam,quam ſi vel paululum appræhendis inſtar generis tui in medio magnatum gloriaberis,dilataberis inſuper ex nomine ad orientem,et occidentem,et tunc videbis,et afflues,et mirabitur,et dilatabitur cor tuum. Experieriſq; velociter, quod ſapiēs ſapientior erit,et intelligens gubernacula poſſidebit.

Nolo tamen eam præterire generoſitatem quam ex antiquis patribus habes, volo eam glorificare, ſi tamē iuxta ſcripturam dei contubernium habet, quam quidem deſydero, non minus in ſpeculum, et exemplar q̃ in ſtimulum et calcar. In ſpeculum quidē vt in eo progenitorum tuorum, et eorum quibus es, quaſi in oliuā bonam facta memoratu digna, quaſi in volumen apertum contemplatius diſcas, diſcas ex qua radice duxeris originem, quem ve fructū ex ea in te et ex te et per te decreueris oriundum, ne forte degeneres in oleaſtrum, aut magis in ſylueſtrem vitam, vbi iuxta prædeceſſorum tuorum clariſſima geſta vuas producere debueris, ſpinas inde proferas, et labruſcas. Maximū illum Scipionem Affricanum rei Romanæ publicæ ſtrenuiſſimum reſtitutorem annales ferunt hiſtoriæ cum in foro procederet ſuorum anteceſſorum imagines animaduertens dixiſſe ſolitum, nihil eo magis ad virtutem profeciſſe, animaſſe, euexiſſeq; animum, q̃ præ videre eorum impreſſas ſimilitudines, qui pro heroicis moribus felicitatem aſſecuti, rerum bene geſtarum æternam ſucceſſoribus dereliquerunt memoriā. Sed nonne pro emendatiſſimis exemplaribus lapideas mortuas. An non magis viuas, et efficaces tuorū illuſtriſſimorum parentum imagines tuis coram oculis ingeram. Quot quæſo proceres ex tua proſapia videmus progenitos, qui militari cingulo decorati, accincti potentia glorioſa, victorioſo triumpho laureati, fe

cerunt ſibi nomen grande, iuxta nomen magnorū qui ſunt in terris, quot deniq; ex eadem viros heroes pro ceſſiſſe meminimus, quot eccleſiæ paſtores, non tam ingenuitate, q̃ morum eminentia præſtantes ſua ſapiē tia regum vel principum latera ambientes, ſua mode ſtia, atq; conſilio reipublicæ regimen, cui nec oculoſ⁹ argus ſatis eſſet, optima cum tranquilitate componen tes, ipſorum regum familiaritate vſos abuſos nūq̃. Vbi queſo omilice prolis inclita progenies, aut ī cui⁹ propa gine tot ingenuos inuenies viros, tot virtutum choris, tot præcogniorum inſignibus titulis illuſtres, tot pa= ſtoralium dignitatum infulis præditos, Si ergo mori bus cæteros antecellere, ſi ad ſapientiæ culmina ſcan= dere, ſi deniq; omnium diſciplinarum fonticulos ſitis ſitim quoq; tuam ſedare cupis non de alieno, q̃ de cla riſſimæ domus tuæ exuberanti puteo fontem aquarū viuentium q̃tum vis haurias, noli ad exteras nundi= nas, et regiones merces ſollicitus perquirere quas do= mi habes, nam et fontes domus tuæ largiſſime diri= uentur foras. Ibi ſiſte gradum, ibi bene beateq; viuen di nobilem cape formam & exemplar. Sit eorum ti= bi induſtria atq; magnanimitas ad tundēda latera tua pungitiuum calcar, vt eo vehementius progrediaris, quo feliciter exaltati ſunt. Crede mihi Pariſius vidi q̃ plurimos illuſtrium virorum liberos a parentum vi= ta degeneres nobilitate ſua, irreparabilem caſum ſuæ præſtitiſſe domui, et exaduerſo inquilinos malos ſo=

lertia mirabili eorum loco ſucceſſiſſe. Hoc enim his
qui ingenuitate, et dignitate præſtant, accidere gram=
maticus non tacuit. Prępoſitioni inquit, quot accidũt
vnum, quid? caſus tantum, caſus igitur et ruina grãdis
impio, & ipſi egenti imminet, ſed magis ĩ immenſum
eleuato. Vidi inquit impium eleuatum, et exaltatum
ſicut cedros Libani, et tranſiui & ecce nõ erat. Paternã
gradiens terram modica fãtaſia exturbatus ad ima cõ
pellitur. Supra pinaculum templi ſtas, vide ne aliquo
vitii ſcandalo præceps ruas, faciaſq; gaudium inimicis
tuis. Qui ſtat, inquit Apoſtolus, videat ne cadat. Gra
uior eſt illuſtrium caſus, q̃ ignobilium, maculaq; nobi
lior, iſamia grauior, q̃ qui ĩ ſecreto cubiculi deliquerit
ſi Salomoni creditur. Aues cœli vbiq; reportabunt, &
reuelabunt illam, non hæc dixerim pater optime, ꝙ in
ſignes animi tui vires ad flagitiorum quodcunq; gen⁹
flecti percenſeam, ſed vt aliorũ penſatis periculis emi/
nentia tibi diſcrimina cautior euadas, non doceo Mi=
neruam, ſed potius Mineruæ ſtatuam viuã, et doctri=
næ ſanctæ imaginẽ ſertis et roſis ornare, et parare quæ
ro. Nec in aquarum tuarum fluenta aquam, aut piſces
comporto, ſed potius ne huic ſuperfluant in perditio
nem glutino terræ tenacis circundo, nec in eminẽs o=
ptimarum artium tuarum gazophilatium pauper, et
inops, ego æra mea minuta committo, ſed magis ne fu
res illud effodient, et furentur, ſeras eius ſigillis cõmu=
nio. Viriliter igitur age, et confortetur cor tuum, & no

bilitatem carnis animi ſtrenuitate ſupera, et quod non vales viribus corporis, euince fortitudine mentis, iuxta profeſſionis tuæ pollicita percalca mundum, et põpam eius abiice, eam enim magnanimi oram eſſe noſtri dixere philoſophi, omnia ſeculi huius caduca vilia immo nobili indigna animo, ſuper vires herculeas percalcare, deiectiq; animi eſſe eorum mancipium effici apud te ſæpenumero cogita qua dignitate dignus es, qui dignus etiam regio et æterno dyademate præſtas Recogita inſuper ꝙ ſub diuina poteſtate conſtitutus es, habens ſub te milites, vide ſi quemadmodum eis ĩperas, ſic et ſupra illius principis in cuius manib⁹ ſortes tuæ imperio intus et extra obtemperare paras. Implerat quippe ſcriptura, ſicut fecit, facite illi. Memor eſto non dominum eſſe vinearũ, quæ tibi creditę ſunt, ſed procuratorem redditurũ paulopoſt rationẽ vilicationis tuæ vſq; ad nouiſſimum quadrantem, alioquin idipſum reddere compellet tenebroſus ille carcer, et abſorbens æterna vorago. Iamiamq; malũ nauclerus ipſe accepiſti vt inter maritimas procellas, & varios turbinum anfractus nauem eccleſiæ dirigas. Iam Chriſti miles effectus, grandia ſtipendia non in caſſum accipis, vt pauculas oues in deſerto religiõis a leonibus et lupis tanq̃ vnicam tuã tueris gladio verbi dei accinctus ſuper femur tuum potentiſſime. Iam doctrinæ talentum creditum eſt, operepreciũ eſt, vt multiplices, ne forte cum venerit auſterus ille iudex ratio=

nem tecum poſiturus,qui nunc accommodatam cum vſuris repetat cum ſeruo neq̃ in tẽpore vindictæ,et diſperdat te,bene igitur proſperare ĩ via qua cæpiſti ambulare,et viue felix in Chriſto valiturus in eum. Oremus pro inuicem,et nos dilige,quia diligimus te. Ex Paredo hac.

Epitome.

¶ Sanctiſſimi viri exilium deplorat,exulemq; multiplici ſolatio conſolatur,diuerſorum monaſteriorum perfectas reformationes enarrat,ac tranſmittendis viris religioni aptis operam dare poſtulat.

Titulus.

¶ Aquilæ volanti ſuper pennas ventorum,et turbinum miſera nicticorax in domicilio Ioanni Standouk Ioannes Raulin Cluniacenſis monachorum minimus proſpera mundi deſpicere,et nulla eius aduerſa formidare.

SI iuxta diuina eloquia de comedẽte exiuit cibus et de forti egreſſa eſt dulcedo. Non mireris chariſſime frater, ſi de te ſuſtentato pane tribulationis , et anguſtiæ de te bibente quaſi ſubſannationẽ. aquam fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte,dumq; teipſum quaſi feces,et peripſima ſeculi huius eiici,et ſubſannari video in afflictione cordis mei compellor manducare panem doloris.Iſq; qui mihi tui famam exilii aperuit primus foris circundedit me felle,et dolore,et intrinſecus cibauit me cinere, durus

ſane cibus. Ille de comedente exiẽs, et amarus guſtui meo, atq; aridus nimium faucibus meis, cum me fideli videam ſpoliatum amico, cui omnia mea, immo et meipſum committere ſolebam, videam inq̃ elongatū a me amicum proximum, et notum meum a miſeria mea. Non viuit membrum, ſi non ſentiat, ſi non doleat alterum a ſe ſeiunctum. Sed nihilominus de te forti egreſſa eſt inter anguſtias mihi dulcedo quum inter turbines ventorum amicum equanimem, et tanq̃ ſaxum immotum audio eadem ſemper virtute, iiſdem armis, eodem inſtrumento & bello et paci componere. Ait Homerus, ſi Ariſtoteli creditur. In bello furorem immittere furori. Tu exaduerſo agmen componis dum ſiniſtris rebus quaſi fideliſſimis adiutoribus hylarem te exhibes, in pacientia tua poſſidens animã tuam. Immouerius cunctorum fidelium animas, qui te cognoſcunt, et qui tibi compatientes celerem deſyderant aduentum tuum. In qua re viſus eſt mihi de te ipſo, deq; amaritudinibus eius, qui in maligno poſit⁹ eſt quaſi ſtrenuum militem triumphare, longanimẽq; longa excercitatione conturbare. Scriptum eſt enĩ, Iuſtus non conturbabitur, quicquid ei acciderit. Sed et alia ſcriptura dixit, Principes eius facti ſunt ſicut arietes. An non aries ipſe es? qui dux pauperis gregis Chriſti multos feciſti filios arietum, immo illius veri agni filios qui paulopoſt crucem exaltatus creuit in arietem ſuis cornibus ventilantem ad orientem et occi

dentem, et auſtrum. Qui vero de natura locuti ſunt, arietem dixerunt pro dimidia anni portione ſuper latus recubare, dextrum pro altera parte ſuper ſiniſtrũ Dormiuiſti frater, dormiuiſti iandudum a latere dextro dum te vallabat omnipotens amicis, honoribus, et diuitiis Pariſianis. Et interim vidit te dominus laſſatũ ſuper lat⁹ dextrum tãto tẽpore quieſcere, q̃ ob cauſam te tenerrimũ eius arietem conuertit ſuper ſiniſtrum. In ſiniſtra viri coreius, in dextra fœminæ. Et quia ſcio te virum non fœminam, in ſiniſtris rebus volo cor tuum inuenire, plurimi ſecundis in rebus magnificant fimbrias animi ſui, qui in aduerſis q̃citius animo deiecti ſunt. Super latus dextrum iuſſus eſt filius hominis Ezechiel quadraginta diebus obdormire, & multo pluribus ſuper ſiniſtrum. Suauius de te prophetabimus optime frater, paululum dormitabis in ſiniſtro & multo amplius ſuper dextrum, immo ni fallor, neq; ſuper ſiniſtrum, vel ad modicũ dormis, nihil honorum, nihil diuitiarum tibi profugo deperiit pro Pariſiacis, te Cameracenſes, vt audio, proequũtur dignitates, et tu fugis. Sed forſitam reſpondebis mihi, quod Regius vates ſuorum infortuniorum nõ imemor, aiebat, Sicut vmbra, inquiẽs, cum declinat ablatuſſum, et excuſſuſſum ſicut locuſtę, quin potus factus ſum ſicut puluis, quem proiicit ventus a face terræ. Harũ triũ ſimilitudinum primam et tertiam ſi offeras, non renuam, ſecundam vero non admittam. Vmbram aiunt

aſtrologi declinare in meridie cū breuiatur, vt longi=
or fiat veſperi. Tu proinde iam breuiatus es, et quaſi
abſciſſus a terra quam contingere nō audes, vt poſtea
latiorem hereditatem capias terram, et vt in prouer
bio loquar, retroceſſiſti, vt melius ſaltes. Quid quæſo
tibi honoris ablatum eſt, cum ſicut vmbra declinat ab
latus es. Cui ſpecialiter a domino datum eſt, non mō=
do bene agere, ſed et bene pati illorum beatiſſimorū
virorum coheres, et conſocius, quorum vita in tētatio
ne probata eſt, et ſic deo digni inuenti ſunt. Neſcis Io
annem euangeliſtam, Hylarium pictauenſem, Euſe=
bium vercellenſem, Athanaſium alexandrinum, Oſy
am cordubæ, Ioannem criſoſtomum, Anſelmū can=
tuarienſem, Pachouium monachorum patrem, alioſ=
q; inumeros Chriſti athletas clariſſimos pro exilio cla
riores euaſiſſe. O me fauſtum, et felicem ſi me miſerū
iudicaſſet domin⁹ a tali ac tāto probari examine per
quod tanti tyrones probati tranſierunt fideles, et qui
digni hahiti ſunt, participes facti ſunt amicitiæ dei. O
ſi me inueniſſet fornax illa, qua quaſi diuini amoris in
cendio aptus fierem tranſire per ignem & aquam, vt
purgatus a contagio, et rubigine peccatorum meorū,
tandem educerer in refrigerium, deq; paupere mona
cho diceretur, quod in Apocalipſi Ioannes frater ve=
ſter particeps in tribulatione & regno. Sed heu miſe=
ro mihi indicauit dominus, vetuſtam pellem meā le=
uioris eſſe pugnæ, indignam tantis honeſtari laborib⁹

te ſic impræſentiarum dignificans, vt heroicarum vir=
tutum, difficulterq; gerendorum actuum ſupræmo te
promoueat culmine, nec inuideo frater, ſed magis ap=
plaudo manibus, et iubilo deo ĩ voce exultationis, qui
tibi in tua tentatione facit prouentum. Si plangis, quia
excuſſus es ſicut locuſta, audi oro, quid dicam. Excu=
titur locuſta cum arentib⁹ pratis, cadit, deficitq; vir=
tus & ſubſtantia eius. An non ſubſtantia tua pauperes
tui, qui in collegio tuo aſſidue paſcuntur virtutum virẽ
tibus herbis, deficiunt? An non theſauri tui, quos ĩ vẽ=
tribus pauperum, quaſi in granariis munitiſſimis bea=
tiſſimi Laurentii inſtar vſq; in hodiernum diem recõ
dere non ceſſas, vt eos tandem in cœleſtia comportẽt
horrea, Quomodo ergo diceris excuſſus ſicut locuſta
quando ne vnus quidem pauperum tuorum a te ex=
cuſſus eſt, nec tu abeis, nec vnus de capillis capiti tuo
hęrens periit tibi, percuſſit dominus paſtorem, ſed nõ
ſunt oues diſperſæ, non ſunt ĩnq̃ diſperſi lapides ſan=
ctuarii, et collegii tui, Illiſum eſt flumen domui tuæ,
flauerunt aduerſus eam venti, irruit ventus in eam ve=
hemens a regione deſerti, et non cecidit. Bene enĩ fun
data erat ſupra firmam petram, irruit Iudicum fortiſ=
ſimus Sampſon ad præcipuam columnam domus, et
ſuſtulit eam, et factum eſt miraculũ grãde nimis, quia
nulla facta eſt in ea ruina macerie. Nec rapuit miluus
vnum de pullis tuis, nec botrionum vineæ tuæ fur vi=
demiauit queq̃. Dediſti enĩ eis ſcutũ cordis laborem

tuum,et amorem in domino, Cuius glutino iuncti, et vnanimes effecti,etiam ab inuicem non ſunt ſeparati. ꝙ ſi mihi ſubiunxeris te tanq̄ puluerem proiectum a facie terræ,id ſane fateor,ſed tamen tanq̄ puluerē pigmentarium,qui et naribus bonorum virorum redolet,et emulorum,et oblocutorum tuorum oculos increpet. Eleuauit quondam Moyſes huic ſimilem puluerem,et factæ ſunt Agyptum grauiſſimis torquentes vlceribus. Quid Aegyptus? niſi mundus, religioſi et monachi neq̄ ęmuli tui,quos tuis luculentiſſimis ſermonibus frequentius vlceraſti, et ſcabiei ſuæ impetiginem vt plurimum pectinans neruum,quo ſe ſcabebant tetigiſti. Quid inq̄ Aegyptus? niſi ęmulorum tuorum proceres,quos dum in melioris vitæ frugem reparare voluiſti;non intra ſe tantum,ſed foras dixerūt, Grauis eſt iſte nobis ad videndum,inutilis eſt operibus noſtris.tanq̄ nugaces æſtimati ſumus ab illo,diffamat in nos peccata religionis noſtræ,erradamus eum de terra,et nomen eius non memoretur vltra. Letata eſt profecto hæc Aegyptus in profectione tua,quia ī cubuerat timor tui ſuper eos,ne ſicut ſolitus es conteras ſimulachra Aegypti,et reducas Aegyptum in ſeruitutem dei,ſeruiātq; Aegyptii Iſraelitis,et de caſtris Aegyptiorum fiant caſtra dei, et nonnullæ ciuitates Aegypti laudem dei lingua loquentur Chananea,ſed neſcierunt,neq; intellexerunt quomodo loquaris pro eis bonum,quomodo proſequeris illos ī charitate dei

et patientia Chriſti, eo quod in tenebris ambulant, vt
ſecundum deſyderia cordis eorum eant in adinuentio-
nibus ſuis, et non ſecundum patrum ſuorum legittima
inſtituta, non quod eos aut reprobare, aut dãnare, aut
maledicta in eos coniicere velim. Abſit hoc a me ſi-
cut a lachrymis meis, quas pro eis frequenter effundo.
Salſum eſt os meũ, vt pro viribus nihil omittat incõ-
ditum. Quia tamen amicorum omnium eſſe ſolet vi-
ciſſitudo, vt mutuo in bonum cohortentur, ſuarumq;
fortunarum ſeriem diſſerendo ſe inuicem ſolentur.
Nequaq̃ prætereũda ſũt peregrinationis noſtræ, quã
menſe Auguſti a Cluniaco ſuſcepim⁹ pater prior clau-
ſtralis & ego, geſta & facta ſi quæ ſint memoratu di-
gna. Pprimũ itaq; cœnobium Celſinarum, deĩde mo-
naſterium ſancti Illidii prope muros Clarimontis iu-
xta ſanctorum patrum traditiones, et regulas in meli⁹
opitulante deo reparauimus, vepribuſq;, & ſentibus i-
de ſemotis. Illic optimas plantationes, licet numero,
paucas, inſeruimus, magnopere adiuuantibus abbati-
bus Caſalis Benedicti, et ſãcti Sulpicii priuilegio apo-
ſtolico vtentibus. Souilliacum deinde profecti gauiſi
ſumus, quia contra ſpem pro reformatione cœnobii il-
lius aduerſus fratrem domini de Aubigniaco obtinu-
it fratris prioris clauſtralis Cluniacenſis nedum recre-
dentiã, ſed etiam beneficii Souillaci poſſeſſionẽ. Illic
aliquot diebus gaudio perhendinãtes, et in ſancto pro-
poſito fratres illic ſtabilientes iuſſu beatiſſimi præſu-

ſulis Albigenſis in Albigeſium per Caturcos tandem deuenimus, qui multa de reformatione ſuæ eccleſiæ allocutus, maxime de quodam ſancti Benedicti monaſterio ſuæ dioceſis monachorum numerũ grandẽ a nobis expetiit, cui vix, niſi nobis fermentũ miniſtraueris ſatiſfacere poterimus. Se obtulerunt alia multa monaſteria, meſſis quidem multa, ſed operarii pauci, Agmen itaq; compone grande, nobis imminet certamen, et breuis eſt excercitus noſter, tuis orationibus, tua opera cum dei adiutorio adauge. Si ſcires quantũ exhilaratur popul⁹ Aluernorum, exreſtauratione monaſterii ſancti Illidii, q̃tum in excelſis prædicatur vita monaſtica, vt et ipſi inimici noſtri ſũt iudices, quos inuenimus prædicantes, et factum laudantes vſq; in monaſterium quarundam monialium, ad quas reformandas menſe Ianuario ire diſpoſuimus. Mirabilis deus in operibus ſuis, qui per ſeruos ſuos operatur quotidie, qui ſui ſunt multiplicat, et forſan tuo inſtrumento multoplura operari diſpoſuit. Si ſcires quanta magnanimitate reuerendiſſimus pater Cluniacenſis abbas ad ſui monaſterii ſancti Illidii reformationẽ operatus eſt forſitan, nec ipſe crederes, qui decem officiariis ſua induſtria, & ęquanimitate, qua multas paſſus ẽ calumnias, immutatis, et a monaſterio ablatis electos monachos illic introduxit. Expectat indies inuenire ſibi ſucceſſorem huic reformationi accommodatum, Dictum eſt enim Ariſtotelis in Politicis, quod pluri

mi ſunt, qui choream imitari ſciunt, qui tamen choreã ducere neſciunt, quorum ego primus ſum. Epiſtolis tuis quas nobis ſcripſiſti pro duobus Auguſtimenſibus obtemperauimus, eos prius conſilio habito, et abſq; ſcrupulo cõſciẽtię habitu noſtri ordinis veſtiẽtes duos alios de Picardia, aut Flandria miſiſti ad nos, ſed ex miſericordia ſua deus eorum alterum vt ad ſuas nuptias cœleſtes euocaret, peſte percuſſit, et infirmus ad Cluniacum vſq; in reda vectus, huic omnis humanitas dei et religionis amore, et tui intuitu vſq; ad ei9 funeralia exhibita eſt. Alter vero cum licentia profect9 eſt. Triſtis eſt anima mea, etiam fratrum noſtorum, ꝗ in his fratribus ad tua et noſtra vota non ſucceſſit. Laudetur deus in omnibus operibus ſuis. Plurima alia ſcriptur9 erã amicitię tuę, ſed hoc vetuit parti lachrimarũ amicitię tuę nõ imemorũ, proflui9, partiq; me ſępi9 occupat ſolicitudo. Dilige itaq; eũ qui te diligit, ĩ quẽ ſemetipſũ diligere ſperat, et credit. & cũ ad breue ceſſerit tribulatio hęc, quę te nec exagitat, nec angit mutuis fruemur ãplexib9. Cito euaneſcet turbo iſte, torrens ẽ quẽ pertranſiuit aĩa, et cito pertranſibit, nubes eſt, et velociter diſcurret, muſca eſt pungens, et q̃ citius aduolabit, et cum tibi opportunum fuerit epiſtolas tuas nobis quaſi encenia mitte. Et cum videris hanc noſtram latiſſimam epiſtolam, eius cor metire, qui tibi ſalutes mandat, et ſcito te eius cordi eſſe inſcriptum, qui dum te, tuoſq; alloqui non poteſt, finem dicendi per epiſto

lam vix imponit,ex fumo ignem,et ex foliis arborem penſa,quia quanto a nobis remotior, tanto es a nobis coniunctior.Si autem teipſum nobis præſtare non va les tuos in Chriſto chariſſimos filios tranſmitte.Aſcẽ diſti ad prædam frater mi,aſcendiſti ad prædam,prę dari filios Iacob,et Ioſeph,quaſi aquila volaſti ad Li= banum,vt inde ferres medellã cedri. Venationis tuæ pinguiorem partem ad nos emitte,nobis certe emiſſio nes tuæ paradiſus.His emiſſionibus in domino Ieſu ſupraq̃ credi poteſt indigemus,indigẽtibus iuxta prę ceptum domini occurre,quod ſi diſtuleris gratis oc= currere,ſaltem vel fenerare.Si quid in hac epiſtola cul pandum videris,ignoſce harum portitori,qui maledi cta, vel ſcripta ſua non permiſit emendare,iuxta quip pe figmentũ poeticũ cum in rota figuli vrceolum vo luiſſem fingere,exiuit amphora.Et bene valeas,et vi= uas in Chriſto Ieſu felix,et in aduerſis glorioſior q̃ in proſperis.diſpoſueram circa principium Auguſti ad te ſcribere,ſed dilationem apud te ſuppleat lõga pere grinatio noſtra. Ex paredo.

Epitome.

¶ Hæc epiſtola multiphariam ſuadet Carmelitarũ reformationi et adeſſe,et præeſſe.

Titulus.

¶ Magiſtro Iacobo de Somuilla doctori theologo humiles ſui oratores Gaillardus Ruſe ſupręmæ curiæ parlamenti ſe nator Philippus Bougoin,et Ioannes Raulin pauperes mo nachi non nos deſpicere in opportunitatibus in tribulatiõe

AD MAGISTVM IACOBVM

TRibulamur ſane, et ſupramodum grauati ſumus optime pater, et non immerito perpendentes eccleſiæ dei lamentabilem caſum, parietes eius iclinatas, et macerias depulſas, ruit, ruit Hierusalem, et quondam fortis inexpugnabilis arx Syon ſacræ religionis apex, quæ facta eſt habitatio exterorum. Ecce enim duri ceruice, et incircuncíſi corde, immouerius alienigenæ, et Tyrus, et populus Aethiopum hi nunc habitant in ea. Et iam non eſt propheta, qui hæc ſuo lugubri carmine depræhendat. Nō Christi miles, qui agmine compoſito huic vaſtitati hoſtili viriliter occurrat. Non eſt faber ferrarius in Iſrael, qui aduerſus huiuſmodi machinas componat, et arma, et ſcuta comburat igni. Quid quęſumus in modernis cœnobiis videbis, niſi homines ſeipſos amantes, quærentes quæ ſua ſunt, non quæ Chriſti Ieſu, qui proprio peculio gloriantur quaſi in ſimulachris ſuis. Omnes pene declinauerunt ad luxum, et laxiuiam, et inutiles facti ſunt, ſicut vter in pruina, quorum os cordis ſic gelidum, et conſtrictum, ſic amaritudine, et dolo præoccupatum eſt, vt omnem doctrinæ, & diſciplinæ eſcā abhominata ſit anima eorum. Nihilq; aliud bonum iuſtum, aut verum arbitrantur, q̃ quod ſtare ſecundum deſyderia cordis eorum. Quibus malis finem imponere volens miſericors, et miſerator dominus, his diebus malis ſuſcitauit ſpiritum reuerendiſſimi patris ſanctæ ſedis apoſtolicæ legati in Francia, qui poſt reſarci

tas fratrum prædicatorum,et minorum domos,& col
legia etiam tui Carmelli deſerta reparare nititur. Bre
ue quoq; apoſtolicũ ſuper cõuentibus Pariſienſib⁹ re
formandis ad nos in huius epiſtolæ titulo prænomi=
natos direxit,iniungẽs, vt ad reformationem eiuſdem
ſine mora intenti bonos religioſos eligeremus in vaſa
illius collegii,malos autem foras mitteremus, Ingre=
dienteq; viam vniuerſæ carnis nuper priore eiuſdem
collegii,et conuentus, viro vtiq; zelatore animarũ pręcipuo,et in reparatione dei eccleſiæ feruentiſſimo ar=
tifice,mandauit, vt alterum ĩ priorem illic q̃ citius or=
dinaremus,ſed ſapientum conſilio teipſum in priorẽ
eiuſdem loci in capitulo fratribus omnibus tam pupil
lis q̃ magnis aſſiſtentibus, nec reluctantibus inſtitui=
mus. Non alium exiſtimantes huic poſſe occurrere
neceſſitati præter te,qui gemina ſcientia actiua videli
cet,et contemplatiua efficaciſſime polles,et gemino a
nimæ membro moribus ſcilicet, et ſcientia, vteris ad
parturiẽdum filios in Chriſto,donec formetur Chri
ſtus in eis. Exi igitur optime pater,exi de terra tua, et
cognatione tua,et tuo conuentu,et veni in terram iſtã
fluentem lacte,et melle doctrinæ. Veni inq̃ nobiſcũ
cooperator dei,et in tuo Carmelo de ſentina quondã
inferni deo propicio faciam⁹ habitationẽ dei,diuiniq;
miraculi participes conuertamus petram in ſtagna a=
quarum. Vſquequo ergo dormies,et dormitabis ĩ Flã
drenſi prouincia. Ecce vides in Carmelo tuo Nabal ſu

perbum,et auarum Dauid deſyderabilem vultu, nec recipere volentem famelicum;et pigritas eum ad fu=gam cōpellere. Vides heliſeum tuum ad hoſtia Car=meli pulſantem pallio carmelico coopertum redeun=tem ad Carmelum,et tu dormis,nec obuiam illi egre deris. Exurge igitur,et veni in occurſum, appræhen=de arma,et ſcutum,et exurge in adiutorium nobis. Si nos pro Chriſti gloria hoc onus ſpōte,immo auide ſu ſcepimus,cum alterius videamus eſſe profeſſionis, et nihilominus cum fratribus tuis īfirmis apoſtolico mo re infirmamur,& pro ſcandallis eorum vrimur. Non ne cordi tuo qui eiuſdem profeſſionis es,qui eiuſdem religionis es membrum pro tua charitate,et innata be nignitate eis cōpati debuiſti. Veni itaq;,accelera greſ ſus,vt vrticas,et ſentes a Carmeli tui arbuſtis euellas, eradices,extirpes,et plātes illic vineam Chriſto. Vbi nam quæſo melius propagare valebis vineam Carme li,q̃ in Pariſio,vbi ex omni natione quæ ſub cœlo eſt confluunt homines eruditi,vbi mellis,et lactis vberri ma coagula,et doctrinarum fluenta facilime compa=rantur. Vbi petra Chriſtus abunde fudit riuos butiri. An tibi deerit gladius verbi ad diuidendos maſtican doſq; ipſius bolos,ne de te dicatur apud nos illud vul gatum prouerbium. Qui in Fandriam tendit ſine gla dio perdit multos morcellos de butyro. Eya ergo mi=les Chriſti exurge veni,et ſponſus,et ſponſa dicūt ve=ni,et ſi quid in te habemus imperii,et prout poſſum⁹

iubemus, et dicimus, veni. Veni accinctus gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime, venient et tecum inſatis copioſo numero fratres tui omnes tenentes gladiū, et ad bellum doctiſſimi ſi forte ſicut ſperamus, vna nobiſcum extrahere valeant clauem de manu Herculis. Iam apertum eſt hoſtium Chriſto, neq; quicq̄ difficultatis inuenies, iam ſumma ſenatorum curia parlamentea validam manum ſuam ad hoc opus reformādum firmauit. Non eſt inde quid timeas aſcende cito ſuper equos, et veni. Profectę quadrige tuæ, quę te iſtuc aſportabūt, amor ſcilicet dei, et proximi erunt ſaluatio plurimorum. dices forſitam ad hæc te propter quadrageſimales ſermones ad nos imparatum, et proinde nec obuiare poſſe nobis, qui tuum ī dies gratum præſtolamur aduentum. Si propter hoc venire differas cum tuum Carmelum de faucibus luporum eripere poſſis, et non velis. Vide ne poſtea velis, et non poſſis. Si tua opera reparatus fuerit, non vno ſolo ore ſed omnium labiis prædicabitur. Vale.

Epitome

¶ Ad componendam pacem cum domino Valentineñ. epiſcopo ſuper ſancti Martini de campis litigio orat manus porrigi adiutrices.

Titulus.

¶ Reuerendiſſimo patri ſacroſanctæ ſedis legato Ioannes Raulin Cluniacenſis monachorum minimus.

AD LEGATVM.

QVam gratiſſime mihi fuerunt epiſtola
tuæ, q̃q; ſuaues valde mel ori meo reue-
rende pater, non valeo digno, ac elegan
ti ſtillo ſatis efferre. Quippe qui deſyde
rio deſyderaſti me plurimũ ĩpotẽtẽ ope
re, et ſermone, vt ad tuos Albigẽſes prędicationis gra
tia me transferrẽ, ſciens tui deuotiſſimi nepotis elect
Albigenſis ad me miſellum monachum deuotionem
ex ĩtimis viſcerib⁹ dirigi. Sed minime te latet optime
pater nos in hanc Pariſiorum prouinciam diuina pro-
uidentia, vt arbitramur, deueniſſe ad recuperandũ, ſ
forſitan poterimus ſancti Martini de campis cœno-
bium de ore miluorũ, qui ex antiquo comederunt Ia-
cob, et locum eius deſolauerũt, vt etiam ibi piſcatoriũ
cõſtituamus, in quo non piſces, ſed homines capiam⁹
qui dignos faciãt fructus religionis, amplificẽtq; ciui-
tatẽ dei, et ruinoſam domũ propter vetuſtatẽ in meli⁹
reparare valeãt, numeroſitateq; eorũ repleamus ſingu
los regni fines, vt in eis ſummopere glorificetur deus
qui eſt oĩa in oĩbus. Sed quia dominus epiſcopus Va-
lentiæ nititur, aduerſũ nos cõtenditq; iure cõmuni do
mino cardinali iam defuncto ſubrogari, multa detri-
mẽta patimur, nec niſi in pacata domo, pacificaq; per-
manere diſponũt viri honorati, et eruditi. Ideoq; quę
rimus, qui nos adiuuet ad pacem. Et quia epiſcopum
ipſum cauſa pacis adiuimus, ĩtellexim⁹ eũ ſatis tuis pa
ratũ obtẽperare mãdatis, qua ĩ re vt tãti boni conſcius
ſis per teq; operetur, domin⁹ deus Ieſus pacẽ illã quã

dedit domin⁹ diſcipulis ſuis, & quã mũd⁹ dare nõ põt
Te oram⁹ btĩſſime pater, ne nos deſeras in hoc tẽpore
malo, ſed deo, & beatiſſimo Martino ſubuenias ſcri=
baſq; ſecũdũ tuã, qua diſertiſſime poles ſapiẽtiã pręfa
to epiſcopo Valentinẽſi. Sed et domino Admiraldo
qui multum ſe nobis obtulit vſq; ad lachrymarũ pro
fluuiũ pollicit⁹ ẽ iuxta vires ſuas oĩa ſedare. ſi huc tua
applicuiſſet aliqua de cã ſctã paternitas res iã proſpero
fine cõcluſa eẽt, ſi aũt nõ põt oram⁹ vt tuis epiſtolis no
bis man⁹ porrigas adiutrices, & pro hui⁹ officii beniuo
lẽtia præter preces nõ tibi tẽporalia dona offerimus.
Sed quos capiemus piſces in piſcatorio ſancti Martini
hoĩes videlicet electos, quos domin⁹ Ieſ⁹ ſuo ſãguie re
demit tibi pro encenio cũ opportunũ fuerit trãſmitte
m⁹, ſciẽs quia oĩa noſtra tua ſũt, tuęq; ſctitati accõmo=
da. Scripſiſti ſuper habẽdo hoĩe qui paſcat ouiculas il
las quas apud Gailliacũ dereliquim⁹. Speram⁹ pace
hita ĩ cœnobio ſctĩ Martini acquirere nobis viros the
ologos, & ĩ theologia magiſtros, quos pro doctrina &
ſctĩmonia vitę vere charos habebis, et iã hi ĩ forib⁹ ſũt
De electis aũt eorũ tuę amãtiſſie charitati prouidere
cõtẽdim⁹. Et vt optam⁹ viuas ĩ domĩo Ieſu, quẽ amas,
fauſt⁹ & felix optimũ præſulũ exẽplar, et ſpeculum.

Epitome.

¶ Deplorat eccleſię ſtatum, et ꝙ non ſit, qui conſo=
letur eam. ex omnibus charis eius, queritur.

Titulus.

¶ Reuerẽdiſſimo patri Galliarũ legato Ioãnes Raulin mo
nachoꝝ minim⁹ dñm Ieſum ꝑticipare ĩ tribulatiõe, et regno

AD LEGATVM.

POſtq̃ de noſtra Cluniacenſi heremo ad vrbis mœnia diuina tediſpoſitione tranſlatum agnouimus cæpiſti beatiſſime pater remotior eſſe loco,ſed noſtro cõiunctior aĩo quã cõiunctionem non mathematica,non Platonica fixit opinio,nõ mundi coagulauit fermentũ,ſed multo magis tuæ ſinceritatis azima,et verę charitatis glutiniũ. Quomõ non ſinceri amoris ardor hæc fecerit, quãdo quidẽ nec magnus minimo,nec excelſus humili, nec digniſſimus præſul,et cardinalis præſbiter meritiſſim⁹ aglutinari dedignatur ignobili monacho ĩmo monachorũ oĩm abortiuo domini Ieſu veſtigia ſecut⁹, in quo magnns, et paruus, diues et pauper, menſus & ĩmẽſus ineffabili quodã opere cõueniũt. Vnũ tamen maxĩe ĩhorruit ſpũs me⁹ cũ nulla præuia pollicitatiõe tuo hũili oratori,et alũno iãdudũ ſcribere cõſueueras, nũc hucuſq; iuxta piiſſima federa tua ſcribere differẽs miſellũ monachũ tua deſertũ pietate aſpernari videaris,nõ ſum ĩmemor quali quãto ve lachrymarũ ĩbre in pauperẽ cõuẽtũ noſtrũ tua viſcera, tuũ frequẽtiſſimũ affectũ effudiſti q̃to oculorũ,et ĩtriſecus,et extriſecus profluuio calamitatẽ eccleſiæ oĩb⁹ corã illachrymat⁹ es,cũ q̃tis ſuſpiriis a nobis auulſus ad eccleſię ſolitudines ĩportabiles,et futuras miſerias properare ſatagebas,quę nec ſiccis oculis hęc dictãdo licuit mẽorari,ex iſtimo te pater hac tẽpeſtate tãtis obuolutũ diſcribus vt nec tibi liceat,qđ velis, aut poſſis,qđ cupis. Vẽtis

validis e regione propellentibus nauis eccleſiæ naufragari videtur, et ecce tu nauclerus, et dux exercit⁹ Christi inſtantia tua quotidiana, et omnium eccleſiarū periclitantium non grauaberis. Quo ſit vt aliorſum ingentibus Chriſti negociis ſuper intendens alumni tui, et eius qui te in viſceribus domini Ieſu diligit, obliuiſcaris. Teſtor dominum Ieſum in cuius conſpectu meus clariſſime legitur animus perdius, et pernox tui memoriam facio in orationibus meis. Facit & ille prior clauſtralis, qui te diligit in veritate, facit et conuentus tuus, ille qui te veneratur, et amat, cuius nonnulli ſæpiſſime piiſſimorum memores ſermonum, quos nobis vale dicens protuliſti me ſic commouerunt, vt pręteneritudine cordis ad fletum terga compulerint. In mentem meam ſæpe veniunt hæc noſtra eccleſiæ calamitoſa tempora, quomodo egreſſus eſt a filia Syon decor eius, et non eſt qui conſoletur eam, ex omnibus charis eius. Modo iuſtus quotidie perit, et non eſt qui recogitet, a facie venturi mali viri nunc colliguntur, et non eſt qui intelligat. Quomodo bene eſt omnib⁹ qui præuaricantur, et inique agunt, nec eſt ruina maceriæ, neq; tranſitus, neq; clamor in plateis eorū, & his omnibus occurrere deſyderas, et deficis, zelo zelādo pro iuſtitia indies periclitaris, et non deſiſtis. Quis enī intra vrbem pro domino Ieſu infirmatur, et tu nō infirmaris, quis ſcandalizatur, et tu non igne zeli perureris. Hæc ſane beatiſſime pater ſic mei cordis ſilentia

ſuggunt, vt ad ſingultus, et lamenta me prouocent am pliuſq; ſuper his Hieremiano more declamaſſem, ſed portitoris huius nuper ſcolaris mei nunc autem in ſacræ religionis ordine mei præceſſoris anguſtia preſſus calamo, vix terminum imponere valui. Faciamq; quod deerit, ſi tuo monacho materiam ſcribendi ſcribendo miniſtraueris, quia poſtq̃ receſſiſti a nobis, nul las a te iuxta promiſſa ſuſcepimus epiſtolas. Scripſiſti forſitan, ſed ad nos vſq; minime. Hic autem noſter diſcipulus doctiſſimus, et ingenioſiſſimus eſt, et pro lege dei zelãtiſſimus, quem de lacte Nauarræ ar tiſtam burſarium educatum, quaſi vlnas meas propter dei dona quibus pollebat deportabam, immouerius quaſi vterinum filium diligebam, et in cœnobio Clareualenſi obſtante parentum voluntate vnicum eorũ filium ſecundum dei inſpirationem, mater tamen noſtris monimentis in melius ſuperata conduxit. Hic pro ſacræ religionis obſeruantia quam corde affectas ad vos peregre proficiſcitur, Hunc oro ſi apud te quid valeam pro filio, ſuſcipe, foue, et ama. Amabilis enim eſt, et cum eum frequentia dignum feceris, mihi amplius non credas, ſi non amabiliorem eum experiaris, Is enim baccalarius eſt in Theologia, et plurima Pariſii publice ſermocinatus eſt ad populum, cauſam dei quam ille proſequitur, oro ſuſcipias.

Epitome.

❡ Hac epiſtola interpellantur Burdegalenſis ſena=
tus præſides et conſiliarii fouere puſillum domini
Ieſu gregem,eumq; a lupi aduerſarii ſcilicet fauci=
bus eripere,necnon vt apoſtolica ſententia ſpecta=
culum deo angelis et hominibus fiant commonetur

Titulus.

❡ Sapientiſſimis,ac metuendiſſimis dominis præſidentibꝰ,
et conſiliariis curiæ parlamenti vrbis Burdegaliæ.

SI belligero equo buccinæ ſonitus fidu=
ciam præſtat in prȩlio,ſi pius viri locu=
pletis affectus miſelli mendici animum
pulſat ad queſtum,ſi deniq; vt vulgo di
citur,pro neceſſariis citato curſu diſcur=
rit amor ad eum,qui ferre poſſit auxilium ſupereminentis excellentię veſtrę Supræmi,et æquiſſimi iudi
ces,atq; æquitatis præcipui zelatores,in ſeruorum dei
tribulationibus,et anguſtiis nos opportune,et impor=
tune obſecrare,et mendicare ſuffragium compellunt,
et beatus ille amor,quem de optime celebrato vbiq;
nomine veſtro nuper audiuimus,et copioſa quam in
deum et miniſtros eius geritis pietas et ſemper coope
rans in bonum his qui diligunt deũ veſtra iuſtitiæ mo
deratrix ſapientia attingens a fine vſq; ad finem forti
ter,et diſponẽs omnia ſuauiter.Plantauerat ſiquidem
dominus deus apud Souillacum paradiſum quandẽ
diuine voluptatis virtutum omnium ſeminarium be
ne beateq; viuendi ſpecimen,et exemplar quo ſingu=
los in futurum ſperabamus Aquitaniæ rigari fines,il=

licq; certatim cõfluere, qui cœleſtis patriæ flagrarent deſyderio. Sed vt prohdolor accepimus, inimicus ho mo non paſſus florentis odorem vineæ Chriſti, neſci mus cuius ſpiritu, proceſſu quodam interiecto tentat explantare, quod deus inſeruit, et iam in curia veſtra parlamentea pro foribus adeſt iudicium. Plurima ſi= bi religioſorum cœnobia velut terribilem caſtrorum aciem ordinatam aduerſus mundum olim condide= rat deus. Aſt ex diuerſo conſurgens mundus dormi= tantibus excubiis non tam ruentibus mœnibus, q̃ ruẽ tibus moribus omnia hæc pene ſolo coęquauit, & quę illuſtrior erat portio dominici gregis (omni ſpecioſi= tate eius in deformitatem commutata) iam vbiq; in ſibilum, in prouerbium, in deriſum facta eſt omni po= pulo canticum eorum tota die. Superuenit nunc for= taſſe temporis puſillus grex domini, et malę fidei poſ ſeſſorem aduerſarium eius mundum a Souliaco pro= fligans, ſatagenſq; implere ruinas, et occurrere parieti inclinato, et macerie depulſæ, Chriſtum Chriſtiq; ce/ libem vitam illuc introduxit, dum ecce repente aduer ſus dominum, et aduerſus Chriſtum eius conſurrexit homo ſimulato quidem habitu, et profeſſione mun= dum deteſtatus, ſermone tamen et operibus non laten ter, ſed palam ſe pro mundo gerens, nobiſcum veſte peditans, ſed manu, et ore nos expugnans, qui Chri= ſtum nititur ſua incontaminata hereditate ſicut olim ſpoliare, et dum cœleſtis vineam agricolæ falce iuſti=

tiæ præſcindere,et vindemiare botros,mittereq; ma=
num ad omnia deſyderabilia eius,arbitratur. Per eũ ĩ
ſanctos dei ſic acerbe ſeuit mundus,et concupiſcentia
eius,vt iam regnans in cœlis Chriſtus plurima patia=
tur in ſeruis ſuis,cum quibus patimur, et compatimur
vt conregnemus. Quomodo cum eis in tanta afflictio
ne poſitis non patimur,quos vna mens, vnus animus
vnũ cor, vna anima , vna vita, vna pariter iũgit profeſ
ſio. Quam ob cauſam ſi illi vos obſecrant,et nos obſe=
cramus,ſi illi interpellant,et nos interpellamus,in vi=
ſceribus domini Ieſu,quatinus Chriſti cauſam,et eius
hereditatem,et fauentes commendatã ſuſcipiatis,quẽ
in hodiernum vſq; diem, vt ad plenum certiorati ſu=
mus omni fauore proſequuti eſtis illius perſuaſi dile=
ctione,et in eum reſpicientes,qui ſuper vos iudex eſt
futurus. Decet enim reipublicæ oculos non modo ter
ram,ſed et ſuſpicere cœlum,neq; natura oculos in pe=
dib9,ſed ſurſum in vertice finxit. Agite igitur o ęquiſ
ſimi iudices,vt veſtro moderamine non egrediatur
ab eccleſia dei modicus qui ſupereſt locis in paucis de
cor,ſed magis vt iandudum veſtra ope ſuperueſtiatur
ſpecie ſua,et pulchritudine ſua. Per arreſtum quippe
ore Dauid a mõ iam dicit ſpiritusſanctus, vt qui dile
xit domus ſuæ,et locum habitationis gloriæ ſuæ, non
perdat cum impiis animam eius,argumento a contra=
rio perditurus eum,qui non dilexerit. Nunquid num
in huius miniſterio iuxta Apoſtolum facti eſtis ſpe=

ctaculum deo,angelis,et hominibus.Deo ſi ſuovos iu dicio conformes eſſe ſenſerit,qui ſedes mundanorum deſtruit,eorum loco ſpiritus humiles conſtituens.An gelis ſimiliter qui ſæpenumero in ſponſi ortum iuxta Salomonis epithalamium deſcendũt,vt lilia colligãt, vt videant ſi floruerint vineæ,ſi germinauerint mala punica.Videte igitur ne in præfato orto pro liliovrti=cam,pro abiete ſaliuncam, pro vinea Naboth olera Achab,pro plantario virtutum vitiorũ plantaria vos inſerere viderit,quo fiat vt volatiles ille apes tanq̃ fi=mum fetentem ipſum deſerant ortum.Sed et ſpecta=culum hominibus facti eritis,ſi veſtra opera cœnobiũ illud,quod erat eis odor vitæ in vitam,fiat odor mor/tis in mortem,et quod erat omnium cariſmatum ſpe=culum,et fulgor,fiat vanitatis,et voluptatis latibulum et quod factum erat precibus,et operibus nocte dieq; dei propitiatorium fiat magis diuinæ prouocatorium vltionis.Iamq; ad oculũ perpendim⁹ incipere gladiũ dei graſſari in populum,et dum vix inuenitur, qui ſe opponat murum,qui mucronem illum conuerti faci=at in vaginam.Ecce quos exiſtimamus ſuis orationib⁹ et eminẽti vita poſſe his periculis obiicere,hac tempe ſtate longe a finibus veſtris foras eiici procurãtur. Fa cite itaq;,vt quæ placita ſunt oculis domini, videam⁹ per quæ in vobis laudetur deus. Valete.

Epitome

¶ Conſolatur montis Acuti pauperes ſuper magiſtri Ioannis Standouk eorum, patris relegatione, et exilio.

Titulus.

¶ Dilectiſſimis alumnis aquilæ quæ prouocat pullos ſuos ad volandum ſanctæ paupertatis deuotis cultoribus Ioannes Raulin Monachus S.P.

FAteor naturam os optime ſuppoſuiſſe geminis oculorum luminibus, quaſi duo lachrymarum fontes in eandem ciſternam proflu ant, ſuſcipiatq; os lachrymam quam producit oculus vt ſi tui viſus videndo compatitur, et de eodem compatiendo loquatur, protinus inquiens eructet, euge, euge viderunt oculi noſtri, ſed quid viderunt lugubres oculi noſtri. Viderunt ſane elongatum a vobis amicũ proximum, et notum a miſeria, et paupertate veſtra, ĩ moverius paſtorem ab ouibus, patrem a filiis, matrẽ a tenerrimis, quos nuper in domino Ieſu genuerat fœtibus. An non paſtor ille, qui vos paſcebat in innocẽtia cordis ſui, et in intellectibus, et in operibus manuũ ſuarum deducebat vos ad vitæ fontes aquarum, et inter vernãtes campos, virentiaq; prata virtutum delicatas oues, quaſi propriis alebat vberibus, morbidos imponens equo ſuo, veri ſamaritani exemplo, ad proprium ſtabulum vectitando ſuis humeris ad ſacre religionis caulas fetas ipſe portabat. Et ecce prohdolor ſuſtulit eum dominus de gregibus ouium, de poſt fe=

tentes accepit eum peregrinari, exulere, et derelinque re pauculas illas oues in deſerto, galinam a ſuis charis abſcedere pullis, quos congregauerat ſub alas ſuas, et quaſi perdicē fouere oua, quę non peperit. Idcirco gemitus mei multi, et cor meū merens, ſed et cor veſtrū conturbatum eo ꝙ derelinquit vos virtus lumen oculorum veſtrorum, et ipſum non eſt vobiſcum. An nō lumen oculorum veſtrorum is qui lucerna erat pedibus veſtris, ad dirigendum pedes veſtros in viam pacis, et erudiendum viam patientiæ, et ſemitas diſciplinæ. Quidni robur, et virgam virtutis veſtrę dixerī in quo vobis erat bene, beateq; viuendi ſpes, et ſpeculum, in quo refrigerium, in cuius charitate ſolatiū. At verum parumper in me reuerſus, cum tacitus ipſe conſydero ſapientiſſimam illius patris cœleſtis in ſuos electos diſpenſationem, nec lachrymæ deſunt oculis, nec viſceribus lætitia cordis, neq; enim monachi eſt vini meri calicibus ingurgitari, ſat eſt ſi intergaudendum potum meum cum fletu miſceam, aut gaudium meū lachrymarum ſuauitate condiatur. Conditur autē cū perpendo fidelem domini colonum magiſtrum veſtrum in aliena rura ad elaborandum migraſſe, quæ tamen propria fuerunt cœleſtis agricolæ, qui dum ſuos in tentatione, et regiminis labore probat fideles in paucis, ſupra multa eos cōſtituit, ſed neq; ſol ſub nubilo, neq; lucerna grandis ſub modio montis Acuti diu latere poterat, ſed ſuper candelabrum, vt qui īgrediū=

tur domum dei, videant, et agnoſcatur deus in domi-
bus ſuis, qui non niſi intelligentiæ, et virtutum lumine
diſcernitur, in quorundam etenim domibus latet de⁹
et cognoſcitur, cuiuſmodi ſunt ſimplicium tuguria fi-
delium, quorum corda, ſi gratiæ lux intus illuſtrat, nõ
tamen foris irradiat. In aliorũ domibus nec latet, nec
cognoſcitur, q̃admodum in eorum cœnobiis luce cla
rius aſcenditur, qui ſolo habitu, et nomine monachos
ſe eſſe gloriantur, factis autem negant, caligantq; ad
lucernam verbi dei oculi eorum, nec eam lippis oculis
Hely inſtar, diſcernere poſſunt, donec extinguatur,
quinimmo vt ſcriptura dicit, ipſi ſunt, et ſemper fue-
runt ĩbecilles luminum, et in eorum habitaculis ruinę
morum teſtimonium perhibet ruina murorum. ſunt
et nonnulli temporis noſtri (flens dico) in quorũ do-
mibus deus cognoſcitur, habitat autẽ minime, qui di-
cunt magna, ſed nec faciunt minima, quibusdeus ĩ ore
ſed longe a renibus, et manu eorum, in quorum arbo-
re folia nitida, et præclara, fructus autem aut rarus, aut
nullus. Hi ſunt nebulæ, quorum in reprobum ſenſum
poſuit deus pluuias, grandinem, qui veſtram pauper-
tatem, veſtrum modum viuendi vna cum clariſſimo
magiſtro veſtro ſubſannant, qui dum regulari obſer-
uantiæ magniloqua lingua detractant, detractionum
ſuarum pendula decoratiſſimis verborum foliis obũ-
brant, et reparationem (quia vitæ ſuæ aduerſa eſt) dũ
velut deformationem aſpernantur, pluuiam doctrinę

ſuæ quaſi grandinem effundentes, omnia religionis,
et virtutum nituntur eradicare germina,qui dum ſuis
niſibus omnino fruſtrati præter inſaniam,nec ampliꝰ
habent aduerſus ſanctos dei quid faciant,qui linguam
ſuam magnificantes ſolo lumine lunæ,id eſt doctrinę
delectati,nec operantur ad ſolem. Videant quæſo ip=
ſi ne literas Vrię portent tenebræ ſint,et ne ſic aliis lu=
men miniſtrent,vt qui non videāt,videant, et qui vi
dent cæci fiant. Veſtra vero amantiſſimi filii domus
domus dei eſt,quia domus pauperum eſt quam in ha
bitatis nō clanculo,ſed palam illic per rimas eius timia
ma boni nominis velut oleum effuſum diffunditur, il
lic glorioſi virtutum,et ſtudiorum celebrātur agones
illic optimarum quarundam artium ſitibūdo ore gur
ges exhauritur,illic autem viuaciſſima ſacratiſſimæ re
ligionis plantaria inueniuntur abunde, obſeruantiſſi=
morum cœnobiorum ortulis ab ortolano Chriſto ſu=
is in temporibus inſerenda,quæ et fructum dabunt cē
tuplum in tempore ſuo,et tamen inter ſingula hęc gra
tiarum fluenta non ibi aſcendit pes ſuperbię,non iactā
tiæ popularis aura,non murmur reſonat,nō querimo
nia,ſed corde tacito mens bene conſcia conſeruat pa=
tientiam in aduerſis,frugalitatem in proſperis,humili
tatem in ſingulis,et quod his omnibus maius eſt inter
tantas cariſmatum diuitias nec rem nec nomen pau=
pertatis,quod ferme omnes abhorrent pauperum pa=
tre egentes non erubeſcitis. An non pater ille paupe=

rum qui vos in Chriſto genuit pauperes, vt ſitis initiũ aliquod creaturæ eius, creaturæ dico nouæ, quæ veteri depoſito nouum induat hominem, vt plurimũ bonis deſolata viris omni ſemoto reptili paulopoſt inhabitat in vobis noua creatura, vere pauperum pater qui ſuo gignens exemplari pauperes vbiq; terrarum exulat, nil in terra habens, et omnia poſſidens, quicquid ẽ intus, et foris Chriſtus habet, et quicquid totum Chriſtus id pauperibus poſſidet, qui etiam nunc calatos, et vaſa paupertatis ſibi fabricat, texit, et orditur, vt in eis pacatiſſime paupertatis fructus recondat, offerendos ei qui ſummam pauperum amplexus in terris nulli indiget in cœlis diues in omnes. Satyricus de mundanis ait, Impiger extremos ibit mercator ad Indos Per mare, pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes. Ediuerſo vero cœleſtis hic pius pauper in Celtis, in Belgis, in montibus, in vallibus, in locis plurimis paupertatem quærit, paupertatem ſectatur, cunctatur, et amat. Sufficit autem diſcipulo ſi ſit ſimilis magiſtro eius. Imitẽtur greges paſtorem eius ſanctimonia, parcimonia, et religioſitate præclari. Iuxta quippe verbum Saluatoris. Beati eritis, ſi feceritis ea, ſentientq; ex hoc nares virorum dei deo dicatam vitam, et ſtudium veſtrum in odorem ſuauitatis, et dicent, hæc eſt generatio, quę direxit cor ſuum in domino cum eo, et creditus eſt cum deo ſpiritus eius, generatio inquam quærentium dominum, quærẽtium faciem dei Iacob? Propterea quæ

rite dominum,et confirmamini. in veſtro iam cœpto ſalubri propoſito. O præclariſſimi tyrones qui et celibem illam vitam quam ex veſtro ſæpe nominato, et iterum in dulcedine cordis nominandomagiſtro Ioanni Standouk didiſcitis adaugentes ad meliora cariſmata ſemper emulemini,non tamen a viris dei æſtimati eſtis,ſicut oues occiſiōis,ſed ſicut delicati greges domini Ieſu,quos dignum eſt in ſua præſepia alligari et in paſcua religionis vberrima non tam deduci q̄ ſaginari,adhuc aurea æſtimatur conuerſatio veſtra,educat vtinam dominus lumen veſtrum tanq̄ in religiōis meridiem,vt videant in aperto hominis opera veſtra bona,et glorificentpatrem veſtrum,qui in cœlis eſt, Illic enim vos a vicino paratos expectamus,expectatos deſyderamus,deſyderatos in viſceribus domī Ieſu complectimur. Inueſiiret vtinam caſtiſſima illa turtur dominus Ieſus nidos plurimos vbi reponat pullos ſuos,ſi pullos haberet,meſſis quidem multa operarii vero pauci. Cohibete vos pullos,et in hac neceſſitate vos continete,vt vobis ſimiliter occurrat, occurrite illi. Occurret et ille vobis in patre veſtro,et magiſtro,qui præſto eſt in foribus prope eſt,vt veniat, et dies eius non elongabitur,profectus eſt regionē longinquam accipere ſibi regnum, et cito reuerti e proximo eſt, vt immutet dominus cor regis, et porrigat aſſuerus virgam clementiæ ſuæ. Cum dominum Albigenſem magiſtri veſtri amatorem præcipuum nu=

per in Albigeſio ſuper eius exilii materia interrogarē reſpondit. Regem noſtrum nunc ſentire de domino ī bonitate. Hocque agere pollicitus eſt, vt qui quantū potuit, et obicem poſuit exemplo ſuo, ꝙ viribus aget confidenter, vt ab exilio velox redeat. Nolite itaq; cō ſternari animo, negociari miſit eum dominus, quē citato curſu ducet, et reducet, et cuſtodiet vt pupillā oculi ſui. Maxime negociatiua eſt humus, quē ingens circunfluit amnis, aut partula ambiunt æquora. Nūq̄d non negociator ille eſt regni cœleſtis, qui vos ad eius amorem incitauit. Quid ergo mirum ſi negociatorū princeps, et mercatorum īperator ſuper maria tribulationis fundauit eum, et ſuper flumina doctrinarū præparauit eum. Hæc pauca ſcripſi vobis felices in Chriſto pauperes, vt equanimiter patrem et magiſtrum veſtrum præſtolando. ſi vos ab eo longa terrarum ſpacia diuiſerit mens nullatenus ab eo recedat. commoueatur aduerſus eum mare ſeculi hui⁹ commoueatur pulchritudo eius, gaudeant interim campi, et omnia quæ in eis ſunt virtutum ſanctuaria expectantes beatam ſpem, et aduentum illius proximum quem diligitis in Chriſto. Scripſi interim, vt me pauperem, et veſtræ paupertatis amatorem ametis fructuſq; illius particeps inueniar. Ea enim paupertas gemma eſt in qua complacet mihi, cuius virtutē etiam ipſi priores lapidarii minime intellexerūt. Hanc in toto corpore, et corde circunferens eius circa me virtutem ſentio effi=

cacem. Nam et cor meum ſemper hylare reddit, nulli curæ, nulli ſolicitudini obnoxium, venenum odii nullum patitur in corde lippentibus mundialium oculis pro ſuo nomine nociua eſt, propter eam non me iudicum tribunalia exagitant, non me curię regum, aut prę latorum tributariū tenent, non me noxiæ ſolicitudines ſeculi ſuffocāt. A manu, a pede, ab oculis, immo et ab ipſo corde diuitiarum ſpinas auellit, cor meum a bellis, et certaminibus ſeculi ſecurum, et quietum reddit. Omnem a me tollit æmulum. Nam pauci in me æmulantur, bonum illud ita inhęret, vt niſi voluero tāto bono nemo me ſpoliari poteſt, ea ornatus gēma vt collo meo quaſi torques circū poſita honorem habeo a regibus, et principibus terræ. Hæc eſt quæ me quietiſſimo, ac lętiſſimo ſomno dormire facit, eā tāq̄ mihi dilectam ſponſam ĩ ſinu meo foueo, amplector, deoſculor, et quaſi meas delicias vtcunq; veneror. Hæc ĩ meipſum ſolum virtutem ſuam exercet. Verum et in equos, et equites tranſibit, nedum finaliter in Chriſto dormiuero, poſt officia, et beneficia mea, quę nulla ſūt curſitent, certe neſcit homo precium eius, confidit in ea cor viri, non fœminæ virili ſiquidem non effœminato animo virtus illius refulget. Hanc margaritā precioſam vt poſſideret in terris, ſummus ille negociator cœleſtis vendidit omnia ſua, immo et ſeipſum vendi permiſit, vt compararet eam cuius ęſtimatio eam mihi reddit precioſam, quæſiui illam, et ĩueni, nec dimit

tã,donec introducat me in cubiculum genitricis meæ triumphantis eccleſiæ,cuius indies partum expecto, vt per dei gratiam me in alterum mundum gignat hominem,propter quam capeſcendam vos oro,paupertatem amate,et in ea viuite felices. Amen.

¶ Veſtræ paupertatis conſors,et amator Ioannes Raulin Cluniacenſis Monachus.

¶ Collatio habita in regali collegio Nauarræ in ſolemni feſto diui Ludouici per thema,Domine in virtute tua letabitur rex.

VIrtutem omni regio ſplendore digniſſimam vario ſępe certamine multiphariã dudum arbitrati ſunt ornatiſſime cetus ſapiens Aegyptus,Roma potens,et docta græcia. Cuius rei facturus eſt fidem eloquentiſſimus ille Carneades achademicę ſectę philoſophus,qui Romam miſſus ab Athenis audientibus oratoribus,tunc maximis Gaba,et Cathone cenſoribus cum pro æquitate primum diſputaſſet, tũ dei de altera die aduerſus æquitatem acerrime contendit Cenſuerunt quippe nonnulli iuſtitiæ,ac virtutis æmuli potentiſſimam regis eſſe virtutem fines regni propagare.aliis violenter ereptos augere,imperia,vectigalia facere meliora,nihil honeſtum,nihil vtile, nihil

accommodatum,niſi quod violenta poſſet manu teneri,aut vt verius loquar,eripi,firmiter iudicātes quādoquidē q̨ euerſis vrbibus,deletiſq; populis agros poſſideant,armatumq; ciuem locupletiorem effecerint. hi laudibus ad aſtra feruntur,hi virtutum omniū probantur conſcendiſſe culmen, virtutum nihilominus ꝑnitioſiſſimi euerſores. Nam quomodo ſtudioſus eſſe poterit,et virtuti operam dare,qui nocet,qui odit,qui ſpoliat,qui occidit,quibuſve ſplendebit officiis,qui ſocius furum ſpoliis ſolus gaudet,et ruinoſis anfractibꝰ, latiſq; periculis ſummopere gloriatur,dicente Auguſtino. Maxima regna non eſſe niſi maxima latrocinia. Quæ quanto cæteris regnis anteſtant magnitudine tāto ea maiore neceſſe eſt decidere lapſu, cum authore Lactentio. Plus ponderis habeant ad ruinam,quæ cæteris ſunt altiora. Ea de re falluntur, qui amplitudine patriæ regnum ſtabilire cupientes, poſuerunt firmamentum eius formidinem,quandoquidem deſinentibus illis frameæ in finem munitiones,et ciuitates eoꝝ ex īprouiſo deſtrueret omnipotēs, cū adeo nihil hūanis viribus ſit elaboratum,quod non ab eis æque deſtrui poſſit,Mortalium enī mortalia ſūt opera. Quod apud ſe diligenter animaduertēs prudētiſſimus Aethiopum primus Lacedemoniorum optimus prīceps exprobranti vxori ꝙ filiis minorem poteſtatem regiam relinqueret,q̄ a progenitoribus ipſe recepiſſet,reſpondiſſe fertur,Et ſi minorem,tamen durabiliorem.

Alii vero non improuide de regia virtute philoſopha
ti ſunt regem ex officio hoſtem fore malorum, bono
rum vero defenſorem, parcentem ſubiectis, et debel=
lantem ſuperbos, quod quidem ſuſcipere facile eſt, im
plere certe difficille. Nam in dei, non in regio arbitrio
poſita eſt victoria, Itemq; vt plurimum et numero, et
conſpiratione potentiores ſunt improbi, vt ad eos ſu=
perandos non tam virtus q̃ felicitas neceſſaria videa=
tur meliore, iuſtioreq; parte frequẽtius deuicta. Quis
enim opulentiſſimi Crœſi Lidorum regis inopinatiſ
ſimũ neſciat caſum, qui aduerſus Cyrum iuſto cõgreſ/
ſus prælio, latiſſimum imperium vna hora, vnoq; mo
mento perdidit. Quis ignorat Gayum Pompeiũ pro
re publica, pro libertate arma ſuſcepiſſe, qui tandẽ vi=
ctus, et ſpadonibus Aegyptiis detruncatus cum liber=
tate cecidit? quis vero omnium liberrimam virtutem
tantis caſibus fatebitur eſſe ſubiectam? Propterea viri
ſapientes ſupradictis ſententiis nequaq̃ præſtantes fi
dem prudentiſſime iudicauerunt maximum regis of
ficium eſſe pietatem, qua in ſuos ſubditos pius et cle=
mens, deum ſupra ſe ſemper auſpicabitur, et credit al
tiorem, quem magnopere timet, veneratur, et adorat
Quãobrem illuſtriſſima Francorum regia progonies
gloriæ non inanis auida, non poteſtatis, non diuitia=
rum, non virium, ſed pietatis titulo gloriatur, quæ nec
robuſtiſſimam, nec potentiſſimam, nec opulẽtiſſimã
q̃q̃ his omnibus cumuletur laudibus, ſed Chriſtianiſ

ſimam ſe gaudet vbiq; prædicari. Quamquidem no=
minis egregii, inſigniſq;, ac glorioſiſſimi tituli eminen
tiſſimam claritudinem toto orbe celeberrimã in Aga
renos, Lybios, cęteroſve Chriſtianę fidei antichriſtos
dimicando præ cæteris omnibus regnis ſibi compara
uit, cuius gloriam vidimus in noſtro beatiſſimo rege
Ludouico pro eius ſtrenuitate, ac ſanctimonia non im
merito collocatam, quippe qui ardentiſſimo fidei ze=
lo armatus ĩ hoſtium Chriſtianæ religioniscuneos pe
netrauit ſecurus, quo nec iuſtior alter fuit, nec pietate
ſecundus. Qua de re mirificauit dominus ſanctum ſu
um fama, et meritis, excelſum eum faciens præ regi=
bus terræ inæternum ſeruans illi miſericordiam, qui
miſericordiam fecit generoſo ſemini eius vſq; in hodi
ernum diem ſedenti ſuper thronum eius iuxta miſeri
cordias Dauid fidelis, de cuius virtutibus egregiispro
accepto munere breuiter dicturi, ne forte cum pone=
re tentauerimus os in cœlum lingua noſtra tranſeat in
terram. Ad cœleſte ſpirituſſancti ſacrarium ſcientes
quoniam labia noſtra non ex nobis ſunt, conuertam⁹
orationem, dicentes illud verbum bonum, Aue do=
minus tecum. ¶ Priuſq̃ hoſtis antiquus inter varios
populorum greges zizaniam ſeminaret cũ fideli qua
dam ſimplicitate, ac innocentia regebatur genus hũa=
num nuſq̃ regibus opus erat. Sed eo felici tẽpore quiſ
q; ſui rex, quiſq; ſui compos exiſtebat. At vero inuale
ſcente per orbem cupidinis morbo cum adoleſcentia

mundi prona ſemper in malum, malicia cum ætate cũ numero ſimul excreſceret, vt eſſent, qui iudicarẽt orbem terræ, in æquitate reges inſtituit, quorũ alios popularis creauit ambitio, alteros vero reddendi iuris occaſio produxit in lucẽ, hic geneſeos liber poſt diluuiũ tradit alium quidem regem venatorem robuſtum, vt Nembroth qui Caldeorum primus, deinde Perſarũ regium dyadema ſibi compoſuit, alterum autem paſtorem ouium, vt Abraham, quem Ioſephus antiquitatum volumine primo voluit eſſe Damaſci regẽ Quo fit vt ſubtiliter cunctanti inſinuare videtur ſacrarum ſcripturarum profundiſſimus alueus regum alternam complexionem, quãdo hos paſtores ouium, illos venatores deſcripſit, quorum hæc eſt diſcretio, vt rex ille ouium paſtor oues leniter tondeat, venator deglutiat, primus paſcit, ſecundus depaſcit. Ille aduerſus algores, et caumata oues ad caulas humeris portat. Iſte ĩ frigore et nuditate detracta pelle ouem excoriat, ille ĩ ſinu ſuo morbidas fouet, ac nutrit oues, iſtius non tã ferarum q̃. propriarum ouium veloces pedes ad effundendum ſanguinem, ille pugnatiſſimis canibus in lupos circunſeptus, vt oues cuſtodiat. Iſte vero mordaciſſimis lateribus aquilonis circundatus, vt ouium ſubſtantiam rapiat, et nõ ſit qui eripiat, qui pleureſiaca peſte laborans, et ſi ſanus eſſe videatur, peſſima tamen latera ſuſtinet, et peſtilentiſſima in his interdum apoſtemata dolet. Primum regnandi modum In canticis vi/

detur approbare eccleſia Chriſti ſponſa. quæ cum vi=
diſſet regem in accubitu ſuo protinus vbi paſceret in
meridie requiſiuit luce clari⁹ inſinuãs reges ĩ paſtores
euadere debere nõ in venatores. Nũc vero deteſtan=
tur Aegyptii paſtores ouium, diligitur Eſau propter
venationem, et Alietus propter prædam. Quod ſi
quiſpiam veritatis amicus aduerſus eorum rapinã pa=
lam duxerit allegandũ, Achab propter arreptam vi=
neam Naboth vſq; ad mingentem ad parietem miſe
ſerabiliter occiſum, regnum Dauid inter Roboam, et
Iheroboam propter ſponte diuiſam innocentis here=
ditatem cœleſti vltione diuiſum, Roboam propter ex
actiones latrunculis expoſitum, et tandem a regno tur
piter eiectum. Audiet illico omnia hæc accidiſſe pro
tempore quo reges paſtores erant ouium, non venato
res ad eos quoq; ſpectari throni nõ ſt rquillinii ſeſſio
nem. inſtar Iob beatiſſimi regis cui erant ſeptem mil=
lia ouium, et mile millia armentorum, ac ſi eos cœle=
ſtis curiæ arreſta, ſeu diuina iudicia, contingere mini=
me poſſint, quæ iandudum pronunciauit terribilis ille
qui aufert ſpiritum principũ terribilis apud reges ter=
ræ ſub quo curuantur qui portant orbem, Audite pro/
ptera reges intelligite, et erudimini qui iudicatis terrã
Si de throno dei procedunt fulgura, voces, tonitrua
quibus quatiuntur, et atterũtur reges, qui paſcũt oues
domini. Quid vobis accidat aduertiminor, qui violẽ
ter tollitis pelles carnem deſuper oſſibus earum ſi in

viridi hæc facit, in arido quid faciet, ſi ſancti viri qui=
bus non erat indicatum, vt biberent de calice iræ dei,
biberunt, et vos innocentes eritis, verumtamen biben
tes bibetis. Quis enim neſciat innocentiſſimum Fran=
corum regem Ludouicum inundationes maris quaſi
lac ſuggiſſe, bibiſſe inſuper quaſi ſubſānationem aquā
maxime dum terram coluit infidelium in laborib⁹ plu
rimis in carceribus abūdantius, ī plagis ſupramodum
in mortibus frequenter particeps in tribulatione, et re
gno maximo. Quē temen virū ſancttitate elegerat do
minus, vt paſceret Iacob ſeruum ſuum, et Iſrael here=
ditatem ſuam, quos pauit in īnocētia cordis, et in ītel=
lectibus manuum ſuarum deduxit eos ad fontes aqua
rum, et ad paſcua vitæ. Quiſquis es igitur, qui regis Iſ
rael, ītēde qui nūc deducis, nō quaſi feram, ſed velut
ouem Ioſeph. Noli temetipſum paſcere, noli paſcere
hedos iuxta tabernacula paſtorum, noli paſcere peco
ra occiſionis, ſed paſce agnos domini, Ieſu Chriſti no
ſtri Ludouici exēplo, et paſceris ī diuitiis eius. Et nos
populus tuus, et oues paſcuæ tuæ, cātabimus, & pſalle
mus virtutes tuas, ſed et propter te animo decantabit
tibi cōmiſſus grex. Domine ī virtute tua letabitur rex.
¶ Si regis ad exemplum totus cōponitur orbis, ſi ma=
giſtratui ſtudet populus ſemper eſſe cōformis, et ſi v=
nuſquiſq; libenter id appetit in quo aliū cernit illuſtrē
neceſſe eſt principē q̄to maiori præeſt multitudini tā
to āpliore virtute præſtare, & ſic fortitudine, ſapiētia,

pietate ſuperexcellere populũ, q̃tum paſtor excedit oues. Pro noſtrate prouincia, de hac prænominatarũ virtutum beatiſſimi Ludouici egregia trinitate pauca dicturi ſumus. Cætera poſt veſpertinã horã vir maximarũ virtutum cultor egregius oĩm ſcientiarũ, et maxime ſacrarũ acutiſſimus diſputator, huius regiæ domus bacchalarius formatus, et burſarius benemeritus, contheologus mihi chariſſim9 magiſter Ioannes Charon ſuo luculentiſſimo ſermone declarabit, quibus omnibus in vnum congeſtis, ſi a patre luminum eas demonſtrauerimus originẽ duxiſſe, facile concludem9, Domine ĩ virtute tua letabitur rex ¶Inter omnes populorũ opes hoc vnũ ſingulare ſẽper exiſtimaui viri patres, eo precioſius quo claruit regnũ regi cõpoſito principi vndiq; optimis moribus adornato conferri, idq; maximum eſſe diuini amoris indiciũ, cũ dominus præfert regnis ſtrenuiſſimos duces, et currib9 eorũ ſapiẽtiſſimos aſſignat aurigas. Cui ſentẽtię teſtimoniũ dedit regina Sabba cũ ſapienti vſa ſermone, ſic Salomonẽ eſt allocuta, Quia diligit dominus populum ſuum, idcirco poſuit te dominus regẽ ſuper eum, et recte quidẽ. Tãta ei tũ auri, tũ argẽti copia ĩ Hieruſalẽ q̃ta lapidũ erat, cũ rex ille ſapientiſſim9 rẽpublicã adminiſtrabat. Hinc Titũ Vaſpaſiani filiũ ꝙ heroicorũ virorũ mores exceſſerat, delicias hũani generis eẽ putauerũt. E diuerſo nulla poteſt tam grandi maledictione populus mulctari, q̃ cũ impudenti, aut incõpoſito,

aut effœminato duce regitur domino indignatiōe ſua auferente optimū principem, et in furore ſuo peſſimū ſuſcitantē regem. Pharao poſt formoſas ſpicas alias to tidem tenues, et arundine percuſſas oēm primarum pulchritudinē deuorantes nocturna viſione contēpla tus eſt, quia Ioelis teſtimonio quaſi ortus voluptatis terra corā bono pricipe, et poſt eū quaſi ſolitudo deſer ti. Id ſane perſpicuū cenſuit antiquitas, ꝙ bono princi pi raro bonus ſuccedat, malis vt plurimū, et donū dei permaximū eſſe, ſi longiſſimus eius hereditet priceps Legimus apud Herodotū ferociſſimos olim tyrānos Chebrenē, et Cheopem apud Aegyptios ſex et centū annis regnaſſe. Micerinū vero Cheopę filium diuino relatū oraculo ſex ānis regnaturū, et ſeptio defūcturū eo ꝙ prædeceſſorum ſuorū tyrānidi finem impoſuiſ-ſet. Beata igitur terra cuius rex nobilis eſt, gemma oi-bus opibus incomparabilis a ſummo delapſa occiden te orbem voluptatis in terra conſtituens. Nam ſub ge neroſo principe ſæpiſſime ſurgit gens aurea mundo, quæ pacis ineundo conſilia adeo ſua virtute maliciam vincit, vt conuertat gladios in vomeres, lanceas in fal ces, haſtas in ligones, vt ſedeat vir ſubter vineā, et ſub ter ficum ſuam, & non ſit qui deterreat. O quis aureū illud ſeculum heroico carmine deſcribere poſſet. O ſi me contingat aliquando videre tempora illa, quū iu-ſtitia conuertetur in iudicium, et qui iuxta illā omnes qui recto ſunt corde quū iuſtitia, et iudicium præpa

ratio regiæ ſedis.quū miſericordia,et veritas præce=
dunt faciem ſuam.O beatus populus qui tunc ſciet iu=
bilationē.Vos propterea viri ſapientiſſimi beatitudi=
nis huius participes eſſe dixerim,qui in iubilo cordis
hodie diui Ludouici memoriam recolitis , qui multo
tempore Chriſtianiſſimum hoc regnum feliciter diri
gens,nunq̄ letali criminis ſenſit contagium. Legimus
Saulem quo nullus melior in Iſrael a deo electū pau=
lopoſt electionis,atq; inobedientiæ pœnas luiſſe gra/
uiſſimas.Iſte vero innocentiæ veſtem nunq̄ exuens
ita prudenter cū humilitate honorata,quæ rara auis ē
in terris,magiſtratu publico functus eſt,vt deo & ho
minib9 dilectus,ita tamē erat in poteſtate poſitus tan
q̄ oibus eſſet ipſe ſubiectus.Dauid ſanctiſſimus iuxta
cor domini iuētus,et vnct9 inter viros ſanguinū,et do
loſos lubricitatis cauſa ſacris ī codicib9notat9 eſt. Hic
vero beatiſſim9vir cui9 honores nō mutauerūt mores
cui9in ore nō eſt inuentū mendaciū,cui domin9nō im
putauit peccatū,ſeſe caſtiſſime,ſtrenuiſſimeq; direxit
& regnū,ſēperq; illi9caſta fuit dom9,luxuq; carēs,cor
ruptaq; nūq̄.Sciebat enī vir dei liliū putere,ſordereq;
meretricularū manibus cōfricatum,nihilq; magis ani
mi valitudinem euocare q̄ luxuriam ipſam omnis no
uercam triumphi,quæ fortiſſimos quondam reges,ī=
mo ipſum cœlum in cœnum deiecit,Nonne Semyra
mis vt ſceprra regeret,Aſſyriorū iter ſcortorū greges
filiū educari fecit. Nonne Sardanapalus vir muliere

corruptior longeuum Aſſyriorum regnum vna cum vita, non tam terminauit, q̄ exterminauit, difficille q̲p pe eſt, quos fœmina vicerit, animoſos poſtea euincere viros. Eam ob rem ab ineunte ætate caſtitati operā dedit beatiſſimus Ludouicus, vt ea ſtrenuitate polleret, ſine qua ſub armato milite regnum etiam potentiſſimum trepidare ſolet. Præterea induit eum dominus ſpiritu fortitudinis, et virtute exaltauit, quandoquidem diuina virtute, et bellica induſtria Francorū lylium, Anglorum leopardum proſtrauit, confregit eius potentias, arcum, ſcutum, et bellum, vbi gaudēs infigere tauros, prædas contemnens humilis, inſignē victoriæ palmam Francis intulit. Porro in acie ſua tyronem, non hyſtrionem, militem non furem armabat et inter viros militiæ cultores rex tunc inueniebatur, non lilium inter ſpinas, ſed non ſic impii non ſic, quos hac tempeſtate videbis, non forma facti gregis dominantes in populis, ſed regentes eos in virga ferrea, harpiis ſimiles, caninis capitibus, et aduncis vnguibus certe rapidiſſimis cuncta rodentes. Muſca hæc grauiſſima altera Aegypti plaga pene totum diffuſa per regnum, non Aegyptios hodie moleſtat, ſed Hebreos. Videbis ſane exire hominē ad onus ſuum, et ad operationem ſuam vſq; ad veſperam, et ecce interdū ſcrutabitur miles (melius dicam raptor) omnem ſubſtātiam eius, et diripient alieni labores illi⁹, nec eſt illi adiutor, nec eſt qui miſereatur pupillis eius. Non edit de

vinea,qui plantauit eam,non de lacte manducat, qui pauit gregem,reſiduum locuſtę comedit bruchus. Et ſi quis adipe,et piguedine fortuito repleatur,illic mil ui congregantur,alter ad alterum deuorantes plebem domini ſicut eſcam panis. Heu heu mihi patres optimi vt quid natus ſum videre hanc contritionem filiæ populi mei, vt quid ne conſumptus,ne oculus meus vi deret calumpnias,quę ſub ſole geruntur,et lachrymas innocentium,et neminem conſolatorem,nec poſſe re ſiſtere eorum violentiæ cunctorum auxilio deſtitutos. Laboraui profecto in gemitu meo dolorem habens in corde meo,per diem conſyderans miſeriā inopum,et gemitum pauperum,quorum diuitiæ,et labores delicias præbent regibus,cum ab hoſte in calamitatibus non eſt qui redimat,neq; qui ſaluū faciat. Scimus aduocatos,et procuratores olim didiciſſe prædā qui ac ſi pillos leuiter raderent,ſicut nouacula acuta facientes dolum,ledendo quaſi nihil ledere videbantur Nunc autem cum fortitudo lex eſt iuſtitiæ ſuperuenit non malicia ſed maliciæ imago eorum velut eſuriētes pulices acrius maxillam acrius pungunt,quorū exultatio ſicut qui deuorat pauperem in publico,non in abſcondito, videant omnes,qui prætergrediuntur viam,Iuxtaq; Ioannis Apocalipſim. Vbiq; mittunt falcem in regno,vindemiant botros vineæ terræ, ſuperuenit ſāguis pauperum vſq; ad deauratos frenos equorum. Et ſi dum ſuperbit impius,pompis,et faſtu ſecu=

li incenditur,& deſtruitur, pauper. Magnificentiam Darii regis Perſarum non abs re ſcriptura refert, quæ talis,ac tanta fuit vt nolentes cogeret ad bibendum,ne mo vero modo pincernarum officium omnibus com munem nimis experimur qui diligenter multo agrico lis,et cæteris vulgi populis aquas Marath velint, no= lint ad guſtandum propinant,et bibere cogunt de ca lice Babylonis. Veniet,veniet ſubito,cum non ſpera= tur contritio,et infelicitas in viis talium,qui viã pacis non cognouerunt,nec eſt timor dei ante oculos eorũ, vt non ſupergaudeant amplius inopi,nec dicant, eu= ge,euge pauperis,nec dicant,deuorabimus eum,faci= le profecto omnium ſatraparum peribit domus,dum e vicino veſtimentum mixtum ſanguinem erit in cõ= buſtionem̃,et cibus ignis. Sane hæc mutatio non ho= minis,ſed dexteræ excelſi quãdo reſiſtentibus dexte= ræ dei piiſſim9 rex noſter obuians diuino fretus auxi= lio,ſcuto bonæ voluntatis armatus, percutiet omnes aduerſantes populo ſuo ſine cauſa, dentes peccatorũ conteret,mollas leonum confringet,et ſub vmbra ala rum ſuarum viuent populi multi. A fructu frumenti, vini,et olei in pace multiplicati,et paſcantur inter li= lia,donec aſpiret dies,& inclinentur vmbræ regum, Quidam autem imperatorum alii feroces leones, alii leopardos inuenies,alii virulentos ſerpenres,alii præ daces aquilas. Cæteri horrenda caſtella arma gerunt crudelia. Chriſtianiſſimus vero rex noſter lilium me

dicinale ſibi vendicat. diuini altaris ornamentum re=
dolens, vbiq; terrarum animi manſuetudinem, pieta=
tem, clementiam, ac miſericordiam, qua nihil dulci=
us in vita hominibus, Quis igitur ille eſt, qui huius li=
lii odoriferam dulcedinem in furiam contra naturam
conuerſam arbitratur, niſi qui neſcit medendis vlceri
bus protinus adeſſe lilium, atq; prodeſſe. Caueat nihi
lominus ne cum ignis ſuccendet denſis in vepribus or
bem inter ſpinas inueniatur lilium, ne ſimul combu=
ſtis ſpinis comburatur et ipſum, Et ſuperuenientib9 ab
alto torrentibus cum ſpinis, et in altis arboribus erra=
dicētur, & lilia quæ ſunt in tranſitu aquæ voluptatum
Quas ſic a ſe reiicit lilii decus, et gloria diuus noſter
Ludouicus, et cunctis quæ circunſtare, et conſtringe=
re videbantur abruptis in ſolio regali, Ita etiam vinct9
in carcere in purpura quaſi in cilicio iacebat, in ieiuniis
aſſiduus, cinere conſperſus, corde compunctus. et vt
rideret in die nouiſſimo riſum fugiens dum erant illi
lachrymæ ſuæ panes die ac nocte, et potum ſuum in
fletu miſcebat. Hæ deliciæ noſtri regis erant, hæ vo=
luptates, hæ diuitiæ, quibus olim ſupramodum oble
ctatus, ibat de virtute in virtutem proficiens, vt iuxta
preaſſumpta verba de ipſo canere valeamus, et diui=
nas propulſare aures. Domine in virture tua letabitur
rex. ❡ Et ſi pollitica fortitudine regna ſtabiliantur,
et robur accipiant clariſſimi viri, ipſa tamen fortitudo
ſine ſapientia ſemper degenerat in ſtultitiam, Nam vt

Ariſtoteles.ii.Rhetoricæ teſtatur,vbi fuerunt philo zophi,præſides felices fuiſſe ciuitates.Ita præſidentū temeritas frequenter ſubditos præcipitat in ruinam,q q̃toplus intumuerunt aduerſus ſcientiam dei, eo gra uius deiecit eos,dum alienarentur. Non enim conſi= lium,non ſapientia contra dominum,cuius non mi= nor eſt in potentiſſimo regno tranſferendo poteſtas, q̃ in tugurio pauperis euertendo. Nonne temeraria Dauid præſumptio in plebis numeratione magnæ il/ lius peſtis qua ſeptuaginta quatuor milia vna die cæſa feruntur,præbuit occaſionem. Nonne ſtollidiſſima Saulis electione in montibus Gelboe occidit ipſe, et populus eius. Quis inſuper aduerſus Roboam regni diuiſionem erexit? quis optimo regi Ioſuæ vitam ade mit? quis Darium filium Arſami regno Perſarum de ſtituit? quis Hanibalis inſaniæ termiuum impoſuit? quis parauit potentiſſimo Perſi fugam? fortunatiſſi= mo Pollicrati crucem? Neroni famoſum extermini= um? Gothiæ genti exercitium? Nonne hæc omnia ſa pientiæ raritas ſtatim adduxie tā grandis enī vitiorū cohors aſſiduo principi aduerſatur,& illum allidit,vt ei paretur laqueus in omni qua ambulat via,ſi non illi præſto adſit ipſa ſapientia,omnem virtutem babens, omnia proſpiciēs,et ſine qua ſua abutitur fortuna, nec ſe,nec ſua,nec ſuos feliciter componens. Quid enim ſine ſapientia theſaurus,niſi merces in ſacco pertuſo, cuius ſubſtantia abſorbet aliena largiendi immodera=

ta vorago. Q̃z ſi pauliſper naturam regni iocando fue
rimus perſcrutati, erit facile cognitu id quod dicturus
ſum. In corpore regni complexionem ſanguineã oli
dominium habuiſſe quando ad reipublicæ dubios e=
uẽtus ad futuram pollititi corporis eſuriem ſcrinia nu
miſmate plena eructabant, ex hoc in illud, et regnorũ
alimentis opibus vbiq; apparebant, caput et membra
princeps, et eius indigenæ impinguati, incraſſati, dila
tati, nec recalcitrabant. Tunc temporis nuſq̃ audieba
tur vox illa Ranni crudelis ſuper ligna ſyluarum, vox
illa dyalectica eorum, qui ſe dicunt nobiles, et nõ ſunt
quæ nunc flens dico vbiq; nimis euagatur, ruſticum ĩ
quiunt, neceſſe eſt pungi. non vngi quem expedit, vt
teſtantur ipſi, immo neceſſe eſt taliis, vectigalibus, et
exactionibxs duriter opprimi, alioquin effrenis erit,
& intollerabili ſuperbia tumens, et non conſortis im=
patiens. O aſininam, et penitus inhumanam vocem
eorum qui cum nihil ſunt, ſe credunt aliquid eſſe. O i=
terum atq; iterum, pace omnium dixerim, aſininum,
ferum, et inane decretum, quod punit ante peccatum
aut peccato ſaltem chymerino, et dumtaxat imagina
rio ſine demeritis irrogat pœnam, neſciunt qui liberis
tanq̃ ſeruis vtuntur, ꝙ ſeruus eſt diſciplina deterior.
Neſciunt ꝙ immoderatus ſtimulus non beſtiam cor=
rumpit, ſed vulnerat, et occidit. Neſciunt inſuper ꝙ re
miſſius imperanti facilius paretur, quodq; human⁹ a=
nimus pro ſua nobilitate, et diuina quadam libertate

facilius ſequatur, q̃ trahatur. Hæc dira vox noſtri tem
poris eſſe videtur, cum iam regnũ, neſcio quo pacto,
in colericam tranſit naturam, nam et velut colerici o=
mnibus omnes bella gerimus iracundi, et cum pluri=
mum ſubſtantiæ deuoremus, ac ſi Iordanis influat in
os noſtrum. A minimo tamen vſq; ad maximum oẽs
ariditatem, et ſitibunda macritudine turgent, et vt cũ
Ariſtotele de colericis loquar plenius. Cum omnia pe
ne vorauerunt tanq̃ nullo fruentia ſunt eorum corpo=
ra, væ nobis patres optimi, væ nobis a miſeria tempo
ris huius, quam tabeſcentem ſpiritu præ tedio ingemi
ſcentes deſcribim⁹ in quo ſumptus prouẽtus excedũt,
et exinde pollitꝛcum corp⁹, aut diſſenterico fluxu, vel
ethico fortaſſe morbo laborans, vt inſatiabilem ſedat
eſuriem terram deglutit, & cœlum mordet. O feliciſ
ſima noſtri Ludouici tempora in quibus omnia pon=
dere, numero, et ordine gerebantur, nulla tunc penſa
excreuerint mile immoderatæ largitiones, ſed cuncta
prudenti quadam frugalitate fundebãtur, quid enim
muneris ſuis collateralibus impendiſſet, quum deum
ipſum, quem tantopere diligebat, nõ profuſiori q̃ qua
draginta ſolidorum in ebdomada largitione donabat
O nimis ampliſſimum et regiam decens maieſtatem
quo & optime placabatur deus, nec inde ſubmurmu=
rat, aut grauatur populus. Interrogatus a rege prudẽn
tis cuiuſdã principis legatus fidelis, quid in regno ſuo
maximum, aut optimum haberetur, prudentiſſime re

pondit, In omni opere principis menſura, et modus. O verum nectareum, et omni laude digniſſimum, o verbum mellifluum omnem continens ſapientiã vbi-q; in pallaciis regum, in parietibus, in terris, in lateribꝰ in cuncta ſupellectili, immo uerius in eorum corde, in pectore, in ore deſcribendum. Non eſſet profecto in penetralibus regum, non muſcæ currentes in odorem vnguentorum eorum, non vulpes demollientes vineas, ſed conſumeretur omnino nequitia peccatorum, et aſſentatorum, quorum os plenum eſt maledictione, amaritudine, et dolo. Quem morem gerens beatiſſimus Ludouicus nequaq̃ audiebat ſibillos gregũ adulatorum, ſed quemadmodum, vt Plinio placet, Herodium, et prædaces aues ab auicularum præda ſuo clamore compeſcit aquila, ſic ſuis ſolenmnibus edictis lupos arcebat a populis ſingulis ebdomadis ſedens pro tribunali non in cathedra peſtilentiæ, non in conſilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus velut Daniel ĩ medio leonum, non vt cyrus in medio luporum, ſed vt dominus Ieſus in medio doctorũ, et ſeniorum, ĩ medio ſenſatorum ſemper aſſiduus vbi non reſidebat ſpiritus peſtilens, non aura corrumpens. Cuius cum volumine vitæ nudiuſtertius perlegerem, vt coram hac celeberrima corona aliquid in eius gloriam recitarem Ecce ego Ioannes fui in ſpiritu, et ecce vidi ante thronum beatiſſimi Ludouici. xxiiii. ſeniores habentes coronas, et dyademata in capitibus ſuis prudentiſſimos

viros canos multi temporis,in quibus eſt ſapientia,ha bentes officia,& dignitates,conſtitutos in caput et nõ in caudam,vt iudicarent populum in iuſtitia,& pau peres in iudicio procul abigentes omnẽ parietẽ abſq; temperamento, et canes linguentes vlcera. O feliciſſi mum ſub tanto principe regnum. O quis det viuere vt videam regnum talibus innixum colonis,quũ paſto= rum,non luporum oculi in pauperem reſpicient,et e= runt praua in directa,et aſpera in vias planas. Hæc tuã ſane,non aliam decent clementiam,qui nũc regis ſce ptra forti dextra cuius prouidentia florentiſſimũ hoc regnum pace fruitur,regitur,dilatatur,et in dies exal tatur. Eya igitur age o rex Chriſtianiſſime intende proſpere procede,et regna propter ſapientiam quam in te volumus, ſperamus, optamus, et eorum qui te diligunt centuplam, Quam dum ve= lut ſponſam adamaueris,et exquiſieris a iuuentute tua omnes manum tuam laudabunt, dicentes, Domine ĩ virtute tua letabitur rex. ¶Omnium regũ nemo eſt viri percelebres ſi luteam ſui conditionem, ſi diui nam ſupra ſe maieſtatem ſenſerit,qui nõ facile clemẽ tiæ,ac pietati colla ſubmittat. Huius ſententiæ teſtis ẽ potentiſſimus Perſes qui cum ſeipſum primum, tũ in numeram cerneret ſui exercitus multitudinem dixiſ= ſe fertur, Regem me tanti,tamq; fortis excercitus præ dicãt. Ego vero me regem pulueris eſſe profiteor, Te ſtis eſt iunior ille Theodoſius, qui eſt inter impera=

tores nullus melior,qui ſummopere veneratus eccle=
ſiam dei,barbarorum impetus,terręmotus,horrenda
q; portenta pia profligans oratione diuinam clemen
tiam clementia,pietatem pietate,miſericordiam mi=
ſericordia flagitabat,quos tamen omnes anteire viſus
eſt beatiſſimus Ludouicus,qui clemēs in ſubactos ho
ſtes,ſed & maxime in ſubditos,leproſos,et languen=
tes.diuinarum contumeliarum impatiens,ſuarum im
memor,& ſupramodum pietate, animo, et opere ſe=
ctabatur eccleſiam.Itemq; viros eccleſiaſticos ſum=
mo proſequebatur honore,maxime quos ſciebat vene
randa actione pollere,de ipſius eccleſiæ ingreſſu cæ=
cos,et claudos,qui oderunt animam Dauid fideliter
cohercens. Verum cum nec pietatis zelus,et ardor iu
xta tanti principis viſcera poſſet cōtineri,in animo ha
buit non ſuum ſed Chriſti dilatare,ac mxgnificare ī=
perium quādoquidē pacatis omnibus regni contentio
nibus aduerſus barbaram Machometi ſpurcitiam ro=
buſtiſſimum totius Galliæ commouit exercitum Li=
bios,Aſianos,Aegyptios,Marrocianos conterendo,
feciſſetq; vſq; ad internicionem,niſi eum diuina pro=
uidentia vltro ad ſuperos rapuiſſet. Sed quid in diui
Ludouici laudibus diutius immoror,dum mente re=
uoluens Agarenorum potentiam potentum, et fe=
re obtinentium terminos domini mei Ieſu,parte ex al
tera deſides,ac pigros principes Chriſtianos,et miſe=
rabiliter effœminatos eorum exercitus neſcio quo ſpi

ritu vertiginis ſe,ſuoſq; mutuis confodientes vulneri=
bus propria voce confundor,et cum omnibus fere na
tionibus belli gloria iure vel iniuria anteponi contendi
mus. Vereor ne aut nimis inepte de nobis quiſpiã Iſa
yæ de Moab vtatur vaticinio, ſuperbia inquit Galli=
ca pluſq̃ fortitudo. Gloriamur ſiquidem in ea quæ lõ
ge abiit militari virtute,quæ auctore Brenno Seno=
num duce Remum cepit Romam incẽdit,et vitricib9
vbiq; armis vſq; in Græciam profecta,ibi cõſedit, at=
q; ex Gallorum nomine Gallogræciam nuncupauit.
Gloriamur item, vt filii Iſrael de patre ſuo Abraham
In glorioſis illis triumphatoribus qui tot, in Italia
præclaras vrbes Veronem, Brixiantum, Senias, Pla=
centiam,atq; Mediolanum condiderunt, qui liguriã
que Emiliam,aliaſq; quaſdam illic regiones ſuæ voca
bulo patriæ Galliam nominauerunt tranſalpinam. Et
ecce pro gloria ædificatorum,et regionum iſtauratio
ne gloriam ipſam in puluerem deduximus,cum depo
pulamur agros,ſuccendimus oppida, vrbes ſubuerti=
mus,terram in ſolitudinem redigentes. Id olim etiã
authore Iuſtino Gallorum acies ornauerat, ꝙ tantus
terror Gallici nominis cunctos reges,ac nationes in=
uaſerat,v, audito illorum aduentu rebuſq; geſtis ad
illos adhuc longe poſitos legatos pro pace mitterent,
ſe pariter,ac ſua dedentes quaſcuuq; illi impoſuiſſent
conditiones ſubituri. Nunc vero cum nos omnes ti=
ment,timemus omnes,nullumq; belli apparatum,ni=

ſi alienigenarum ancipiti gladio vix gerimus. Aliquã do legimus Gallorũ legiones fidei defenſationes ductore Karolo magno Agarenos ab Heſperidum finibus pepuliſſe. Et ſæpenumero ſub aliis regibus põtho traiecto glorioſos de infidelib9 reportaſſe triumphos Nunc nulla fides, pietaſq; viris, quæ caſtra ſequatur, quos videmus, vt vultures in pullos, et cadauera deliteſcere. milites domeſticorum agros demetire. ad inſignes prædas omnino imbelles, ad ſuos exuta humanitate inſtar ſtructionum crudeles, vt Nabugodonoſor in beſtias, vt Lychaonem in lupos rapaces conuerſos. Omnem igitur Chriſtianorum Chriſtianiſſime rex compone quærelam, et gloriam ipſam quam a progenitoribus ampliandam ſuſcepiſti piis, atq; præclaris facinoribus in hoſtilia fidei agmina gladium conuertendo viriliter adauge cum Dauid fortitudinem tuam deo cuſtodiens. Et proculdubio exaltabit te, vt hereditate capias terram, facietq; tibi nomen grande, iuxta nomen magnorum qui ſunt in terris, dilataberiſq; ad orientem, et ad occidentem, et vſq; ad terminos terræ. Et quemadmodũ Onias, et Iheremias machabeum deducebant inuictum per media Nychanoris caſtra, ſic vt ſciant gentes Agarenorum quoniam homines ſunt, deducet te beatiſſimus Ludouicus per medias eorum acies glorioſiſſimum victorem, quoniam hic eſt fratrum amator, hic eſt qui orat pro populo Francorum, et pro ciuitate iſta, maximeq; pro ſua

inclita ſobole nunc in ſolio maieſtatis reſidente, ma=
gnificans ſalutes regis eius, vt faciat deus miſericordi
am cum Chriſto ſuo, Ex hoc nunc per omnia ſecula
ſeculorum. Amen.

¶ Magnæ nobilitatis, ſpectatæq; vitæ, et do=
ctrinę viro domino Chriſtofero de V tenheim
inſignis eccleſiæ Baſilienſis canonico, & cuſto
di, ac iurium doctori præſtantiſſimo Sebaſti
anus Brant cum obſequio Salutem.

QVæ pridie in manus noſtras de religionis
diui Benedicti ruina, et inſtauratione per=
uenit oratio, cui potiuꝫ q̄ nomini tuo ſanctiſ
ſimo præceptor obſeruande dedicarem, ha
bui neminē. Et adegit me ad id faciendū ī primis gra
uis illa, & ſingularis cōſuetudo, et amicitia quę huiꝰ no
ſtrę collationis authorē Ioannē Raulin theologū Pa=
riſienſem hūanitati tuę iūctū, obſtrictūq; eſſe nō igno
ro. Quippe qui cū nuꝑ in alma Pariſioꝝ vulgata per
orbem, et omnium litterarum parente vniuerſitate,
præter cæteros omnes ſibi coæuos, amicis, et conſan=
guineis vndiq; circumuallatus, magnatum, aliorumq;
fauoribus in cœlum vſq; ſublimatus, opulentus diui=
tiis, officiis, beneficiiſq; plurimis honeſtus, atq; magni

illius collegii (quod vulgo Nauarræ dicitur) magnꝰ magiſter, et inter plurimos honoratus, delicate nutritus, rebuſq; temporalibus, mundi quoq; illecebris quaſi ferrea cathena ligatus, et cui in omnibus arridēs fortuna in plurimis fallere ſatagebat. Is tandem videns animoq; perpendens plurimorum mortes mirabiles nonnullos quidem doctos quaſi ſtultos morientes, alios cum timore maximo, ac ſi ad patibuli poſtes exiſterent, vi & violentia exeuntes, alios diuitiis refertos, q̃ plurimum poſt mortem ſic pauperes, vt omnia (veluti in ventum puluis) ſpargerentur, animo compunctus laudare magis mortuos q̃ viuentes incæpit, inde vt mortuus, et mortis fieret diſcipulus, a mundo ſe elōgauit fugiens, fractiſq; cathenis quibus ſeculo erat obligatus, ſolitudinem Cluniacam elegit. Ex magnarū q; opum magiſtro famoſiſſimo theologiæ doctore, celeberrimo prædicatore, ſacræq; ſcripturæ interprete facundiſſimo, humilis, et pauper monachus effectꝰ e tenebris Aegypti exiens, Pharaonem cum curribus et equitibus effugiens, inter rubei maris anguſtias obuium Amalech cum exercitu ſuo expugnans, ſerpenteſq; ignitos deuincens, veſtē Chriſti ſuſcepit et qui antea nutriebatur in croceis, nunc cibo arido quaſi nectare contentus, qui mollibus veſtiebatur, nūc aſpera veſte, hirſutoq; habitu, vili ſupellectile, longis vigiliis, ieiunio multo, ſilētioq; aſſiduo, laborioſos religionis agones adiit, mellifluamq; ſanctæ conuerſationis

nis vitam mira cum humilitate,et deuotiõe nuper ſub iit,primoq; ſuæ profeſſionis tempore, atq; inter ipſa nouitiorum auſpicia,pręexercitamentaq; hanc quam coram cernis in pleno omnium patrum ordinis Clu= niacenſis concione,conuentuq; publice habuit oratio nem,qua ſiquidem qualis ſit futurus monachus quan tæq; laudis,et doctrinæ fuerit magiſter, nemo doctꝰ qui illam perleget,ignorabit,hanc quidem ſuſcipe, et diuum iſtum patrem vt ſoles ama. Vale ex ædibus noſtris Baſileæ die Penthecoſtes,Anno.1498.

¶Collatio habita in publico conuentu Cluniacenſiũ ordinis ſancti benedicti,de perfecta religionis planta tione, incremento,et inſtauratione.

¶Omnis plantatio quam non plantauit pater meus cœleſtis eradicabitur.Mathei.xv.

DE illuſtriori dominici gregis portiõe ſer monem facturo mihi ſapientiſſimi, atq; religioſiſſimi patres,tãtum mihi ſeſe ob tulit dicendi munus,tanta fulgentiſſimo rum luminarium claritudo, vt præ ma= gnitudine gloriæ horreret in me ſpiritus,inualida re= ſpiraret ratio,cæderet tum prope ſtilus noſter ſenten

tiis dormitans, deperiret noſtrę pauperis lucernę igni
culus, et inſuper tãtis irradiati fulgoribus oculi noſtri
languerent præ inopia. Si ad diſcutiendam ramiferã
arborem illam volucrum, beſtiarumq; habitaculum,
quam ſomniauit Nabugodonoſor rex, tacentibus cũ
ctis Babyloniæ ſapientibus opus fuit Danielis intelli
gentia, Quis ego vilis homunculus? quis ego vermis,
et non homo, omnino ebes ingenio, vt in præſentiarũ
magnificare valeam veram illam, et non ſomniatã vi
neam, quam plantauit cœleſtis agricola, miſit radices
et impleuit terram, quæ extendit palmites ſuos vſq; ad
mare, & nedum vſq; ad flumen, ſed in omnem orbem
terrarum progenies eius, per quam ſaturantur ligna cã
pi, et altiores cedri Libani, vbi montes excelſi veloci=
bus ceruis, vbi petra refugium tardioribus herinaciis,
Si leuaui oculos meos in montes altiſſimos, qui perhẽ
ni mercede conducti, iſtam iampridem coluere vineã
tam immenſis eorum ſanctimoniæ ſplendoribus op=
preſſum ceſſit protinus lumen oculorum, et ipſum nõ
eſt mecum. Si leuaui manus meas ad conſilia, et man=
data quæ dilexi, illico diſſolutæ ſunt compages corpo
ris mei, et nihil in me remanſit viriũ. Si deniq; os meũ
aperui, et fortaſſe attraxi ſpiritum, vt ſacratiſſimæ no=
ſtræ religionis ſapientiam loquatur inter perfectos, et
magnificẽtiam glorię ſanctitatis eius annunciet in hac
eccleſia magna, in hoc populo graui. Digitũ ſuperpo
nere ori meo in hac re tam grandi neceſſe eſt. quia nõ

eſt ſermo in lingua mea,tam præclaro facinore dign⁹
Quid enim ruſticus ego,et nullius numeri homo ad
tam precioſam noſtri ordinis gemmam. Aut quis me
dignificaret ruſtico,et ieiuno ſermone procul,et de vl
timis finibus componere precium eius. Vt quid ergo
a nouello,et nouitiorum veſtro vltimo linguam ma=
gniloquam hæc beatiſſimorum virorum corona deſy
derat,neq; enim a minimo,niſi minima,neq; ab ĩper=
fecto,niſi imperfecta ſpectãda ſunt. Græcum eſt pro
uerbium,talis hominibus oratio,qualis vita, neq; enĩ
poteſt eſſe alius ingenio,alius animo color. Hanc ta=
men dicendi prouiciam quia noſtris iam quaſſatis hu
meris adiecit pene importabilem reuerendiſſimi pa=
tris,et peroptime meriti paſtoris noſtri vigilantia,iu
xta noſtri legiſlatoris Benedicti inſtituta tentando ĩ=
poſſibilia,non in humanæ ſapientiæ verbis, ſed rudi,
et in accurato ſtilo huic negocio ſecundis ſpirantibus
ventis,vela dabimus. Cui etiam rei obaudire iocula=
torum me clientela docet,qui cum nobilis Arturi,aut
ſtrennuiſſimi Karoli geſta geſtis,facta factis coæqua/
re minime norunt,ſaltem vel ſonoro carmini ora laxa
re ſolent. mihi id idem pigmentarii loquuntur, quoꝝ
menſa licet virtutis ſuauitatis,ac odoriferæ videatur
expers fragrantiæ,plurima tamen aſtantibus ſuaue o=
lentia explicat aromata,et mimus aut hyſtrio beneſo=
nantibus cymbalis,et placidis carminibus,q̃uis omni
bus indigẽtiſſimus,ditiſſimos oblectat. Verũ quia de

biles oculi vt rotatum ſolem aſpiciant,ſpeculato inter/
uentu,quaſi intermedio vtrumq; fouendi ſunt. Inte=
meratum illud ſpeculum opera ſpiritusſancti æternæ
imaginis ex tempore productiuum iam pene noſtris
cæcatis adiiciamus luminibus.Et quod his amplius ē
quia ſupereffluere nō eſt riuuli,ſed fontis,ad fontem
riuuli reuertantur, vt iterū fluant,fontem dicimus eā,
quæ ex ſe miſericordiarū protulit abyſſum,Chriſtiſe
ram virginem,cui pro ęterno verbo temporaneū eru=
ctabim⁹ verbū bonū. Aue gratia plena domin⁹ tecū.
Plantationum duo eſſe genera, Vnum inſertarū, ſeu
inſitarum,alterum adulterinarum,nos ſuo natura do
cuit exemplo. Quod ſi moribus,theologorum more,
id aptare voluerimus,primam plantare ſolet pater cæ
leſtis nos inſerens in oliuam bonam,ſecunda vero plā
tatio ex patre dyabolo duxit originem. Prima planta/
tio quaſi oliua ſpecioſa in campis. Secunda quaſi olea=
ſter in ſyluis,prima producit vuas, ſecunda labruſcas.
Prima vinum bonum,quod lætificat deum,et homi/
nes. Secunda venenum aſpidum inſanabile, vtriuſq;
ſexus interimens iuuenes & ſenes. Sub vmbra primæ
requieſcunt,et garriūt nocte,dieq; cœli volucres. Sub
vmbris ſecundæ volutantur reguli,et ſerpentes. Pria
interim a patrefamilias ſumma cum diligentia puta=
tur,et colitur. Secunda vero et ſi pro tempore tolera=
tur,igni tamen inextinguibili concremanda cito ſucci
detur. Quia omnis plantatio quam non plantauit pa=

ter meus cœleſtis eradicabitur. Nouella ſacræ religio nis plantio in iuuentute ſua celeberrimi patres. ſi Co= meſtori creditur, a beato Sammuele ſumpſit exordiū Is enī prior habitare fecit homines vnius moris in do mo, diuinis aſſidue hymnis inuigilantes, omnia in cō= muni poſſidentes, quos et prophetarum cuneum ap= pellauit. Qui etſi deliri, et amentes, pro veſtiū vilita= te, et ſui contemptu a mundo diiudicarētur, penes eos tamē manebat, & futurorū prçſcientia, & diuinorum archanorum miniſterium, necnon et vnctio regum. Quos ſic venuſtabat, tum ſpiritus patris cœleſtis, vt etiam ſceleratiſſimi principes eorum conuentui inter= dum admixti, ſpiritu ſancto repleti prophetarent. Ob quod de Saule vulgatum eſt in Iſrael. Num Saul in= ter prophetas? Is religionis ritus, vt teſtatur famatus expoſitor de Lyra, poſtmodum in calore domus Re= chabitarum, nec bibentium vinum, nec ſerentium, aut ædificantium, nihil niſi in communi poſſidētium, ſed et hominum frequentias fugientium requieuit. Id Hieremias aſſerit, id ſacra Paralipomenon ſub com= pendio texit hyſtoria. Quorum genus iuxta Hiere= miæ vaticinium ad longiſſima vſque ſeculorum lu= ſtra, vtpote Herodis primi perduraſſe credēdum eſt quandoquidem et Eſſeorum ſecta hunc viuendi mo= dum iuxta Ioſephi teſtimonium ſecundo Iudaici belli volumine, profuſius ampliauit, quam vſque ad Ieſu Chriſti tempora perſeuerantem, vbi Phariſeo=

rum,et Saduceorum hæreſes ipſius doctrinam vehe=
menter oppugnauit,propter vitæ,et doctrinæ parili=
tatem nequaq̃ contradixiſſe legimus. Quo in tempo=
re apud apoſtolos,qui ſacroſanctæ noſtræ religionis
iecerunt fundamenta multitudinis, credentium erat
cor vnum,et anima vna,nec quiſq̃ eorum,quæ poſſi=
debat,aliquid ſuum eſſe dicebat,ſed erant illis omnia
communia. Et vſq;quo in nationes gentiũ gratia Chri
ſti diffuſa eſt,cum auſterum nimis ex gentilitate con=
uerſis videretur,ſe ſuaq; abnegare,et ea de cauſa Iaco
bus Alphei fratrum concilio præſidẽs decreuiſſet ſa=
tis eſſe conuerſis ex gentibus,abſtinere a communio=
ne ſimulacrorum,a fornicatione ſuffocatis, et ſangui=
ne. Tunc penes preſbyteros,et dyaconos,et quoſdam
ex Iudæis conuerſos perdurauit ſacer huiuſce religio=
nis celibatus,quorum nonnulli Iheroſolymis perma=
nentes,de collectis quæ vna ſabbatorum per eccleſi=
as agebantur,cæteri ad heremum confugientes de ma
nuum labore victitando,ab apoſtolis iuxta collatiões
patrum melotam talarem crucis inſtar formatam ge=
rendam ſuſceperunt,vt dum Crucifixi ſtigmata por=
tarent in corpore,firmius Chriſtus figeretur in men=
te. Hanc regularem philoſophiam, vt vult Hierony=
mus in de Viris illuſtribus. Mercus euangeliſta apud
Alexandriam primus inſtituit,quam diſertiſſimus il
le Iudæorum Philo laudat,extollit,magnificat,et ap
probat,quæ ſub tyrannorum perſecutionibus,dũ plæ

riq; ad heremum conuolarent ita coaluit, vidiſſes terram ſitis,& imaginem mortis,terram inquam horroris,et vaſtæ ſolitudinis,quaſi ortum delitiarum, quaſi alteram paradiſium voluptatis,quaſi ligna germinantia,et fontes aquarum.Illic vidiſſes homines ad cor altum conculcantes terram,vi viriliq; pugna rapientes cœlum. Vidiſſes inq̄ eos heremi uaſtitatem circũ euntes in melotis,et pellibus caprinis, egentes , anguſtiatos,quibus dignus non erat mundus.In ſolitudini bus errantes,in montibus,& in ſpeluncis,et in cauernis terræ.Quorum bene,beateq; viuẽdi normam pri mi ſcripſere apud Aegyptios Ichonius,et Pachonius Apud Græcos Baſilius,et Caſſianus . Apud latinos Hieronym⁹ particulatim ad monachos,ad ſanctimo niales integre.Nouiſſime beat⁹ patriarcha noſter Benedictus,qui poſt duodecim conſtructa monaſteria ad preces Berticani Cenomanenſis epiſcopi diſcipulum Maurum ex Caſſio deſtinauit ad Gallias, qua tẽpeſtate Gallia omnis claruit monachis populoſa, q̄q̄ longe ante in Gallia beatiſſimi Martini tẽporib⁹monachalis nominis gloria ſic celebris habebatur,vt diſci pulorum eiuſdem,authore Seuero,plures ſibi Franci eligerent præſules. Quos ſequutus beatiſſimus papa Gregorius magnus,poſt ſeptem ab eo fundata mona ſteria monachum ſuum beatum Auguſtinum ſuis cũ cœnobiis ab vrbe Roma in Angliam miſit,qui cum fide Chriſti illic centum prope monaſteria tranſplanta

uit. Et tunc Romæ vigente cœleſtis patriæ deſyde=
rio, omnes eccleſiæ titulatæ, atq; collegiatæ monacha
les factæ ſunt, quinimmo beati Petri eccleſiæ, tribꝰ cũ
monachorum collegiis, et eorum frugi vita adornabã
tur. Sic cœnobitarum fama fructu feraciſſimo cõple
uit orbis latitudinem. Sic ſucceſſu temporis exaltata
eſt vitis illa, vt botrionibus eius penetrandi cœlos fa=
cultas eſſet. Sic deniq; propagata eſt cœleſtis hæc mi
litia, vt qui ſanctorum Cathologo aſcripti inuenti ſunt
ſi Ioanni vrbis Romæ pontifici huius nominis viceſi
moſecundo creditur, multiplicati ſunt ſuper numerũ
quinquaginta quinq; millium quingentorum et quin=
q;, hæc ſunt noſtri ordinis viniferæ progenies, hæc ſũt
cœleſtis patriſfamilias de ſacræ religionis vinea, quã
plantauit dextera eius oblata delicatiſſima munia. hęc
ſunt primitiæ frugum tuarum beatiſſime monachorũ
patriarcha Benedicte, Hæc ſunt torcularia tua, vino
optimo redundantia, e quibus dudum propinare ſoli
tus eras vinum conditum, vinum dignum dilecto ad
potandum, quando promptuaria abundantiæ domi=
ni Ieſu eructabant ex hoc in illud, quando in vite tua
inueniebatur nobiliſſimus ille botrus cypri, ſicut in vi
neis Engadi, quando vineæ tuæ florentes odorem de
derunt ſuauitatis, odorem quidem vitæ in vitam. Et
vox caſtiſſime turturis cum cœleſtibus ſuſpiriis, & la
chrymoſis ſingultibus audiebatur in terra clauſtrali.
Et ſæpenumero deſcendebat dilectus ille candidus,

et rubicundus electus ex millibus in cellam religionis vinariam, ordinans in ſingulis charitatem, media eorum; charitate conſternens propter filias Hieruſalem O ſecula aurea ſuper aurum, et lapidem precioſum de ſyderabilia, quando de clauſtri latibulo iuxta Maronis oraculum. Surgebat gens aurea mundo. O felix nimium prior illa ætas, Tot fidelibus, Tot diuinis contenta viris, Tot heroicis redimita patribus, Tot ſtrennuis beata proceribus. Filii qui naſcuntur, et exurgent prohpudor enarrabunt filiis ſuis quomodo patres in filiis benedicebantur benedictionibus vberis, et ventris, benedictionibus collium æternorum, benedictionibus abyſſi terræ iactatis deorſum, et patrem ſequebatur ſua proles. Quomodo nunc in hoſtes fidei, nũc in dæmonum verſutias, nunc in mundi amatores agmine compoſito confligebat terribilis caſtrorum acies ordinata. Quomodo vnus perſequebatur mille, et duo fugarent decem millia. O me beatum, O me fauſtum, et felicem, ſi me inueniſſent felicia tempora illa. Quando cœlum in terris, et terra verſabatur in cœlis, et erubeſcebat cœlum intrare ſcenum, et videbatur cœleſte firmamentum in terra in ſummis montium. Quando carne retenta ĩ terris ſpiritus ferebatur ĩ cœlis, et pro cœleſti commertio iungebãtur aſtra terris, ima ſummis. Illic vidiſſes pro iniquitate optimis moribus depicta tentoria Aethiopiæ, Pro ſaliunca aſcendere myrtum, Pro ſterilitate virorem iunci, et ca=

lami. Ibi Aethyops mutabat pellem, Ibi pardus depilabat varietates ſuas, Ibi miſeranda peccatrix peccata deponens ſanctimoniam induebat omnium virtutum amicta lumine, ſicut veſtimento. Nunc vero primitiuæ religionis præclariſſima hæc inſignia moderne conferendo ſol mihi vertitur in tenebras, luna in ſãguinem, ſtellarum omnis ſplendor abſceſſit, vt ſicut lumen illius, ita et tenebræ iſtius. Quid in tenebras dixerim, quando talpino more inhiantes, non niſi terrã ſcalpimus, et ſanctorum patrum cœleſtia limina, immo verius lumina aſpernantes, oculos noſtros ſtatuimus declinare in terram. Derelinquimus fontem aquarum viuentium, et fodimus nobis ciſternas diſſipatas, quæ continere non valeant aquas, iam ſenuit Iſaac, cana eſt religio, iam caligarunt oculi eius, vt niſi opaco interpoſito videat ſolem, iam decrepita terris incuruatur, nec aliud ſomniare videtur, q̃ quod Nabugodonoſor rex proceras arbores, et grandes ſtatuas honorum, et ambitionum, q̃ quod Pharao ſpicas, et boues diuitiarum, q̃ quod pincerna, et piſtor eiuſdem panes, vinarios calices delitiarum hic modernæ religionis, hoc labor ſtudium, hoc iuge ſacrificium. Ibi nullus virtutis locus, nullus deo omnis mammæ cultus. Idcirco ego gemens, et oculus meus deducens aquam, videns cum moribus mœnia ruere. Vicium pro virtute, odium pro dilectione, otium pro labore, pro auſteriiate caſtrimargiam, et ventris ingluuiem

militare. Heu heu miſero mihi vt quid natus ſum videre contritionem filiæ populi mei, facti ſunt filii ei⁹ perditi, diſperſi quaſi lapides ſanctuarii in capite omnium platearum. Nunc palacia regum, Nunc curias principum, Nunc forenſium greges circumeundo, ſi forte quippiam in ore eorum ceciderit (flēs dico) inimici crucis Chriſti, quorum deus venter eſt, quorū gloria in confuſione, quærentes quæ ſua ſunt, non quę Chriſti Ieſu. propter quod indignatio mea ipſa auxiliata eſt mihi, ſi forte vel animo concitatus hanc adulterinam plantationem quam non plantauit deus, extirpare, et explantare queam, anteq̃ per manus vigilū cito, et horrende ſuccidatur, quia proculdubio omnis plantatio quam non plauit pater meus cœleſtis &c. Optime ſcripſit Epicurus Cicerone authore, exiguā fortunam interuenire ſapienti, maximaſq;, atq; interdum grauiſſimas eius conſilio, et ratione adminiſtrari. Rem proinde monaſticam quandiu ſecundum ſibi conſtitutam viuendi formam, viri ſolertes calore fidei, et feruore deuotionis agitati rexerunt, pauca tunc emergebant infortunia, proſpera cuncta gerebātur fortunæ eorum ſagacitate grandes. et cum moribus monaſteriorum mœnia agebantur. Quod videntes principes ſic admirati ſunt, conturbati ſunt, cōmoti ſunt, vt ad pedes eorum procumbentes nonnulli, vt Carlomanus Francorum ſanguine nobiliſſimus apud montem Caſſinum. Et beatus Stephanus primus Hū

garorum catholicus rex ſanctæ conuerſationis habi=
tum cum vita ſuſciperent. Cæteri optima quæq; præ=
dia eorum pro tenui victu miniſtrarent. Vidiſſes ſpe
ciei domus religionis diuidere tunc ſpolia ampliſſima
Vidiſſes item pingueſcere ſpecioſa deſerti ſeculi. At
vbi illa omnis beatorum virorum prior ætas ex hac lu
ce migrauit, egreſſus eſt a filia Syon omnis decor ei9.
Et ſurrexerunt pro eis homines elati, cupidi, ambitio=
ſi, ſeipſos amantes, nihil patrum priorum præter habi
tum, et tonſuram imitati, qui legitima eorum paula=
tim derelinquentes conuerſi ſunt in arcum prauum, et
debilem, ad emittendas diſciplinæ, et correctionis ſa
gittas. Edentuli, exungues, et excornes, & ad ſagittan
das cœleſtes phalanges, ſuſpiriorum, deſyderiorum,
atq; lachrymarum iaculis omnino expertes. Sacri or=
dinis politiam, et legitima eius, neſcio quibuſdam ce=
remoniis, et tradicionibus alienis, et adinuentionibus
ſuis immutantes, vt noſtra credatur religio quaſi tru=
tannorum veſtis, tot particulis, tot ſuturis reſarcita, et
reparata, vt nihil panni drioris appareat. Ait enim no
ſter Ariſtoteles, Cum legibus pollicíam immutari.
Sic itaq; ordine priore deſtituto, nouus ſucceſſit ordo
quem prohdolor nunc aſpicimus, cuius ordo eſt nul=
lum ordinem, cuius regula eſt nullam regulam, cuius
mandatum eſt nullum mandatum obſeruare. Quo=
modo ordo vbi temporalia ſuper ſpiritualia, terra ſu=
per cœlum, caduca ſuper æterna, ſenſus ſuper rationẽ

caro ſuper ſpiritum, pecunia ſuper dei regnum. O ciues ciues quærenda pecunia primum eſt. Cum exaduerſo iubeat Chriſtus, Primum quærite regnum dei, et iuſtitiam eius, et hæc omnia adiicientur vobis. Graue ſiquidem noſtrorum tẽporum monachis, et importabile, audituq; deteſtabile obſeruantiæ verbum. Et ſi quis inter eos obſeruator, aut obſeruantiæ zelotes, ſtatim religionis vineam in ortum olerum tranſplantantes, quaſi alterum Naboth conuiciorum, et contumeliarum lapidibus obruent. Grauis eſt inquiunt nobis ad videndum, diſſimilis eſt aliis vita ipſius, tanq̃ nugaces æſtimati ſumus ab illo, inutilis eſt nobis, contrari⁹ eſt operibus noſtris, diffamat in nos peccaca diſciplinæ noſtræ, et ſi quid poſſunt, eum a via veritatis diuertentes monet, fulo, et coriarius pigmentarium illũ vt naribus obduratis tabernas ſuas prætereat. Sin autẽ quadriga antecedit boues, dum buffones iaculantur in homines, vbi ſoliti erant homines lapidare ſerpentes Vultis ſcire q̃ durus ſit eis regularis obſeruantiæ ſermo, diuino ſiquidem ſpiritui contra nitens, et beatiſſimæ illi vitæ male ominantes, importabilis eſt, inquiunt, is obſeruandi ritus, genua noſtra infirmata ſunt a ieiunio, caro noſtra immutata propter oleum, tanq̃ cinerem panem manducamus. Potum noſtrum cũ fletu bibimus. Cibamur pane lachrymarum in menſura pelli noſtræ conſumptis carnibus iam adhæſit os noſtrum, dum eramus in Aegypto, comedebamus allia

pepones, et cucumeres, ſedebamus ad ollas carnium, carnes edebamus in ſaturitate. Nunquid non nobis carnei ſunt oculi, et cor carneũ, quis det igitur de carnibus, vt ſaturemur, non vident oculi noſtri niſi man, nauſeat profecto anima noſtra ſuper cibo iſto leuiſſimo. Audi quiſquis es de Epicuri ſchola ganniens, qui deum mendacem aſſeuerando, iugum ſuum ſuaue, et onus eius leue, neſcio quo deluſus fantaſmate horrendũ iudicas, et perdifficile, qui cũ eo detrahis, pluuias et ſoles quaſi non ſicut olim ſuper patres ſanctos huius regularis vitæ zelatores præcipuos, ita et modo ſuper teipſum ſolamen ſuum pluere, et ſole ſuo affectum tuum calefacere ad hæc peragenda minime poſſit. Exiſtimaui retro temporibus multum laboraſſe, vt ſcirẽ viam domini, et cum Auguſtino nullam inueni ſaluti magis conſentaneam, q̃ bene morigeratas religionis ſemitas ambulare. Nullum perditioni viciniorem q̃ in deſtitutis regulis patrum quaſi in corrupto, et infecto aere potius mori, q̃ viuere. Monaſteria quippe deformia plus arbitror eſſe prædonum latibula, q̃ virtutum tabernacula, plus ſpeluncas latronum, q̃ domos orationum, plus ſerpentis, cancri, et abhominandæ lepræ contagium, q̃ virtutis domicilium. Tantæ quippe in eis tenebræ ſunt (eiulans dico) vt limpidius videat aſina Balaam diuinæ ſuper ſe iuſtitiæ gladium, q̃ Balaam ipſe. Secularis q̃ monachus, laicus q̃ religioſus, Et vbi promiſcuum vulgus, iuxta ſibi credita mã=

data ad primam ſermonis ſtillam deum timet,et ve=retur. Vbi bos cognouit poſſeſſorem ſuum, et aſinus præſepe domini ſui,populus meus inquit dominus,et mihi peculiaris,cui dedi terras lacte,et melle manantes,non cognouit iudicium domini. Et vbi populus in auditu auris obediuit mihi,filii mei quos enutriui, et exaltaui,quaſi alieni mentiti ſunt mihi,inueterati ſunt et claudicauerunt a ſemitis ſuis, quas ſua profeſſione calle recto polliciti ſunt ambulare. Quod ſi quis velut alter Phinees zelo zelando propter domum meam, vt eos auertat a via ſua peſſima,eorum peccata dete=xerit,certe furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis,ſicut aſpidis ſurdæ,et obturantis aures ſuas. Nec mirum quia difficile eſt nondum exutos veterem,nouum induere hominem. Et in veteri pectore noua cudere. Et patellam veterem reſarcire. Et vix incenditur,et vertitur groſſus,et antiquus ſtipes. Et in vtre veteri,quin more ſuo oleat, vinum nouum inducere difficile eſt. Sed quid his immoror multis? omnia breui ſermone concludam. Hic ſedeo in cathedra non peſtilentiæ,ſed veritatis. paratus omni poſcenti redde=re rationem de ea quæ in nobis eſt fide,et ſpe,et fidu=cialiter in ſpiritu domini Ieſu agere. Audiat me magnus,audiat me paruus. Aut hic in præſenti ſecu=lo iuxta legitima patrum, et regulam quam profeſſi eſtis ambulabitis, aut in futurum deterrimam per=

niciem veſtram luetis. Amen dico vobis, non prætericribit iota vnum, aut vnus apex de regula quam profeſſi eſtis, donec omnia fiant, ꝙ ſi auſteritate pro modica trepidauerit timore, vbi non eſt timor. Scriptum eſt, qui timet pruinam, irruet ſuper eum nix. Et quouſque male ſibi contigerit, inquit Salomon, non recipiet ſtultus verba prudentiæ. Quot enim noſtræ profeſſionis etiam maiores in dies videmus ſine ſacerdote (vtinam non ſine deo) ſubita, et calamitoſa morte defungi. Tunc quamuis tarde, ſed ſpiſſe multum ſapientes, non amplius cauſantes, ſic male agentium monachorum diſcholam multitudinem experimento ſcientes, quia ſtultorum numerus eſt infinitus. Mirandum ſatis videtur, quod nec grammaticus ſine regula loquitur, nec logicus ſine regula diſputat, nec muſic⁹ ſine regula melodiſat, nec geometra, aut lathomus ſine regulæ perpendiculo parietes erigit, aut planat. Et monachus ſine regula domum in cœlis ſibi ędificat. Sed dicet aduerſarius. In quo ad petram (id eſt regulam) de qua biberunt olim patres noſtri, offendimus omnes, profecto id cæci vident, ſurdi audiunt, et confuſionem noſtram mutus vbique clamat, forum loquutum eſt, et mundus tot⁹ erubeſcit, et horret, propter quod monachorum nomen quondam honorabile coram deo, nunc vertitur in fabulam, et prouerbium, et facti ſumus in opprobrium, et deriſum omni

populo,canticum eorum tota die. Quis quæſo non videat clauſis etiam oculis,abſtinentiæ, et diſciplinæ ſeueritatem,quibus olim mundo admirata fuit, et ſuperexaltata religio omnino deperire, vt nunc lautiores videantur cœnobitæ,q̃ ſeculares. Serui dei,q̃ ſerui ſeculi,paratiores ad lanceandum,q̃ ad laudandum et ad ſumptuoſum edulium,q̃ ad ſacræ lectionis auditorium promptiores. Sed quid quæſo clamat hic noſter habitus,quem gerimus,niſi noſipſos mortificatos carne, viuificatos autem ſpiritu? Sed vbi mortificationis afflictio,qui quotidie epulamur ſplendide,et indies pingueſcimus ſicut ouis occiſionis. Vidi ſecularium quamplurimos nos parcimonia anteire,ideo ipſi iudices noſtri erunt,ſurgentq; in iudicio cum Niniuitis,qui grauem ad vnicum verbum Ionæ egerunt pœnitentiam,ad condamnandum generationem iſtã generationem exaſperantem,generationem inquam, quæ non direxit cor ſuum,et non eſt creditus cum deo ſpiritus eius. Qui habitu ſuo ieiunia, et victus tenuitatem prædicant,in hypocriſi loquentes mendacium, et tamen non ſolum lingua,ſed et habitu mentiti ſunt ei. Quæ nam maior hypocriſis,q̃ ſub ouina veſte priſcorum patrum ſanctimoniam,et vitæ integritatem ſimulare,et ciborum opulẽtiam,et voracitatem nedum palliare,immo verius eos qui abſtinentia rigent,papelardos,et hypocritas appellare. Veniet,veniet temp⁹,

et hora, in qua librata hæc omnia, et ad limam iuſti=
tiæ deducta ponderabuntur, non in pondere publi=
co, ſed pondere ſanctuarii, vt viæ quæ etiam recta vi=
debatur, nouiſſima, deducant ad mortem. Quomo=
do non nos ad inferos deducent, quando fundatores
noſtros a felici eorum fraudamus deſyderio. Quid
enim eorum teſtamenta canunt fidelia? Nonne nos ta
lis tale monaſterium in honorem Chriſti, et memo=
riam ſanctorum martyrum, confeſſorum, aut virginū
talium ordinamus eſſe fundatum. Cui tot conferimus
prædia, tot monachos inſtituimus, quos viuere volu
mus ſecundum regulam ſancti Auguſtini, Baſilii, aut
Benedicti. Et ecce nihil eorum agentes, hereditates
eorum Chriſti, et martyrum ſanguine partas poſſide
mus in deliciis, diuitiis, et honoribus. Quã horrendum
q̃q; pertimeſcendum hominem iam mortuum volu/
tari in Chriſti ſanguine, ingurgitari, incraſſari, atq; di/
latari in ſanguine martyrum, et inter ſudores confeſſo
rum, et virginum deliciari, et luxuriari. Et nihil eorū
complere qui ordinauerunt teſtamenta Dauid fi=
delia. Nonne et ciuiles leges, eos iuſto exheredãt, qui
non ſint habiti fideles in teſtamento mortuorum. Nō
ergo admiremur patres ſapientiſſimi, ſi quemadmo=
dum et filiis Iſrael (quia receſſerunt a legittimis pa=
trum ſuorum) immiſit dominus latrunculos ex Cal=
deis, latrunculos ex Siria, latrunculos ex filiis Amon,

latrunculos ex filiis Moab,qui eos ad nihilum pene re degerunt.Sic et ad nos dilapidandos ſuſcitauit,non latrunculos,ſed latrones manifeſtos, commendatarios qui omnia comedunt ſpecioſa deſerti,latrones fornicarios,latrones ex nobiſipſis mercenarios, latrones ex genere,ſed et pauperes,et ſiplices nigros nos comedunt iam rubri latrones,vt quaſi videamur huic periculoſiſſimo bello ſuccumbere ab omnib9 deuorati,ab ſorpti,ab omnibus expulſi,et pene eradicati. Et quid ſibi volunt hæc omnia,niſi vt hæc deformis, et præter fundatorum,et legiſlatorum noſtrorum intentionem vita abradatur,et omnino per capitularem hanc congregationem fundatur eradicetur, Alioquin viuit dominus in cuiusconſpectu ſto.Omnis plantatio quā non plantauit pater meus cœleſtis eradicabitur.

Sed forſam prodibit aſellus quiſpiam e puteo Eſopi, et iam concluſis opponens.Ecce inquiet omnem dānas monachorum multitudinem,qui a religionis ingreſſu ſic aſſueti viuere ſequuti ſunt patres eorum, et pro patribus nati ſunt eis filii vſq; in tertiam,quartam & quintam generationem.Si ex deo non eſſet hæc religio,quam aſſeris,cito laberetur in nihilum. Accedat vtinam aſellus ille ad liram noſtram,ſi forte ad ſonitum eius,vel paululum nobiſcum,aut exiliat,aut ſaltem audiat,quæ non volet. In argutiis ſuis fallitur, Non enim ego notionem omnem monachorum re=

probaui,ſed ipſi reprobant,quandoquidem profeſſio ne,et habitu conſtruunt,opere deſtruunt. Vnus inquit Salomon ædificans,et vnus deſtruens,quid prodeſt? Sed ſi ſic viuentium maior reprobetur multitudo,quid miraris ſi dicentem audis ſaluatorem. Multi ſunt vocati.pauci vero electi. Et item lata eſt via quæ ducit ad perditionem,et multi intrant per eam. Arta autẽ eſt via,quæ duxit ad ſalutem,et pauci vadũt per eam. Credis deum peccantibus propter multitudinẽ indulgere.qui præter octo animas, maxime propter vnius tranſgreſſionem mandati diluuio tulit omnes inhabitantes orbem. Quid dei gloriæ detrahetur,ſi totus pareat monachalis ordo,non faciẽs ea,quę dei ſũt? nec cauſanda venit temporis diuturnitas,quia hæc noſtrum ordinem præoccupauerunt mala,quandoquidem Chayn perſeuerauit dum Abel non erat,et trib⁹ millibus annis ante Chriſti aduentum perdurauit idolatria,et ſpurciſſima Machometi ſecta iam octingentis annis et amplius orientem fœdauit,et auſtrũ. Nec tamen hæc longa æui duratione veniunt excuſanda, quin potius timendũ eſt,ne lẽto gradu ad vindictã diuina procedat ira. Quod ſi dixeris,neſciũt quę ſunt regulæ,et regularis modi viuendi. Illico reſpondeo titi,quia ignorans ignorabitur. Et iuris ignorantia non excuſat,ſed accuſat. Sed nec vero cõſonat, monachos omnes a recto tramite deuiaſſe. Reliqui mihi, inquit

dominus,ſeptem millia virorum,qui non flexerũt ge
nua ſua ante Baal,Pachomio per viſum monſtratum
eſt plurimam monachorum multitudinem peierare,
nonnullos vero,licet perpaucos,rectam religionis ſe=
mitam perambulare. Sed quid conor ſermonibus pręter profectum protelare diem,et eorum malleo conte
rere petras,nec his auditis compungi,ſed magis indu
rari corda. Vix,ſcriptura teſte,grande ſaxum tranſfer
tur de loco ſuo,Et aquatici lapides aquarum inundan
tia haud emolliuntur,ſed indureſcunt. Ad oculum vi
demus populum ad vnius monitionis verbum facile
ad lachrymas prouocatum,facile redire ad cor. Mo=
nachos vero qui,neſcio quo pacto,ſe ſanctimonia ſu=
per cæteros excellere glorian*t*ur induratos ſuper pe=
tram,Et quis,inquit cæcus,niſi ſeruus meus? Et quis
ſurdus? niſi ad quem miſi ſermones meos. Ecce, in=
quit dominus, vocaui ſeruum meum,et non reſpondit
mihi. Ore proprio deprecabar illum, et non intendit
mihi. Proptetea non immerito timenda vobis accedit
horrẽda illa ſaluatoris framea,Meretrices,et publica
ni præcedent vos in regnum cœlorum. Et auferetur
a vobis regnum,et dabitur genti facienti fructus eius.
Et relinquetur vobis domus veſtra deſerta. Et vtinam
atq; vtinam nobis,et nõ alienigenis,Iam certe pro ma
iori parte noſtris exigentibus delictis a nobis ablatum
conſpicimus regnum,id eſt,regimen eccleſiaſticum,

et datum ſecularibus iuxta ſtatum,et conditionem ſu am,melius quandoq; q̃ nos iuxta legitima noſtra fru=ctum facientibus,nec tamen a pio patre ſic flagellati a duricia cordis noſtri tantis inde mouemur malis, nec nos excitat extrinſecus ſacri ordinis noſtri nomen,et famam popularis ventus adurens,nec intus conſcien=tia rodens,ne deſurſum diuinorum iudiciorũ de thro no procedentia horrenda vulnera,tonitrua, et fulgu=ra, nec deorſum ineuitabilis ignis æterni gehenna. Hortor igitur vos,non ego quidem,ſed reuerendiſſi mi patris vigilãtiſſimi paſtoris noſtri benignitas& hu manitas ore meo vos admonet coram deo,et Chriſto eius,per tremendum illum quem expectamus aduen tum gloriæ magni dei,in cuius viſceribus vos cupit,et amat,attendere vobis,& gregi veſtro,vobis primum, deinde gregi. Vt primi mittatis manum ad forcia, et veſtræ diſcretionis digiti primi apprehendant fuſum cor veſtrum in varia reducentes,praua ſi quæ ſint in directa,et aſpera in vias planas. Ne forte cum labori=bus religionis terga dederitis,et greges veſtros fonte diſciplinæ adaquare volueritis,ab ipſis contra ſtimu=lum calcitrantibus audiatis illud Therẽtianum,I præ ſequar. Paſtor, ĩquit ſaluator,ante eos vadit,& oues il lum ſequuntur,et horreſcit ĩferior quicquid peccat ſu perior. Cum obſecratione a nobis ſæpenumero quæ=ritis religioſos optimos,qui vos,veſtros,veſtraq; di=

rigant. Vos qui præ eſtis, primum vos exhibete mo=
nachos, et monachis non indigetis, Scriptum eſt enī.
Secūdū ducem populi ſic et miniſtri eius. Sub morbi
dis capitibus vix membra coaleſcunt, & ſi ſana fuerīt,
frigent. Et ad melliſluum alueare concurrunt apes.
Et ad florentem vineam diſcretę nares. Et ad nitidum
aerem cœli volucres, Et ad ſibi ſimilia gregatim ani=
malia conueniunt. Incaſſum enim aliorum terra, quā
teritis, vobis excolenda traditur, quando veſtra, quā
geritis, ſpinis & vepribus denſatur. Succreſſentes igi/
tur ſurculos nequam a vobis abigite, ne forte cum ve=
nerit magnus ille paſtorum prīceps, ſua romphea an=
cipiti vos amputet, et illic mittat, vbi ignis non extin=
guetur, quia omnis plantatio quam non plantauit &c.
¶ Fallitur tenebroſus ille Heraclitus, qui deſurſum in
deorſum, et exaduerſo eūdem aſſeruit tramitem. Hu
militate ſiquidem carpitur cœlum, ambitione bara=
trum. Sub humilibus propterea paſtoribus, quib9 opi
dum carcer, ſolitudo paradiſus erat. Statura religionis
quondam aſſimilata eſt palmę, quando florentiſſima
charitate, et fœcundiſſima paupertate gloriata ramos
ſuos in immenſum protendebat, diligebatq; dominus
noſtram hanc Syon ſuper omnia tabernacula Iacob ī
ipſa dormiens, et deliteſcens, donec ſui libello repu=
dii dato eiecerūt eum foras. ex mundo implacabili e=
ius hoſte introducto, Radix omnium malorum cupi

ditas, Nouerca religionis proprietas. Ambitio nephã dorum omnium terra mariq; genitrix. Sancta ruſtici tate, et ſimplicitate deiecta facti ſunt hoſtes eius in capite, manum ſuam mittentes ad omnia deſyderabilia eius. Nonne palam videmus mundi amatores, homines inutiles, quos (iuxta ſancti Iob querimoniam) dedignarer ponere cum canibus gregis mei, nunc ad altiſſima religionis faſtigia anhelare, quaſi non ſit ab alpibus, aut a pyreneis iugis velox deſcenſus. Beneficia item ſuper beneficia cumulare, vt carduus in ſpõſam iam quærat filiam cedri, et iam nitatur attingere miſe ra rannus, vbi nec ſufficere valet cedrus alta Libani. Quid dicam? religionis vnitatem nunc ſcindit proprietas, et capita a membris diuidit, vt cito intereant. Iam inter ſe diuiſerunt terram, conuentus, et prior, vt alius quidem eſuriat, alius ebrius ſit. Supereſt diuidere cœlum. Iam in opprobrium tuum partiti ſunt veſtimenta tua domine Ieſu, et ſuper veſtem tuam inconſutilem miſerunt ſortem, quis, Et opibus & deliciis ſaturati, quaſi filiis tales quales reliquias dimiſerunt paruulis ſuis. Venient proculdubio, venient dies, quando erunt nouiſſimi primi, et primi nouiſſimi. Quando nouiſſimo recumbenti dicet dominus, Amice aſcende ſuperius. Quando eſurientes implebit bonis, et diuites dimittet inanes. Quando omnes principes qui dixerunt, hereditate poſſideamus ſan-

ctuarium dei, deus meus pone illos vt rotam, & ſicut ſtipulam ante faciem venti, ſed & ſicut ignis qui comburit ſyluam, et ſicut flamma comburens montes. Ita perſequere illos in tempeſtate tua domine Ieſu, et in terribili ira tua conturbabis eos, dirumpens inflatos ſine voce. Ita religioſiſſimi patres, genus electum, gens ſancta, populus acquiſitiouis, qui hic conueniſtis in vnum mederi tam peſtilentibus malis, ſi forte nobis re(propicietur deus leui pedis vulnere, aut perfacili vngulæ offenſa prætermiſſa ad grandia noſtræ religionis vulnera curanda. Veſtra vigilans non paruipendat, ſed celeriter exequatur induſtria. vulgo dicitur de verbis magna copia, de operibus pauca.

¶ Albumaſar cæterorum aſtrologorum more mendax, ex licentia in eo quem de magnis coniunctionibus ſcripſit libro, dixit, Sub altiorum planetarum maximis coniunctionibus renouari mundum, mutari regna, ſubuerti pollitias, nouas adoriri ſectas, & ſolito fieri mirabilia magna nimis. Propterea in hac capitulari coniunctione maxima ſuperiorum omnium noſtri ordinis omnia renouari, leges, et regna, et ſectas in melius commutari oportet. Et iacentem ordinem noſtrũ in priſtinam nominis dignitatem mirabiliter releuare. Magnos magna decent, Et in concilio iuſtorum, & congregatione magna opera domini, ſemper proui=

dentes bona, non ſolum coram deo, ſed etiam coram hominibus, vt videntes opera veſtra bona, eum glorificent, qui glorificatur in concilio ſanctorum ſuorum magnus, et terribilis deus benedictus a ſeculo, et vſq; in ſeculum fiat, fiat.

¶ Hic finem capit præſens volumẽ epiſtolarum fratris Ioannis Raulin ordinis Cluniacenſis, artium, et theologiæ profeſſoris famatiſſimi. Impreſſum Lutetiæ Pariſiorum per Anthonium Auſurdum, expenſis honeſtiſſimi viri Ioannis Petit, vniuerſitatis Pariſienſis bibliopolæ iurati. Anno domini mileſimo quingenteſimo viceſimo primo, Die Calendarū Ianuarii.

Sebaſtianus brant.

Perlegat has chartas, ſi quem reuerentia honeſti
Aut ſuperum tangat cura, timor ve dei.
Has legat in vera qui gaudet relligione,
Has legat et monachus qui bonus eſſe volet.

Finis.

¶ Fratris Nicholai Bartholomęi Lochienſis a Bonis nunciis apud Aurelium prioris de tribus quæ mirari ſolitus erat religioſiſſimus vir frater Ioannes Raulin ſacræ theologiæ profeſſor

Endecaſyllabum.

MIrari ſolitum ferunt Raulin
(Ne nobis aliena vendicemus
Ne quis laude ſua queratur orbus)
Illum in theologis et eruditum
Et verba ad populum referre gnarum
Tria hæc cuilibet Hercules ſtupenda.
Q cæſæ tot oues cadunt ad vſum
Locis omnibus omnibus diebus,
Quas mentigo ſacerq; vexat ignis
Nec nixæ pariunt ſupra gemellos
Idq; anno ſemel, At lupas videmus
Partu ferre nouem frequenter vno,
Ruſtici eximias ferunt vicatim,
Et lupum cecidiſſe pene luſtrum eſt,
At vincunt numeros oues luporum.
Totus iamq; recenſeatur orbis
(Mirabatur et hoc ſenex ſecundum
Fœminæ numero viris ſuperſtant,
His iniuria Martis abſtinetur
Nec vexant genus arma fœmininum

Quæ tot conficiunt greges virorum,
Quot ſacriſq; deo mancipati
(Ne tot abſq; viro recenſeamus)
Dum parcunt lateri, ſibiq; viuunt.
Iugem conſtituere celibatum.
Non vſq̄ tamen inuenire quibis
Tam obſtippam vſq; adeoq; claudicantem
Et queis bis ſcelerum notis inuſtam
(Si multo locuples abundat ære)
Quam non duxerit indigens maritus.
Iam pars tertia reſtat explicanda,
Qꝫ paſſim arrugiis trahatur aurum
Obrizum vt ſileam quod ex harenis
Pactoli legitur, ſacriq; Gangis,
Vel quod Mirmicum Scithæq; griphes
Segullo procul eruto reportant,
Quod nuſquam fuit, attamen queruntur
omnes nunc nimis eſſe q̄ prius, qui
Iſtec ſoluet, erit mihi hic Apollo.

Finis.

EA519
R518 cl